

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 28. LEDNA 1910.

ČÍSLO 1.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 3. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚL. PREMIJ, KTEROU PRO LETOŠNÍ ROK JE DŘEVORYT A. HOFBAUERA: PRAHA VE SNĚHU.

ÚVODEM K VLASTNÍMU ČASOPISU.

Na počátku jedenáctého roku své práce — tedy i na jakémisi vnějšně významném rozhraní časovém — podává Klub Za Starou Prahu svým členům a přátelům první číslo vlastního časopisu. Vychází z potřeby, jako nutný důsledek vnitřního vývoje klubu, výraz nenáhlého ustalování a silení základních idejí, jimiž klub žije, jako projev shody názorů dnešních jeho vůdců o potřebách a prostředcích, kterými nutno pracovati k věcnému prohlubování a vnějšímu šíření souboru otázek tvořících dnes celý problém staré Prahy.

Po prvních letech, po výtece záporného protestování, jen a jen bránění stávajícího, udržování starého proti současnému, po době široké agitace a propagace, stala se vnitřní práce obhájců staré Prahy kladným, potřeb přítomného života a jejích poměrů k památkám minulého výtvarného tvoření v zoru jednotné národní kultury vědomým a uvědomělým spolutvořením vnějších forem našemu niternému životu. Bojovné heslo klubovní stalo se vybičkou k odpovědné a účelné práci, symbolem programu i přiznáním ke kulturní víře, neboť jedna vůle i cíl spojují v klubu individuální snahy a názory, tvoří z něj z prvu snad bezděčně, nyní však vědomé středisko pracovníků v oboru veřejné estetiky. Je jenom rozvíjením základních myšlenek, rozšiřuje-li se dnes jeho pracovní pomezí úměrně i za hranice Prahy a je-li v programu jeho přístřích let i péče o vzhled našeho venkova a jeho měst.

Dáti formu Praze, středu a téměř úhrnnému výrazu síly a tvárné energie hmotných a duchovních sil celého národa v rozhodné chvíli jejího přerodu, znamená udání celé zemi směr, jakým půjdou její výtvarní duchové, stvořiti prostředí, z něhož porostou příští generace. Je proto nutno pojímat otázku staropražskou (byla dosud vyslovována jenom s bolestným akcentem) v souvislosti a jednotně jako podmíněnou a podmiňující součást života našeho umění. Soustředění a organizace pracovníků za krásu našeho venkova znamená sesílení střediska, rychlejší pronikání myšlenek doby sloh tvořících. V takovém pochopení svého úkolu pracuje dnes Klub Za Starou Prahu a k šíření vědomí důležitosti a odpovědnosti všech na budoucím rázu Prahy, našich měst a našeho kraje posílá do světa tento list.

Ani rozměrem, ani výpravou, ani obsahem neodpovídá náš časopis velikosti problémů, jež chce pomáhati řešiti a osvětlovati, ale vyjadřuje síly těch, kdož jej zakládají. Potřebujeme samostatné, byť sebe skrovnější tribuny, s nímž bude možno hájiti zásady klubu, seznamovati s nimi svoje přátele i nepřátele, informovati členy důkladněji a ve větší ideové souvislosti, než jak dovozoval časopis cizí. Různorodá obec milovníků staré Prahy, bojovníků za Prahu krásnou má býti novým listem sepiata v užší a srdečnější svazek, její účast na hnutí má se státi intenzivnější a činorodá. V několika stránkách má býti zhuštěno vše podstatné z událostí rozhodujících osudy nové Prahy, hájeno se vši rozhodností a vahou, jež má dnes náš hlas, vše, co ze staré Prahy může a má přejíti, ať jako živý činitel nebo jako s účtou opatrovaný, odumřelý zbytek, v trvalý duchovní majetek budoucích generací.

Chceme pozornou účasti sledovati všechny dnem přinesené otázky života Prahy i kraje, pokud mohou změnití jejich ráz, formulovati svůj poměr k nim, chceme však především učiniti veřejnosti přístupny praktické výsledky odborné práce klubovní, jež dosud, sotva zaznamenávána denními listy, zanikala v archívech úřadů. Theoreticko-technická řešení regulačních a architektonických otázek, nutná konsekvence a podklad hlubšího chápání vzájemné souvislosti problémů, mají ujasnití našemu členstvu východisko našich ideových závěrů.

Rozsah listu určují finanční možnosti klubu, který při mnohostrannosti účelů, na něž nutno obracetí členské příspěvky, nemůže zatím věnovati vlastnímu časopisu obnos větší, než jakým přispívá vydavatelstvu „Krásy našeho domova“. Členstvo pochopí snad, že v náhradu zmenšeného rozsahu dostává se mu listu jednotného duchem, poměrně vyrovnaného ve formě, nad to umožňujícího daleko těsnější styk členů a ústředí.

Se vzrůstem našich prostředků poroste i náš list; krásný cíl i čistota našich úmyslů dávají nám právo spoléhati na účinnou pomoc všech našich přátel.

KLUB ZA STAROU PRAHU ZŘÍZUJE ODBORY NA VENKOVĚ.

„Logickým vývojem děje se extenze snah našeho Klubu i na venkov. Poměry, jež v Praze existenci Klubu přímo využily, jsou na venkově — v miniaturním měřítku ovšem — shodné, ba možno-li ještě horší. Adaptování starého města, vyrostlého organicky jako strom během staletí života, rozšiřování jeho za bývalý pás hradební, zakládání nových čtvrtí, nových komunikací, otázka veřejných parků, otázka opravy a zachování veřejných i soukromých staveb umělecky nebo historicky cenných — to vše zavádá jako v Praze i na venkově denně příčiny ke steskům, ale málokdy bývá rozumným zakročením paralysováno. Nostalgie nad ničením starožitností nebo tichý odpor proti neobratným adaptacím uličním ovládá dnes již celé vrstvy společenské i na venkově, ale při té zůstává, protože právě způsob, jak odpovíci, je jim problémem nejtěžším a rady se jim nedostává. Úspěšnému vystupování takovýchto ochránců vadí právě nedostatek odborného úsudku a tím i váha jeho. Ale přes to je na venkově určitá nálada a mnoho dobré vůle operati se zejména v složitějších případech o odborné votum a členové domácí rady Klubu mají často příležitost být experty v lokálních venkovských jednáních podobného druhu. Této nálady chce Klub přímo využítkovat a zakládati v městech, kde má členy nebo aspoň příznivce, své *odbory*. Klub chce přímo býti patronem akce, souběžné s vlastní akcí, na venkově, chce mítí přímý vliv na techniku ochrannářskou na venkově, aby se nesla moderním duchem zdravého názoru na celý soubor otázek, jež tvoří program Klubu a v budoucnosti i jeho odborů. Rozšíření agendy Klubu bude vyváženo morálním ziskem a pouhé vědomí, že i v starobylých městech venkovských bdí nad pokusy o jich znehodnocování stejně smýšlející a postupující družina přátel, stačí zaplašiti všechny obavy před přetžením ústředny. Zdá se, že to bude pouhé převedení soukromých styků jednotlivých členů domácí rady (dají se jmenovati města: Pardubice, J. Hradec, Pelhřimov, Litomyšl, Tábor, N. Brod, Rakovník, kde mají členové navázány styky) do formy vázanejší, spolkové, což ovšem teprve usnadní soustavnou práci. V jubilejním roce svého trvání provede Klub založením odborů důkaz, že jeho práce nachází širšího ohlasu a učiní počátek nového, ještě skvělejšího období svých snah.“

Takto motivovaný návrh na založení venkovských odborů podal jsem valné hromadě Klubu dne 16. března 1909, načež valná hromada přijavši jednomyšlně návrh odkázala jej zvláštní komisi.

Komise valnou hromadou zvolená (viz Krása našeho domova V, 156) vypracovala do leta řád odborů a domácí rada schválila jej v červenci 1909. Je zde otištěn v plném znění k informaci interessntů na venkově. *Ed. Wirth.*

* * *

ŘÁD ODBORŮ KLUBU ZA STAROU PRAHU.

1. Odbor Klubu Za Starou Prahu v N. jest pobočným spolkem, zřízeným Klubem Za Starou Prahu. Má sídlo v N. a jednacím řeč jeho jest česká.

2. Odbor byl zřízen, aby snahy a zásady, propagované Klubem Za Starou Prahu na ochranu a zachování rázu starých a krásného vzhledu nových částí města, ve stejném rozsahu aplikoval na své sídlo a jeho okolí a tak doplňoval organizaci neúřední, svépomocné ochrany památek historických, uměleckých a přírodních i na venkově.

Tohoto účelu dosahuje:

a) přímou akcí ve prospěch zachování starého rázu nebo

krásného vzhledu v případech, kde přímo hrozí nebezpečí (regulace, zboření, prodej) nebo včasným upozorněním a poučením, kde sice není nebezpečí okamžitého, ale kde je oprávněna obava, že k němu dojde;

b) popularisováním vlastních snah v širokém obecnstvu a to přednáškami, výstavami, výklady před památkami samými atd.;

c) činností publikační, vydáváním brožur, letáků, knih, plakátů, pohlednic atd.;

d) podporou souběžných akcí v místních spolcích a u jednotlivců.

3. Vlastní organizace odborů.

Odbor má členy zakládající a činné, kteří jsou současně členy Klubu Za Starou Prahu a mají stejná práva i stejné povinnosti, zahrnuté ve stanovách Klubu v § 7. Zakládajícím členem odboru stane se, kdo složí ve prospěch odboru aspoň 50 K nebo byl za své zásluhy jmenován zakládajícím členem.

Činným členem stává se, kdo byl přijat odborem, potvrzen domácí radou Klubu, složil zápisného K 1.— a členského příspěvku na rok K 5.— (pololetně K 2.50).

4. Řízení odboru vedou valná hromada a výbor.

Valná hromada svolávána jest vždy v lednu.

Výbor, volený valnou hromadou, skládá se ze 4 členů a starosty, jmenem voleného. Výbor si volí jednatele, pokladníka i jiné funkcionáře dle potřeby.

5. Peněžité záležitosti odboru a spravování jmění řídí se dle jednacího řádu Klubu Za Starou Prahu a to dle §§ 18.—28.

6. Poměr odboru ke Klubu Za Starou Prahu:

a) Odbor jest povinen oznamovati nové členy činné domácí radě Klubu ke schválení, udávati jich přesné adresy pro administraci Věstníku klubovního a oznamovati v čas vystoupení některého člena.

b) Odbor jest povinen po valné hromadě oznamovati složení svého výboru a podávati stručný přehled své činnosti pro bulletin klubový ve Věstníku klubovním.

c) Odbor jest povinen odváděti pokladně Klubu za každého svého činného člena K 3.— jako quotu na Věstník klubovní (po K 2.50) a příslušné útraty, spojené s agendou, zvýšenou zřízením odboru (po K —.50).

d) Odbor jest povinen udržovati neustálý styk s domácí radou Klubu, zpravovati ji o svých krocích, ve prospěch snah Klubu učiněných a v případech, kde rozhodnutí je pro složitost otázky zodpovědné a nesnadné, vyžádati si, přímo pokynů od domácí rady, po případě úplné rozluštění a vypracování případu. Domácí rada Klubu má právo zastaviti, resp. revotovati usnesení odboru, přičicí se ideím a zásadám Klubu a směru, jež sleduje. Odvolání z tohoto usnesení řídí se k nejbližší (řádne nebo mimořádne) valné hromadě.

e) Odbor vysílá nejméně jednoho delegáta do výroční valné hromady Klubu.

7. Klub Za Starou Prahu zastaví činnost odboru, když:

a) neodvádí jeho výbor déle než rok příspěvků;

b) nedostojí požadavkům v § 6. odst. d) stanoveným a když z toho vzejde škoda morální na zásadách a cílech Klubu.

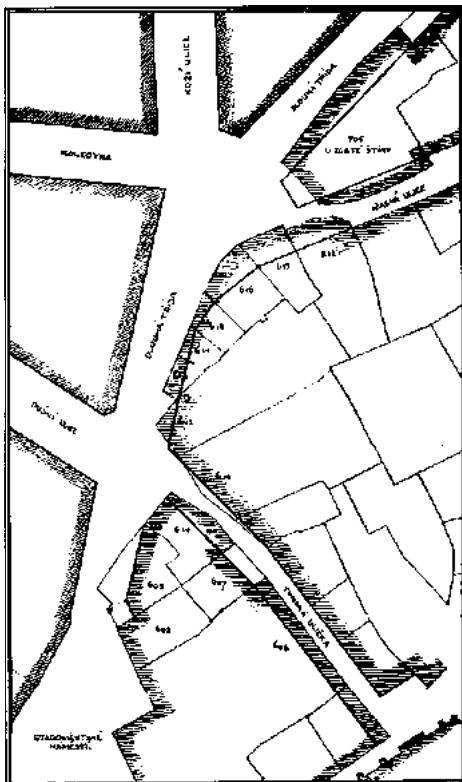
c) čítá méně než 5 členů.

8. V otázkách tu nedotčených a ve všech pochybnostech jsou pro odbor směrodatné stanovby a řády Klubu, jež obdrží odbor od Klubu při založení.

Z PRAHY.

OPĚT K "S DLOUHÉ TRÍDY" ADĚ.

V těchto dnech bylo totiž dáno povolení ke zboření čp. 614 a 615. Plánek ukazuje regulační čáry schválené sborem obecních starších, nepotvrzené však dosud zemským výborem dlužno doznati, že bezmyslenkovitá tato regulace je již do jisté míry korigována novým plánem, jenž byl vyložen od 16./12. 1909 po 4 týdny. Nový plán totiž navrhuje zachování průčelní čáry domu č. 615 a ustoupení čp. 617 zmenšuje asi na polovinu, kdežto č. 618 podrží reg. čáru již navrženou, tak že konec Masné ulice vyjádřen je tu koutem asi 4 m. hlubokým. Správné by ovšem bylo, aby tento pokrok se nezastavoval na poloviční cestě, nýbrž aby byl proveden úplně: zachováním fronty čp. 617 v dnešní čáře, čímž bylo by dosaženo úplného pohledového uzavření Masné ulice, lepší zastavitelnosti a lepší poměrů zdravotních než při čáře navržené. Od č. 615 k rohu Týnské uličky vede nová regul. čára rovnoběžná s protější stranou a šířka Dlouhé třídy stanoví se tím na 17 m (schváleným plánem 18 m.). V principu je to ovšem totéž jako regulace schválená, neboť ruší se zajímavý kout u čp. 613 a fronta domu 612 čelící k Staroměstskému náměstí zmizí. Z ohledů stavebně technických neměla by takováto regulace vůbec býti přípustná, neboť staveniště domů 612 a 613 jsou tím úplně znetvořena, kdežto dnes jsou to parcely skoro pravoúhlé. Představme si jen, co nastane po přestavbě domu č. 614. Domy budou vybudovány již v nové čáře, jen rohové č. 613 bude třetí z čáry a tvoří tak zvanou „komunikační závalu“. Co s ním? Pravděpodobně vyvlastní se a zboří a — zbudě nezastavitelná parcela a nový kout, který bude drazě zaplacen a vytvořen požárními zdmi sousedních domů k patrné „ozdobě města“. Novým plánem není nikterak opravena špatná regulační čára domu čp. 705 („U zlaté štiky“), jenž má dnes průčelí 18 m. široké, ležící v ose ulice „Kolkovny“. Průčelí toto však se zúžuje na 9 m. a posunuje zbytečně z osy tím, že se parcela prodlužuje, což přispívá jen k špatné zastavitelnosti. Špička tato bude analogon ke špičce na rohu Kozí ulice a bude s touto dohromady tvořiti strašný obraz v městě. Je žádoucí, aby tyto nedostatky byly brzo napraveny. g.

KLUB ZA STAROU PRAHU HÁJÍ ZACHOVÁNÍ VOLNÉHO POHLEDU NA EMAUSY.

Klub zabývá se intenzivně otázkou úpravy Podskalí již od roku 1907. Tehdy, ještě před zřízením nynější městské regulační kanceláře, jejíž činností nastal příznivý obrat klepším v pojednávání regulačních otázek Prahy, vypracován byl stavebním úřadem (pod vedením st. rady Václavka) na nové Podskalí upravitelský plán, jehož vůdčím podkladem bylo výhradně využitkování půdy k zastavění bloky. Situace starého Podskalí má však řadu estetických podmínek v sobě i vztahů k sousedním částem města a na tyto jeho závazky nebyl plán brán při projektu výměny za nové Podskalí vůbec zřetel. Tyto okolnosti jsou:

I. Staré Podskalí je ucelená čtvrť města, svého vlastního výrazného, od ostatních rovněž svérázných čtvrtí staré Prahy odlišného charakteru a mělo tím svůj podíl na obdivované mnohotvarosti polohy a celku Prahy. Nové Podskalí bylo zamýšleno však v bezvýraznosti a v nepříjemném slohu zastavění, kterým netečně se dopouští, aby rostla předměstí na obvodu Prahy; nebylo by tedy Nové Podskalí tak součástí Prahy, t. j. oním architektonicky v obraze Prahy aktivním činitelem, jako bylo staré Podskalí v poloze spojky mezi starým Novým Městem až k starému

Vyšehradu, ale předměstím Prahy; tedy znamenalo by opět zúžení vlastního starého a krásného jádra Prahy, ztrátu celé jedné čtvrti a pohledově pak odtržení ještě další čtvrti — Vyšehrad — od středu města.

II. Staré Podskalí bylo na svou dobu svým způsobem sociálně účelně vystavenu čtvrti. Bylo obýváno jednou celou třídou obyvatelstva a svou polohou a výstavbou bylo úměrně poměrům a zaměstnání svých obyvatelů. V úmyslu upravit Podskalí spočívají ovšem již důvody hospodářství s jeho půdou, jejíž cena zatím vysoko nad starý způsob jejího využitkování stoupala a pak důvody pro nápravu obývacích poměrů starého Podskalí, ale v úmyslu upravit Podskalí chyběl dle tohoto plánu z roku 1907 všech směr, pro jaké poměry a jaké obyvatelstvo má býti nová čtvrť stavěna. Byla navržena v zastavovacím slohu, jehož dosud stejně všude v nových částech města bylo užíváno a o němž se ukazuje, že všude stejně nevyhovuje, protože nikde lokálně zvláště se utvářivším poměrům nepřiléhá. Chybělo tedy projektu určení a k tomu účelné rozvržení a zastavění čtvrti, chyběla dle něho i všechna výbava potřebná pro čtvrť: nebylo pamatováno na místa pro školy, tržiště,

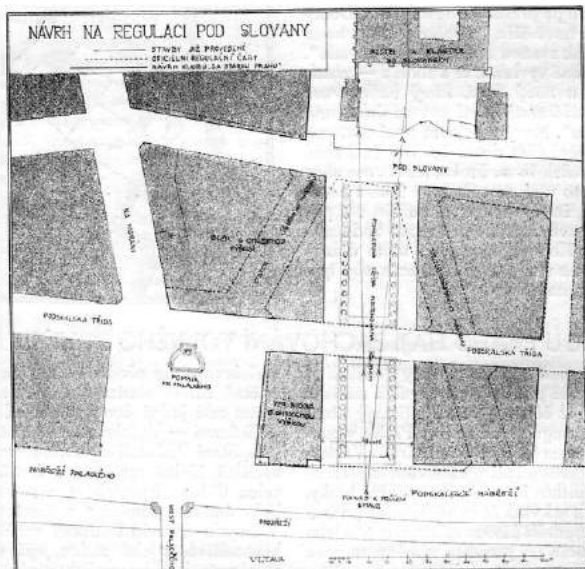
POHLED NA STARÝ STAV NOVOMĚSTSKÉHO BŘEHU PŘED STAVBOU PALACKÉHO NÁBŘEŽÍ.

POHLED NA NYNĚJŠÍ STAV NOVOMĚSTSKÉHO BŘEHU S DOSTAVENÝM NÁBŘEŽÍM PALACKÉHO.

veřejné budovy a na nejlepší umístění sadů v poměrném rozsahu a vhodném tvaru. Jsou to vesměs objekty veřejné potřeby a od úplnosti jich počtu a správnosti jejich dimenzí záleží obyvatelnost čtvrti. Respektováním a dodržením všech těchto podmínek rozvrhu, způsobu zastavění a výbavy čtvrti dle jejího určení stává se čtvrt teprve dobře stavěnou t. j. moderní a tou Podskálí dle tohoto plánu nebylo.

III. Staré Podskálí mezi svými skromnými domy, logicky z účelu čtvrti vyvozenými, jako řada obdob téhož typu bydlení, obsahuje i několik architektonických objektů, které jako nejdále rozvedené případy představují vrcholy a středy charakteru Podskálí. Jsou to zejména dva barokní jednopatrové domky se zaokrouhleným obrysem v mansardě a pak dům „Na Výtoni“, první to místo v charakteru starého podskalského života. Celek Podskálí je osudem velkých rozdílů jeho obydelných a hospodářských poměrů proti dnešní době odsouzen k zániku; s ním zmizí i ráz Podskálí, je to jistá ztráta a uvedené tři objekty jako architektonicky pro Podskálí vrcholné jsou

PLÁN ÚPRAVY DLE NÁVRHU KLUB PODSKÁLÍ V ČÁSTI, KTERÁ JE PRO ZACHOVÁNÍ POHLEDU K EMAUSUM NEJDŮLEŽITĚJŠÍ.

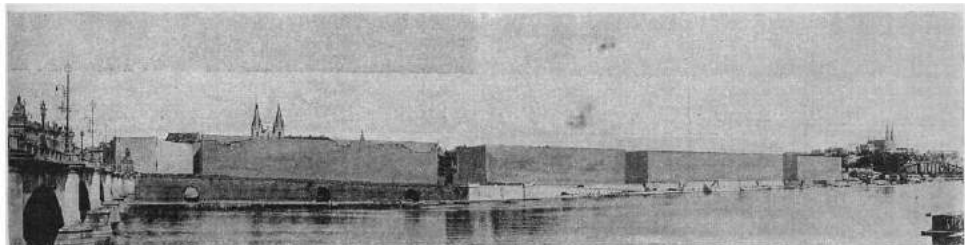
jakousi možností aby v nich zachovány byly alespoň osamocené příklady rázu a staré výstavby Podskálí. Regulační plán z roku 1907 ovšem nebral k zachování jich — ač je uskutečnitelné — vůbec zřetel a jeho již uvedené hodnoty pro nové Podskálí rozšiřují se tak ještě o tyto negativní jím zavívané škody na fondu starých památek.

IV. Staré Podskálí bylo však i důležitou, ovšem passivní složkou pro obraz polohy Horního Nového Města. Tvořilo v jeho pohledech od Vltavy a s protější břehů Vltavy podstatnou, zdržlivou basi drobných domů, nad kterou nejvíce ku předu posunuté objekty Horního Nového Města

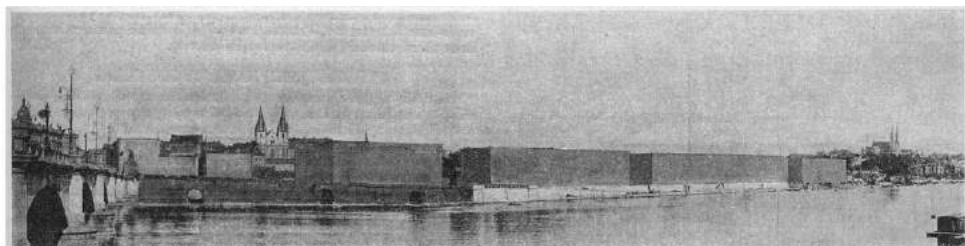
(Emausy a kdysi Svatováclavská trestnice) imposantně vystupovaly a nad níž mohly se i vzdálené a obrysově zmenšené vrcholné body obvodu Nového Města (svatý Ignác, Karlov, svatý Apolinář, svatá Kateřina) ještě uplatňovat v celkovou živou obrysovou linii. Praha byla tak i z těchto stran plasticky krásně a duchaplně stavěna jako Malá Strana a jako Staré Město. Polovice tohoto novoměstského panoramatu již padla: již před lety postavena

POHLED NA NYNĚJŠÍ STAV PODSKALSKÉHO BŘEHU S VOLNÝM POHLEDEM K EMAUSŮM.

SCHEMATICKÝ POHLED NA PODSKALSKÉ NÁBŘEŽÍ DLE ÚŘEDNÍHO NÁVRHU SE ZASTAVĚNÝM POHLEDEM K EMAUSŮM.

SCHEMAT. POHLED NA PODSKALSKÉ NÁBŘEŽÍ DLE NÁVRHU KLUBU S ČÁSTEČNĚ ZACHOVANÝM POHLEDEM K EMAUSŮM.

řada bloků na Palackého nábreží před sbořenou trestnici Svatováclavskou a krásný vysoký štít sv. Ignáce jest nyní viditelný z jediného jen pohledu: Resslovou ulicí. Pokračování vše zastíhující průčelné stěny nábrežních bloků bylo by důsledkem plánu z 1907 a nebylo v něm pomýšleno ani na to, aby průčelí Emaus bylo z kolmému hlavního osového pohledu s nábreží viditelné; byly by ponechány jen dva, téměř náhodné a nearchitektonické šikmé pohledy k průčelí kostela. Stěna bloků byla však dle plánu z roku 1907 také přiblížena až k samému Vyšehradu, takže by byly dnešní volné pohledy k němu (s mostů Palackého a císaře Františka) o mnoho zakryty. Tedy tento plán byl by připravil Prahu o řadu krásných pohledů, které dříve náležely Praze a tvoří její celkovou krásu.

Klub se vším úsilím postavil se v létě a na podzim téhož roku proti tomuto plánu, docílil, že svolána anketa odborníků, které plán předložen a jejíž posudkem byl plán také odsouzen. V létě roku 1908 podal Klub městské radě, jako doprovod ku svému protestujícímu stanovisku, vlastní návrh na úpravu Podskalí (pracovaný arch. J. Rosipalem).*) Plán vykonal svůj podstatný vliv: v návrhu úpravy vypra-

covaném loni nově zřízenou městskou regulační kanceláří brán jest již v mnohém zřetel k bodům, Klubem hájeným. Byl loni vyložen a Klubem podány proti němu ještě v několika bodech namítky dle nutné krajního stanoviska, k němuž Klub jest svým posláním zavázán; úřední řízení není doposud skončeno. Klub usiluje nyní ještě, aby pohled na Emaus, který i dle tohoto plánu má být zastaven a jehož zachování nemohlo býti pro tehdejší zaujatost poměrů pojata do návrhu Klubu z roku 1908, protože tento úmyslně byl založen na čistě reálním podkladě úředního plánu z roku 1907 a chtěl dokázati možnost zlepšení i v těchto mezích. Doplňující návrh Klubu, který zde uveřejňujeme směřuje k zachování pohledu k Emausům a žádá:

1. Aby byl zachován celkový pohled na skupinu klášterních budov aspoň od mostu Palackého snížením výšky bloků zde položených;

2. aby zachován byl volný hlavní osový pohled na průčelí chrámu Emauského s nábreží provedením široké pohledové třídy, jež v proporcích blížila by se příznivé hlubokému náměstí, průčelím kostelním ovládanému.

Tyto návrhy podány byly jednak městské radě, jednak zemskému výboru království českého.

J. R. K.

*) Návrh tento budeme publikovati příště.

DRUHÁ EMPIROVÁ SÁLOVÁ BUDOVA NA ŠTVANICI

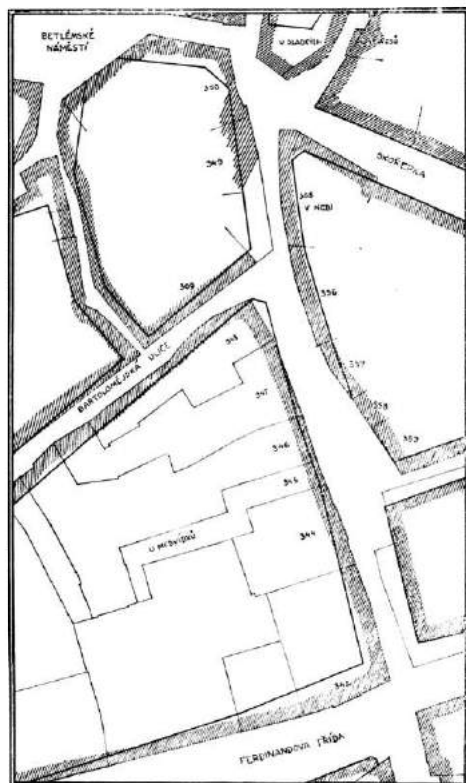
bude zachována. Na severním břehu ostrova Štvanice, proti nedávno zbořené restauraci (viz Styl II., č. 1.) stojí o málo mladší budova jednopatrová s tanečním sálem, zabírajícím celé přízemí. Je datována na mramorové římsce portálku sálového rokem 1824 a opatřena stejným monogramem majitele D jako zbořená restaurace. Přísně symetrická v půdorysu a zevnějším i vnitřním architektonickém výstroji, střízlivá ve všem dekoru,

vyjadřuje nejlépe rationalistického ducha své doby. Její architektura se omezuje zevně na arkaturu nad okny, řadu polosloupů dorských mezi okny a na nárožích se společným kládem a hladkou římsou okapní pod valbovou střechou s osovými vikýři. Uvnitř krásné k oběma osám členěný obdélný sál s plochým stropem, jejíž nesou čtyři segmentové oblouky, opřené nástěnnými polopíliři a představenými dorskými sloupy, s portálky v obou osách a dvojicí oken mezi sloupy.

I tato krásná umělecky i hmotně cenná stavba, tvořící na ostrově mezi starými kaštanými jednu z nejkrásnějších jeho partií, měla být — ač se to kladně neřeklo — zbořena! Jedným důvodem k tomu mělo být, že se nalézá v inundaci Klub podal dne 17. října m. r. k městské radě žádost o její zachování a městská rada této žádosti vyhověla usnesením dne 7. ledna t. r. Tim suspendována konečně přehlava inundace nade všemi estetickými a rozmovými důvody. Z. W.

PERŠTÝN JAKO NÁMĚSTÍ OHROŽENÍ

Na Perštýně má být zbořen starý dům čp. 346-I. (vedle domu „U Medvídků“) a na jeho místě má být postaven nový 4patrový dům. Je to tedy opět jeden z těch běžných případů, které nutně náleží k vývoji města, ale jako nastávající změny jsou důležité pro vzhled města. Od způsobu, jakým jsou provedeny, závisí, nezmění-li a udrží-li se dobrý vzhled a ráz města anebo utrpí-li zhoršení. Perštýn doposud jest ve starém zachovaném stavu jako dobře vyhlížející jednotná část města. Dům čp. 346-I. sám o sobě není snad zvláštní umělecké nebo historické ceny, ale má pro celek Perštýna důležitou vlastnost: je stejně skromný a v prosté poctivé architektuře staven jako ostatní domy a tím jest jednotkou v celku, podmiňující jednotnost, celistvost náměstí. Důležitost těchto jeho vlastností vystoupí, jakmile s novým projektovaným domem nastává možnost a — dle pražských poměrů — i pravděpodobnost, že s novým domem a jeho průčelím, nebude-li mít vlastnosti starého domu, dostane se do náměstí cizorodá jednotka, svou přítomností stačí zrušit důležitou jednotný celek. Hrozi nebezpečí však i jeho prostoru. Pro dům musila být totiž stanovena regulační čára; ta byla také udělena a také sborem obecních starších (přes včasné protesty Klubu), proti usnesení rady městské, proti dobrozdání měst. stav. úřadu schválena. Čára tato nad to není ani schválena Zemským výborem, kterému podléhá. Je vedena takovým způsobem, že stranu „U Medvídků“ hluboce řeže, na protější straně naopak zase starou čáru domu daleko do uličního pozemku předstupuje. To má za následek, jednak že při každé novostavbě vzniknou ohavné — a zcela zbytečné — kouty požárních zdí, které jsou přece svým zlem pro obchod i vzhled města pověsné, jednak že tím — po provedené jedné přestavbě všech domů — bude bývalý charakteristický v jakési náměstí rozšířený prostor Perštýna proměněn v běžnou, ničím zvláštním co do prostoru se nelisící ulici. Každé sebe menší náměstí a rozšíření uvnitř města je hygienicky a esteticky důležité jako vystrídávající prostor; město by ztratilo téměř všechny svůj půvab, kdyby jeho nepravidelnosti a střídání prostorů a ulic byly regulací annullovány na síť normálně širokých ulic. Staré Město stalo by se tak stejně jednotvárnou, málo zvláštního poskytující sítí stejných ulic jako kterékoli předměstí. Plány, které pro novostavbu domu byly zadány, ohlašují konečně ještě třetí neštěstí pro město: Parcela domu, hluboko zasahající dovnitř bloku, je novostavbou navržena k zastavení dlouhým po celou hloubku se táhnoucím dvorním křídlem. Tak bude vnitřek bloku, který dříve byl velmi volnou a obažnou vzduchovou prostorem, rozražen klínem novostavby, která jeho dřívější dobré poměry světla a vzduchu zničí. Klub marne protestoval u městské rady proti novostavbě v tomto způsobu a marne žádal, aby byla jako regulační čára ponechána nynější čára Perštýna; proto obrátil se nyní s protestem k Zemskému výboru. P. J.

KAPLE SV. KARLA BOR. OHROŽENA.

Dosud nedotčená partie staré Prahy, horní část Malé Strany, je ve svém rázu vážně ohrožena. Co zachováno bylo po staletí s pietou od potomků vlašských kolonistů, chce nynější generace zničit. Kaple vlašského sirotčince ve Vlašské ulici se zborí, protože — je mrtvým kaplím ležícím bez úroků — a vystaví se na jejím místě „moderní“ činžák. Kaple tato, vysvěcená r. 1617, dnes dosti těžce přístupná a úplně neznámá širší veřejnosti, je v Praze stavbou svého druhu jedinou. Starší renaissance loď, upomínající svou dispozicí a bohatou výzdobou štukovou i malířskou na interiéru vignonlovské, doplněna byla kol polovice 18. století presbytářem, spojeným s lodí čtvercovým prostorem s kupolí, vyzdobenou freskami. Budova sirotčince zaujímající tři strany velkého dvora bude zachována, protože se rentuje. Kaple — umělecký poklad — je finančně negativní a proto padne. Klub žádal již v červenci m. r. magi-

strát a centrální komisi, aby boření kaple bylo zamezeno. Nejnověji obrátil se za týmž účelem na ministerstvo vnitra. K. G.

PROF. DR. BOH. MATĚJKA. V době desíletého jubilea činnosti „Klubu Za Starou Prahu“ odešel z jeho řad člen, jenž činnosti svou propagoval v prvé řadě ideje hlášené Klubem. Profesor Matějka osobně nevystupoval nikdy okázale v popředí boje za starou Prahu, k tomu nebyl schopen své povahou málo expansivní. Místem, odkud šířil porozumění a lásku k staré Praze, byla učitelská katedra. Matějka měl silný vliv na mladou generaci architektů a historiků umění, již téměř všichni dnes se skupují jsou v „Klubu Za Starou Prahu“, tvořící značnou část domácí rady. O významu jeho psáno bylo již v jiných časopisech, zde sluší zmínit se o jeho významu pro myšlenku staré Prahy. Prof. Matějka byl od let 1898 docentem dějin umění na universitě, technice a akademii umění, od r. 1904 pak professorem na universitě. Přednášky jeho týkaly se hlavně českého umění a přední, ba možno říci nej přednější místo z nich zaujímaly čtení o pražských památkách všech oborů uměleckých. A tam, kde nestačila slova a pomůcky učebné, tam doplnkem staly se výtahy k památkám samým. Způsob jeho vykládk byl tak temperamentní a suggestivní, že stíhal posluchače své k stejnému nadšení,

s jakým sám věnoval se studiu památek a tvořil tak z nich ne-li proslulý studium umělecko-historického, tedy jistě vyznavače kultu památek zvláště staropražských. Prof. Matějka i jako vědecký pracovník obíral se hlavně Prahou. Jeho „Přestavba a výzdoba chrámu sv. Tomáše“ měla být počátkem speciálních studií o pražských památkách. Bohužel, že tím počátkem je po dnes a zůstane jím asi na dlouho. Další práci, týkající se Prahy a vypočtenou na několik let: „Soupis památek historických a uměleckých, Nové Město Pražské“ sotva započal. A ještě jedním zvláště významným rysem činnosti jeho byly vykopávky. Jeho zásluhou byly objeveny a vědecky probádány zbytky románské basiliky sv. Vavřince na Vyšehradě. Objevovatí nejstarší památky české architektury ze staletých sutin a ozářiti tak jednotlivé nejasné body nejstarší české kultury bylo nejmilejší prací prof. Matějky. Odešel příliš brzy, odešel, když myslel, že stojí u cíle svých tužeb, stav se universitním professorem, kdy doufal, že popřáno mu bude věnovati se zcela vědecké činnosti a výchově svých žáků. K. G.

*) Ta zatím zaslala svému místnímu konservátoru, prof. Thierovi přesnou radu k udržení zříceniny (otisk „Český Jih“ 16. ledna 1910).

RADA Z. S. ANT. PIKHART, spisovatel a překladatel ze španělštiny a katalánštiny, byl z prvních zakladatelů Klubu a vždy horlivým podporovatelem jeho snah. Ztráta jeho dotkla se Klubu bolestně.

Z VENKOVA.

KOZÍ HRÁDEK U TÁBORA

má býti „obnoven“! Blíží se 500letá památka umění mistra Jana z Husince. V Táboře si vzpomněli, že nedaleko na Kozím Hrádku zřícenina, nikým nechráněná a rok od roku mizící, by měla býti „důstojně upravena“. Příklad Růžového paloučku u Litomyšle lákal. Ve schůzi obecního zastupitelstva referováno, že nebylo docíleno dohody, má-li se zachovat zřícenina či má-li se přestavět. Vidíme již, jaký obraz tanul na mysli Tábořským: středověký hrad s cimburím, v něm šel Husova, obrazy kázání, paláců a pavýze a někde v podsklepi útulná hospidka „staročeská“ pro nadšené turisty, je zastupitelným, že se ozvaly v samotném středu hlasy varovné. Tábořský list „Jiskra“ uveřejnil slánek říd. učitele Svehly a red. F. Pakosty, jež v zásadě se stavi proti jakékoliv změně na zřícenině. Nechávilné stranou pobočnou otázku, jež se v článku Svehlově ozvala, otázku kompetence centrální komise) vídeňské, a citujeme jen z článku Pakostova místa, svědčící o zdravém názoru na otázku: „Ne-

vím, kdo vyslovil první toto strašlivé slovo (přestavět), které, kdyby bylo uskutečněno, vyhánělo by všechny kulturně citliví lidi z míst, posvěcených pobytem mistra Jana — všechny, kdož dovedou na Kozím Hrádku pročit slavný uplynulý život. Myslíme, že to slovo nemělo býti vůbec vysloveno. Kozí Hrádek, památka historického významu, má jako zřícenina také cenu stáří a to stáří musí býti a celou pietou respektováno. Není logické, obnovovat dříve, co dle přirozeného běhu věci a života zaniklo a naše láska a úcta k zříceninám toho významu jako Kozí Hrádek musí se starati nejprve o to, aby nám byly dlouho ještě zachovány. To je smysl moderní péče o ochranu památek. Kozí Hrádek měl by býti krásnou, tielou lesní zahradou, v ní sestrálé, omšené, ale již dále se nerozpádající zříceniny a kolem klidné šumící stromy. . . .“ Doufáme, že v tomto směru se bude postupovat v Táboře a že se nezovze již nikdo, kdo by žádal na obci tábořské dilo nehodné obce 20. století: dostavovat zříceniny, jež má v majetku. Z. W.

LITERATURA.

BĚLOHLAV FIDR.: PRAHA. Průvodce statisticko-historický a adresář. S plánem a vyobrazeními. Nakl. F. Topič. Cena 2 K. Historická část má mnoho věcí v základním pojetí i v podrobnostech. Abecedně seřazené památky pražské popisovány jsou bez systému, způsobem, jaký nenaučí prospěti používatelé knižky. Dr. Bělohlav uvádí například někdy příliš mnoho historie, jindy málo, nedovede rozpoznat podstatné, za to zastiňuje popis zcela neekonomicky vnějšími nebo frázími. Tak cituje jako ocenění pouhé slova; na příklad u Ameriky: „pravý skvost stavitelského umění“, u kláštera sv. Aněžky: „neocenitelný poklad českého umění“, jakoby zázrakem zachráněné zbytky — ale nepoví, že je klášter gotický, a jaká je jeho gotika. Poznamenává dále bezvýznamné detaily; říká o Štrákově akademii, že je to „renesanční budova (správně barokní) 160 m. dlouhá s mohutnou kopulí nad středem, pod ní suchy „Vlastenecký a Zbožnost“ od Maudra“, ale zapomene zmínit projektanta (arch. Kottlitz) a stejně jako u památky Karla IV. Hábně: nebo u Národního divadla jméno Žitkova, u pavilonu Manesa Kottrova. U Františkova mostu jmenuje firmu Gregorčevou, ne projektanta Soukupa a Bošánka, u Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí povi, že je 70 centů těžký, ale zaměsí autora Pendlu. Autor — píle termíny, užívá slov „letina“, „lyngama“ Václava Levého; mluví při přestavbě sv. Jiří o slohu *pozdí renaissance* od Fischera z Erlachu; užívá jmen falešně nebo neřádně (jednou Beneš Lounský, jindy Beneš Ried někdy Fischer, jindy Fischer z Erlachu), popisuje dilettantsky a ne-

určitě (starobylá budova s „dvojitou“ střechou). Konecký hodnotí staré umění: Cernínský palác „více ohromný, než užitečný; pro velikost a schůzralost sluje dnes v ústech lidí též „čtupala““. Někdy upadá až do toho záměrných převrácení citací. O soše sv. Jiří „dlo drahoceň, za něž nabízeno *drůtky* (tedy) britským muzeem 200.000 al.“; o zahradě Kinských: „je dnes jedním, skutečně nejnešťastnějším sadem našeho velkoměsta“; o sv. Karlovi: „unikem v celém Rakousku“; o fontáně vlašské zahrady: „nejnešťastnější kašna střední Evropy — provedl ji dle nákrese *Fr. Škrže* (Fr. Terzia) Tomáš Jaroch (z Brau). Buchčt citovaný ještě některé z nejhrubších chyb: „V oběh pánky gotický zámek a věži (místodržitelův lehozářek, bývalý loží zámek českých králů)“ (!) není gotický, ale z 19. století; při Židovské radnici uvedena fakta: „zů poloteraného vnitra nejsou nikdy čistěny a bíleny, aby prý nebyly smazány stopy krve prolité tu křesťany ze středověkého bláznění proti Židům“ a „ohromný prapor propíjčený Židům za Ferdinanda III.“ (!) netýkali se této, ale Staronové synagogy; pomník Františka I. postaven starý, nikoliv čechy; v ulici „u Dabokor“ nikdy nebydlili alchymisté, ale střelci. Všech těchto chyb mohli se uvarovat autoři přiležitelným k stávající literatuře, poskytnou ceny mohli dodati své práci přiblížením odborného historika. Avšak ani věcá číst adresáře nerybovce. Při Rudolfinu a univerzitní knihovně na příklad uvedeny falešné hodiny návštěvy, paláce Bouquoyovy a arcibiskupský označen jako přístupné soukromým návštěvám, ač jsou vůbec nepřístupné.

KRONIKA.

3. ledna. Začaty přípravné práce pro opravu rotundy sv. Longina na Rybníčku.

7. ledna. Klub začal městskou radu o opravu schodiště na faře u sv. Vojtěcha.

Městská rada. M. r. Červený žádá, aby regulace Podskalí byla urychlena tak, aby již v nedaleké době mohlo být započato se zastavovacími. Odloženo stavebnímu úřadu.

Na opravu sousedí Najsvětější Trojice a patronů českých na Malostranském náměstí bude vypracován odborný řízení.

Dotaz na r. díla Pika, v jakém stavu je otázka průkopu letenského a kdy bude s pomocí započato. Konstatuje se, že anketa odhodlá bude teprve svolána. Definitivní rozhodnutí otázky průkopu a náklady finančních se dosud nestalo.

K žádosti „Klubu Za Starou Prahu“ usneseno zachovati dům čp. 858 na Štávce (II. restaurace). „Styl“ přináší obrázkovou zprávu Klubu v záležitosti zboření I. restaurace.

10. ledna. Č. a k. sborové včeleství č. 3 sdružuje Klubu k jeho žádosti z 28. prosince 1909, aby adaptován byl bývalý kostel sv. Františka Xav. při vojenské nemocnici na Karlově náměstí pro pohřební kapli, že příčinou nelze vyhovět, ježto místnosti v přízemí bývalého kostela potřebuje nemocnice nutné pro kancelářské místnosti a kaple zřízena bude v bývalém refektáři.

12. ledna. „Den“. Lokálka Klubu proti zboření domu čp. 346-I. na Perštýně a žádají zachování Perštýně jako náměstí.

13. ledna. Konec lhůty vyloučení plánu na zastavovací průlom „UKHt“, a na rohu Dlouhého tř. a Mariánského nám.

14. ledna. „Český Svět“ ovesňuje konfusiční mínění o hradu pražském, nechápající dočasně klidnou vyrovnanou silou celého panoramatu a toužící po romantických věžích, jež bývaly na ústavě slechtic. „Novina“. V. Dvořák kritizuje s pochvalou návrh staveb úřadu na zastavovací průlom „UKHt“.

15. ledna. Městská rada. Některé zástupy stromosťů žádají, aby ve 14 dnech předloženy byly projekty na uvolnění některých ulic za účelem spojení Nového se Starým Městem, nejíše ulice Melantrichovou. M. r. dr. L. Jeřábek protestuje proti zmezení výhledu ulice Melantrichovy a zboření Tábulovala domu a poukazuje na návrh spojení rozšířenou ulici Železnou nebo podchody domem Řiditrovým.

M. r. dr. Kašpar navrhuje, aby otázka stavby malostranského nábrží řešena byla nezávisle od celkové regulace Města Starého. Referuje se, že stavební úřad již na stavebních plánech pracuje.

„Týden“ domáhá se zboření Odkolkovy ulice.

17. ledna. „Den“. Lokálka protestující proti kázání Klubu podání zemským výboru a městské radě ze dne 17. prosince 1909, aby zachován byl dům čp. 346-I. na Perštýně.

Městská rada na Smíchovské vyjednává o koupi zájezdního hostince „Na Knižce“ ke zboření za účelem rozšíření Vinohradské ulice, kterou má být vedena elektrická dráha na „Malvazinky“.

18. ledna. Městská rada. Dáno povolení páně Josefě Krašmerové

k zboření domu čp. 346-I. na Perštýně a povoleno tamtéž stavba čtyřpatrového domu s podminkou, že bude předložen nový přírůbek návrh na fašadu příčelného domu.

19. ledna. Klub podává městské radě k vložení návrhu protest proti navrženému rozšíření ulice Karmelitánské na 18 metrů.

20. ledna. Seznámení komise usnesla se doporučit pro komunikaci mezi Novým a Starým Městem Železnou ulici a zachování jejích cenných domů pomoci loží.

21. ledna. Městská rada. Ob. st. Leo Peterka podal písemný návrh, aby bezodkladně přerušeno bylo ku stavbě povlakové železnice od elektrické centrály v Holešovické k Podbabské.

Jednání o průkopu letenském. Stavební úřad předložil rozpočet na provedení projektu Koulova v sumě 7.600.000 K., načež byl vyzván, aby vypracoval též rozpočet na spojení tunelů, aby se mohlo zjistit, který projekt je dražší.

„Máj“ přináší reprodukt R. Altovy kresby Malostranského náměstí (stav před vyst. Malostr. záložny) s map. čís. r. J. V. Nováka.

22. ledna. Klub podává protesty proti zboření kaple sv. Karla Božského ve Vlašském síročník městské radě, arcibiskupu pražskému, ministerstvu vnitra, ministerstvu kultu a vyučování a centrální komisi.

„Přehled“. Prof. Kouls informuje o nynějším stavu letenského průkopu. — „Týden“ doporučuje provedení Koulova návrhu letenského průkopu.

24. ledna. Presidium městské rady podala deputace majetníků domů ve Vladislavově ul. žádost o prodloužení této ulice do tříty Ferdinandy.

25. ledna. Vydla oficiální publikace „Sjezdu na oheň památek 1909“.

26. ledna. „Venkov“. Feuilleton o Soehardově pomníku s tvrzením, že Klub činil překážky umístění pomníku před Rudolfinem i na náměstí Palackého z důvodů, že zabráňoval pohledům na Malou Stranu a Erasmův. Obě tvrzení jsou nepravdivá.

Stavební komise obecní zamítla námítky proti plánu polohy tříty Husovy a ulici Jančovic, a česki ulice Jilské, Perštýně a Mariánské uličky, jakož i proti plánu polohy Vyšehradu.

VYCHÁZKY KLUBU ZA STAROU PRAHU

Jsou pořádány pravidelně každou neděli a jejich program jest sestaven tak, aby postupně seznámily se vším, stále ještě málo známým bohatstvím pražských památek. Aby prospěch z návštěvy byl co největší, jsou přístupny výhradně členům Klubu; reálný příspěvek 30 haléřů za vycházku a osobu nebo předplatě na celý obdobi 3 K a 3 K.

V měsíci lednu 1910 konány tyto vycházky:

9. do Vlašského síročníce za výkladu p. JUC. Jetka Hofmann;

16. do kaple v královském hradě a k Burnabítkům na Hradčanech s výkladem p. PhC. K. Gutha;

23. do náplve hraběte Šterky („U sední třetí“) s výkladem pana PhC. V. V. Stecha;

30. do paláce hrab. Michny (Zbrojnice) s výkladem p. PhC. K. Gutha.

Odpovědný redaktor Pavel Janák; redakční rada: K. Guth, B. Hübnermann, Z. Wirth. Ze Starou Prahu vychází vždy poslední pátek v měsíci. Otázkami členů i vyobrazení jest dovoleno, udání i pramen. Stožky se pohybují k otázkám (5 haléřů za čtenářský centimetr). Ze Vydání Klubu Za Starou Prahu, Praha L. „U Vejvodů“. Tiskem Dělnické knihkupectví v Praze L. Myslivka ul. ze Stocky od firmy V. Neubert na Smíchov.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 25. ÚNORA 1910.

ČÍSLO 2.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 5. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚLECKOU PREMII, KTEROU PRO LETOŠNÍ ROK JE DŘEVORYT A. HOFBAUERA: PRAHA VE SNĚHU. — PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ.

13.

DŮM SLAVNÉHO BAROKNÍHO SOCHAŘE M. BRAUNA MÁ BÝTI ZBOŘEN!

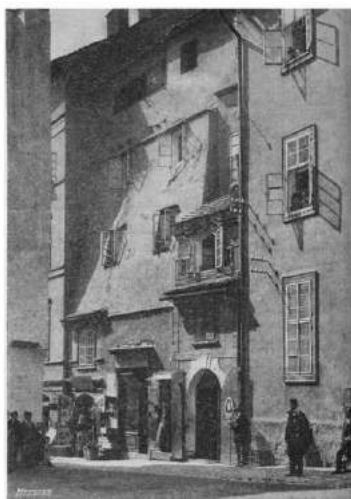
Barokní dům na rohu Vodičkovy ul. a Jungmannovy ulice (730/2 n.) má být zbořen. Klub se bude přičiňovati o jeho zachování, v nejhorším případě podá návrh na zachování aspoň nejdůležitější jeho části, protože je významnou památkou barokní Prahy. Souvisí svým vznikem se jménem sochaře Matyáše Brauna, který měl tři výstavné domy na N. Městě a také tento (koupiv chatrný domek v tom místě r. 1724 od Doroty Pořícké) vystavěl r. 1726 (dle berní rolle, vyd. Matějkou v Pam. arch. XVII., 56.) a opatřil nad portálem svým znakem. Rodina držela pak dům až do r. 1773, později získala jej stejně stará rodina pražská

Branbergerů. Fačáda svými tvary architektonickými i plastikou (dvě sochy allegorické stojí nyní ve dvoře u kašny) velice se odlišuje od běžných tehdy a silně zvlněných forem baroku, jemuž jsme zvyklí říkati pražský, a ukazuje tak zřejmě odlišný, konservativní vkus majitele, který jistě sám také navrhoval plochý relief na arkýři, svůj znak nad portálem a sochy. Několik pozdějších přídavků, zejména mřížové zábradlí balkonů a adaptace nádvorní nevalí, abychom nehájili v domě památku na N. Městě z nejzachovalejších a pro výstavbu Prahy v barokní době z nejdůležitějších.

Z. W.

1. STARÝ RENAISSANČNÍ DŮM U GOLIAŠE R. 1896 ZBOŘENÝ, KTERÝ TVOŘIL POD SV. MIKULÁŠEM KRÁSNÝ PRŮHEM KARMELITSKÉ ULICE.

15. ZBYTEK MĚSTSKÉ BRÁNY V KARMELITSKÉ ULICI ZBOŘENÉ R. 1727.

KLUB USILUJE O ZASTAVENÍ PRŮLOMU U KLÍČŮ.

Důvod, který před 14 lety průlom „U Klíčů“ předcházel, důvod potřeby vzrostlé komunikace na levém břehu, jest sám v sobě nepopíratelný a logickým úkazem. Bylo proto zcela přirozené, jak bylo tomu kdykoli jindy v dějinách vývoje města, aby této živé potřebě bylo korekci nedostačujících již starých komunikačních dispozic města vyhověno. Bylo to však možno formou, která by byla měla charakter a úmysly stavěti dále na městě a zdokonaliti je pro moderní život tam, kde rozdily již nedostačovaly; za překážející, ale v sobě dokonalou tuto skupinu domů mělo se dostati městu technicky i stavebně-umělecky dokonale moderní komunikace. Tak bylo tomu vždy bez výjimky v historii vývoje starého města a taková přeměna byla by

i prosta vši litosti, byla by prostě logickým činem moderního života, a nebylo by dnes zlidovělého slova „průlom“, které velmi vystihuje charakter záležitosti, tak jak se skutečně vyvinula. Průlom „U Klíčů“ zcela logický jako požadavek, stal se teprve svým 14letým trváním bezradnosti nešťastným činem, jakýmsi násilným a zlým průsekem, bezohledně vedeným samým středem krásného města.

Mezi čtyřmi starými domy, které v průlom „U Klíčů“ padly, dva patřily k nejkrásnějším renaissančním domům Prahy. Ale utrpená estetická ztráta je mnohem větší než jich jednotlivá cena. Mezera, která po nich trapně zeje a která ničivě zasahuje hned tři ulice a náměstí (Malostranské náměstí, ulice a ulička Karmelitská), dokládá dávno

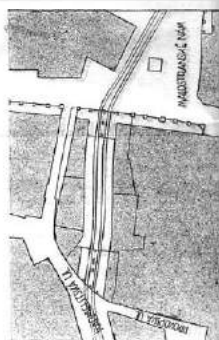
16. STARÁ SITUACE PŘED PRORAŽENÍM PRŮLOMU R. 1896.

17. NÁVRH (Z REG. PLÁNU MALÉ STRANY) NA OTEVŘENOU ULICI PRŮLOMEM, S I PODJEZDEM.

18. NÁVRH NA PŘELOŽENÍ KOMUNIKACE ROZŠ. ULICOU KARMELITSKOU.

19. NÁVRH KLUBU NA PŘÍLOHU KOMUNIKACI DOMŮ SE DVĚMA PODJEZDY.

20. STARÝ RENAISSANČNÍ DŮM ČP. 268-III. (ZE XVII. STOLETÍ), ZBOŘENÝ R. 1904.

Klubem dokazovanou, ale málo chápanou pravdu, že se starými domy padá i krása celku starých ulic a náměstí. Není snad jinde v Praze naléhavěji volajícího důkazu o ceně i jednotlivých domů pro celek města; na průčelních stěnách tři domů tohoto bloku se sbíhaly a pohledově dokonale končily tři ulice a náměstí, vynětím domů ze situace byly tyto prostory proti své přirozenosti prodlouženy a slity beztvarym prostorem průlomu — v nearchitektonickou, v netvořenou, ale znetvořenou formu.

Jest proto přirozené, že cit se zachováním města" žádá si zastavení a to v té formě, která by všechny učiněné estetické vady napravovala. Proti sobě vystupují zde pak dva typické návrhové principy.

Prvý v zásadě dodržuje staré linie"stavební, zastavuje průlom blokem a tím nechává procházeti otevřenou již dnešní komunikaci; je to návrh, který zachovává nejvíce estetické požadavky situace, které směřují k plnému bloku,

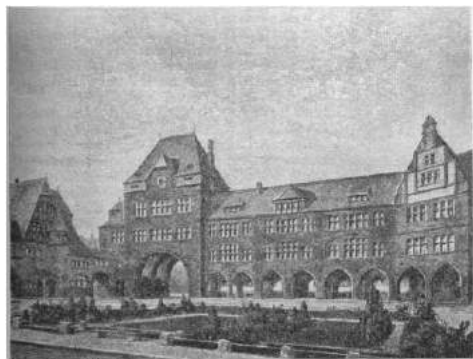

21. NYNĚJŠÍ STAV PRŮLOMU U KLÍČŮ, KTERÝM BYLY ZNÍČENY UZÁVŘENOST NÁMĚSTÍ I PŘEHLED KARMELOTSKÉ UL.

a ponechává přece materiální potřebě komunikace volný průchod.

Druhý návrh v zásadě zastává se v těchto místech otevřené ulice, ať již v místě uličky Karmelitské nebo v místě nynější komunikace; tento návrh pomíjí estetické požadavky dané situace, jež směřují výslovně k opětovnému uzavření jejímu blokem a respektuje výhradně jen žádanou komunikaci.

Návrh Klubu (r. 1908 vypracovaný arch. O. Vondráčkem a vystavený na Jubilejní výstavě 1908) náleží k typu prvému a opírá se o logický rozbor dané situace, kterým se ukazuje, že zastavení blokem s podjezdy nad dnešní komunikací je správnější, než zastavení plným blokem a přeložením komunikace do uličky Karmelitské. Neboť: 1. dnešní komunikační linie mezi náměstím a ulicí Karmelitskou je nejkratší, nejpřímější; 2. je zde již položen sběrač kanalizační a koleje elektrické dráhy; 3. prostory náměstí i ulice žádají

22. a 23. JINDE NELEKAJÍ SE PODJEZDŮ, JSOU-LI ESTHETICKY NUTNÉ PRO MĚSTO. PŘÍKLADY: NOVÁ ŠKOLA VE WORMSU, POD NÍŽ PROCHÁZÍ KOMUNIKACE (ARCHITEKTURA OVŠEM SPATNÁ); NOVÉ PODJEZDY VE WÜRZBURGU, ABY ULICE PŘED KOSTELEM BYLA UZÁVŘENA.

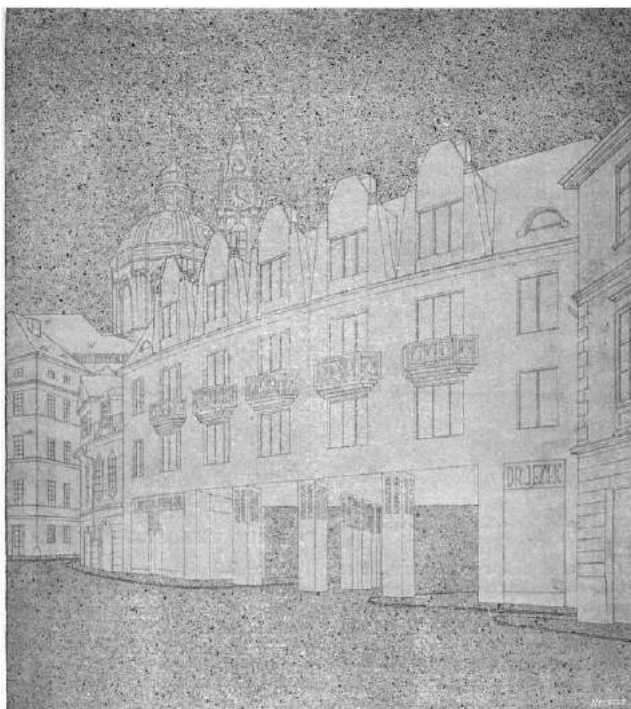
si, aby znovu byly úměrně ke své staré formě uzavřeny; 4. Karmelitská ulička může být tak bez nákladů, jež by si vyžádalo její rozšíření, řazována ve svém významu.

Návrhem Klubu měl být rehabilitován zkažený a kdysi tak krásný pohled z Újezda k sv. Mikuláši a to se všemi jeho estetickými vlastnostmi; někdejší dům zbořený svou zablouklou hladkou fašádou, perspektivním sbíháním všech svých linií v oknech i v řadě štítů k basi kupole a horizontálnosti své hmoty byl dokonale a duchaplně vystaveným činitelem v té situaci.

Rovněž prodruhé průčelí do náměstí byly estetické hodnoty náměstí směřovány. Z nich dimensována výška římsy a hřebene, charakter slohu průčelí a při nároží ku krásnému rohovému domu čp. 267-III. byl význam tohoto domu respektován vytupením rohu i snížením hmoty domu.

ORV.

HISTORIE průlomu počíná se 1882, kdy městem koupil dům čp. 270-III. Myšlenka průlomu poprvé se vyskytuje na polohopisném plánu města Prahy pro levý břeh, který vypracován byl městským stavebním úřadem r. 1888 a schválen Zemským výborem r. 1891. R. 1896 zbořeny domy čp. 269, 270, 298-III. za účelem uvolnění komunikace ve smyslu tohoto plánu; v téže roce však již vyslovila se Umělecká komise bezpodmínečně pro uzavřenost náměstí a navrhla znovuzastavení domem s podjezdy. R. 1897 místní komise odmítla návrh Umělecké komise. Téhož roku v skutečně soutěži na vyřešení průlomu obdrželi ceny prof. Podhajský (návrh a podjezdy) a profesor Kríženecký. R. 1898 měst. úřad staveb předložil 4 alternativy zastavení, vesměs s otevřenou ulicí. R. 1900 byla soutěž naregulací Malé Strany, v níž první cena připadla arch. Balšánekovi. R. 1902 vypracoval arch. Balšánek návrh na regulaci této části, r. 1903 pak dva nové plány na úpravu průlomu (s ulicí 20 m. širokou, do náměstí s podjezdy). R. 1904 zhořel další krásný rohový dům čp. 268-III., téhož roku ministerstvo železnic dalo k projektu elektrické dráhy podjezdy zásadní svolení. R. 1907 vyložen veřejně regulační plán pro Malou Stranu.

24. NÁVRH KLUBU NA ZASTAVĚNÍ PRŮLOMU. POHLED Z KARMELITSKÉ ULICE.

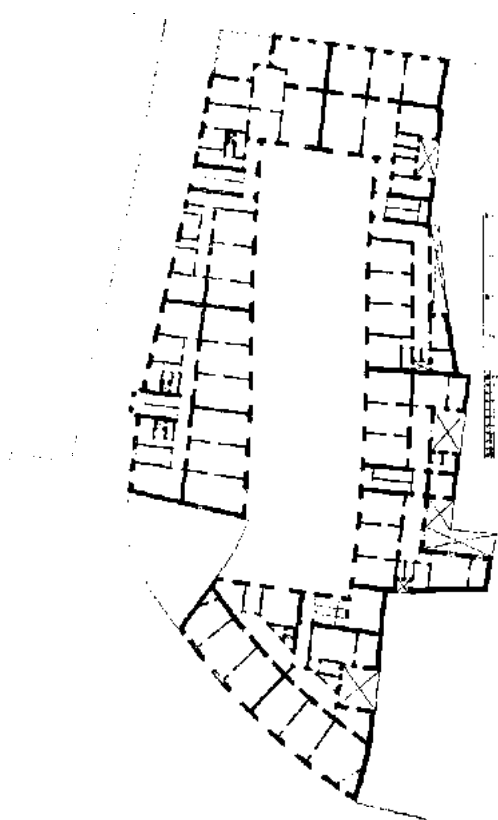
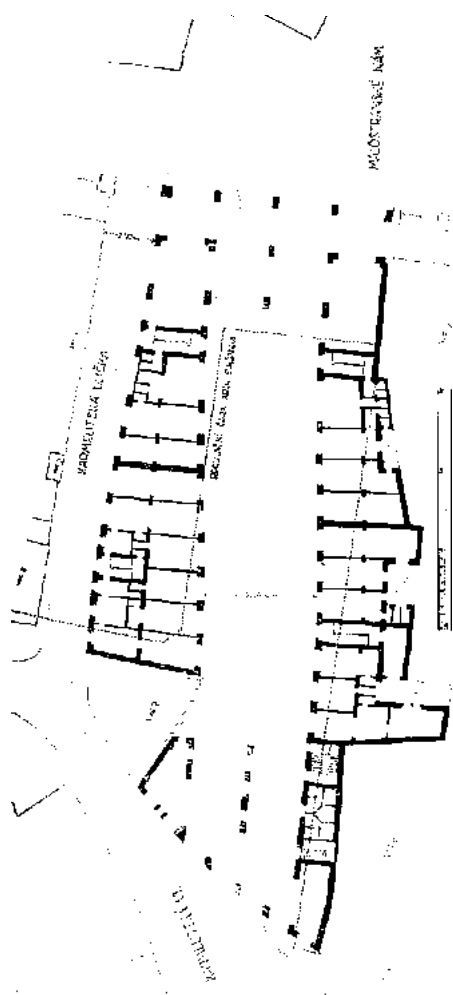
25. NÁVRH KLUBU NA REG. ČÁRY PERŠTÝNA, KTERÉ ZACHOVÁVAJÍ JEJ JAKO VYSTŘÍDÁVÁJÍCÍ PROSTOR V MĚSTĚ.

R. 1908 předložil Klub po řadě podání a žádosti (za zastavení blokem ve starých liniích, s podjezdy do Karmelitské ul. i do náměstí) i vlastní návrh (vypracovaný arch. Vondráčkem) Téhož roku arch. Balšánek připojil k dosavadním návrhům návrh na otevřenou ulici (rozšířenou uličku Karmelitskou). R. 1909 modifikoval tento návrh arch. Balšánek co do linií měst. stav. úřad. a současně vypracoval vlastní návrh (zastavení blokem s podjezdy na obou stranách), který považuje za doporučitelný a který byl v prosinci m. r. (s druhou alternativou) vyložen ku veřej. řízení. Klub podal k němu podporující jej žádost a protestující proti alternativě rozšířené uličky Karmelitské. STŠ.

NÁVRH KLUBU NA REGULACI ČÁRY PERŠTÝNA,

kterými by byl jeho prostor jako náměstí dále zachován, byl podán právě Klubem Zemskému výboru. V čís. 1. Věstníku bylo uvedeno, jak je pro vzhledový charakter i pro zdravotní poměry zejména středního města, jehož síť starých a užších ulic

zestětších i přírodních důvodů musí být zachována, důležité, aby byla zachována případné prováděnými regulacemi i všechna jeho náměstí a všechna t. zv. zákoutí, v náměstíčka rozšířená do ulice. Na plánu Starého Města (i každého starého města) je možno zjistiti, jak tyto vystřídávající prostory jako světlíky a vzdušníky jsou téměř pravidelně po celém půdorysu města rozloženy; tato pravidelnost jejich přícházení je důkazem jejich podstatné příslušnosti k organismu města. Úřední regulace navrhuje nyní, aby Perštýn byl zregulován na pouhou průběžnou ulici bez ukončení přecházející do Husovy třídy. Důsledky, které by z toho vyplývaly, hledi odvrátiti návrh Klubu. Jeho vedoucí myšlenkou jest: 1. Vyrovnání úhytek Perštýna, který utrpí budoucím vysokým postavením nových 4patrových domů na straně a rohu při ulici Bartolomějské, rozšířením jeho prostoru asi na šířku, kterou má nyní ve své nejširší části; 2. zdůraznění jej jako náměstí tím, že dostane se mu vlastního od Husovy tř. více odlišného směru a vlastního ukončení (na zaobleném průčelí domu čp. 309-I.); 3. položití pro průčelí všech nových domů požadavek, aby charakter Perštýna dodržovali; charakter ten je dobře vytknut starými domy čp. 356, 357, 358-I. Základ jejich průčelí je hladký přes všechna patra, jen s větší hlavní římsou, beze všech risaliti, beze všech štítů a jen s architekturou oken. Bude-li návrhu Klubu vyhověno, bude Perštýn dále zachován, bude zcela pěkným prostorem. Bude-li odmítnut, stane se z Perštýna tuctová ulice jako kdekoliv na předměstí.

22, 23. NÁVRH KLUBU NA ZASTAVĚNÍ PRŮLOMU U KLÍČO DOMEM S DVĚMA PODJEZDY. PŮDORYS PRÍZEMÍ A I. PATRA.

Proti těmto výhodám, které má návrh Klubu, vykazují úřední plán tyto vadné okolnosti, jež obšírně uvádíme proto, aby bylo patrné, jak názory moderní regulace byly proti dřívějším — případně dosavadním — sebloně prohloubeny: a) Úř. návrh není dobrý co do komunikace, ač důvody komunikace jsou jím nejvíce dovolávány. Vede totiž regulační čára přes domy čp. 356 a 357, a nicméně jeden je třípatrový, druhý čtyřpatrový a oba velmi zachované, na protější však straně při domě čp. 348 vystupuje až o půl 4. m. do ulice. Není pochyby, že právě tyto nárožní domy 348 a 347 budou dříve přestavěny než zachované protější domy 356 a 357 a nastane pak případ, že profil Perštiny bude úřed. plánem, který chce přece především vyhovět komunikaci, zúžen na dlouhou dobu na půl 11. m. i proti nynějšímu starému stavu, který měří zde dnes 14 m. Návrh Klubu počítá s těmito okolnostmi. b) Úř. plán má ještě další komunikační vadu. Regulovaný dle něho Perštýn cílí svou osou k Husově třídě, kdežto k ose ulice Vejvodovy nastal by náhlý lom. Ulice Vejvodova musí být však považována v komunikačních ohledech za stejně důležitě pokračování Perštiny, jakou je Husova třída (neboť Vejvodova ulice vede Michalskou ulici k Mlékmu Náměstí) a situace tohoto konce Perštiny měla by se správně k oběma ulicím bezvadně rozvíjet.

Návrh Klubu vyhovuje zúplna i tomuto požadavku. c) Střední část Perštiny měla vždy charakter zavřeného náměstí, jsouc ukotvena na jihu koutem „U 3 zlatých koní“, na severu pak domy čp. 309 a 349. Jeho prostorovost byla pak nad to ještě vyzdvihována tím, že o těchto jeho hlavní strany (zejména východní v oblouku vedené) k sobě tvořily jakýsi úhel, v němž jednotlivá průčelí domů přicházela více k platnosti. Tato vlastnost stran úř. plánem je rušena, neboť obě strany navrhovány jsou souběžně a klesají tedy — při nové šířce Perštiny, která odpovídá jen šířce normální ulice — na význam pouhých uličních stran; tím pádem podstatná část charakteru Perštiny, kterým se jako samostatný prostor odlišoval. Jestliže pak i jeho někdejší uzavřenost na jihu (novostavbou Burešova domu) byla zkažena, bude mu dle úř. plánu vzata i na severu (je skutečností není také této více, neboť byla podmíněna nárožním domem vedle domu čp. 309 a ten je již dnes zbořen). Perštýn stane se z náměstí ulice a bude prodloužením svým cílit na neopatrný úhek domu čp. 351 (nároží Botlárského nám. a Husovy tř.). To znamená ještě další estetickou závadu. Návrh Klubu zúmyslně těmto chybám čelí.

d) Úř. návrh má i regulační detaily, dnes již nepřipustné! Stavi totiž proti směru od Husovy třídy za sebou hned dvě ostrouhlá a vnohradsky šablonovitě skosená nároží (nejdříve na místě domu čp. 355, podruhé čp. 348). Dnes je již známa dobře šablonovitost, jakou tato nároží jen podle pravítka a kružítka, ale proti vůli logice vznikají, jsou známy i jejich obtížné zřastávání, i jejich nehezky vzhled a proto všim právem dobrá moderní regulace je na vždy ze svých prostředků vyložit. Návrh Klubu, ač přece musí počítati s touto situací, vyhýbá se jím úplně. F.

Z VENKOVA.

Jednota stavitelů v království českém zakročila (dle zprávy v Národní Politice 8./2. 1910) u městské rady tábořské, aby byla na úpravu radnice v Gáboře vypsaná veřejná soutěž. Toto zakročení je nemístné a bude třeba jako nebezpečnou záležitost potvrdit je v zájmu ochrany památek. Situace je taková: skoro intaktní gotická radnice tábořská, jen na zevnějšíku v barokní době na středním štítě a věži upravená a ve vnitřku během doby dle potřeb a náhledů doby adaptovaná, prošla před lety na facádě radikální rekonstrukcí. Nyní má být i vnitřek, částečně již přechod pozdějších zbavený, uveden ve stav původní, to jest má být zjednan s tím odstraněním všech adaptací dojem z gotických poměrů výškových i prostorových. Mluví při tom o návrzích na úpravu a dokonce soutěží, znamená vracet se opět do obdoby již období stylových restaurací. Moderní úprava staré radnice jako památky nepotřebuje projektů předem již vnučujících starým částem, zakrytým a neznámým, určitou podobu bez ohledu na skutečný jejich stav; ta pokračuje v podobném případě empiricky a její celý program, předem stanovený, nemohou být než všeobecná pravidla, jichž se šetří při památkové architektonické vždy; individuální jeho zabarvení dá sám postup prací opravných, po případě náleží při tom učinit. Soutěžit možno jen, jednání se o vyřešení nové stavby, určené potřebami doby, nebo o přestavbu staré budovy k novým účelům, kdežto oprava, zachování, konzervace památky není předmětem užitečného zápisu umělecko-historické věci pieti, taktu, zkušenosti a odborné znalosti umělecko-historické.

Z. W.

Dvě nádherné scenerie vodní, přírodní památky v plném slova smyslu, jsou ohroženy v nejbližší budoucnosti: na *Doubravce* v krásných slapech mezi Sokolovskými skalami má být zřízena přehrada a u *Zvíkova* na *Přítavě* mají být zřízeny jezy k zdvihání vody pro pohon strojů v elektrárně, zamýšlené firmou Kolben & Co., jež má dodávat elektrickou energii jihočeské industrii. Bylo by pošetilé stavět se zásadně proti průmyslovým podnikům, zakládaným v panenských dosud partiích krajinných, ale je možno — a zejména v těchto případech — žádat o všemožný respekt inženýra k nádhře krajiny, kde svůj podnik projektuje. Zdáma, je, že přehrady údolní atd., je možno projektovat bez újmy na odborné zdatnosti tak, aby nezhodnocovaly krajinu na vždy. Zkušenosti z posledních let, zejména při regulaci řek v Čechách nabyté, ukazují, že ne technický objekt sám, ale jeho pompsní, živý a zcela neúčelný výstroj architektonicky způsobuje disharmonii technické stavby a přírody a že naopak náh, veskrze účelná konstrukce podobného díla záhy splyvá s krajinou v nový obraz, přirozený.

Z. W.

Večerník Nár. Listů 4. února a Ill. Kurýr 9.—11. února přinesly zprávu o chystaném znehodnocení krásné renaissance radnice v *Předčaticích* rozšířením oken a přepažením velkých, původních místností, krásné sklenutých. Je na příslušných instancích (centrální komise, zemský výbor, arch. komise při Čes. Akademii), aby v čas zabránily zkažení tak vý-

28. ZAJÍMAVÉ NÁDVORÍ BOURANEHO DOMU ČÍS. POP. 346-I. V PRAZE, NA PERŠTÝNĚ.

znamné stavby. Radnice r. 1571 dokončená, je sice od požáru r. 1832 zbavena původních štítů a vážky nad facádou, ale za to má zachovalá chiaroscuro na celé ploše průčelí. Část jich byla v loni opravena malířem Lukeschem, nekonzervativně zůstaly však partie v přízemí s českými nápisy a allegoriemi z „tance smrti“. Jako majetek státu má — i v nynější době bez ochranného zákona — památka tato být chráněna tím spíše, když státní úřady nyní pod tlakem poměrů přejí dosti ochráně památek vůbec.

PRVÉ DVA ODBORY KLUBU NA VENKOVĚ. Rozšířená akce Klubu odbory v městech českého venkova vcháží již v život. Po mimořádné valné hromadě Klubu dne 29. ledna, která schválila jednání řady odborů na venkově, přihlásila se určitě již dvě města k založení odborů: město Vys. Mýto, kde založení převzal na sebe srdečným dopisem pan D. V. Mašek, a dále město Plzeň, kde nedávno se ustavil „Krouček Přátel Starožitnosti“, čítající již na 20 členů, provedl vřelý zájem dopisem, ličícím místní Praze analogické poměry a projevujícím rozhodnutí, vytvořit se v odbor Klubu. Klub jedná dále o zřízení dalších 7 odborů v městech: Jindř. Hradci, Německém Brodě, Klatovech, Lounech, Hradci Králové, Nymburce a Poděbradech.

MIMOŘÁDNÁ VALNÁ HROMADA NA OSLAVU DESETILETÉHO TRVÁNÍ KLUBU ZA STAROU PRAHU.

V sobotu konána dne 29. ledna 1910 večer ve velké zasedací síni na Staroměstské radnici za hojného účastenství členstva a zástupců úřadů, ústavů a spolků slavnostní mimořádná valná hromada Klubu.

Zahájil ji předseda p. dr. L. Jeřábek vřelým proslavem, v němž pravil, že před deseti lety byla to počtem neveliká obec zastanců památek pražských, nadšených bojovníků, kteří sloužili přesvědčení, ze všech sil dovedli bojovati a bití se za krásnou ideu, rytm. vlastnictvím prochnutou: za myšlenku zachování krás Staré Prahy, která později tvořila činnost Klubu. Zmínil se pak o počátcích Klubu a práci jím vykonané, načech pokračoval:

„Čím dále více byli jsme si vědomi, že otázku zachránky památek nelze dále řešit se stanoviska soukromoprávního, nýbrž že sluší ji považovati za otázku práva veřejného. A také již v projevech tehdejších ukazovali jsme na to, že nelze památky pražské a ráz města považovati pouze za majetek města, v němž povstaly, a s nímž lze libovolně nakládati, nýbrž že sluší umělecké a historické památky — již vzhledem ku zvláštnímu postavení královské Prahy jako kulturního střediska národa československého po všechna století, v němž duševní, umělecký, kulturní i hospodářský pokrok národa se zrcadlil a k výrazu přicházel — považovati za výsledek v duševním centru tomto soustředěné činnosti a pokládati její tudíž i za společný, nedotknutelný umělecký i kulturní majetek celého národa a všech jeho vrstev, jež třeba hájiti. Stanovisko toto sdělil s námi již tehdy vřelý intelekt české. Ale dále dosud nepromiklo! Bylo nám tedy očekávati zápasu. A tyto dostal rovněž zakládání klub do vlnka. Ale síla náš myšlenka, že boj na konec nebude marným, že myšlenka vlastní životní moci sama časem dojde si půdy. Nemařou vzpruhou bylo nám přesvědčení, že myšlenka staropražská jest s to vzbuditi

a na vysokou úroveň postaviti estetické citění a smysl pro vše krásné, a tím také působiti na zvýšení kulturního vzdělání našeho lidu. A tak dnes a pýchou a s vědomím poctivě vykonané práce můžeme pohlížet na svoji minulou práci. V snahách těch byla a je nám oporou nejen žurnalistika, již vzdávám vřelý dík, ale i podpora naší mladé inteligence, která tak hojnou účastí na dnešním výročí věnuje nám své sympatie a soucinnost.“

Uvítal pak zástupce úřadů, ústavů, spolků, hosty i členstvo, načež přonesl blahopřejnou projev pp. zástupce zem. výboru dr. Franta, rady král. hláv. města Prahy ob. starší Emler, Svazu čes. spolků okrašl. prof. Jarník, „Manesa“ arch. Novotný a Spol. přátel star. čes. komisař Zuman. Předsedající předal pak slovo p. JUC. Ješkovi Hofmanovi, jenž promluvil o idech a činnosti Klubu:

„Klub vznikl za staveb. přerodu města, jež byly důsledkem opožděného jeho vývoje. Praha zůstala skoro do let 1850. zachována, jak ji přestavěl barok, a teprve počátek vlády české většiny radniční a protizemské hradeb r. 1874 zahajuje přeměny. S prací hospodářskou a organizací její záhy však srazily se tradice kultury starší a ničení jejich vytvořilo, památek, vyvolala akci ochrannou. Tato myšlenka — vývojem od forem renaissance přes archeologické snahy XVIII. stol. a romantické pojetí — vyspěla k modernímu, široce kulturnímu programu, k němuž se i Klub hlásí. Po prvních organizacích francouzských (1835) a ruských (1856 vid. Besedy komise) zřizuje se v Čechách r. 1864 archaeol. komise Uměl. Besedy (zachrana rotundy sv. Kříže a Šitkovské věže) a r. 1889 Spol. přátel star. čes. Návah assanacín, zborění domu Melantrichova, kostela sv. Jana na Zábřahu a domu „U klíčů“ vyvolal manifest přátel staré Prahy r. 1896, stud. schůzi s předn. prof. Chytila o Praze r. 1898 a „manif. schůzi praž.

lířu" na Zvěříně r. 1899 (ref. dr. L. Jeřábek, Vil. Mrštík a arch. Štěrba). Úřední organizace při obci tvořil se v Soupisné komisi r. 1896 a v Umělecké komisi r. 1898; tato však měla radou desavoutské resignace a její program přejímá náš Klub, za oživení 28. ledna 1900.

Tedy počíná se boj za památky zachované i marně hájené, jenž vyplývá posledních 10 let spolek, rozsáhlý a detailní tak, že jen vyčet památek to naznačí stručně: r. 1900 zbořeny 4 domy na Staroměstském nám., pód Kravova domu rozšíř jeho uzavřenost, padá přetvora, parceluje se botanická zahrada, zachráněn mincovna, docleho zničené zachování Čertovky a Faustova domu. Klub dovedl převážněji o nebezpečí hrozící Malé Straně a Hradčanům (soutěž na ně a na Staré Město), odvrtěl elektrickou dráhu z Nerudovy ulice; za to padla kolovoz, dům „U modré štičky“, „U slona“, kostel sv. Petra a Pavla na Zderaze a zrušena část Dř. hřbitova. V dalších letech zachráněn kostel Karla Borom., Václava, chráněn novom. radnice a Karův most před vrchním vedením, zachován pavilón v botanické zahradě a kaple sv. Magdaleny, žid. radnice a Vysoká Skola, doazeno vhodnější úpravy v okolí Staroměstské synagogy, spolupořádko při opravě kostela sv. Martina, zachován palác hrab. Stráky. Z posledních úspěchů jmenuji zachování synagogy Finkasovy, spolupořádko na záchranném domu „U Vejvodů“ a zachování rom. domu v Platnéřské ulici. Za to marně usiloval o zachování Platnéřské ulice v celku a cmpově restaurace na Štěníci. Z největších problémů pro Klub je regulace Podskali a štvrť svatojanské.

Klub v theoretickém názoru na ochranu památek i v praxi prošel logický vývoj a dobou a stojí dít avšak vývoji na moderních zásadách. Povstaje Praha starou za část Prahy budoucí, v níž jí bledí uhájit čestné místo, a prute zasažuje vedle obrany starého i aktivně ve tvorbě nového. Účinná metoda (technická komise) a extenze na venkov upevňuje jeho organizaci a dává činnosti širší bási.

Po přetření blahopřejných projevů přednal p. Emier jménem domáří rady návrh na zvolení p. předsedy dra L. Jeřábka a l. místopředsedy p. dv. rady dra Golla čestnými členy Klubu. Návrh byl přijat hlaňým potleskem. Ročník vytkl po té zasluby jejich o Klub, načež odezdány jim čestné diplomy, malované pp. Vlastislavem Hofmanem a J. Svetiným-Zamponim.

Fak promluvil o zakládání odborů Klubu p. dr. Zd. Wieth.*

Předseda pan dr. L. Jeřábek ukončil pak schůzi podekováním přítomným. „Krámy příběh večera — pravil — hojně účast intelligence bez rozdílů politických stran, všech vrstev a tříd společenských a zejména účast naší mládeže, vše to vzhurje v nás naději, že záhy již nadejde doba, kdy nikdo svažovat a bez testu nebude smětí dotknout se krás Prahy a ostatních našich měst a nitiť jih historické a kulturní památky, které celý národ důvěrně prací stoloť vytvóřil. Nuže, a chutí k práci další a zdar končeny a vítězství slavné nás osmíné.“

* Viz jeho článek v l. čísle našeho listu.

KRONIKA.

24. ledna. Obecní zastupitelstvo v Dejvicích: Uneseno zakoupiti čp. 44. (továrnu) v Dol. Sárcce, aby byl státní objekt, jenž koncem mžá znahy po moderní upravy účelů a zdravím bydlení. Uneseno protestovati proti plánu polohy Štěrbovy, dle něhož má být místo rod. domků státi při silnici na buřtářské dráhou uzavřené bloky činžovní sž k Roztokám a tím máti krásný pohled.

— 25. Městská rada: Sdělení bude stavební čára pro dům čp. 550-II. namáří obce Ječné a Karlova nám. a regulační čára pro reálnú čp. 700-II v ulci Vudečkové. Dána povolení ke zbouzení domu čp. 614 a 615-I v Dlouhé třídě. Na dotaz m. r. dr. L. Jeřábka, v jakém stadiu je otázka zástupení Újedských kasáren obci pražské, sděljuje se, že záležitost je poslána na jednání o stavbu nových kasáren. Dále žádá dr. L. Jeřábek o upozornění vládních orgánů, aby oba německé učitelské ústavy přemístěny byly na Staré nebo Nové Město. Místa budou těchto necht se užije k rozšíření stavební plochy Malé Strany.

— 28. Městská rada: Jednání a majitelé domu čp. 607-III. (Rožánkův dům) o kopci za účelem zrušení čtvrtého patra nevedlo k cíli po vysokou zdánu cenu. — M. r. Červený tluočil přání obyvatel Nového Města, aby bylo zpořádko se stavbou silnice přes Karlov do Nuselského údolí. — M. r. Fula předsedl pěti Občanského klubu na Král. Hradčanech ohledně prodloužení elektrické dráhy Lumbovými zahradami.

„Novina“: V. Dvořák referát o opravě Podskali a zachování pohledu na Slovany dle projektu Klubu

„Týden“: Článek: Naprostý odklad projektu průkopu Letnou

— 29. Slavnostní valná hromada Klubu (viz referát v tomto čísle).

— 30. „Nár. Listy“: K. B. Mědi: Pro Prahu (k desítiletému jubileu Klubu), „Čas“: „Hlas Národa“ a „Union“: zpráva o valné hromadě Klubu

1. února. Městská rada: Schválen návrh staveb, úradu, aby vzhledem k námitkám proti plánu polohy Malé Strany provedena byla revize výšek pobřeží malostranského. — Schválen návrhy na změnu regulace území pod Petřínem.

Zemský výbor: Přisledici z v. K. Adámek navrhuje, aby zemský výbor urgoval pokračování v opravě bašiliky sv. Jiří na Hradčanech.

„Venkov“: Zpráva o valné hromadě Klubu.

„Práský Illust. Kurýr“ přináší vyobrazení opravné hradební věže v k. k. policejním řídčelství.

— 2. „Nár. Politika“: Zpráva o valné hromadě Klubu.

— 3. Komise pro otázky velkoměstské doporučila městské radě, aby žádala o povolení přístupu obecenstvu do mlýnovy na Hradčanech.

— 4. Sněm král. Českého: Dr. L. Jeřábek podal ministrůžitelé dotaz žádající: 1. povolení přístupu do zahrab Král. hradu (t. zv. ctářská i rajská); 2. úprava Jeleního průkopu a Král. obory v Hvězdě; 3. úprava a zřizování mlýnovy; 4. umístění části c. a k. dverních muzei v letohrádku královny Anny.

Městská rada: Schválen projekt na přemastění potoka Rokytky v Lišni a zdvižení jejího dna. — Dokončeny opravy na sousoších sv. Domínka a sv. Lukyřady na Karlově mostě a začaly práce na porizení kopci sousoší sv. Lukyřady, podstavců sousoší sv. Vojtěcha a sv. Františka Xav. — Návrh m. r. Červeného, aby byla ulice Apo iánská prodloužena zahradou Kmeřlovou.

Technická komise: Stav. r. Soukup a Dvořák předložili své návrhy na tunel letenský.

— 5. Sněm král. Českého: Dotaz dr. L. Jeřábka o uallidňování Malé Strany a návrh na stavbu kancelářské budovy místodržitelství na Malé Straně v městech dosud nezastavěných.

Hospodářský Klub pro města pražská a předměstí doporučuje Koučův projekt průkopu letenského.

„Národní Listy“: Zpráva o valné hromadě Klubu.

— 6. Nový zedný most z Tešnova na Štvanici nedezdán dopravě. „České Slovo“: Článek o desítileté činnosti Klubu.

— 7. Sněm království Českého: Návrh dr. L. Jeřábka, aby vydána byla novella k platnému dosud stavebnímu řádu pro Prahu za účelem zachování uměleckých a historických památek.

Sbor obecních starších: ThDr. Tumpach žádá, aby elektrická dráha na Hradčany vedena byla dle původního usnesení přes zahrady Lumbovy. Komunikace, která se má vésti od Pražského mostu mezi Královským hradem a archiepiskopským palácem, nedoporučuje se zetařnování hospodářského i historického. Schválena změna plánu polohy pro část Malé Strany pod Petřínem. Zamítnuty námitky proti plánu polohy Vytěhradu.

„Národní Politika“: Zpráva o Koučově projektu letenského průkopu.

— 8. Sněm král. Českého: Návrh dr. Pippicha ve přitěně nutného opatření na záchrannu památek historických a uměleckých. — Návrh dr. L. Jeřábka na vydání zákona na ochranu přírodních a krajinných památek v království Českém.

Městská rada: Dáno povolení ku stavbě pomníku Julia Zeyera v Chetkových sadech dle návrhu prof. J. Maudra.

Klub padl žádost městské radě, aby nařídila úpravu fašád domů obrácených do židovského hřbitova.

V denních listech zpráva Klubu o bývalém kostele sv. Františka Xav. při c. a k. vojenské nemocnici na Karlově nám.

— 9. Zemský výbor schválil plán polohy střední části Prahy VIII. a doporučil obci smíchovské uvažiti návrhy prof. Farty na parcelaci „Santoušky“.

„Nár. Politika“: Zpráva o Koučově projektu letenského průkopu.

— 11. Městská rada: Stavební úřad podal návrh na letenský tunel. M. r. dr. L. Jeřábek urguje svolání komise, jež má nevidovati inventúři zádušní a žádá za určení přípravných prací na úpravu sadu u kostela sv. Jindřicha.

Technická komise vyslovuje se pro tunel letenský. Projekt mostu u Rudolfiny nutno přepracovati na žádost navigačního úradu, se stavbou nádtěří malostranského nelze počít, dokud nejde vykopkpeny dva mlýny na Čertovce.

— 12. Braunova socha Atlanta v byv. Vrtbovském paláci má býti pro přílišnou sešlost snesena.

14. „Národní Listy“: Článek: Letenská komunikace zahrnuje tunel. Počato a božením domu 615-I. v Dlouhé třídě. Při tom objeven barokní zešit.

„Právo Lidu“: Referát o l. čísle „Za Starou Prahu“.

— 15. Městská rada: Povoleny stavební změny v domě čp. 45-II. na nároží ul. Vědlavovy a Lazarské za účelem adaptace staně budovy té na rodinný dóm.

„Mitteilungen der k. k. Zentral-Kommission“: 12. číslo přináší Hilbertův referát o sochách na Karlově mostě, pak výtky ze zpráv konservátorů o kostele sv. Trojice ve Špišské ul. sv. Jiří na Hradčanech, sv. Havla a o klenbě bibliotéky v Klementinu.

— 16. „Nár. Politika“: Zpráva: Průkop Letnou — zamíta tunel.

„Nár. Listy“: Nový projekt komunikace letenské — pojednává o návrhu tunelu letenského, navrženého stavb. úřadem.

— 17. Zástupci Hradčan ve sboru obecních starších v poradě o plánu polohy této čtvrti formulovali své přás, aby odděleně projednán byl

otázka zahrad Lumbeyových, aby elektrická dráha mohla být prodloužena z hradce Mariánských na Pohorelec, po případě až do Břevnova; dále aby uspíšeno provedení silnice mezi Královským hradem a palácem arcibiskupským.

„Nár. Politika“: Článek: Tunel či průkop?

— 18. Městská rada: Stavební úřadu uloženo, aby vypracoval plány na uvolnění komunikace Starého Města. — Prodloužení Apolinářské ulice zahradou Kunderlovou bude uskutečněno po provedení ohradních zdí u kupecké nemocnice. — Komisi pro regulaci Malé Strany přikázán návrh dra L. Jeřábka, aby jednalo bylo s erárem o získání budov

německých ústavů učitelů a učitelek k účelům regulačním. — Přiját návrh staveb úřadu na řešení komunikace ketaňské tunelem.

„Český Svět“ 21—22: Vybrazení detailů z bývalého paláce biskupa pasovského Leopolda Thuna a barokní sochy z villy „Luzanky“ v Sárce.

— 19. Zprávy Klubu v denních listech o ohrožení Braunovy sochy Atlanta v byj. paláce Vrtbovském.

— 20. „Naše Doha“: Zpráva o 10leté činnosti Klubu. (W.)

— 22. „Nár. Livity“: Zpráva o nynějším stadiu restauračních prací na kostele sv. Václava.

ZPRÁVY Z KLUBU.

VÝSLEDEK FOTOGRAFICKÉ SOUTĚŽE KLUBU 1909. Porota na posouzení soutěžních prací, došlých do soutěže vypsané Klubem r. 1909 na nejlepší motivy z Podskalí a z Petráské čtvrti, konala schůzi dne 11. února. Přítomní členové poroty Dr. Z. Wirth a malíř Viktor Stretti (redaktor F. Dvořák byl omluven) otevřeli zasláné práce a porovnávaly je, rozhodli o nich a sepsali tento

PROTOKOL.

Z prací vyniká kolekce 4 snímků s heslem „Moritura te salutant“, jak výbornou volbou motivů tak technickým provedením a úpravou. Vedle této pak kolekce 12 snímků s heslem „Ráz ducha předků udržte“ je pozoruhodná všemi kvalitami technicky dohraných snímků.

Porota sledovala tedy obě tyto práce hodnými, aby jim byla přisouzena cena soutěže (čestný diplom účastnictví) a doporučuje domácí radě Klubu, aby pro fotografický archiv Klubu bylo zakoupeno všech 16 snímků obou cenou poctivých prací a z práce „Moritura te salutant“ dva negativy (č. I a II).

Po otevření obálek schůzí, že autorem práce „Moritura te salutant“ jest p. Max Urban, architekt v Praze, autorem druhé práce „Ráz ducha předků udržte“ p. J. Kovář, městský stavitel v Praze.

Vr. 11. února 1910. Viktor Stretti, v. r., Zdeněk Wirth, v. r.

KLUB ZA STAROU PRAHU A POMNÍK FR. PALACKÉHO. Denník „Venkov“ přinesl dne 25. ledna t. r. feuilleton o nynějším stavu práce prof. Sucharda na pomníku Frant. Palackého, v němž ku konci bylo obsaželo tvrzení, že Klub Za Starou Prahu postavil se v době, kdy jednalo bylo o přemístění pomníku na náměstí Rudolfské proti tomu z toho důvodu, že by zablýskl pohledu na Malou Stranu a že nyní stavi se proti umístění pomníku na Palackého náměstí, protože by vadil pohledu na Emausy! Obvzrtení takového obsahu mohou zajisté Klub morálně vážně poškodit a nevznikla-li přímo ze špatného úmyslu, jsou úplně špatnou a falešnou informací. Klubu bylo umístění pomníku na náměstí Palackého vítaným i skutečně závažným faktem, kterým mohli důrazně podepřít — a podepřít — své uslovení o zlepení tehdy špatné a uměleckého významu pomníku nedostojité navrhované úpravy samotného náměstí i ostatního Podskalí. Klub tehdy výslovně a neustupně se dožadoval, aby náměstí nebylo tak pidiyrsně chybě a zablouvně navrhováno, ale aby bylo docíleno, aby v hmotných obětech, větší uzavřenosti jeho prostoru a aby pro výška i průtěk zde nové stavebních domů byl závažným předem jednotně vypracovaný plán. Jestliže jen toto poslední bylo splněno a jestliže však jinak náměstí půdorysně a prostorově zůstalo ve formě, která jest ne mnoho lepší původního a pro pomník nevhodného původního návrhu, je to jen proto, že prof. Sucharda nechal dosti energicky nároky svého pomníku na odpovídající mu okolí a že se pomněl po nepřatých změnách s úředním návrhem zkonformoval. Nikdy však nebylo se strany Klubu vůbec vysloveno, že by pomník vadil pohledu k Emausům; neboť tak není zajisté možno vykládati stálou snahu Klubu, aby volný pohled k Emausům byl z nabřeží zachován. Úprava, o kterou se Klub v tomto směru zasazuje (a o které bylo v 1. čísle Věstníku Klubu informováno), nedotýká se vůbec situace pomníku a půdorysně náměstí dokonce zlepšuje. Rovněž k návrhu, aby pomník postaven byl na náměstí před Rudolfinem, nestavě se Klub zatím; nýbrž naopak jej podporoval; předseda Klubu dr. L. Jeřábek se tohoto návrhu činně a otevřeně vícekrát zastával a jiný člen domácí rady souhlasně obíral v „Kráse našeho domova“ roč. III. čís. 2, a poukazoval na nejvýhodnější místo k umístění pomníku na tomto náměstí. Hlasů a důvodů, které se proti pomníku před Rudolfinem ozývaly (protože základní kámen byl již položen a protože náměstí nese již jméno Palackého), nebyly vůbec ze středu domácí rady a z akce Klubu.

NOVĚ PŘISTOUPILI ČLENOVÉ KLUBU. V jednu přistoupili za přispívající členy: P. T. pp. JUDr. František Josef hrabě Czernin, J. A. Kasal, stav. asistent; za činné: P. T. paní Mainzova Františka, vdova po tovaránu; pp. Weiss Jan, tovarník, Kreidl Jan, Věšin Jaroslav, ArchC. Hochmann B., Minařík Jan, akad. umělec, JUC. Růž Vratislav, ArchC. Hinička, Jekler Josef, spisovatel, Capek Jindřich, ak. sochař,

Tichý Frt., architekt, Páta František, kand. profesury, JUDr. Brabec Hynek, advokát.

V únoru přistoupili za zakládajícího člena: Opatství řádu sv. Benedikta v Emausích; za přispívající: P. T. pp. ThDr. Ant. Podlaha, metrop. kanovník, Honzik Karel, ústřední ředitel v v. Váňš Otakar, ak. malíř a majitel tiskárny, Dráta Karel, stavitel, Rudolf Karel, architekt a c. k. soudní zplněl; za činné: P. T. al. MUDr. Machova Ružena, městská školní lékařka, Šmejkalova Zdeňka, učitelka; pp. Kratochvíl Zdeněk, malíř, MUDr. Oliva Emil, lékařský lékař, Šimůnek J. a Neumann, stavitel, JUDr. Diviš Jan, JUC. Decker A., Kodým Stanislav, úředník pražské městské spořitelny, Wilka J., prokurista fy Wilka a Karásek, Dlabák Alois, architekt, Hodek Václav, mistr tesařský, Kleiner Otakar, učitel, Uzel Josef, stavitel, Zdeněk hrabě Thun, c. k. komoří a c. k. okresní hejtmán, Kysela František, malíř, Bouček Antonín, redaktor a nakladatel, Stulc Josef, inženýr, JUDr. Vošnjak Bohumil, Tichna František, stavitel, Marš Josef, stavitel, Träger Antonín, asistent m. Prahy, Čížek Ludvík, měst. stav. rada a docent české techniky, JUDr. Kučera, adv. koncipient, Pokorný Jos., inž. adjunkt c. k. stát. drah a Stoček Jos., vrch. inž. c. k. stát. drah.

ČLENSKÉ VÝCHÁZKY KLUBU ZA STAROU PRAHU byly koňány v únoru tyto:

6. února do Terzijského ústavu šlechticů na Hradčanech s výkladem PhC. V. Stecha.

13. února do Purkbatzovy a Daliborky za výkladu PhC. K. Gutha.

20. února do Sternberského paláce s výkladem JUC. Ješka Hofmanna. Tento zimní cyklus vycházek skončí vycházkou v neděli 13. března.

Z REDAKCE.

Ve schůzi městské rady bylo interpelováno, nedostaly-li se plány Perštiny a Dlouhé třídy (jež otištěny byly v 1. čísle) do Věstníku porušením úředního tajemství. Uvádíme, že dekretem městské rady z r. 1907 bylo svoleno, aby Klubu byly staveb. úřadem od případu k případu poctěbné plány k orientaci vydávány. Klub získal tak pro svůj archiv regul. plány Malé Strany, Podskalí, čtvrti sv. Petra atd., a tohoto archivu bylo nyní použito s úmyslem názorně informovati.

Hodíme k vůli snázce orientaci textu k ilustracím tyto dále číslavati. Připadají tedy na ilustraci 1. čísla tyto pořadové čísla: Na stránce 3: Situaci plán Dlouhé třídy (1); na stránce 4: starý stav Palackého nabřeží (2), dnešní stav Palackého nabřeží (3), situaci plán úpravy Podskalí pod Emausy dle návrhu Klubu (4); na str. 5: starý stav podskalského nabřeží (5), schematický pohled na podskalské nabřeží dle úředního návrhu (6), schematický pohled na podskalské nabřeží dle návrhu Klubu (7); na str. 6: druhá empir. budova na Štvanici (8 a 9), situaci plán Perštiny (10); na str. 11: vnitřek kaple sv. Karla Boromejského ve Vlašském sirotčinci (11 a 12).

Věstník tiskne se v nákladu 1300 výtisků. Mimo členy Klubu jest zdarma — s úmyslem nejširší publikace snah Klubu — zaslán všem obecním starším král. hrad. města Prahy, dále veřejným a spolkovým čtenářům, knihovnám, spolkům, řadě pražských a venkovských redakcí a do předních pražských kaváren.

K dotazům po formě Věstníku vysvětlujeme: Velký formát Věstníku jest podmíněn potřebou velkých reprodukcí a jich paralelního otiskování jako příklad. Stránkový rozsah listu, ak publikování výtisků činnosti Klubu ani zdaleka nestací a může být věnován jen aktuálními zatím s pomutitím včehožsi programového, jest omezen finančními možnostmi Klubu. Klub nemůže zatím věnovati na Věstník více než obnášel jeho příspěvek na Krásu Našeho Domova. Z tétož důvodu bylo upuštěno od zvláštní obálky a rozhodnuto rozestřati na přelozložené časopisy v listovní obálce. Případným přáním inserce v časopise může býti vyhověno zvláště tištěnými a vkládanými přílohami.

Odpovědní redaktor Pavel Janák, 51-I; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, Zdr. Wirth. Za Starou Prahu vychází poslední pátek v měsíci. Otiskování členů jest dovoleno, udání pramen. Štůčky se půjčují k otištění (6 haléřů za čtenářský centimetr). * Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha I., „U Jejuvůd“. * Tiskem Dělnické knihtiskárny v Praze II., Myalkova ul. * Štůčky od firmy V. Neubert na Smíchově.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

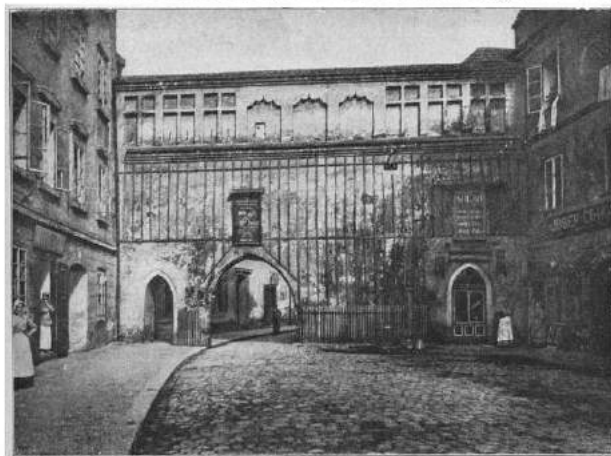
ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 25. BŘEZNA 1910.

ČÍSLO 3.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 5. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDÁJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNÍ ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚLECKOU PREMII, KTEROU PRO LETOŠNÍ ROK JE DŘEVORYT A. HOFBAUERA: PRAHA VE SNĚHU. — PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ.

ZÁMECKÁ BRÁNA Z DOBY PERNŠTEJNŮ V PARDUBICÍCH OHROŽENA.

29. ZÁMECKÁ BRÁNA V PARDUBICÍCH. POHLED Z ULICE PERNŠTÝNSKÉ.

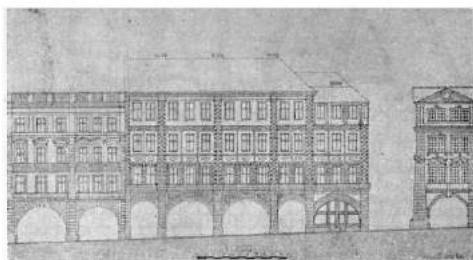

30. ZÁMECKÁ BRÁNA V PARDUBICÍCH. POHLED Z NÁDVŮŘÍ.

Asi před dvanácti lety usnesla se městská rada města Pardubic, že staré město, kdysi hradbami sevřené, a celý zámecký okres mají zůstat pro budoucí éasy intaktními půdorysové a pokud možno ušetřeny i všech novostaveb většího rozsahu. Bohužel nejsou podobná usnesení vždycky závazná pro později volené samosprávné sbory a tak po několika letech vychladlý entusiasmus pro zachování starého rázu krásného města se neozval proti úmyslu zbořiti první zámeckou bránu. Jenom oficiální zástupce c. k. listřední komise, arch. B. Dvořák, protestuje a k jeho protestu přidává se i Klub s největším důrazem. Jde o památku eminentního významu, proti níž by neměly míti ani pádné důvody váhy; zde však jsou důvody a odkazy na potřeby komunikace malicherné (jedná se pouze o provoz do zámeckého pivovaru, který má mimo to ještě druhý směr od třetí brány na severo-východ)! Zámek souvisí s městem bezprostředně a cesta k němu je uprostřed hájena věžovitou branou z konce XV. stol. Ustina straně městské do hlavní ulice Pernštýnské kryje brána, která je spíše dekorativní architekturou, uzavírající formálně zámecký okres než strategickou stavbou. Se stanoviska uměleckého je v této části nezbytna, protože uzavírá nejen ulici, ale i náměstí jako zachovaná brána Zelená a bývalá branka ke kostelu klášternímu. Vedle této funkce pohledové je brána sama o sobě dokumentem historickým; její spodní část, vzniklá asi za Viléma z Pernštejna (†1521), ukazuje formy a citění gotické, kdežto attika pod římsou, provedená jistě až za Jana z Pernštejna (†1548) po požáru města r. 1538, je důležitým dokladem pojmání renesančních forem a provádění jich pod vlivem domácí gotické tradice. Zničení této brány znamená vziti Pardubicům nejen charakteristickou složku původní koncepce výstavby města, ale i ochuditi je o důležitý a nedoceněný článěk v řetězu vývoje forem na přechodu mezi gotikou a renaissancí. Z. W.

31. NÁVRH STAV. ÚŘADU NA ZASTAVĚNÍ PRŮLOMU U KLÍČU. POHLED ZULICE KARMELOVSKÉ.

32. 33. NÁVRH STAV. ÚŘADU NA ZASTAVĚNÍ PRŮLOMU. PRŮČELÍ DO NÁM. MALOSTRANSKÉHO A ŘEZ PODJEZDY.

NÁVRH STAV. ÚŘADU NA ZASTAVĚNÍ PRŮLOMU U KLÍČU.

Když bylo uloženo v létě r. 1909 městskou radou stavebnímu úřadu král. hlav. města Prahy (I. odb.) vypracování studie pro opětné zastavění území „U Klíču“ a rozřešení komunikace na základě úplně reálním a po pokynech, jež dal Zemský výbor s ohledem k návrhu arch. Balšánka a k návrhu Klubu, vyšel odtud návrh, který rovněž publikujeme. Je nutno pokládati za velmi důležité a pro definitivní rozhodnutí otázky za směrodatné faktum, že tento návrh podrobně technicky vypracovaný a založený na věcné úvaze všech místních podmínek (potřeby komunikace, možnosti a rentability zastavění, největšího efektu krámů a bytů, estetických zřetelů k vzhledu a půdorysu této části Malé Strany) dospěl k těmto názorům jako nejsprávnějším, jaký zastává Klub. Znovu tak se vracíme a znovu s takovou objektivností zveřejňovaná a přijatá základní myšlenka úř. návrhu je důkazem, že zastavění průlomu blokem (2 domy do náměstí i do Karmelitské ulice) přibližně ve starých stav. liniích s podjezdy nad dnešní komunikací a jen s částečným, dle zákona nutným rozšířením uličky Karmelitské, jest jediným nejracionalnějším rozřešením otázky této situace. Návrh tento vypracován byl za vedení stav. rady J. Holuba arch. St. Sochořem.

Při návrhu stavebního úřadu vychází se z těchto předpokladů: 1. Rázově a pohledově řešiti celý blok staveniště i s komunikací vzhledem k důležitému okolí, v němž se nalézají. 2. Komunikaci rozšířiti na šířku hlavní ulice. 3. Vyhověti zdravotním požadavkům správným zastavěním.

Plán této části Malé Strany nepřipustí, aby byla vývojová konfigurace půdorysná nelogicky porušena; proto ponechává se ulička Karmelitská co do směru a polohy, toliko se rozšiřuje na 8 m., aby tu bylo možno stavět přípustné dvoupatrové domy. K náměstí se tato ulička úží na 5-8 m., aby její otvor neporušoval celistvost této strany náměstí. Kromě toho ponechání uličky má svoje důvody pro všechny případy zachování nebo vykoupení domů k ní přilehlých na straně západní.

Hlavní spojení komunikační jde přímo blokem od ulice Karmelitské na Malostranské náměstí. Na obou koncích

této komunikace jsou podjezdy, dva po 6 m. pro vozy a 2 po 3-5 m. pro pěší. Pěší pasáže jdou celým blokem pod loubím. Celá šířka komunikace jest v podjezdech 19 m. ve světlosti. Kromě toho ústí do této komunikace 7 m. široký podchod z Tržiště; pod tímto veden jest i kanalizační sběrač, který musí být přímý a nesmí být veden pod domy. Čára do náměstí Malostranského byla zřejma, jakož i zachování podloubí do náměstí. Do ulice Karmelitské zachována měkká linie staré čáry.

Rímsa zbořeného starého domu druhdy Goliášovského stoupala v témž směru jako se zvedají střecha kupole a věž na sv. Mikuláši. Kupole svoji konturou počínala nad vústěním ulice Karmelitské na Tržiště a vyvrchovala tak malebný pohled této ulice. Navrhla-li by se regulace kolmo na směr ulice Karmelitské, byla by římsa domu rovnoběžna s římsou sv. Mikuláše a pohled na něj objevil se jako pouhé orthogonální kulísové schéma, nehledě ani k tomu, že bude takto z pohledu na sv. Mikuláše odříznuta dolejší partie věže a římsa kostela. — Tak vše, co bylo porušeno zbořením domu Goliášovského, nahrazuje se nyní důvodně analogicky.

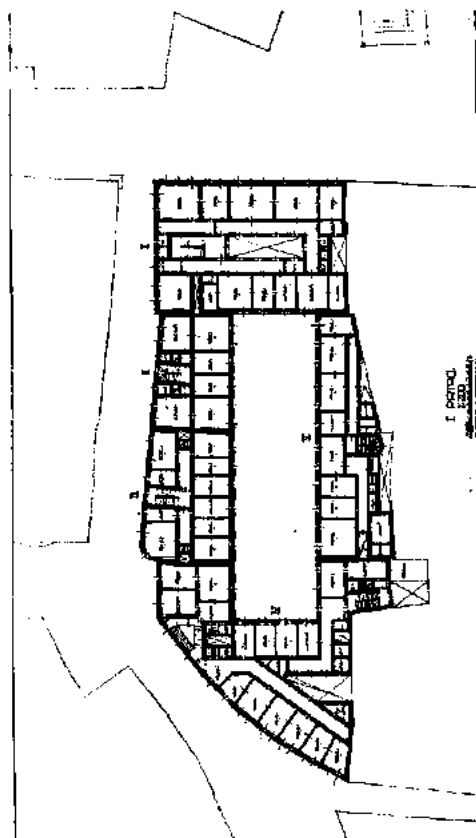
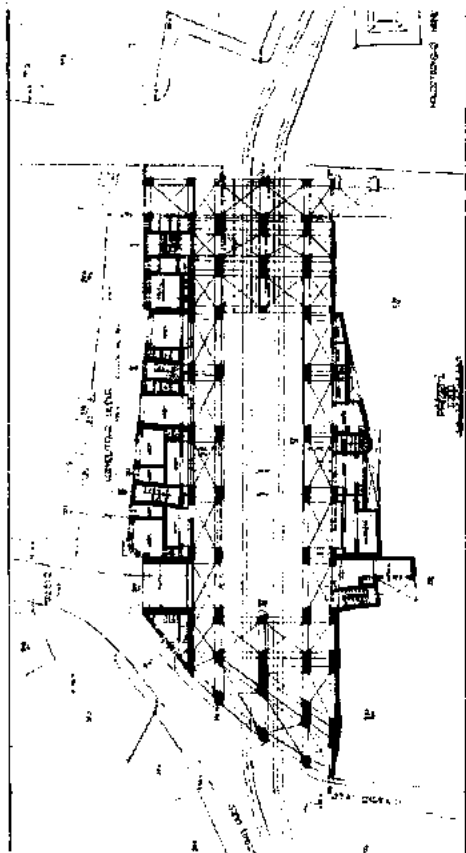
Podobné domy čp. 374-III. a 373-III. nesnesou značného rozšíření ulice Karmelitské v připojení k Tržišti pro svoje drobné měřítka, nehledě ani k zajímavému vyústění ulice dvěma konvexními liniemi, jehož jsou dnes středem.

Nádvoří bloku, jímž jde průjezd, je jednotně architektonicky vyvinuto.

Při řešení boursá se dům čp. 299-III., dům čp. 300-III. zůstal by zachován co do plochy.

Klub s potěšením vítá tento návrh stavebního úřadu a s pevným vědomím propagovati vždy věc dobrou, uvádí jej ve svém listě jako příklad správného řešení této otázky.

Na váhu tu padá i ta okolnost, že se vytýká — a často neprávem — Klubu, že jeho myšlenkám nelze vyhověti pro veliký náklad, jaký jest jim přinést; zde stojí Klub za myšlenkou, jež jest daleko výhodnější, než komunikace otevřenou ulicí (zastavená plocha dle návrhu s podjezdy činí asi 2280 m², kdežto dle návrhu s otevřenou ulicí pouze asi

34., 35. NÁVRH STAVEBNÍHO ÚRADU NA ZASTAVĚNÍ PRŮLOMU U KLÍČU BLOKEM PĚTI NOVÝCH DOMŮ, JIMIŽ PODCHÁZÍ PŘÍMÁ KOMUNIKACE DVĚMA PODJEZDY.

1170 m² užitková plocha ve všech patrech dle návrhu s podjezdy činí 6070 m², kdežto při návrhu s otevřenou ulicí obnáší toliko 4480 m²). Z těchto čísel je patrné, že stálému volání proti vykládání a pro opětné zalidnění Malé Strany vyhovuje lépe návrh s podjezdy, který připoustí i větší množství dílen a krámů maloživnostnických.

Vedle tohoto návrhu, který je příznivě řešen v souladu se snahou estetického zachování města, byly současně vypořádány k veřejnému řízení a po skončení tohoto zadání (avšak výslovně secundo loco) zemskému výboru dva jiné alternativní návrhy: první alternativa je také úřední a řeší situaci rozšířením uličky Karmelitské na hlavní komunikaci a plným zastavením průlomu domy bez podjezdů (tato alternativa — asi dle obr. 18. z 2. čísla — je hospodářsky — co do vyzískaného efektu bytů a krámů — pro obec a tedy i Malou Stranu méně výhodná, ztěžuje komunikaci tím, že ji překládá do zacházkového oblouku, vede ji nesprávně přímo proti domům pod sv. Mikulášem a ne do prostoru náměstí, a předpokládá konečně přeložení kanalizačního sběrače a koleji elektrické dráhy, jež jsou již průlomem pro-

vedeny); druhá alternativa je návrhem arch. Balšánka a prodlužuje ulici Karmelitskou dále průlomem a uzavírá ji podjezdy teprve při náměstí (tato alternativa — asi dle obr. 17. z 2. čísla — je hospodářsky méně výhodná tím, že odpadá její značné dnes zastavěné plochy, ale nevyhovuje zejména esteticky: rozvírá ulici Karmelitskou dále, místo aby ji vhodným perspektivním cílem uzavírala, rozbíjí novým nárožím při Tržišti kompaktnost domů v pohledu k sv. Mikuláši a ruší nově dokonce ještě uzavřenost Tržště tím, že mu běže jeho východní stěnu).

Tedy první úřední varianta, kterou dnes přinášíme, odpovídá nejlépe dané situaci a všem její hospodářským i estetickým poměrům.

Otázka zastavení průlomu u Klíče je dnes obci tímto návrhem šťastně rozřešena a předložena zemskému výboru ku schválení. Město tu vykonalo svou povinnost a konečné rozhodnutí je na zemském výboru a jeho znalcích. Předloženy jsou tu 3 varianty, dá se však očekávat, že zemský výbor, jenž tolik vykonal pro zachování památek pražských, i zde rozhodne ve smyslu zachování charakteru Malé Strany.

ROZŠÍŘENÍ ŽELEZNÉ ULICE PRO ELEKTRICKOU DRÁHU.

Střed Prahy bývají i budoucí, Staroměstské náměstí, má být spojeno s Novým Městem elektrickou dráhou a také pro ostatní dopravu má nastati uvolnění. Mezi různými projekty: prodloužení trati Spálená ulice přes Perštýn, Vejvodovu a Michalskou ulici a Richtrovým domem na Malé náměstí, nebo trati přes Můstek a Melantrichovu před radnici, má rozšíření Železné ulice tu přednost, že vede na vlastní náměstí, že jest pokračováním proudu Mikulášské třídy, jakož i proudu od Václavského náměstí přes Můstek a směru od centrálního nádraží Panskou a Havířskou ulici. Proud tento po vybudování města na levém břehu Vltavy ještě velice zmožutní. Rozšíření ulice Železné jest tedy nutno. Záleží však na způsobu jeho provedení.

Rozhodujícím jest zde především vyústění do náměstí, potom charakter ulice a cenost jednotlivých objektů jak jednotlivě tak v souvislosti. Ve všech těchto bodech stojíme proti dosavadnímu oficiálnímu návrhu. — Tento sice zachovává přední část rohového domu č. 548 s gotickým průjezdem, za to však počítá s odbouráním celého domu Hainzova, takže by celá jeho parcela, jakož i skoro celé místo následujících dvou domů na rozšíření uličního pozemku připadly. Co znamená takovéto radikální rozšíření, vidíme na otevřené ráně průlomu U Klíču. Kdyby dům Kynzlův zůstal zachován — jisto jest však, že by nezůstal, neboť navržená regulace věnuje mu průčelí do Železné ulice a vypisuje tím zároveň velkou cenu na jeho zboření a vystavění 3—4—5 patrového obchodního roháku — tomuto regulování padla by nejen ulice Železná a její vyústění za oběť, nýbrž i další část náměstí. Také sousední ulička Kožná, ač by v ní mohly opět jen dvoupatrové domy povstati, se rozšiřuje — na papíře; kdo bude bourati starý dvoupatrový dům, aby jej nahradil novým dvoupatrovým? Při tom by ovšem, co by na rozšíření ulice musil odprodati,

na dvoře uspořil; hygiena by pochodila velmi dobře! Aby se vyhnul těmto vadám, navrhuje Klub, aby byly staré domy po pravé straně, Hainzovým počínaje, opatřeny loubími, a je přesvědčen, že by toto rozšíření, zachovávající dnešní stav pokud lze, na delší dobu dostačilo. Provedení tohoto návrhu jest nepoměrně snažší než návrhu oficielního — neboť jistě na př. firma Hainz bude se vzpírat zboření svého domu, dokud bude moci, neboť to znamená po případě vyvlastnění její existence, kdežto za náhradu snáze se odhodlá otevřít loubí ve svém domě v zájmu veřejném. Následující dům jest majetkem obecním — a jest zde tudíž loubí snadno proveditelné, kdežto by zastavění, vlastně nezastavění, dle oficielní regulace bylo plýtváním obecním majetku, neboť tato parcela podobně jako sousední třetí od rohu byla potom nezastavitelná.

Náhrady za postoupení předních ploch krámových na loubí a náklady na adaptace dle klubovního návrhu byly by nepoměrně menší nežli ztráty za zakoupené pozemky pro rozšíření ulice a náhrady za nucené novostavby nebo vykoupení mnoha domů, při čemž padá velmi na váhu možnost rychlého provedení loubí, kdežto bourání a novostavby vyžadovaly by dlouhá leta a po celou tu dobu by dopravu v ulici Železné značně ztěžovaly, ne-li docela znemožnily.

Právě tak jako na finanční výhodnost, nutno klásti váhu na zachování nynějšího stavu pokud vůbec lze, bez velkých obětí, čímž by udržen byl nejen celek, ale i jednotlivé objekty velké ceny, jako je raně barokní dům č. 547 se vchodem v Kožní uličce a dům č. 551 s renesančním štítem, s barokovou loggií ve dvoře a dnes skrytými krásnými trámovými stropy, podobnými těm, jež nalezeny byly v domě č. 16 proti kostelu sv. Mikuláše. Regulaci Železné ulice dle klubovního návrhu odpadly by všechny ostatní projekty, jako zmíněný směr Michalskou ulicí přes Richtrov dům, nebo roz-

šíření ulice Sirkové, jež by nejen měly dalekosáhlé změny za následek a tudíž malou naději narychlé provedení, ale i nepoměrných nákladů finančních by vyžadovaly a při tom sotva by svého účelu dosáhly: odvésti komunikaci od Železné ulice. Další rozšíření ulice Železné v budoucnu, pozastavění levého břehu Vltavy nutné, možné by bylo při přestavbě domu č. 548, jehož přední část třípatrová by bezpodmínečně musila býti zachována jak k vůli vyústění Železné ulice do náměstí tak jako neodmyslitelná část jižní fronty náměstí. Gotického průjezdu používalo by se pro osobní frekvenci, kdežto další část tohoto domu, dnes dvoupatrová, větší díl průčelí Železné ulice zabírající, byla by posunuta nazpět a byla by částečně třípatrová — aby neporušila nynější silhouetu jižní strany náměstí, přesahující tuto přední zachovanou část z pohledu od ústí Mikulášské třídy. Tomuto dalšímu rozšíření padl by ovšem za oběť také dům U kamenného ptáka, za to by však ulice Železná nabyla šířky 16—17 metrů. čítaje v to loubí.

B. H.

37. DOMY ČP. 551 A 552 V ŽELEZNÉ ULICI. ARCHITEKTONICKY CENNÉ, S TRÁMOVÝMI GOTICKÝMI STROPY A KRÁSNOU DVORNÍ LOGGIÍ.

36. ROZŠÍŘENÍ ŽELEZNÉ ULICE DLE NÁVRHU KLUBU SE ZACHOVÁNÍM DOMU ČP. 551 A 552 A DOSAVIDNÍM VYÚSTĚNÍM DO NÁMĚSTÍ.

ŠTUKOVÝ RELIEF SV. VAVRINCE v rokokové kartuši, nesené andilkou, byl objeven při boření domu čp. 615/I. v Dlouhé třídě pod výkladní skříní. Klub oznámil ihned nález majiteli domu, staviteli i městské radě a staral se, aby byl relief aspoň uložen v městském muzeu. Případ tento opět posiluje dávno snahu Klubu, aby byl učiněn již konečně řádný soupis veškerých detailů architektonických (i dočasně zakrytých), kterých je třeba chránit při bourání. Je vůbec podivno, že v době zvýšené péče

38. ROKOKOVÝ ŠTUKOVÝ RELIEF OBJEVENÝ ZA KRÁMOVÝM PORTÁLEM PŘI BOURÁNÍ DOMU ČP. 615 V DLOUHÉ TŘÍDĚ.

o památky historické a umělecké stále ještě se v Praze přiházejí případy úplné nevšímavosti k nim, že i tam, kde stačí pouhé přání nebo pokyn, dává se ničiti umělecký majetek z nevědomosti. Při bourání domu čp. 346/I. na Perštýně objevena freska pod omítkou fasády, povalové malované stropy a dvě gotické klenby, ale majitel, nejsa smlouvou vázán, nakládá s objevy zcela nemilosrdně. Je konečně již třeba, aby boření starých budov dalo se systematicky s ohledem na eventuelní objevy a při povolení, aby vždy byl zachován celý postup, jehož jednotlivé body se tu a tam zachovávají. Je třeba: 1. ohlásiti boření soupisné komisi a konservátorovi; 2. prohlédnouti (před bo-

lezu nic neodcizili. Nedbáním těchto pravidel byla zničena za posledních 10 let v Praze celá řada památek a m. muuseum ochuzeno o mnoho objektů, takže jest i dosti zkušeností i nejvýše již na čase, aby nastala zde soustavnost. Není více možno připouštět, aby náhla radost z nečekaných objevů, kterými jest historická Praha skutečně dále objeovávána (je třeba vzpomenout jen několika důležitých románských objevů na staveništi radniční budovy na Linhartském náměstí), nebyla za zahanbujících okolností vždy zvrácena v trapné rozpaky. Všecko nutné boření musí být krajně využitkováno pro obohacení znalostí o historii Prahy.

† J. JOS. BARON HELFERT (1820—1910). Jako prezident c. k. ústřední komise pro zachování památek ve Vídni skot od samého jejího počátku (nastoupil roku 1867), stál zemřel v čele organizace ochranné v celé říši a protože větší část agendy ústřední komise tvoří ochrana památek v Čechách a na Moravě, hlavně (až do nedávné doby) měl vliv na způsob a techniku restauračních prací u nás. Prožil velký a složitý vývoj celé otázky, od puristických názorů fanatiků „přesné“ formy až po vědeckou restauraci historicky vzdělaných architektů, ale měl bohudiky — a to je

zásluha, za niž mu i Klub nemůže býti dosti vděčen — tolik ne-li duševní pružnosti, aspoň zdravé liberálnosti a taktu, že nejen nebránil, ale přímo se stotožnil s názory nejmladší generace a dobře chápal duševní převahu nositelů nových názorů podporoval reorganizaci komise, ideovou i praktickou, v jich smyslu. — Devadesátiletý starce podal ještě v těchto zásadách vypracovaný návrh zákona na ochranu památek třikrát v panské sněmovně a dooufal se ještě dožiti jeho schválení a provádění. Klub bude jeho jména vždy vzpomínati s vděčností a úctou.

ŘÁDNÁ VALNÁ HROMADA KLUBU DNE 23. ÚNORA 1910

konala se o 7. hod. več. „U Vejvodů“. Schůzi zahájil I. místopředseda klubuprof. dr. J. Goll a vzpomínal zesnulých členů Klubu: univ. prof. dra B. Matějky, soudního rady a spisovatele A. Pikharta, JUDra J. Nejedlého a inženýra Tampiera; schůze uctívala památku povstáním. Od čtení zápisu předscházely valné hromady byly vzhledem k tomu, že byl tiskem publikován, k návrhu PhC. Markusa upuštěno. Pak následovaly zprávy funkcionářů.

Jednatelskou zprávu podal I. jednatel arch. P. Janák: „Je typickým pro poměry a kvalitu městské stavební politiky, že Klub musí pokládati za příznivou již tu situaci, která ve skutečnosti jest pozdržením vývoje města, t. j. když Klub musí vítati, že k něčemu nedošlo. S takovým pocitem oddechu z obav zatím neuskutečněných ukončil Klub právek prošlý rok své činnosti. V řadě z velkých čtvrtkových regulací pražských — které patří mají základní význam pro přeměňovaný obraz ze staré k budoucí Praze — nedošlo zatím k rozhodujícímu stadiu. Všechny otázky: regulace Malé Strany, regulace Podskali, Starého Města i četrvysvatopetrské zůstávají konečně nerozhodnuty. Klub, který je zde povinně zainteresován především na estetické a stavebně logické stránce jich konečného rozluštění, považuje tyto odklady, byť i nebyly bez jistých hospodářských ztrát, za příznivě vlivné pro zralost jejich definitivní formy. Těmto těžkým problémům může být stále a patrně se zlepšujícím stanoviskem doby k památkám jen prospěno.

V regulaci Malé Strany projednáván jest dosud ve zvláštní regulační komisi všechen materiál námitek soukromých stran, který k vyložným

plánům r. 1907 byl podán. Klub participuje na něm podstatným a obsažně doloženým podílem řady námitek a klade na úměrně věcně projednání námitek zvláštní důraz. Protestoval proto proti složení této zvláštní komise pro regulaci Malé Strany, jelikož byla sestavena ve výběru osob, naprosto významu a obtížnosti věci neodpovídajícím. K protestu připojily se souhlasně i „Spolek architektů a inženýrů“ a „Spolek výtvarných umělců „Manes“; protest přes to byl městskou radou zamítnut. V detailu otázkem o Maotranské, v otázce zastavení průlomu „U Klíčů“ zaznamenává Klub patrný úspěch a má mnoho nadějí, že bude tato otázka konečně a dobře rozřešena. Vlastní návrh Klubu, aby průlom „U Klíčů“ byl zastaven domem s podjezdy a aby ulička Karmelitská byla zachována přibližně ve svém významu, byl městskou radou v dubnu m. r. sice zamítnut, ale stavebním úřadem vypracovaný návrh a v prosinci m. r. současně s druhým návrhem arch. Balšánka vystavený opírá se o stejné, poměrně a rázu této části jediné odpovídající princip. Klub připojil se proto k tomuto vystavenému plánu se souhlasným podáním a s protestem proti druhé variantě návrhu (rozšíření uličky Karmelitské na hlavní komunikaci). — Druhý aktuální regulace pražská, regulace Podskali, dospěla v květnu m. r. k vyložení plánu městskou regulační kanceláří vypracovaného, který v mnohém běže již zřetel k bodům, které Klub v úpravě Podskali hájí, a je proti někdějším plánu patrným zlepšením. Návrh obsahuje však přes to několik detailů situací, jež v celkovém jeho rámci mohou být lépe ve prospěch celku řešeny a zejména mohou být zachovány i Klubem hájené charakteristické stavební objekty. Klub proto podal

ještě v šesti letech proti plánu námitky. Tyto námitky byly v průběhu dalšího rozhodování však zamítnuty. Klub suzí se nyní, kdy úřední plán vykazuje jeho úsilím takové zlepšení, znovu dosáhnouti kardinálního požadavku, kterého musí se i ve svém plánu r. 1908 (pro nepřetržitě tehdejší poměry) vzdát: požadavek volného pohledu na skupinu Emauz. Klub zadal právě v tomto smyslu návrh úpravy situace okolí Palackého náměstí k městské radě a k zemskému výboru. — Regulace čtvrti sv. Petra nedosledně zůstala ještě k vložení úředních plánů. Klub má zatím již připravenou vypracovanou studii regulace, o kterou bude své stanovisko opřít; zatím však třeba obrátit se předběžně k městské radě se žádostí, aby při Kuběšově myšlence nebylo zaspáno pro jeho architekturu a celou tuto část města důležitě rameno Vltavy; stalo se tak z obavy, že by regulační prací na Vltavě prováděnými bylo uskutečněno toho později znemožněno. Záležitost byla již projednávána, ale nebyla zatím pro stanovisko Klubu příznivě vyřízena.

Průběhem roku musil se Klub zabývat i několika detailními regulačními otázkami. Prvou z nich stal se Perštýn, kde bude zbořen dům čp. 346-I, a kde regulační čára nyní proň daná je v nutné a živné souvislosti s celkem Perštýna, dosud intaktně zachovaného. Úřední regulací zamýšlí se seřezat strany Perštýna tak, že by se stal pouhou bezrázovou ulicí, a Klub proto dožadoval se u městské rady i u zemského výboru čar, kterými by prostor Perštýna byl jako náměstí dle zachován. Klub již vypracoval pro podporu svého stanoviska pozitivní návrh. — Druhým detailní regulační otázkou byla v prosinci minulého roku vložena úprava části Dlouhé třídy proti bývalé Kolovné. Pro tuto rovněž dosud zachovanou partii byla navržena čára, kterou bylo by ji vzato všechno pro danou půdorysnou situaci charakteristické. Klub podal tedy i zde své námitky. — Velikého významu znovu nabývalo i se strany čtvrti opětované domáhaní se elektrických sítí komunikačních čar. Drahou na Hradčany, z části až k Prašnému mostu již provedené, bylo zcela dle obav Klubu mnoho a zbytečné na dřívějším skromném charakteru Čotkovy silnice (při Jelením příkopě a pod Čotkovými sady) pokáženo; Klub hodlá na to důrazně s účelem pro budoucnost poukazovat. Obě uvažovaná a střídavě zastavovaná další pokračování této trati (nad Prašným mostem kolem arcibiskupského paláce anebo přes Lumbeovu zahradu kolem kostela sv. Jana) mají obě své nebezpečné důsledky pro další existenci celku těchto partií a Klub právě se oběma projekty zabývá. Druh dolažná komunikace elektr. drahou týká se Starého Města, a poměry patří si i zde vyhovění — přes jiné oběti — vynutí. V popředí úvah Klubu vystupuje proto možnost elektrické dráhy Železnou ulicí, a zdá se, že toto řešení je technicky nejmožnější a mělo by nejméně konfliktů s poměry charakteru města. Klub tou dobou má již připraven povný technický program pro Železnou ulici, její domy a budoucí čáry, a zamýšlí je stejně vypracovati i pro celý zbytek otázky uvolnění komunikace do středu St. Města. Souhrnem toho bude získán tak podklad k revizi regulace St. Města se stanoviska Klubu.

Ve výhledu jednotlivých objektů pražských, jež — ohroženy — musily být Klubem v minulém roce hájeny, shledává Klub novou a v tom roce největší ztrátu zbořením empírové budovy I. restaurace na Štvanici. Klub učinil zde vše, co jest v jeho operačních prostředcích: když rozhodnutí postoupiti naspávky ostrova Štvanice se přiblížilo (ale ještě dávno před ním), totiž v květnu minulého roku, požádal městskou radu o zachování budovy. Zamítavého vyřízení dostalo se Klubu pozdě v srpnu, a v září přikročeno bylo za známých okolností a přes otevřený list Klubu a přes zakročení jeho předsedy ke zboření budovy. Trapný dojem, který pro dovršením činu byl všude pocíťován, byl jistě jedním z důvodů, proč žádosti Klubu (lihnou po té podané) za zachování alespoň druhé empírové stavby na ostrově bylo v lednu m. r. vyhověno. — Otázka budoucnosti barokních soch na Karlově mostě vlekla se i po c.č. minulé rok a není dosud definitivně vyřízena. Klub účastnil se v jednání komise svým delegátem a může konstatovati, že v minulosti, dříve moderním názoru opoujícím, nastal příznivý obrát; bylo prozrazení aspoň docíleno, že všechna sousoší na mostě stojící budou postupně odličována, prohlédnuta a věcně opravena, a že tedy nebezpečí kopii aspoň u těchto již jest vyloučeno. O fragmentech sv. Ignáce a Františka nebylo zatím docíleno ještě výsledku ve shodě, ale je i zde naděje, že definitivně nebude v diametrálním rozporu ke stanovisku, které zaujímají Vídeňská ústřední komise a Klub Za Starou Prahu. Rovněž jako jakýsi úspěch možno kvalifikovati dvě rozhodnutí: zásadní rozhodnutí o mostě v prodloužení ulice Myslkovy, kde budou zachovány a k situaci mostu připojeny obě staré věže Št. kovářská a Petržilkovská — a druhé rozhodnutí o regulačních známkách u okolí malostranských mostekových věží, které po zastavení vozby autobusy nejsou již tak naléhavé; zde úprava byla navržena zcela ve smyslu stanoviska Klubu, t. j. bez všech úředních regulací a s největším dodržením dnešního stavu. I zahájení již konečné oprava kostela svatého Václava na Zderaze je v uspokojivém směru; odmitavým stanoviskem Ústřední komise ve Vidni docíleno, že zatím od projektu radikální přestavby kostela, kterou by tento téměř všechnu původnost ztratil, bylo zatím upuštěno, a že provádějí se jen práce k zabezpečení stability a zdívká kostela nutně, ale zachování jeho stavu jinak se nedotýkající. Za to neuspěšné skončil rekurs Klubu, aby okolí kostela sv. Jindřicha, jenž poměrně dobře provedenou opravou velmi získal, bylo upraveno více s ohledem k němu, t. j. architektonicky a bez obvyklé šablonovitě špatné

sadové úpravy k němu se nehodící. Klubem spontánně vypracovaný návrh byl městskou radou však odmrštěn. Rovněž zatím bezúspěšně skončila akce klubu vyvolaná zamýšlenou přeměnou oken v budově Malostranské Besedy a provedenou již také se všemi špatnými důsledky na budově finanční prokuratury v Husově třídě. Klub hájí zde dodržení dnešního pro Prahu charakteristického umístění oken v lici průčelí a stavěl se proti úmyslu zamenit je okny zasaženými 15 cm. za lici průčelí. Finanční prokuratura se svým naprosto zjařazeným charakterem bude přes zatímnou neuspěšnost úsilí Klubu zajistit pro budoucnost pádný argument. Jiná, v poslední době se objevivší otázka, otázka budoucího snad využití střešní a svalu pod Karlovem pro stavební účely, pohnula Klub ke krokům v této věci a k prostudování možnosti v astním projektem.

Vedle těchto větších otázek byl Klub stále zaměstnáván drobnými událostmi a ztrátami v přeměnu charakteru Prahy, jichž výpočetem a počtem nejlépe jest vyvrácena zdanlivá jich malichernost. Neboť starobylost a umělecké bohatství Prahy jsou úplné a trvají jen se zachováním i těchto detailů. Tak zabýval se Klub budoucími změnami u okolí Port-Heimova domu na Smíchově, novostavbou ústavu slepců pod Černou věží, žádal za opravu harokní zahrady zdi na Skalce, byl súčasťou radou na opravě domu „Ústřední Matice školské“, zahájil akci o záchranu Tetiny proti ohrožení její lámaní kamene; protestoval proti kácení stromů při letohrádku Americe, v Belerodii třídě, proti zkažení části Schönbornské zahrady; ujal se několika portálových záležitostí (na domě šlechtického kasina, na klášteře Dominikánů, „U Steinitzů“, na paláci Piccolomini); sledoval opravu hradi v poli v policejním ředitelství, protestoval proti nesprávné úpravě průjezdu Klementina; zasáhl se o zachování Vávrova mlýna s obrazy Navrátilových, poukázal na závažnost kanalizačních výkopů na Vyšehradě, žádal za opravu krásného schodiště na faře sv. Vojtěcha, započal akci proti zboření kaple ve Vlasčenském sířetnici. Na řadě pražských kostelů domáhal se správnosti v opravách (zejména u sv. Tomáše, u sv. Jana na Hradčanech, uvnitř kostela sv. Jindřicha) a pokusil se o vrácení kaple sv. Františka X. původnímu účelu.

Na venkově — předcházaje tak svou nyní již nastávající rozšířenou činnost odbory — byl Klub súčasťou v těchto místech: v Litomyšli (zachování carousellu), v Tábore (hrozící přestavba empírového domu Založný), v Domažlicích (hájení kostela sv. Antonína), v Bohneicích (hájení charakteru venkova při ústavě), v Přestěvicích, v Třeboni (kášna), v Sedci (dobrodružství o opravě barokních soch) a j.

Rok Klubu ukončen byl významnými událostmi: Byla konána 10. výroční valná hromada Klubu, jejíž slavnostnost byla však jiná než bývalá běže oslav jubilej. Dokončených deset let za píné, vysílující činnosti přinášelo ve zpětném přehledu k důvodům a příčinám existence Klubu trapné a smutné počty; deset let trvání bylo důkazem, že po celých deset let nepřítel situace našim památkám se neměškala a že cíl dosažení obrátu jest snažení Klubu ještě, ba snad stejně daleko. Klub vnitřně vstupuje však k dalšímu posílení a konsolidování. Odbory na českém venkově, k jichž zakládání v krátce přikročí, které ve 2 mestech jsou již zajištěny a o něž v dalších 7 mestech se jedná, jsou přes povzbuzující příznaky, že myšlenka boje Klubu nabývá širšího základu a jde k dalšímu posílení aspoň kvantem nových stejně smýšlejících sil. Posledním velkým faktem a dokladem pevnosti Klubu jest svou vlastní časopis Klubu: oddělení se Klubu od Krásy N. D. může býti vykládáno jediné správné a stalo se také skutečně specializujícím se rozvojem obou směrů práce, a tedy úkazem přirozeným a potřebným. Charakter listu, snad dnes ještě ne tak patrný, ale jistě vývojem již očekávaný, bude zevně formou, dokladající opodstatněnost a závažnost Klubu Za Starou Prahu v národní organizaci sil. — Zpráva jednatele byla schválena.

Zpráva archivářskou podal PhC. K. Guth: „Archiv obrazový letošního roku nezvrátil stejnou měrou jako loni. Hlavním pramenem přírůstku r. 1908 byla expozice klubu na jubilejní výstavě a velmi hojně obsazená fotografická soutěž, kdežto loni (1909) byla jediné fotografické soutěže, a protože vypsaná byla ze čtvrti částecí již zbořených (Podskalí, čtvrt sv. Petra), přinesla početné materiálu mnohem méně. Za to pravidelně bylo zorganizováno fotografování pražských objektů, propadlých skaze. Listinný archiv jeví se zvýšenou agendou letošního roku větší vzrůst než loni. V nových místnostech klubu bude konečně archiv definitivně seřazen, takže bude moci býti účelně užíván.“

Zpráva knihovnická byla schválena. Zpráva knihovnická podal knihovník arch. O. Vondráček: „Knihovna Klubu čítá nyní 332 knih; o 445 svazcích, za uplynulý rok přibýlo 31 knih, a to 18 koupí a darem 13 knih a 47 svazků (dárce: C. k. ústřední komise ve Vídni, rada král. lav. města Prahy, arch. Balážek, spisovatel E. z Lašáhradu, poslanec K. St. Sokol, dr. Z. Wirth, spisovatel Rudolf, JUDr. Dlabák, JUC. Strakaty). — Do knihovny a čítárny dochází: 30 časopisů (z nichž 3 německé jsou odebírány a 27 dostává se Klubu výměnou za věstník Klubu). Knihovna po celý rok byla uzavřena, neboť Klub předsídlil do vlastní spolkové místnosti teprve na podzim. Bylo ji používáno jen v nejnáléhavějších případech internej potřeby. Nyní byla knihovna seřazena a po vyhotovení seznamu stane se opět členstvu přístupnou.“ Knihovni zpráva schválena.

Zpráva pokladní přednesl pokladník arch. J. P. Šebek: Rok minulý 1909 byl pro Klub v ohledu finančním dosti příznivý. Dostalo se Klubu

jednak subvence ministerstva kultu a vyučování 1900 K, jednak sčítání 3 zakládající členové, kteří složili úhrnem 600 K. Tím nejenže bylo možno doplnit veškeré fondy, ale bylo možno je ještě zvýšiti, a Klub vyděl, až zaplacený byly veškeré účty za r. 1909 a některé zbylé z r. 1908, bezesobně deficitu a vstoupil do r. 1910 již s malým přebytkem. Celý obrát za r. 1909 jeví se následovně:

Příjem:	K	Výdání:	K
Hotovost z r. 1908	176 46	Fondy	1500 00
Subvence	1500 00	Tiskopisy a předm. št.	1537 28
Příspěvky členů zaklád.	600 00	„Křesťanského Domova“	1900 36
Členů příspěv.	3577 14	Štítné a odměny person.	1117 00
Výdaje a přednášky	20 00	Provis. za inkasso	369 79
Výdaje z výchoz.	232 36	Vydání kancel. a inventar.	253 28
Prodané fotografie	131 64	bydrobná	322 22
Prodané tiskopisy	52 49	Poštovné	142 14
Z loterie jub. výstavy	14 40	Knihovna	144 78
Substorpce na byt „U Vejradů“	485 00	Archiv	21 40
Mozartův večer	215 00	Vydání při vycházkách	19 40
Příspěvek úroky	100 04	Exposice na jub. výstavě	135 02
		Příspěvky spolky	35 00
		Za fotografie	102 40
		Realizační vydání	119 89
		Mozartův večer	644 64
		Byt „U Vejradů“ číste	300 00
		Šteblování, zářezky	114 90
		Hotovost 5. ledna 1910	325 63

K 9104 53	K 9104 53
Stav fondů dne 31. prosince 1909	K
Fond M. Hamerníkové	787 08
Fond Tomanův	754 77
Fond Emmy Destinové	693 08
	Úhrnem 2234 93

Zprávu revizorskou přednesl za nepřítomné revisory účtů prof. J. Mikulka a účt. Jos. Wiesnera účt. J. F. Kocan; konstatoval, že účty byly správně vedeny, že nalezeno vše v úplném pořádku a podal proto návrh na schválení účtů. Valná hromada pak zprávu pokladní schválila.

Zprávu pořadatelskou podal pořadatel dr. O. Dlabáček: „Hlavní položkou zprávy pořadatelské jsou vycházky. V době od minulých valné hromady (16. března 1905) do dnešního dne uspořádáno bylo 27 vycházek českých v Praze a 3 poloednové výlety mimo Prahu, o svatodušních svá-

tech pak uspořádané obvyklý výlet dvoudenní. Celkem 31 podnik. Vycházky pořádané sdružovány jsou v týkly, a v době, za kterou správa tuto podává, vystřídaly se čtyři (ať částečně nebo zcela). V zimě a na podzim 1909 pořádky pravidelně byly po 10 vycházek; „Pražské kostely“; v květnu pořádané mimořádný výlet „Pražské zahrady“; o svatodušních svátech uspořádaný byl velký a četné návštěvníky výlet do Čen. Badčovic, Krumlova, Zlaté Koruny, a Hlubočce; v podzimě 1909 uspořádány byly tři poloednové, četné návštěvníky výlety do Lysé a L. Nela-hozevce a na Karlův Tým. Letos (1910) započal šestý výlet „Malé Strany a Hradčany“, ježmí těži se zvýšené pozornosti členstva, jež jest dokumentována větší návštěvou; kdežto návštěva vycházek byla v roce 1909 uspokojivá — průměrně 80 návštěvníků, a „Zahrady“ docílily téměř 100 návštěvníků — tento výlet dosáhl průměrné návštěvy 150—160 osob. Vycházky obhlásovány jsou jednak v klubovém věstníku, jednak v denních listech, za kterýchto laukavé zprávy vydávám žurnalistice tímto svůj dík. Prosim také ty pány, kteří tak ochotně podávali návštěvníkům vycházek odborný výklad, aby přijali mé srdečné díky.“

Zpráva pořadatele schválena.

Pak vykonány volby, a to k návrhu Ph.C. Páty v celku. Do předsednictva domácí rady zvoleni opět: Předseda dr. L. Jiráček, I. místo- předseda prof. dr. J. Coll, II. místo- předseda sm. Jan Emér; do domácí rady zvoleni: Dr. O. Dlabáček, arch. A. Engel, Ph.C. K. Galka, JUC. J. Hofmann, arch. V. Hofmann, arch. R. Hrabě, arch. B. Hübnermann, arch. J. Chochol, arch. P. Janák, inž. H. Madlmeier, učitel C. Sládek, arch. St. Sochor, arch. J. P. Sebek, prof. dr. J. Susta, Ph.C. V. V. Stech, arch. F. Thof, arch. O. Vondráček, dr. Z. Wirth. Revisory zvoleni opět: Účetní J. F. Kocan, prof. J. Mikulka a účetní J. Wiesner.

Předseda dr. Jiráček poděkoval pak odstupujícímu členu domácí rady tovarníka L. Cuprově a vzpomněl jeho obětavé činnosti pro myšlenku Staré Prahy.

Volný návrh nebylo.

Předseda dr. Jiráček zakončil schůzi deštěm, v němž poukázal na to, že Klub zahajuje jedenáctý rok své činnosti; jako při slavnosti valné hromady dříve hleděno do minulosti, tak při této schůzi znovu obrátíme se k budoucnosti. Úkoly jsou snad těžší než byly v minulosti, neboť na jedné se o zachráněni jednotlivých budov, ale celých čtvrtí. Tak zvláště Malé Strany a Starého Města. Jde zde o zachráněni polohu na větě staroměstské, o vyřešení regulace Vltavy uvnitř Prahy, a neméně důležitá je úprava hromiho Nového Města a Podskalí, kde třeba hájiti polohu na Emauzy. Vedle toho Klub sám položil si nové dva velké úkoly: zachráněni venkovských oděrní a vydáváním časopisu. Budou-li k vykonání těchto úkolů přispívati vědci, zejména u nás síly, lze dosáhnouti v dokončení vyčtených úkolů. Tím valná hromada skončena.

KRONIKA.

22. února. Ve veřejné schůzi Hospodářského klubu přednáška prof. Kouly o *průkopku letenském*.

— 23. Městská rada: M. r. dr. Kašpar urguje stavbu mostu u Rudolfiny. — Technická komise: Návrh prof. Hubáčka, Mikša a Schlafera na rekonstrukci kupole kostela na Karlově oděrně starob. úřadu.

„Nár. Politika“: S trbáním Velimovského jezů počne se polátkem března. — „Překrokové Listy“ píší o Klubu za Starou Prahu a jeho Věstníku. — „Světovost“ č. 21: Vyobrazení mostu na Slováci a keřny v hradbách. — „Zvon“ č. 21: Zpráva o Michalově paláci. — Majitelé domů z Kaprova ul. a okolí podávají nástátek radě ohlašující proti zamýšlenému průkopu nebo tunelu se žádostí o rychlé provedení mostu u Rudolfiny.

— 27. „Nár. Listy“: Zpráva o valné hromadě Klubu. — K. Kratšíner v přednášce o konservaci předmětů (v cyklu pořádaném Uměl.-průmyslovým muzeem) vyslovil se nař. proti stylové restauraci a pro konservaci. — Ve schůzi Občanského klubu v Dejvicích přednáška prof. Kouly o *letenské komunikaci*.

1. března. Místní komise na úpravu sadu u kostela sv. Štěpána: Proveden bude návrh sadové komise bez odkápkový okolo kostela. — Městská rada: M. r. dr. Kašpar znovu urguje realizování mostu u Rudolfiny. Proti vyřešení změny plánu polohy střelbovnic podány námitky.

— 2. „Nár. Politika“: Článek: *Křátek bl. Státek* v Praze. (J. Šimon). — „Architektonický Obzor“: Oprava Klubu dne 19. v záležitosti prof. Houky a opravy křiž. hrady.

— 3. „Národní Listy“: Článek: *Gumel či průkop* (Ing. Jos. Kalousek) a zpráva. O regulaci průtoku „U Křídla“ — Počato a boření domu čp. 36-Los Perlytýně. — Schůze Staroměstského občanského klubu s přednáškou prof. Kouly o *komunikaci letenské*.

— 4. Městská rada: Podává vysvětlení, že stavba mostu u Rudolfiny sdělena předkládkami, týkajícími se úpravy břehů a konstrukce mostu. Technická komise: Jednáno o stavbě mostu u Rudolfiny, urgováno zřízení komunikace mezi ulicemi Táborskou a Sokolickou a Vyšehradem, navrženo, aby stavební úřad vyhledal na Staroměstském náměstí vhodné místo pro podzemní pískov. proti úpravě Betovky na Žitkově podávaj budou námitky; během tohoto roku výdaje bude nákladem obce přinásk

plán *Velké Prahy* v měřítku 1:5000. — „Jihočeský Kraj“ čílo 1. vítá popud k zakládání odborů na venkově a zabývá akcí podporovat. — „Nár. Listy“: *Průkop či tunel?* Odpověď prof. J. Kouly na článek ing. Jos. Kalouska. — „Světovost“ č. 22: Vyobrazení Braunovy sochy *Atlanta* ve Vrtbovské paláci. — Klub řádi Jednotu výtvarných umělců, Mánes, Spolek architektů a inženýrů a Uměleckou besedu o spolupůsobení k zachráněni Braunova domu.

— 5. Informační schůze sboru obecních starších s přednáškou stav. rady Dvorníka o projektu *letenské komunikace*. — „Nár. Listy“: Článek: *Průkop či tunel?* (A. Černý) a zpráva s tímž. titulem. — Přednáška rady zem. vrb. dra Boh. Franty o *reformě stavebního řádu* v výdaje: Reforma bytová. — „Nár. Politika“: Článek: Obříhání rekonstrukce kostela sv. Václava v Praze.

— 6. V denních listech zasedla sbora obecních starších: 1) architektů a inženýrů, žádající rozhodnutí o *letenské komunikaci* už po vynechání znalcech poslůdk odborých korporací; 2) majitelů domů v okolí Rudolfiny, žádající určení stavby mostu Rudolfského. — „Čas“: Článek: *Tunel či průkop?* zaměřující Koulyv průkop i tunel, navržený stavebním úřadem. (Z.)

— 7. Sbor obecních starších: Návrh na provedení *letenského tunelu*, navrženého staveb. úřadem, vzat a denního pořadí, námitky podané proti regulačnímu plánu průkopu *U Křídla* zamítnuty. „Kuryr“ přináší vyobrazení *hořícího Ho. Křídla* na Smíchově.

— 8. Městská rada: Schválen návrh místní komise na úpravu okolí kostela sv. Štěpána; M. r. dr. Kašpar urgoval uvolnění *komunikace na Vltavě* u četnických kasáren a navrhoval, aby se jednalo o penzijní ústavy o azanaci některých partií *Malé Strany*, zejména okolí Janáčkova vrchu; M. r. dr. L. Jiráček uspořádné, že asi před 15 lety sečleny byly sochy a střítky kostela sv. Mikuláše na Malé Straně a zmizely beze stopy, pročto navrhoje vypsat veřejný konkurs na opatření nových soch.

— 10. Klub řádi městskou radu, aby zabránila zbouření *Braunova domu*. — „Stavební Obzor“: Článek: Obříhání rekonstrukce kostela sv. sv. Václava. Plán polohy *Malé Strany* (Ulice Novodvorská).

— 11. Městská rada: M. r. H. Schick podává prohlášení interestentů z Mikulášské třídy a okolí, žádající rychlé provedení *komunikace letenské*. — Komise pro regulaci *Malé Strany a Hradčany*: Podává memo- randum majitelů domů, žádající určení regulace. Doporučeno, aby

pro moderní galerii nebylo poskytnuto místo na Malé Straně, jež trpí bezstavbou výhledů. — Schůze Klubu voličů novoměstských a prodáváckou arch. A. Engela: *„O letenském komunikaci“*, „Světová“ č. 23. vypracování *„Stroumova domů a soch z dvorů“*, „Máj“ č. 25. v článku *„Z prahy ohrazené“* vřel Věstník Klubu a plánuje pro zachování domů Stroumova. — Týden: Články: *Tunel či příkop, Otázka letenského příkopu*. — Pedagogický klub městské radě, protestující proti navržené úpravě okolí sv. Jindřicha.

— 12. „Den“ Článek: *Otázka plánu polohy pro Malou Stranu a stavby malostranského nábreží*.

— 13. „Nár. Listy“ Zpráva o 2. čísle *Věstníku Klubu*. — Přednáška st. r. Sankupa ve schůzi občanské besedy v Dejvicích o *mostu u Rudolfiny*.

— 14. „Nár. Politika“ Zpráva upozorňující na zmaření model pomníku *metánů pražských*, zahynuvších při bitvě Prahy 1648, zhotovené 1848 Jos. Krannerem a Jos. Maxem. — *Zasazená pamětní deska S. B. Brokoffa* na kostele sv. Martina ve zdí.

— 15. Městská rada: M. r. dr. L. Jeřábek žádá o umělecky jednotné řešení okolí *„Václavů“*.

— 16. Asanačské komise: Jednání o úpravě stavebního kolem staré synagogy a přijetí návrh regulační kanceláře. — *Objevová freska z 18. století na domě čp. 346-I. na Petříně*.

ZPRÁVY Z KLUBU.

VE SCHŮZÍCH DOMÁCI RADY projednávala se tento měsíc zvrubně otázka rozšíření Zečné ulice. Požadavky Klubu tohoto problému se týkající jsou vyjádřeny návrhem, jež přinášíme na str. 21. — Nemenší zájem věnovala zúčastněná Hradčanského námitky a Jelenho příkopu, jímž prozíká zobrazenou trati elektrické dráhy u královského hradu. Domáci rada doporučuje větší elektrickou dráhu na Hradčany Lumbeovou zahradou, ovšem s náležitým ohledem na okolí. Žádá především, aby dovoleno bylo na Lumbeových zahradách zastavení jen vilové s omezenou výškou a s převážnou zahrad. dle jak aby upuštěno bylo od možných změn na Pohřebnici, zejména od navržené tvy kolévkové smyčky, jež by byla hrubým zhybením tohoto typického náměstí, jsouc kromě toho zbytečná. — V akci na zachování Braunova domu, jako ceněného dokumentu kulturně-historického, psaná souhlasem Umělecké besedy a jednoty umělců vytvářených. — Úprava okolí kostela sv. Jindřicha, o níž žádá klub loňského roku, byla v únoru t. r. místní komisi zaminuta z ohledu finančních. Domáci rada požádala opět radu městskou ve smyslu předsedního návrhu, aby okolí kostela bylo architektonicky upraveno a vybudování obvyklé zahradnické zahrady. — Opětovná žádost, rovněž před rokem podaná, aby na Malé Straně postaveny byly stoupy k ustanovení příslušné výšky příslušných budov, a současně aby označen byl konec projektovaného mostu od Rudolfiny k posouzení neustávajícího znění na malostranském nábreží. — Domáci rada zakročila na ochranu mříží u královského mauzolea v chrámu sv. Víta, jež dosud při církevních slavnostech přiléhá typy. — Pro klubovnu archiv fotografůvaných pohledů na Hradčany z architektonické semináře, naskytnoucí se po zřízení Královského kláštera. Dále koupou do archivu 4 velké fotografie průběhu a dvorů bouřného domu čp. 346-I. na Petříně, proti jehož regulaci částe podává protest k zaměření výboru ve smyslu návrhu, uveřejněného v minulém čísle. Při boování téhož domu objeveny byly frešky mezi okny, kromě toho stropy ze 17. století a 2 gotické klenby. — Získáno od městské rady svolení k reprodukci plánů na zastřešení přílohu „U Kláštera“, vypracovaných I. odborem městského úřadu stavebního. Plány tyto přinášíme na str. 18. — 19. — Technické museum přijalo nabídku Klubu na zapůjčení 90 pražských fotografií, vystavených na jubilejní výstavě r. 1908 a vyhradilo Klubu delegáty. — Dosáhne-li Klub přípravné subvence od městské rady, upořádá na mezinárodní výstavě pro cestovní a čiměcký náh v Berlíně v 1911 expozici pražských pohledů. — V Hradě Králově zřetuje se odbor Klubu za Starou Prahu.

MODEL MĚSTSKÉ STRANY hodlá pořádně Klub. Je jasno, že je to podnik velmi důležitý a jeho uskutečnění bylo již vícekrát žádáno a doporučováno, zejména ze dvou momentů. Především: Malá Strana je té doby ještě jako celek zachována v celém své památkově krásné i v bohatství detailů své architektonické výstavby; má však však stále dožadovanou úpravu v některých částech změněná a tedy současně forma Malé Strany má být v něm všemi co nepřesněji prostředky zaznamenána. Vede kritické soupisu vypracované úplné obrázky popisnými fotografem, vynášením a grafickým vytknutím, měly to být detaily přesné vypracovaný model, který by zámětlavě nahlýjící velké dokladové ceny. V druhé řadě byl by model důležitý již nyní jako pomůcka k projektům regulací. Na něm mohly by být vyvolány, vyvolány všechny opomíjené a nepřesnosti, konsekvence propouštěných změn. Městská rada, ač byla již vícekrát žádána, nerozhodla dosud, aby model byl zřízen. Klub hodlá pokračovat se tedy akcepo pomůcky model pro regulaci mřížky.

— 17. Informační schůze sboru obecních starších o *letecké komunikaci*. (Pokračování schůze z 3. března). — „Nár. Listy“ Článek: *„Příkop či tunel“*. (M. N.) — Schůze „Staroměstského občanského klubu“ a rozprava o *„Potřebě Starého Města a Josefova“*. — Klub žádá metrop. kapitulou u sv. Víta na ochranu mříží při královském mauzoleu.

— 18. Městská rada: Usneseno učiní dotaz navojského úřadu, za jakých podmínek postoupil by obci bývalý *Cermínový palác*, jenž má být vyklizen; seřeheno, aby o nádobě kláštera frontálního souboru upraven byl rad. — Technická komise: Na zvonovizní sousozí sv. Františka došlo 5 offert, jež rozhodne umělecká anketa. Oprava sousozí nejv. Trojice a sv. patronů českých na *Malostranském náměstí* svěřena p. Jančarovi za 2010 K. — Schůze „Spolku architektů a inženýrů v král. Českém“ jednání o úředním návrhu *letenského tunelu*. — „Světová“ č. 24. Vyobrazení: „*Safránky*“ na Král. Vinohradech, a návrh domu v *Poděšlích* (blíže vyšehradské skály). — „Nár. Politika“ Zpráva: Arch. Wejrych navrhuje o své újmě tři alternativy příkopu letenského. — „Máj“ č. 26: *Zahrada Fürstenberská*.

— 19. „Nár. Listy“ Ještě slovo o příkopu nebo tunelu. (Mat. Vaníček, profesor české techniky).

— 20. „Nár. Politika“ *Královská zahrada* v Praze (v rubrice Drobnoti s dětemi domácími).

— 22. „Nár. Politika“ Zpráva, že *kostel sv. Jana Na Prádle* jest posvěcán k nevhodnému účelu.

Jak je to důležitě, bylo uznáno nyní — ministerstvem kultu, které Klubu k jeho žádosti uškodilo na práce modelu subvence 500 korun a sdělilo, že i ministerstvo veřejných prací „v uznání zásluh činnosti Klubu“ jest ochotno k stejnému účelu poskytnouti subvence v téže výši.

FUNKCE NOVÉ ZVOLENÉ DOMÁCI RADY rozšířeny byly ve schůzi I. března následovně: Jednatel pro Prahu Ph.C. V. V. Stech (čp. v Klub. míst., pond. st. 5—7) arch. F. Thot (stř. sob. 6—7); jednatelem pro venkov Ph.C. Guth (stř. 5—6); pokladník arch. J. F. Šebek (sob. 4—5); pořadatel JUDr. O. Dláha (stř. 5—6); archivář arch. St. Sochor (sob. 7—8); knihovnick arch. O. Vondráček (stř. 7—8); správce kanceláře JUDr. Jekob Hofman (pond., stř., stř. 5—6); redaktor věstníku arch. P. Janák (sob. 7—8).

ZPRÁVA PORADATELE. Vycházka z kostela a zahrady Anglických panen (6./III.) s výhledem p. Ph.C. K. Gutha, a do Cermínového láze (13./III.) s výhledem Ph.C. V. V. Stecha ukončený byl zinní cyklus vycházek. — Po zřízení větkoněmnické seznamí se zvěřivní výhledek z chrámem (a pokladem) svatovítským a král. hradem, jedinými objekty na Hradčanech časy domů neprohlédnutelných. V pokročilejším jeze navštívil členstvo krásné palácové zahrady (a paláce) Valdštejnskou a Lobkovickou; obě tyto vycházky budou předtisklous cyklu vycházekové volně přístupny. — O svatošedních svatých pohádkách bude jako každoročně udrůvaní výlet: tentokrát s představením *„Lázeň starobylou Litoměř“*, zejména *„Pražské Město“* a *„Pražské Město“*, máme svým krajany, do nedávno nedostupným náměstím. Ze *„Pražské Město“* účastníci v sobotu dne 14. května v 6 hod. 20 min. večer do *„Pražské Město“*. O *„Pražské Město“* dopoledne prohlédnutí budou pásmový města a zahrady. Odpovědné opatři výstavu *„Pražské Město“* a bude mít dosud času na cestě do města *„Pražské Město“*, starobylé *„Pražské Město“*, seznámí se s *„Pražské Město“*. (Dovolí-li tomu poměry, účastníci se zkusí večerem, jinak má být odbor Klubu v *„Pražské Město“*, *„Pražské Město“* a *„Pražské Město“* bude prohlídka *„Pražské Město“* (příslušné koleje, prohlídka, kostel, zahrada a j.). Odpovědné na *„Pražské Město“* bude ještě zastávka v *„Pražské Město“*. Chocim *„Pražské Město“* se zejména potvrdí, návrat k 10. hod. večer do *„Pražské Město“*. Informace o programu — *„Pražské Město“* — podá o příslušných příjím klubovní kancelář „*„Pražské Město“*“ o úředních hodinách. Dle.

NOVÉ PŘÍSTUPOUČI ČLENOVÉ KLUBU. V únoru přistoupili za zakládající členu J. M. P. Meihod Zavoral, opat královské kumare na Strahově; za člena: P. T. pp. Heilmann Frant., inž. a stavitel, Dřehovský Jos., prof. um. práva, školy arch. Kysela Ludv., c. k. stav. komisar, arch. Kozák Dojmar, inž. Mlýnský Zuzana, c. k. stav. komisar, arch. Rožák Frant., arch. Rospiš Jos., Mlýnský Jarom., polezník J. Mlýnský, Křemel Frant., kand. professory, Poděšl Bohdan, arch. a stavitel. V březnu přistoupili za zakládající členu P. T. p. Huboš Jos., star. rada, ač přistoupili: P. T. pp. Hořejš Frant., stavitel, Petrák Jan ml., stavitel a st. Pešava Mlýnský, učitel; za člena: P. T. pp. Schönberg Jan, v. učitel na bern. dvorě, učitel; za člena: P. T. pp. Štěpán Frant., arch. a stavitel, Papst Gustav, arch. a stavitel, Kopecký Karol, asistent um. práva, školy, Kolář Jos., učitel arch. C. Opř. Jaroslav, inž. Ond. Karel Balabáš Jos., stavitel, JUC. A. Decker, Týma Frant., ředitel, Světlík Jos., c. k. profesor státní realky, Seifert Jan, správce sokolovny, JUDr. Wagner Lad., c. k. okr. komisar, MUDr. Štěrba Jos., prakt. lékař, Schmidt Ed., tvárník, Fegit Václ., m. stav. rada, Mlýnský Ed., vrdní inženýr, p. Mehezarová Alžbina.

Odpovědný redaktor Pavel Janák, 51-I.; redakční rada: K. Guth, B. Hirschmann, Z. Wirth. Za Starou Prahu vychází poslední pátek v měsíci. Otiskávají články i vyobrazení jest dovoleno, udán-li pramen. Štůky se půjčují k útěžení (6 haléřů za čtenářský centimetr). Vydává Klub za Starou Prahu, Praha I., „U Vojvodů“. S Tiskem Dělečnické knihkárny v Praze II., Myslíkova ul. S Štůky od firmy V. Neubert na Smíchově.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 29. DUBNA 1910.

ČÍSLO 4.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 5. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚLECKOU PREMII, KTEROU PRO LETOŠNÍ ROK JE DŘEVORYT A. HOFBAUERA: PRAHA VE SNĚHU. — PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ.

Hodláme uveřejňovati ve volném postupu, avšak v programovém svazku zásadové stati z teorie i praxe celého obvodu estetické ochrany i propagandy, kde Klub svou činností je účastníkem. Shrnujeme je pod společný nadpis, z něhož vědomě a právem vypuštěn přísudek „moderní“, neboť dnes není jiných zásad. Byly moderními jen potud, pokud jako pokroková opise probíhaly se majoritou vládnoucích a proti nim „starých“ zásad; jakmile dokončena a úplná byla jejich soustava a stavba, jež znamenala zároveň desorganizaci a rozrušení starých zásad, nastoupily jako jediné v platnost.

ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTETIKY.

I. OBNOVA A UDRŽOVÁNÍ. (RESTAURACE A KONSERVACE).

Každá, určitě vyjádřená a ohraničená duševní kultura měla a má zvláštní poměr k památce kultury jiné; tím také dá se vysvětliti kolísání názorů jednotlivých dob o způsobu, jakým je třeba památku na starší kulturu zachovati. K našemu účelu je možno pominouti všechna století a obrátiti se jenom k stol. XIX. a době nejnovější, protože jednak teprve v této době dají se stopovati v severní Evropě vědomé pokusy o zachování památek, jednak také české snahy v tom směru se uplatňují.

Po čistě utilitaristickém názoru XVIII. stol. mocná vlna národnostního uvědomění a skoro současně romantického hnutí v literatuře i výtvarném umění postavily zejména domácí památky do jiného světla. Spatřování v nich historické dokumenty, odkazy předků potomkům, pomníky slávy i poroby, kamením psaná historie vlastního národa. Tento názor a jeho vývoj má také své fáse a stupně, ale dosti rychle zobečněl a vyvolal shodnou sobě praxi. Uvažováno zcela logicky: pomník předky zbudovaný, nehynoucí doklad jejich života, přístupnější než všechny archivy a knihy širokým vrstvám lidu, musí býti i dle skutečnosti věčný, nehynoucí; je třeba jej udržovati při síle a svěžesti a dodávati mu vzeření slavnosti, úkolu na něho kladebného hodné. Tato logičnost jde ještě dále: má-li býti památka dokumentem doby, jež ji zbudovala, musí celým svým zevnějškem i vnitřkem vyvoláti dojem této doby a žádný detail nesmí rušiti upomínku na ni. Přivedli-li otec své dítě před chrám sv. Víta, chtěl mu ukázati historii, vtělenou v tyto kvádry a toulží, aby sláva dějin obrážela se v budově skvěle, nedotčeně. Tak dospělo se ruku v ruce, k obnově (restauracím), jež znamenaly pro původnost staveb zkázu úplnou; nešlo o památku samu, o její kameny, o její skutečnou starobu, šlo o vyšší princip, jenž se nevázal na hmotu, jak ji čas zanechal, ale na její místo, kde stála a přibližný dojem, jež vyvolávali měla v duších roz-citlivělých laudátorů „temporis acti“. Odtud měl vznik stylový purismus, jenž repermisoval a regotisoval chrámy až na kost ve vědomí o neomylnosti stylového schematu, platného jako evangelium pro všechny země a národy. Přičtěte k tomu s jiného polu přicházející, ale ve svém vlivu stejně mocný estetický názor církevních kruhů o sa-

mospíselnosti pouze dvou slohů pro církevní stavby, románského a gotického — a máte vysvětleny všechny výstavby zřícených hradů, ničení mladších přístavů na starší jádra atd. atd.

Tento názor se během doby — zásluhou vědy uměleckohistorické — značně proměnil. Vždy více nad historii zevnějších dějů pronikala historie kultury a na místo dokumentů historických faktů vždy více počal vstupovati dokument umělecké práce. Kostel, hrad, dům městský všech dob starších a všech period slohových došel teprve nyní pravého ocenění jako umělecké dílo a v této funkci stal se neobyčejně cenným materiálem pro dějiny umění. Již nestačí od této doby, aby stavba byla zachována na téměř místě a v přibližné silhouetě své hmoty, již naprosto bezcenným se stává doplňování a dostavování podle ideálů, schematických rekonstrukcí, protože nemohou býti vědeckými doklady. I v tomto názoru, kde rozhoduje umělecká forma, přesně zjištěná, je mnoho období vývojových; přibývá stále více liberálnosti k mladším dobám uměleckého vývoje a tím i k organismům uměleckým, jichž části nejsou dobově ani umělecky stejnorodé, přibývá přesnosti v nazírání na formu uměleckou, její diferenciování nejen dle dob, ale i dle uměleckých individualit. Tento poměr k památce vyvolal vědeckou obnovu (restauraci), jejíž konečnou fází (s posledním residuem paralelně vegetujícího purismu) teprve prožíváme. Jestliže jsme mohli v puristických dostavbách spatřovati aspoň trochu uměleckého tvoření, je toto tvoření ve vědecké restauraci vyloučeno a vychování architektů v posledních 30 letech tuto vědeckou práci přímo združďuje. Jedná se o zachování formy do nejmenších detailů, o přesnou profilaci, o stejnou metodu práce, ba dokonce i o nápodobu individuálních zvláštěností. Praevalence historika nad architektem a řemeslníkem je tu zřejmá a žádoucí. Pokud se konečného cíle týká, nastal tu pokrok proti období puristickému pouze částečný: památka je zachovávána nejen přibližně, ale i detailně a ve formové své věrnosti. Naproti tomu nenahraditelná ztráta na originalitě, na pravosti, jež má půvab a morální cenu, je v obou případech stejně bolestná, neboť vždy podává se nám v konečném výsledku surogát, kopie, rigorosní

ve svém zevnějšku, ale umělecký falešná ve své podstatě. Zatím postupoval názor na památky ještě dále a zejména nový rozvoj vědy umělekohistorické posunul jej za vylíčené tuto hranice. Přesvědčení, že vznikání a řešení uměleckých problémů řídí se vývojovými zákony stejné přísné logiky jako jiné konání lidstva a změna metody v posuzování o výkladu těchto zákonů obrátila nejen vědu umělekohistorickou jiným směrem, nýbrž postavila i všechny památky do jiného světla, očistila je ode všech estetických a subjektivních zřetelů a dala jim místo pravých článků ve vývoji kulturním. Nejsou tedy již prostým materiálem vědy a nerozlišují se větším či menším uměním svých původců, nýbrž jsou články dlouhých řetězů, dokumenty vývoju důležitých, jejichž důležitost podmiňuje ne tak dosavadní cenění subjektivní, ale objektivní zjištění místa ve vývoji celkovém. Poněvadž se při tom jedná často o psychologické problémy, závislé na bezprostředním vnímání památky, vylučuje tento názor pokud možno všechnu úpravu originálu a pokládá kopii, zhotovenou rukou tvůrce o několik století mladšího, přímo za nespolehlivý podklad studia. Ale ještě více nežli věda sama působí tu současně změna všeobecného poměru lidstva k památkám starších kultur. Moderní člověk neváže se na oficiální, uznané a vybrané předměty umělecké ani na určitá období umělecká; jemu je každý umělecký výtvor milý, doveďe-li v něm vyvolat citové souznění a zájem duševní; stylový výtvor nebo naivní práce lidová, celkový obraz města nebo krajiny, ruina hradu nebo skalní útes — vše má stejnou cenu jako „památku“. Jeho poměr k památce neurčuje již jen výhradně estetická záliba ve formě, ale stále více i vědomí toho, že památka je ve svém celkovém zjevu jenom část vši přírody, nás obklopující, ba dilem přírodním samým. Měřit pro obdiv přírody přenášit moderní člověk i na pietu ku památkám kulturním a pozoruje zcela shodný postup přirozeného stárnutí a chátrání i u díla uměleckého pojmá je jako nezbytný zákon vzniku, vývoje a zániku, jemuž nelze bránit jen za cenu náslí na přírodě a jejich zákonech. Vedle toho je i několik vlivů paralelních, z nichž nejmožnějším zdá se mi nalezení moderních uměleckých forem pro současný život: chceme-li, aby moderní život byl právě tak výrazem a do posledních detailů zaokrouhleným celkem jako velké kulturní periody dřívější, není možno, abychom se spokojovali s nápodobou forem odumřelých kdekoli a jakkoliv; pravdivost v umění, jež tvoří právě nové hodnoty, vylučuje všechny kopie, pokud se nejedná o vědomou po-

můcku vědeckou, omezenou na učebny a musea. Moderní doba staví tedy všechny produkty nespočítané, jsou-li schopny dosud užítu, pod stejné zákony účelnosti a pravdivosti jako výtvory vlastní a jsou-li pouze ceny ideální a vyvolávají-li v duši lidstva pocity jako výtvory přírodní, vylučuje je vůbec ze sféry uměleckého dobového tvoření.

Tyto podmínky — a jsou více povahy sociální než ryze umělecké — vedou k praxi, jež ráda bývá nazývána na rozdíl od obnovy (restaureace) *udržováním (konservací)*. Vycházejí jednak z předpokladu, že nelze tvořit objektivních kopií a tím náhrad za originální stará díla (argument psychologický, umělecký), jednak z názoru, že stárí památky jest výsledkem přirozeného procesu přírodního a dokladem, že je památka jen článkem souvislého řetězu vývojového, jehož části jsme i my sami — praxe konservace hledí pokud možno nejdříve zachování uměleckou památku v originální neporušenosti a třeba umělymi prostředky prodloužit její život a oddálit úplný zánik jako činí příbuzní s drahým nemocným, hledíce co možno nejdříve vzdalovat katastrofu od lože jeho; při tom chrání se zásahem rušivě v podstatu její originalnosti, a to zejména tam, kde vedle čisté řemeslné činnosti spolupůsobil psychologický podklad procesu uměleckého tvoření (v detailech plastické a malířské vyzdob). Protože měřítko pro stárí umělecké památky bylo značně zjemněno, platí již stárí dvou lidských generací (60let) za prvou mez, od níž umělecké dílo rukou lidských počíná býti památkou a má právo na zachování. Metoda konservace nemá ovšem moci, aby zabránila konečnému zhynutí památky, ale tento logický výsledek nás nesmí lekat; při způsobu restaureace kopiemi celku nebo části dostavila se smrt originální hmoty památkové ještě dříve, v též okamžiku, kdy se restaurátor domníval, že památku zachrání, kdežto při řádné a pečlivé konservaci chátrání památek nepostupuje tak rychle, aby nebylo naděje, že ještě několik generací se bude těšiti z pohledu na ně. Co se vědeckého zájmu na památce týče, dovedou stále zdokonalované prostředky reprodukce (fotografie, hotové modely atd.) záhy zachovati památky ve stejné dokumentární přesnosti, ba i v lepší než při dnešním způsobu restaureace činí přímé kopie v materiálu památky. Bude nutno rozložit o sebe tyto dva dosud spojované zájmy o památku, vědecký a — možno říci — srdeční, všelidský; prvnímu vyhovějí výborná kopie, druhý nebude olupovat památku o její stárí, ba naopak bude se na něm inspirovat k pravému ocenění jejímu. *Ed. Wirth.*

LITERATURA O OBNOVĚ A UDRŽOVÁNÍ.

Doplškem k informačnímu článku uvádíme seznam vybrané literatury o tomto předmětu. V první řadě je jmenovati knihu, od níž nový směr a názor na uchránění památek počíná: *H. Riegel, Der moderne Denkmalenkultus* (Wien 1903) a dva články *dra M. Drobníka: A. Riegl (v Mitt. Z.-Kom. 1905, 255)* a *ovč k. dílu Österreichische Kunstphotographie*. (1907, str. XIII–XIV.) Náznový přehled o zápasu mezi stárím a novým nárotem podávají oficiální zprávy, jež vydává *Tag für Denkmalpflege* (1.–X. 1900–1909) a *ovč C. Gurlittův* k monografii *Die Kirchen-Handbuch der Architektur* IV. 8. 1906, str. 322–331. V české literatuře podobný přehled, doložený jmény a daty, podává *Ed. Wirth* v *Č. Casopise histor.* (XIII. 1907, str. 323 sl.). Mimo to viz *G. Dekle, Denk-*

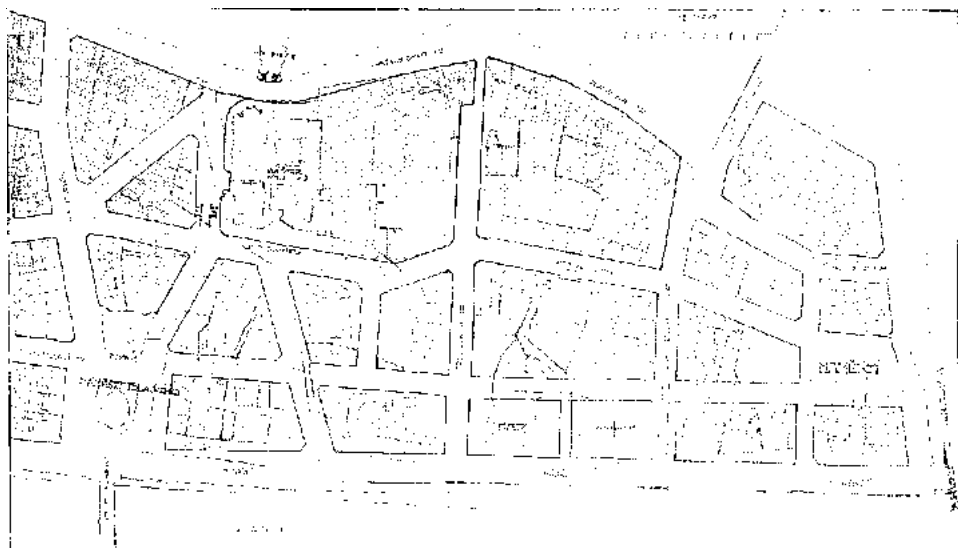
malchuts und Denkmalpflege, im XIX. Jahrdt. (Straasburg 1905); *H. Dreyer, Wir und das alte Kunstwerk*, (Österr. Rundschau II. 1905, 279–85); *Ch. Fischer, Über das Restaurieren* (Kunstwart XVI. 5. seš.); *C. Gurlitt, Über Baukunst* (Berlin 1905, str. 1. sl.); *K. Lange, Grundzüge der modernen Denkmalpflege*, (München 1906); *H. Mathiasen, Kultur und Kunst* (Jena 1904, str. 117–155); *K. Schöffler, Moderne Baukunst* (Berlin 1907, str. 147–156); *H. Veltze, Moderne Denkmalpflege* (Kultur 1907, 2 seš.); a *Modernes Kunst und Denkmalpflege* (Beiblatt f. Denkmalpflege, 1909, str. 1–8); *Th. Zemp, Das Restaurieren*, (München, s. a.) *S. W.*

ÚŘEDNÍ NÁVRH A NÁVRH KLUBU NA REGULACI PODSKALÍ.

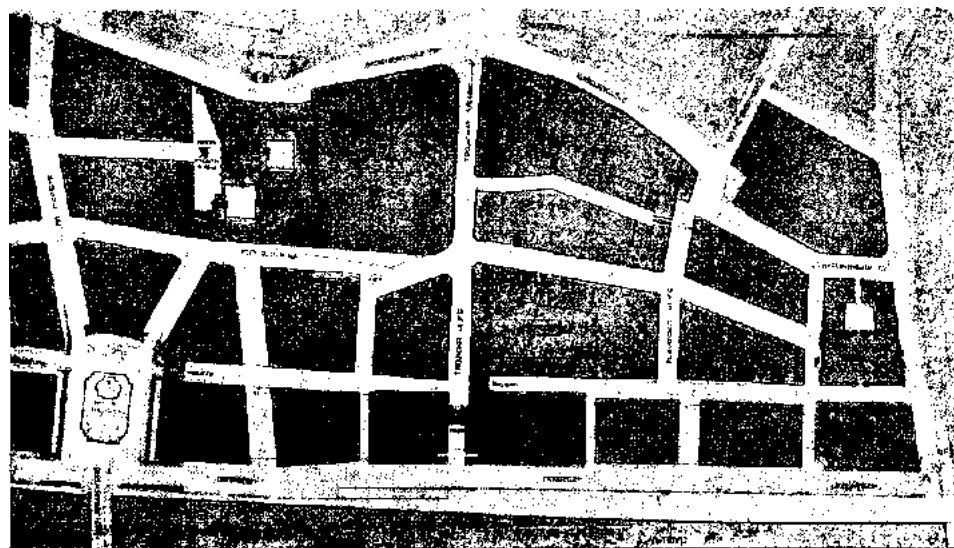
Uveřejňujeme dnes dokumenty z historie úpravy Podskalí a účastenství Klubu na ni. Jest to regulační plán, vypracovaný městským stavebním úřadem (ještě za vedení st. r. Václavka) na úpravu Podskalí, dokončený a vyložený roku 1907, a návrh Klubu, vypracovaný r. 1908 architektem J. Rosipalem jako doklad k jeho protestům proti tomuto úřednímu plánu. Byly již kriticky uvedeny hlavní

a zásadní závady úředního plánu. Opakujeme je zde ve výtahu a připojujeme k nim zároveň momenty, jejichž respektování se Klub domáhal a které ve svém návrhu uskutečnil:

1. Nové Podskali má být úředním plánem navrženo jako šablonoitá geometrická regulace, bez architektonických hodnot, asi ve slohu assanace; uliční síť vykazuje přímé

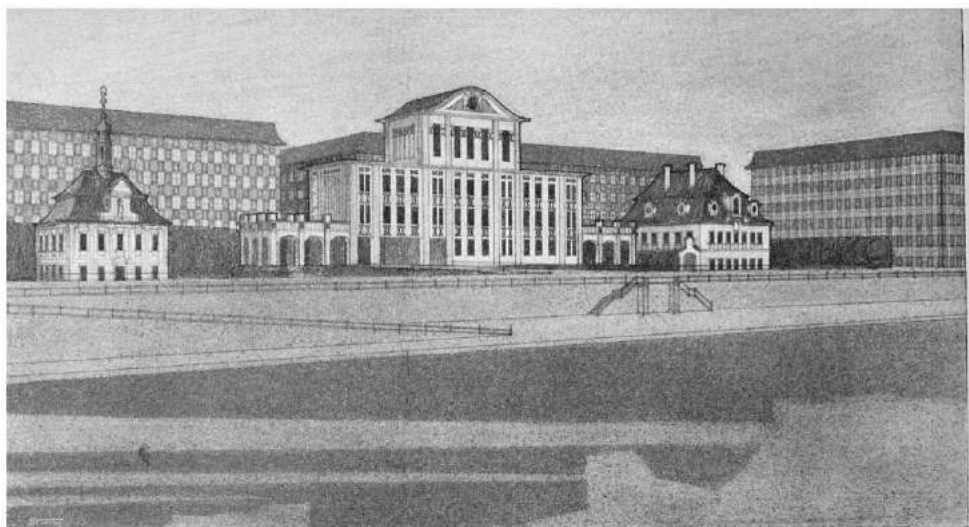
39. ÚŘEDNÍ REGULAČNÍ PLÁN PODSKALÍ Z R. 1907.

40. REGULAČNÍ PLÁN PODSKALÍ, DLE NÁVRHU KLUBU Z R. 1908.

chyby (na př. pochybená příčná ulice od Skalky k Moráři), používá bez rozvahy chybných trojúhelníkových a nedostatečně dimenzovaných forem bloků. Rozvrhuje náměstí bez odůvodnění a „tvorí“ náměstí tím, že vynechává bloky (!); navrhuje náměstí Palackého pro pomník nevhodnou neuzavřenou formu. Návrh Klubu naproti tomu

(— který výslovně nemohl být ideálně vypracován, ale musil se, měl-li docílit nápravy, opírat o plán úřední a mohl jeho fakta v reálních mezích zlepšovat —) eliminuje největší vady uliční sítě (na př. na místě příčné ulice z Moráře ke Skalce, navrhuje k ostatní sítí souběžnou ulici proti severnímu průčelí Emauského kostela, upravuje lépe křížo-

41. STUDIE NA ZACHOVÁNÍ BAROKNÍCH DOMKŮ ČP. 383. A 389. V PODSKALÍ V PROJEKTOVANÉM ŠKOLNÍM SADĚ (Z REGUL. PLÁNU KLUBU Z R. 1908.)

vatku ulice Vyšehradské a Plavecké, navrhuje novou výhodnou ulici blokem ke kostelu trojickému). Disponuje náměstím do rytmické řady podél nábreží a dává jim vyslovené poměry, prostoru náměstí Palackého navrhuje žádoucí větší prostorovost a uzavření třebas umělými prostředky (prohloubením čelné stěny za pomníkem, uzavřením ulic podjezdy).

II. Úřednímu plánu chybí skutečný podklad úvahových předpokladů o budoucích obývacích poměrech nové čtvrti, t. j. plán nepřipravuje zastavění čtvrti úměrně třídě obyvatelstva, jež tu bude pravděpodobně bydlet, nýbrž navrhuje schematické bloky jako kdekoliv jinde; plán nezaručuje nové čtvrti také potřebnou výstavbu veřejných budov (školy, tržnice, sady). Návrh Klubu nemohl přirozeně (při úmyslu, který sledoval) obírat se základním charakterem čtvrti, ale ukázal, jak může být pamatováno na potřebné školy, tržnici a sady, vesměs ve výhodných situacích.

III. Úřední plán nezachovává z charakteru starého Podskali ničeho; dle něho celá tato rázovitá čtvrť speciálně utvářená a s výstavbou a vlastním typem obytného domu, vyvozeným z poměrů místního obyvatelstva, měla bez památky zaniknouti. Návrh Klubu směřuje k tomu, aby, je-li ztráta celku Podskali z důležitých důvodů hospodářství s jeho půdou atd. nutná, zachovány byly z něho alespoň objekty nejcharakterističtější je zastupující a to i za cenu, že osamoceny a vytrženy z celku budou jistým způsobem museálního zachovávání. V návrhu klubu zachovávají se tak čtyři z nejceněnějších domů: dva barokní mansardové domy čp. 383., 389., čp. 411. a dům „na Výtoni“; ponechávají se v dosavadní úrovni a obklopují se sadem, který zároveň má sprostředkovat izolaci a přechod k novému rozdílnému okolí.

IV. Úřední návrh nebral ohledu na důležitou funkci Podskali jako krásného nízkého základu, příznivého pro volné pohledy od řeky k Hornímu Novému Městu, zejména k jeho ovládacím stavbám (Emaus, sv. Apolinář, Karlov atd.) a k Vyšehradu; dle něho zmizel by celý krásný a po-

hyblivý obrys této části za hradbou činžákového nábreží. Návrh Klubu docílil vynecháním posledního bloku při viaduktu st. dráhy alespoň částečné uvolnění pohledů k Vyšehradu a zlepšuje i přeložením diagonální ulice z nábreží k Emausům příznivějšího kolméjšího pohledu z jich průčelí.

To jsou hlavní špatné a zlepšené hodnoty obou plánů. Zaslouhou plánu Klubu bylo dokázáno, že bez překročení mezi reality jsou možná bez obětí podstatná zlepšení.

Nyní, kdy možno dlouhý vývoj otázky úpravy Podskali přehlednouti, je možno dobře říci: kdyby nebylo Klubu a jeho odvahy bití se za správnější zásady přes risiko, že jeho oposici oddálená úprava znepřátelí mu veškeré veřejné mínění, které regulaci kterékoli čtvrti chápá po starém způsobu úzce jen jako transakci k vyloučení hmotnému prospěchu bez všech estetických ohledů, bylo by dnes regulované Podskali snad již postaveno a s velkou pravděpodobností dle tohoto úředního plánu — s touž lehkomyslností, s níž vybudována byla assanace k hanbě Prahy. Tolikere oposici Klubu konečně podařilo se docílit, že situace podmínky a estetické ohledy, které Klub v Podskali hájil, byly alespoň jako oprávněné uznány, že regulační plán z r. 1907 byl odložen a že městskou regulační kanceláří byl vypracován plán nepochybně šťastnější a znamenající skutečné zlepšení: jest v celkových čarách lépe řešen, disponuje esteticke i prakticky logičtější sady, uvolňuje pohled k Vyšehradu (vynecháním bloku při viaduktu), zachovává doměk „na Výtoni“, vykazuje místo školám a tržnici a obsahuje konečně i předpis pro jednotnou úpravu domovních průčelí na nábreží.

Nejnověji připojeno bylo k těmto zlepšením ještě další, k němuž rovněž dán byl popud z Klubu: na průčelí Emauského kláštera má být otevřen z Vltavy a z nábreží volný pohled hloubkovým náměstím 96 m. širokým; uskuteční-li se tento návrh (technickou komissí pražské radnice příznivě projednaný), bude skutečným obohacením nového Podskali.

JNK.

42. BÝVALÁ CELNICE NA VÝTONI, ČP. 412-II. ZE XVII. STOL.

43. DŮM ČP. 411-II. Z XVIII. STOL.

44. DŮM ČP. 389-II. Z I. POL. XVIII. STOL.

45. BÝVALÝ KOSTEL SV. MIKULÁŠE Z XVIII. STOL. ČP. 338-II.

KLUBEM HÁJENÉ RÁZOVITÉ STAVBY PODSKALSKÉ, KTERÉ BY MOHLY BÝTI VÝHODNĚ ADAPTOVÁNY PRO NOVÉ PODSKALÍ.

Jako krajní nezbytnost hájí Klub z trosk Podskalí aspoň čtyři objekty stavitelské, příznačné pro tuto rázovitou čtvrť, památky na autonomní pořízeného lidu, na správu vodního cla, na patricijské vrstvy obyvatelův i drobné příbytky nejdůležitější. Tyto čtyři objekty jsou jakoby esencí starého rázu podskalského a přes to, že ztrácejí mnoho na svém charakteru v novém, moderním okolí, přece zachovávají budoucnosti aspoň část vábného obrazu, který poskytovalo živé a pracující Podskalí. Bývalá celnice (obr. 42.) novoměstského úřadu je takřka neporušené zachované stavení z poč. XVII. století s pěkným portálem a znakem Nového Města v průčelí, bývalé právo plavecké (obr. 45.), kde se do r. 1784 konal soud starších plavečův, je vlastně přestavěný kostel sv. Mikuláše, jeden z pěti chrámův v těchto končinách stávajících; dosud lze pozorovati na domě západní průčelí kostela se štítem a také vížka je asi zbytkem církevní architektury barokní. Domy čis. 411/II. a 389. (obr. 43. a 44.) jsou kontrasty jen ve velikosti, ale ne v duchu své architektury. Oba asi stejně staré, z počátku XVIII. století, nevypadají z rámce svého okolí, jsouce výtvarným vyjádřením obytných potřeb dvou vrstev, ve stejném prostředí žijících. Patricijský dům jednopatrový s vyvinutou střechou, vikýři a tabernakovým nástavcem, řešený architektonicky i ve svém dvoře, bráně k němu a zahrádce, není nápadný v sousedství dřevních

ohrad, a drobné staveníčko přizemní s věžovitým výstupkem nad vchodem, neztrácí vedle něho na svém dobovém ani lokálním charakteru. Typičnost a spolu individuální cena, tkvící v jich architektonickém zjevu, staví tyto čtyři objekty na výlučné místo. Klub proto ze všech sil se zasazuje o jejich zachování i v moderním okolí a podal v čas k tomu návrhy. Z. 40.

Vedle své umělecké a historické ceny měly by tyto domy, kdyby byly zachovány pro nové Podskalí, cenu jako malé a právě tímto rozsahem dobře pro menší veřejné účely čtvrti se hodící budovy. Je možno již nyní, vychází-li se z pravděpodobných potřeb budoucí samostatné čtvrti, vyčíst účely, kterým bude nutno zde umístěním vyhověti: Bude zapotřebí domu pro útluk mládeže, domu pro ústav Filantropické družiny, domu, případně místnosti pro místní exposituru knihovny a čítárny. Klub ve svém návrhu regulace zachovávajícím tyto 4 domy navrhuje, dle jejich polohy ve čtvrti, i jejich účel: Bývalá Výtóni dobře by se hodila za místní čítárnu a knihovnu, vedle ní stojí a s ní skupinu tvořící dům čp. 411 byl by vhodný pro malý spolkový dům nebo restauraci — stojí uprostřed sadu; oba barokní domy čp. 383 a 389, jež v návrhu Klubu nalezají se ve školním sadě při proponované školní budově, mohly by býti účelně použity: jeden pro útluk mládeže, druhý pro ústav Filantropické družiny.

Z PELHŘIMOVA: POHLED NA DOLNÍ BRÁNU OHROŽEN!

46. POHLED NA DOLNÍ BRÁNU PŘED ROKEM 1900.

47. TENTÝŽ POHLED NA DOLNÍ BRÁNU, ZASTAVĚNÝ PO ROCE 1900 NOVÝM ČINŽÁKEM DLE REG. PLÁNU.

48. DOSAVIDNÍ VOLNÝ POHLED NA DOLNÍ BRÁNU OD VĚŽE SV. VÍTA.

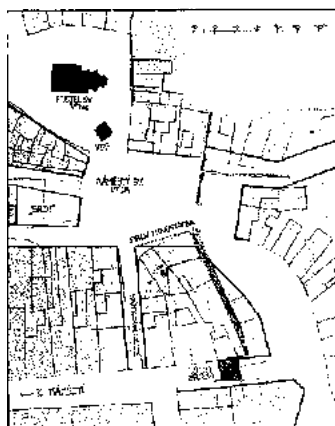

49. TENTÝŽ POHLED PO PROVEDENÍ ZAMÝŠLENÉ NOVOSTAVBY DLE REG. PLÁNU.

Obě zachované brány pelhřimovské, Dolní i Horní, jsou již měřeny ze vzdálenějšího a citově víceji nezaujatého stanoviska pouhého vědeckého srovnávání ku turné historického významnými a důležitými objekty našich domácích stavebních dějin. Náleží obě do třídy nejdokonalejšího a největšího typu věžových českých městských bran 16. stol. a mají v této třídě jen nemnoho soupeřů v málo jiných českých městech. Dolní brána je z páru obou bran cennější tím, že má dobře zachovány všechny hlavní architektonické znaky tohoto typu bran a je proň tak přímo znamenitým příkladem; Horní brána byla osudem pohrom a přestavěb tížeji ji postihnuvším v podstatných částech svého charakteru (snížením původní výšky, ztrátou původní střechy) o mnoho připravena, i přes to však zůstává i jako torso z někdejšího díla velmi cennou. V obou branách chová tedy Pelhřimov významné kulturně historické památky, účinné v historii našeho stavitelství na významném místě zařazené. Však město samo, které si je kdysi za svého rozkvětu ku své obraně vybuďovalo, je k nim

v mnohem těsnějším, jaksi srdečném poměru: obě brány představují pro město vrcholy, v nichž světské stavitelství města nejvýše vyspělo, náležejí vůbec k hlavním stavbám města a skutečně všechny tyto daleko předčí výrazností a dokonalostí své architektury. Jejich silný, pevný a výmluvný charakter, kterým nad město vystupují, určuje podstatně to, čemu říkáme ráz celku města.

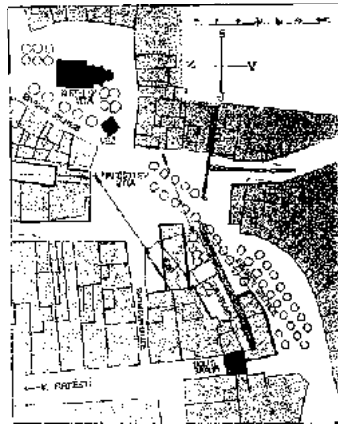
Majetek takových památek přirozeně vyvozuje sám ze sebe jakési stálé povinnost k nim. Jejich ideální cena, protože k nim se váže kus krásy, velikosti a památnosti města, vyžaduje si jistých náhrad: vyžaduje si především péče o jich stavební stav (oprav, udržování), již musí jim být další trvání zabezpečeno a vyžaduje si i druhé péče, kterou by jim byla zajištěna jejich působivost pro město, tak aby se mohly ve své ceně stále uplatňovat (zabezpečení všech volných pohledů k nim a opatření, aby změnami v jich okolí nevhodnými novostavbami nebyly ve svém ovládajícím postavení samy poškozeny). Město Pelhřimov již tím, co

50. SITUACNÍ PLÁN OKOLÍ DOLNÍ BRÁNY SE ZASTAV. POHLEDEM DLE REG. PLÁNU.

domní pro své brány učinilo, stojí výjimečně za pří la. čas ým mčstým. Město má typické porozumění pro cenu bran a chápe se s úplným porozuměním i povinností k nim. Nehodí ještě bojiči horzečka 19. století a zejména na jeho sklonku město vzala snavičnost hradeb! a téměř všechny drobné starší opevnění, že zbyly téměř jen obě brány samostatné, nespádá to za vinu správě města, ale spíše je to vinou ducha celé doby, která neznala ještě významu památek, jak dnes nva rozumíme.

Jakmile však myšlenka ochrany památek ujala se v městě a její zastanci zabudili svědění k památkám poukazování na velkou ideální cenu bran, vzala správa města brány ve svou ochranu proti všem útokům na ně. Nepostává však na tomto jednání: bude pravděpodobně záhy přistoupeno ke vedoucí opravě bran. Bránám věnuje se však další práce o poměry v jejich okolí. Žde bohužel vinou a zůlhož špatného regulačního plánu postaveno bylo na věžku bu-

51. SITUACNÍ PLÁN OKOLÍ DOLNÍ BRÁNY SE ZACHOVANÝM OTEVŘENÝM POHLEDEM.

doucnost města moment: dle čáry regulačního plánu, který již vypracován teprve v zastaralém geometrickém a pravidelném duchu a nebere vůbec v úvahu ráz a starý krásný rozložení města, poslavena byla zcela divně v jejím okolí Dolní brány novostavba (obr. 47.), již divnějším krásným pohled na bránu byl strašně zastavěn. Je to velká, jak nevědomě s neměřitelným poměrem, vzniklá škoda a byla přivoděna jen tím, že regulační plán nepochopil vůbec estetické podmínky, které v okolí Dolní brány — jako zejména i v ostatních částech města — existují a musí být, než aby byl město esteticky poškozeno, rovnoprávně se všemi ostatními krásnými podmínkami uváženy. Dolní brána stojí v křižovatce dvou významných linií dispozice města: na křižovatce hlavní ulice vedoucí od náměstí s línou obvodu hradeb a toto významné zastavení v městě jeví se přirozeně počtem pohledů k ní ze všech (stýl) hlavních stran. Má-li být krásně zachován tento charakter jakžosi ovládnutí situace na všechny strany, musí pohledy k ní obzvláště se volně, aby všem patřily. Dva z pohledů — šelvé pohledy z ulice k náměstí — vstavenou ovšem vždy volí y, ale druhých dvou brán ob pohledů z hradebního obvodu, od severu a jihu, byl poselční — jak uvedeno — zkažen.

Zbývající severní hoší pohled na bránu (obr. 48.) je však nejovněji — a v tom je důvod tohoto referátu — ohrožen, a to opět vinou v platnosti ještě trvajících regulačního plánu. Jeho čára na nároží ulice Pánkovy a náměstí Svatovítského (obr. 50.) je vedena tak bez všech obav, jako se jednalo o libovolnou stranu jakéhosi bezvýznamného bloku a doouváje tím zapožděle nešťastně stavi bránu v bývalé křižovatky mezi dva bloky! Ve skutečnosti vnitřek tohoto severního „bloku“ (podle náhonu) blokem by neměl ani býti, neboť je hradebním obvodem. Tento

již sám o sobě měl by býti pokládán za památku na historii města a jeho konstatce a snahy měl by státu v charakteru půdorysu města zachován, tím spíše, když je nad to ještě profitem, jiný podmíněný jest pohled k Dolní bráně. Tyto obavy nebyly regulačním plánu ovšem vyhodnoceny, nýbrž pro opravu situace byla na směřování jeho bezradnost a zmatení, na němž konečně s neschází stalo se — náměstí! Historicky ani komunikace není zde totiž nikterak odůvodněna, jeho zastavění, nešťastně plámem navržený prostor byl dříve zastat pokračováním hradebního obvodu (přiklopem a hradeb), později pak souvislým pásem zahrady. Po zrušení těchto a zboření několika menších domů povstal přirozeně ovšem nezaujatý prostor bezze všeho smyslu a rozhodně bez vlastnosti a schopnosti, aby se stal náměstím. Regulační plán volí — rozhodov se pro náměstí — již město správnou směrnu formu pro náměstí: pohled hlavní osu náměstí, jež je podlé, napříč mezi hlavními objekty této situace, Dolní bránu a věž kostela sv. Víta. Tím se stalo, že hlavní (užší) strany náměstí kůní v nic (samým); bylo však možno obrátiti náměstí jeho dlouhou osou ve směr k oběma objektům (bráně i věži) a prostor byl by získal dva významné pohledy. Bylo by to správně odpovídalo situaci: komunikace prochází v tomto směru mezi oběma věžemi a prostor neměl zde nikdy smyslu ku zrušení. Obr. 49. ukazuje dle odhady regulačního plánu zastavění dříve otevřeného pohledu, který — kdyby bylo zastavění navrženo odlišně od regulačního plánu a více ve smyslu staré situace, asi dle plánu obr. 51. — mohl by býti pro náměstí zachráněn. Tento plán navrhuje také ještě další korekce žar, kterými by prostor byl správněji k hlavním objektům usměrněn a zbaven alespoň těch clab, jež možno ještě napravit.

Paavel Jančík.

KRONIKA.

17. března. Debaty na valné hromadě Malostranského občanského klubu o potřebách *Malé Strany*.

— 22. Městská rada: Usneseno provést opravu větráku kostela sv. Petra (23.667 K). — Komise petronické vzala na vědomí správu o nutných opravách kostela sv. Duha (118.000 K).

— 24. „Národní Listy“: Zpráva: *Přiklop či tunel?* (Prof. M. Vaníček) — Klub zaslal komisi pro kanalizování Labe a Vltavy žádost, aby nebylo s její strany trváno na zboření druhé empirické budovy na Štencici.

— 25. „Styl“ č. 4. (Kronika): 10 let „Klubu Za Starou Prahu“. „Máj“ č. 27. Krambauer: *Kus barokní Prahy*. (Fresky Kramářovy v zemské pokladnici).

— 30. „Osvěta Lidu“: Zpráva o přepěvách k založení odboru Klubu v Hradci Králové: taktič: Zápis o *Žernitzkýms kanál* v Pardubicích (B. Šlorbek). — „Jihomoravský kraj“ č. 2: Souhlas s slávkem vstátníku Klubu o úborové radnici a olistěn z něho článok o odborech.

— 31. Vyložen regulační plán *Pobřeží řeky v Karlíně*. I. dubna. Městská rada: K dotazu centrální komise v příčině zachování domů na *Náměstí náměstí* byla sděleno, že, až se o její zboření

počítá, není dosud definitivní projekt vypracován, a upozorněno, že st. r. Hájka a dv. rada Žitěk doporučovali jich zboření, ježto se nehodí k účelům radničním. M. r. L. Jerábek navrhuje *také* ohledně těchto domů. Rekonstrukce sousedí sv. *Frankův dům*, na Karlově mostě stáduna k návrhu odborné ankety akad. sochařů Č. Vošmíkovi. — Usneseno sestavení odborné ankety pro řešení komunikačních letek. — Technická komise: Doporučeno městské radě změna regulační *Pobřeží* se zachováním pohledu na *Gmasy*. — Ve schůzi „Společnosti architektů a inženýrů v Karl. Českém“ jednalo o *letecké komunikace*. (Pohřební ul. des 18. III. st. r. Dvořák Velich.) — *Zlatá Praha*: *Reliefy*, *Jana Křtitele* (?) na *Městě*.

— 3. „Únor“: Das Palais Wrtba. — Přednáška J. Kampen v Uněločce Besedě o *slámkovém paláci* a jeho obyvatelích. — Centrální komise sešla Klubu dle za energetické hříjení *pohledu na Gmasy*.

— 5. Městská rada. Schválený regulační čára XII. skupiny *ovzdušného obvodu* (okolí ulice Rabinové) a směru polohy *Praha VII. a Malostranské*. Usneseno usgovati a zemského vybavu schválení *plánu pro Staré Město a Josefov*.

— 6. Podání Klubu městské radě, protestující proti elektrické *dráze*

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 27. KVĚTNA 1910.

ČÍSLO 5.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDELE A SVÁTKY OD 5. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDÁJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚLECKOU PREMII, KTEROU PRO LETOŠNÍ ROK JE DREVORYT A. HOFBAUERA: PRAHA VE SNĚHU. — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ.

PLZEŇ.

Klub Za Starou Prahu zakládá v Plzni svůj odbor. Je-li ho kde ve kterém městě českém potřeba, tož jistě v Plzni. Druhé největší město české rozhodně nepůsobí dojmem příznivým. V žádném z našich měst není nahromaděno tolik úpadkové architektury, nikde neuvídíte tolik špatně založených ulic a náměstí, tolik rozříštěných, neklidných pohledů, také nikde tolik zanedbanosti a nečistoty. Ať se postavíte kamkoliv, ať pozorujete město v celku či z blízka, ať si všimáte celých skupin či jednotlivých domů a detailů, všude je něco, co vás rozládá. Sympatických pohledů, důstojných, opravdu krásných architektur je málo, a ty, které tu jsou, zůstaly ze starších kulturních dob. Nová doba — miníme tím posledních 50—60 let — něčeho nepřidala ku kráse staré, ba ničila ji, a místo a vedle ní postavila, co tvoří dnes největší část města: systém čínžků do bezduchého schématu nucený, s neorganickými tvrdými konturami, špatnými poměry, s fačadami přepřehnými falešným historickým a v době poslední i „moderním“ dekorem. Ba úroveň těchto nejnovějších výtvorů „umění“ stavitelského je tak nízká, že si sotva lze představit nižší (na př. nové stavby v ulici Hálkově, nová střešnice atd.). A u veřejných budov — mluvíme tu o novějších, ne o těch, které zůstaly ze starších dob — vyniká podstata a systém úpadkové architektury tím patrněji, dojem je tím trapnější.

Takto jeví se Plzeň v části daleko převládající jako výtvor úpadkové doby, té nešťastné doby přechodní, ve které všechno: poměry sociální a hospodářské, všeobecné ohromné poklesnutí veřejného vkusu, zvrácený způsob výchovy architektů, ba celé školské výchovy vůbec, úpadek stavebních řemesel, veliký a všeobecný úpadek kultury, jakési zbarbarštění a zplebejšření všeho života, jakoby se

spiklo k tomu, aby dalo nejpatrnějším výtvorům činnosti lidské takový truchlivý vzhled. Ne že by jinde tomu nebylo také tak. Všude tato doba tvořila zlo. Ale Plzeň jakoby byla zvláštním nešťastným krystalizačním bodem tohoto úpadku. Co krásného z dob starších zbylo, je jen několik kusů, a co vám tyto zbytky povídají, zaniká v pusté, barbarské vráve nové doby. Tak putujete Plzní a je vám stále smutněji z veškerého toho poklesnutí lidské tvorivosti, beznadějnost vás jímá, když vidíte, co a kdo se tu manifestuje, když si připomenete, jak těžká a nenáhlá bude náprava. Nikde necítíte tak klamu naší civilizace, nikde na vás tíže nedolehne pravda barbarské skutečnosti.

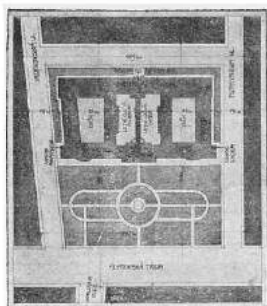
V Plzni bude boj těžký a dlouhý. A ne tak ani boj za „starou Plzeň“ jako boj za „Plzeň novou“. Těch starých památek stavitelských zbylo — jak jsme už podotkli — poměrně málo, takže z nich sotva již co může obětovat i člověk lhostejný k staré domácí kultuře. Dáleko těžším a také důležitějším bude boj za „novou Plzeň“, boj za nápravu zbědčadelých poměrů stavebních. To znamená býti neustále na stráži proti slepotě a omezenosti jednotlivců a rozhodujících korporací, to znamená vlastně výchovu lidí k pravé estetické kultuře, otvírání očí, osleplých ke skutečné kráse. Doufáme pevně, že se v Plzni najde lidé, kteří se tohoto boje ujmou, že v Plzni jsou také lidé, kteří cítí a těžce nesou celou tu mizerii, kterým záleží na tom, aby i z Plzně se stalo někdy město krásné a čisté, skutečné centrum kulturní, nejen hospodářské středisko českého západu. A při vši bedlivé starosti o staré památky umění stavitelského budíž tento boj za „novou Plzeň“, boj za architektonickou kulturu v nejširším slova smyslu, pozitivním a hlavním programem našeho odboru (jako jest zajistě i programem našim, co se Prahy týká). SM.

Z PLZNĚ: DVA NÁVRHY NA ZASTAVĚNÍ NÁMĚSTÍ RADECKÉHO.

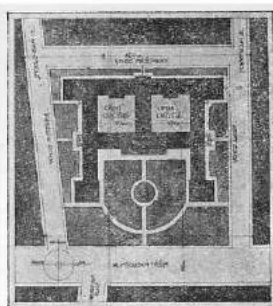
Plzeň má dnes také svůj veliký stavební problém. Jde o zastavění náměstí Radeckého. Obáváme se, že bude oněm rozhodnuto dříve, než se náš plzeňský odbor ustaví; zasahuje proto do záležitosti této přímo sami.

Dnešní náměstí Radeckého je z části zastavěno starou vojenskou pekárnou. Je to solidní stará stavba, pěkná ve své jednoduchosti a v rozčlenění mass, odkaz starší doby, ve které se stavělo ještě slušně a solidně. Stojí rozhodně při vši své střízlivosti a přes to, že je to stavba čistě užitková, nad všemi výtvory novější doby. Jinak náměstí ničím nevyniká, je to veliké prostranství, které ani žádným vlastním náměstím není. Obec plzeňská se rozhodla odbourati

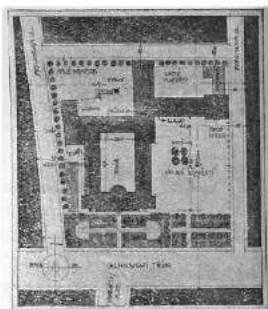
vojenskou pekárnou a postavit na prostranství náměstí Radeckého školy. Původně školy dvě a blok čínžků, potom, když projekty ve směru tomto vypracované nevyhovovaly, či pro jiné snad důvody, školy tři: obchodní akademii, dívčí lyceum a školu měšťanskou. Obec objednala u dvou architektů, a to u arch. prof. Cenského a u arch. Skřivánka, projekty. Předepsala jim původně způsob celkového situačního řešení, na požádání arch. Skřivánka však ponechala projektantům volnost. Prof. Censký zůstal při řešení předepsaném původně obci. Školy tu tvoří jeden blok na východní straně náměstí, zbytek zůstává náměstím. Arch. Skřivánek opouští úplně tento způsob řešení, rozčleňuje

52. ÚPRAVA NÁM. RADECKÉHO V PLZNI: NÁVRH PROF. DR. ČENSKÉHO. (I. VARIANT.)

53. ÚPRAVA NÁM. RADECKÉHO V PLZNI: NÁVRH PROF. DR. ČENSKÉHO. (II. VARIANT.)

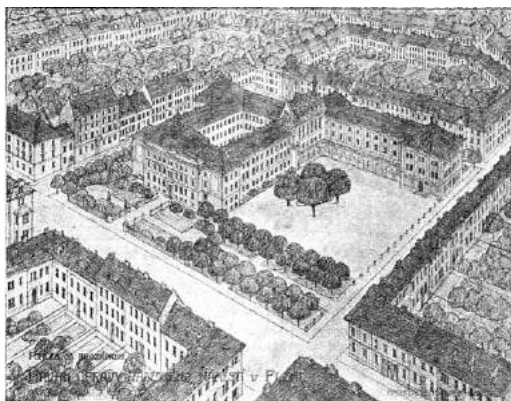
54. ÚPRAVA NÁM. RADECKÉHO V PLZNI: NÁVRH ARCHIT. SKŘIVÁNKA.

náměstí na menší prostory a každou školu situuje samostatně tak, že se stýkají jenom v jednom společném uzlu. Takto máme před sebou dva zásadně se lišící projekty. Byly vystaveny v městském muzeu. Ovšem teprve potom, až si veřejnost plzeňská důrazně veřejného vystavení vyžádala. Jinak bylo by se rozhodlo o věci bez veřejnosti. Nám také teprve výstava umožnila prostudování projektů. Různými zprávami a polemikami v plzeňských i pražských listech jsme byli na věc upozorněni a zájem náš byl tím větší, když jsme zvěděli obsah přednášky, kterou obhájoval prof. Čenský svůj projekt. Technická komise městská se již před vystavením projektů rozhodla většinou 13 proti 5 hlasům pro projekt prof. Čenského; mezi těmi 13 bylo prý ovšem několik hlasů odvislých. Známe uměleckou kvalitu obou projektantů a tušili jsme proto, že tu opět prošla věc horší. Výstava ovšem potvrdila naše tušení: Projekt arch. Skřivánka, zavržený technickou komisí, stojí nepoměrně výše než projekt prof. Čenského. Ukázala se opět neschopnost našich oficiálních korporací ve věcech architektury. Kdo má trochu zdravého úsudku a není a prioritaujat, pozná na první pohled některé přednosti projektu arch. Skřivánka. Protože věc není usnesením technické komise definitivně rozhodnuta, protože naléhavá nutnost stavby nesnese ještě dalšího odkládání, snad vy-

pracování jiných projektů, protože obec tedy stojí před alternativou: rozhodnouti se buď pro ten či onen projekt a hned potom přikročiti ku stavbě — nezbyvá nám nic jiného než zasaditi se způsobem tímto ve prospěch projektu lepšího. Všechny své příznivce plzeňské a členy tvořícího se odboru našeho žádáme, aby vlivem svým působili k tomu, aby při konečném rozhodnutí prošla věc lepší, totiž projekt arch. Skřivánka.

Podařilo se nám získati fotografický projekt arch. Skřivánka; projekt prof. Čenského ukazujeme ve skizze. Hlavní věcí je tu situační a prostorové řešení. A to možno z našich reprodukcí dobře posoudit.

Situační řešení arch. Skřivánka pokládáme za příhodné. Správně poznává, že veliké prostranství náměstí Radeckého si žádá rozčlenění na menší prostory o lepších poměrech, vhodné uzavírá pohled z Nerudovy ulice, massy budov má dobře rozčleněny a dává vyniknouti různému charakteru jednotlivých škol. O věži nad společnou aulou by se ovšem dalo diskutovati; může se však v nejhorším případě vynechat, aniž se co dále měnilo. Situování letního cvičiště je také celkem šťastné; vysoká zeď, která je obháně — na níž plzeňští, zdá se nám, při svých polemikách zapomněli — se může velmi dobře vytvořiti a bude chránit cvičící mládež jistě dostatečně před všetečnými diváky z ulice. Menší ná-

55, 56. ÚPRAVA NÁMĚSTÍ RADECKÉHO V PLZNI DLE NÁVRHU ARCHITEKTA SKŘIVÁNKA: POHLEDY OD JIHU A OD SEVERU.

57. DOSAVADNÍ STAV NÁMĚSTÍ RADECKÉHO V PLZNI SE STAROU VOJENSKOU PEKÁRNOU.

58. ÚPRAVA NÁMĚSTÍ RADECKÉHO V PLZNI DLE NÁVRHU ARCH. SKRIVÁNKA: VELKÉ NÁMĚSTÍ.

městi v severovýchodní části je také dobře vyřešeno ve dvou terasách, sklonitý terrain si toho tak žádá. Vidíme, že se konečně i u nás začínají uplatňovat moderní zásady o úpravě stavby měst. I celkový charakter architektury je sympatický.

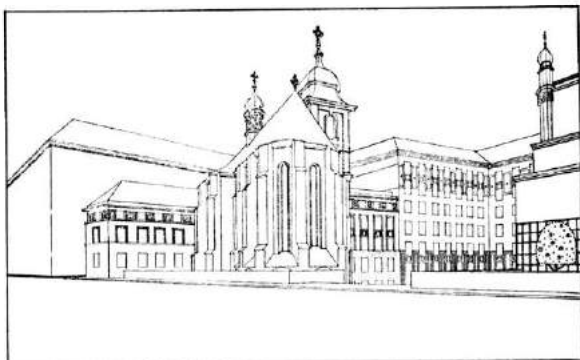
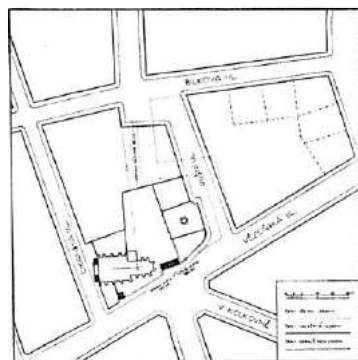
Řešení prof. Čenského, které zůstává v principu v rámci předepsaného řešení městského stavebního úřadu, po žádné stránce výše projektu druhého nedosahuje. Všecky tři školy v jednom bloku — už to je podmínka nezrovnalá. Symetrie, které se ovšem potom už těžko lze vyhnouti, nutí k nesprávnému řešení z venku do uvnitř. Nesmí se zapomenouti, že školy jsou budovy užitkové, že se tedy jejich zevnějšek musí podřizovati vnitřku. Je proto jistě nepravé,

aby dvě různé školy, obchodní akademie a dívčí lyceum, které přece nemohou býti ve své vnitřní struktuře stejné, tvořily každá polovici symetrického bloku, aby byly fronty domů úplně stejné. Snaha po monumentalitě je tu falešná a také se takovýmto způsobem skutečné monumentality nedosáhne. Při své přednášce obhajoval prof. Čenský symetrii citátem z knihy Wagnerovy! Jeho blok zastavuje východní část náměstí úplně; co z náměstí zůstává, nemá vlastnosti náměstí a nebude se vedle široké třídy Klatovské nijak vyjímati, i když bude upraveno jako sad. V celku vzhled je jenom takový, na jaký jsme u prof. Čenského zvykli, a tu opět zvláště vyniká vyšší umělecká hodnota projektu druhého. M.

ÚPRAVA KOSTELA SV. DUCHA A JEHO OKOLÍ.

Změny v půdorysu města, způsobené assanačním plánem, jsou častou příčinou zrušení některých konfigurací, zajímavých situací i pohledů. Hlavně na účet komunikace zachází se s mnohou památkou velmi nešetrně a moment estetický bývá ignorován naprosto; pěkné partie mizí jedna za druhou, rovnocenné náhrady za ně plán assanační neposkytuje a město mění se v moře jednotvárnosti. Mnohá partie pražská nenaleznuvši v pravý čas porozumění a dostatečné množství obhájců zanikla buď zcela anebo byla okleštěna tak důkladně, že ztratila téměř všechny svůj dřívější půvab i ráz. — Tak se má stát i s okrskem, jehož středem je kostel sv. Ducha. Dle plánu assanačního sprostuje se budova kostela od ostatních přístavků, takže stojí osamocena před nedlouhou frontou činžovního bloku a mezi

dvěma ulicemi. Tím jest zbaven kostel jednak potřebné hmoty jej vhodně vyzdvihující, jednak zřízením ulic po obou stranách porušen klid jeho okolí. Ztrátou hmoty přístavků, nutné také k vyvážení hmoty domů okolních, ocitne se budova kostela v situaci velmi nepříznivé, neboť bude stát zcela bezradně na náhle utvořeném a ji úplně cizím prostranství. Jest tu nezbytně třeba, aby hmota budovy nynější kaplanky zůstala zachována a aby též hmota ostatních starých přístavků byla nahrazena. Nynější farní budova bude zbořena a dnes není ji ani nám možno hájiti, neboť ulice Vězeňská byla již tak vedena, že fara nalézala se uprostřed jízdní dráhy; avšak nová farní budova měla by býti kostelu tím, čím jsou mu dnes staré přístavky okolní, měla by se ku kostelu těsně přimknouti a tvořiti

59, 60. NÁVRH KLUBU NA ÚPRAVU OKOLÍ KOSTELA SV. DUCHA V PRAZE I.: SITUACE KOSTELA A POHLED NA TUTO ÚPRAVU Z ULICE „V KOLKOVNĚ“, DLE NÍŽ KOSTEL SE PONECHÁVÁ Z ČÁSTI ZASTAVĚN (JAK DŘÍVE BYL.)

61. DOSAVIDNÍ STAV NÁDVORÍ PŘED JIŽNÍM VCHODEM KOSTELA SV. DUCHA V PRAZE-L; KRÁSNÝ TENTO KOUT PADNE NA ROZŠÍŘENÍ ULICE.

62. DOSAVIDNÍ POHLED NA PĚKNOU SKUPINU KOSTELA A FARY U SV. DUCHA V PRAZE-L; DLE ASSAN. PLÁNU MÁ BYTI KOSTEL OPROŠTĚN KU SVĚ ŠKODĚ.

mu tak potřebnou folii, čímž odpadlo by též nevhodné umísťování farních místností v některém z protějších domů činžovních. — Dále jest třeba vzít též zřetel k stávajícím poměrům terainu kostela i okolí. Pata kostela, jakož i protější synagogy zůstává asi 1-95 m. pod nově projektovanou a místy již i provedenou úrovní nových ulic. Ulice Dušní, vedená v plánu assanačním mezi kostelem a synagogou, vyžadovala by buď zasypání obou budov do žádoucí výšky, anebo by se musilo pomýšlet na vytvoření jakési prolákliny terainu uličního v těchto místech. Prostým zasypáním by však obě budovy byly na výšce tak zkráceny, že by tím pohledově jistě utrpěly; proláklinou vnese by se pak do plochy terainu nepříjemný dojem pohybu, esteticky jistě nepřívětivý. Nezbyvá tudíž než nižší úroveň nynější mezi oběma budovami zachovat i vhodným způsobem připojit se pak na výšku terainu okolního.

Klub ve své studii, hledě vyhověti těmto požadavkům, nahraňuje především domek nynější kaplanky stavbou novou na téměř místě o přibližně stejné hmotě. K severní frontě kostelní přistavuje pak faru, která jest zároveň hned pojitkem mezi hmotou kostela a hmotou činžovního bloku, který lomě se ve vzdálenosti asi 38 m. připojuje se na budoucí novou budovu náboženské obce židovské a na synagogu a tvoří tak tiché, se tří stran uzavřené prostranství, kde skromné a plošné fačády činžovních domů dávají vy-

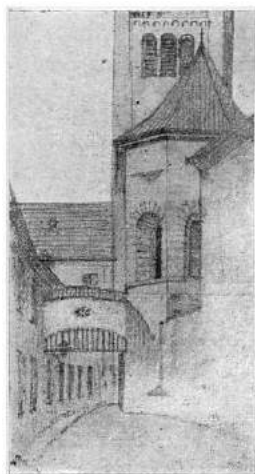
nikati plastice architektury kostelní. Ponecháním původní úrovně terainu docíluje se jakési odloučenosti okolí kostelního ještě lépe a vstup na prostranství umožňuje se pak dvěma schodišti. Ulice Dušní překládá se za synagogu a na průseku s ulicí Bilkovou mění se v bloku na kostel přiléhajícím nároží v kout, aby byl usnadněn šikmý směr do ulice Dušní. Náhradou chodcům pěším za projektovanou ulici poskytnuta nadcházka veřejným průchodem bloku kostelního. — Průčelí kostela tvoří nyní jednoduchá stěna mající tři malé eliptické otvory ve štítě do prostoru půdního a dole hlavní vchod do kostela, dřevěnými vraty uzavřený. Svou jednoduchostí působí tato stěna příznivě, bylo by ji však třeba rozevřítí velkým oknem nad kůrem, protože jest vnitřek kostela přece jen temný a protože takové okno stane se vítaným velkým motivem fačádovým, důležitým pro získání monumentálního měřítka průčelí kostelního, na rozdíl od malého měřítka sousedních domů činžovních, hmotou ovšem daleko větších než kostel sám. Klub nechává také probíhati zvýšenou úroveň ulice Cíkánské kol západní stěny kostela a projektuje pak k níže položenému vstupu do vnitř budovy dvě malá schodiště z obou stran, zapuštěná do chodníku. Místo nynějšího provisorního přístřešku plechového staví před vchod do kostela definitivní přístřeší nové a snaží se dáti mu praktické proporce a účelné formy, jakož i vtisknouti mu ráz naší doby.

Ch.

KOSTEL SV. JIŘÍ NA HRADČANECH. ILLUSTRACE K ČL. „OBNOVA A UDRŽOVÁNÍ“.

Dne 9. a 14. května konala se komise o dalším postupu stavebních prací na kostele sv. Jiří. Stanoveno bylo následující: Triliny v klenbách, pokud se tak dosud nestalo, zalíjí se maltou z mléčného vápna. — Klenba empy z litého zdiva opukového, se stopami podskrožení, zůstane nemotnutá. — Patky sloupů v kryptě zůstanou částečně pod podlahou, kterou není možno snížit; pouze jedna patka bude obnažena. Hlavice,

díky a patky zůstanou v nynějším stavu; některé prasklé budou spjaty kovovým páskem. — Piskovcový tabernakl blíž hlavní absidy zbaví se olejového, mramorovaného nátěru. — Místo scházejícího barokového zábradlí nad schody k presbytáři umístí se pouhá kovaná tyč do stávajících postamentů. — Tři okna v kapli sv. Ludmily obdrží nové (datované) kružby, na základě zbytků konstruované. — Jižní okno, kde není do-

63, 64. KAPLE SV. LUDMILY PŘI KOSTELE SV. JIŘÍ NA HRADČANECH
PŘED OBNOVOU A PO OBNOVĚ.

65. KVADRATURA KLÁŠTERA SV. JIŘÍ NA HRADČANECH: POHLED NA SEVERNÍ STRANU KOSTĚLA S ČÁSTÍ STŘECHY SNIŽENOU PŘI OBNOVĚ.

statek zbytků, získali se do železného rámu sklem katedrálím, šestihraným neb čtyřhranným. — Malby budté zachovány bez ohledu na stáří a pouze nejnutnějším orámováním opatřeny, poškozené části dostanou lokální ton. — Mříž u kaple sv. Ludmily, baroková, budí opět osazená. — Novogotická mříž kolem náhrobku i s doplňkem náhrobku zůstane. — V kostelíku Vratislavově, nad jehož absidou stojí jižní věž, zůstane kamenný oltář, podlaha se sníží na původní niveau a část betonové mazaniny jako ukázka původní dlažby se zachová. — Jižní věž bude uzavřena ve výši empory proti ohni a zvony budou osazeny. — Chybící část stropu nad jižní lodí provede se dřevěná. — Renaissanční kruha uvede se do stavu před restaurací a zadržadí se osadí. — Stopy západní románské krypty v hlavní lodi a stopy stupňů se zachovají. — Rada náhrobních kamenů abatyši, boční s heraldickými náplněmi stejně velkými, střední s figurální výzdobou, zůstanou na svém místě a budou chráněny v době užívání kostela štůrou, protože tvoří ornamentální ozdobu dlažby; zdviženy a postaveny by byly jen tehdy, kdyby se dalším jejich ohození nedalo zabránit. — Kaple sv. Jana zůstane v původním stavu. — Kvadratura zůstane beze změn, jenom střecha na jižní straně se poněkud sníží až pod nově provedenou římsu kostela a kryta bude nyníjšími taškami až na roh u věže, jenž jest dle návrhu dřívějšího již proveden.⁶³ — Kaple sv. Anny zůstane jako byla před restaurací; románské zbytky budou po ofotografování opět omlutny. — Barokového inventáře po různu uloženého bude opět použito k zařízení kostela a kaple. — Pozdní renaissanční průčelí kostela i barokní kaple sv. Jana zůstanou nezměněny. — Na jižní facádě zůstane celý portál rané renaissanční, ovšem po náležitém zabezpečení proti zatekání a výměně jednotlivých kamenů. — Okna románská částečně zachovaná se doplní, ale renaissanční okno rytmus facády hrubě ruší se zadržadí. — Lomové zdívo hlavní lodi, jímž byla románská stavba nastavena, zůstane neomítnuto. — Dvorek na východě do ulice se bude kanalisovat a opatří se zdí parapetní, nikoliv mříží. — O vnitřní úpravě kostela bude jednati zvláštní komise. — Nalehavě jest třeba, aby románské malby, které od svého odkrytí práskují, byly fixovány a aby zabezpečena byla vada místa střechy a portálu proti zatekání. — Bezodkladně jest potřeba střechy nad jižní částí kvadratury, neboť zde zateká loty, že následkem houby v lóni část trámův stropů spadla.

Tento program sestaven byl na základě posudku K. Hilberta, stavitele chrámu, loni centrální komisi podaného, a byl jednomyslně schválen; jen dosavadní stavbyvedoucí, pan vrchní stavební rada F. Mach, setrval na návrhu z roku 1900, pokud se týče severní facády kostela. Návrh odbourával toto část kvadratury do prvního patra, takže zůstala pouze přízemní chodba renaissanční a nad ní měla býti upravena nová románská facáda, nové doplněny empory, jakož i facáda střední lodi; všechny tři střechy měly býti polevány korytky kryty.

Staré stavební restaurační přízpůsobilo se tedy modernějšímu v jed-

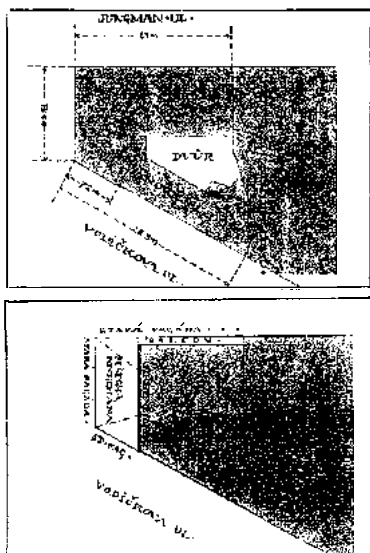
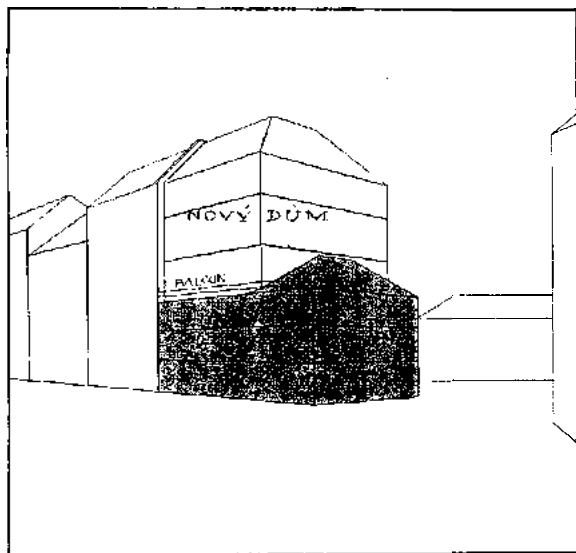
notlivostech, nikoliv ve vlastních zásadách. „Stylový purismus u vědomí neomylnosti stylového schematu“ a v „přesvědčení o samospasitelnosti pouze dvou sluhů pro církevní stavby, románského a gotického,“ chce reromanisovati kostel sv. Jiří „až na kost“. Dářilo se to dodnes velmi dobře: Věže zhaveny renaissančních forem a měkké silhouetty již dříve. — Renaissanční facáda kaple sv. Ludmily s hlubokými ostěními, se sgrafitovým kvádřováním celkové působící odbourána a obnaženy tvary stavby gotické nad románskou spodní částí, archeologicky jistě velmi zajímavé a vědecky cenné, celek architektonický však ruší. — Přechodný oblouk z teresiánského ústavu slechtěn do kaple sv. Ludmily vedoucí, jenž uzavíral prostor, zbořen — nebyl románský! — Vysoká zeď, dvůr do ulice uzavírající, zbořena a má býti nahrazena mříží, aby zmíněné archeologické zajímavosti byly z ulice viditelné — dle dosavadního programu proti mině komise. — Portál renaissanční na jižní straně měl býti novorománským výměně nebo aspoň odbouráno vnější jeho ostění se sloupky, kládim, tympanem a kasetovým nadpražím, aby románskost jižní facády více vynikla. — Tento stylový purismus žádal, aby se mu nejen jednotlivosti z pozdějších dob obtovaly, ale žádal původně i docela odstranění barokové kaple sv. Jana a dodnes žádá zboření jižního křídla kvadratury a v části pod věží také je již provedl. Pro odbourání uvádí pak i důvod, že ve zdívu k bourání určených částí nalezeny budou cenné zlomy románské; jest to dokument, jak daleko může dostoupiti přesvědčení o samospasitelnosti a jedinečné cennosti románského slohu. Na toto odbourání bylo tak určité čítáno, že dozorstvo stavby opomnělo zabezpečiti stropy a otevřenou střechu proti vnikání vody a sněhu, následkem čehož zachvátla trámy stropní houba a část tohoto stropu (asi 30 m²) se zřítla a dosud je v sutinách. Vnikání vody není ovšem na prospěch také ani kostelu vlastním, takže aspoň z tohoto důvodu měla se potřebná opatření státi; bezodkladně provedení jich komise žádá.

Dosavadní zásady při restaurování kostela sv. Jiří ilustrují také ukázky menší: Sloupky v románské kryptě, s patkami částečně pod podlahou skrytými, jejichž stavební stav jest zcela postačitelny, měly býti všechny znovu provedeny i s hlavicemi a patkami a dríky měly býti o tolik zkráceny, aby patky sloupků vystoupily nad podlahu. Po provedení takové restaurace byl by starý údržební stav zničen a nový nebyl by ani rád-nou kopií, protože by poměr sloupků byl docela jiný. Také okolnost, jak se zachází s barokovým inventářem, jest charakteristická: kdedo románské a gotické úlomky profilů, kružeb, ostění portálův atd. uscho-vány jsou v uzamčeném pokoji — jsou části barokových oltářů, mříží, parapetů atd. po různu „uloženy“ v kapli sv. Jana, v kapli sv. Anny a povalují se v renaissanční chodbě, volně přístupné domácím lidem, takže není vyloučena možnost ztráty jednotlivosti a nemožnost pozdě-šího sestavení, při nejmenším však vylučuje takovýto způsob nepořá-dného uložení kontrolu inventáře.

Při celé stavbě postupováno bylo s myšlenkou dostavení v „čistém slohu“ románském a bylo v tomto směru mnoho vykonáno — bohužel — i stará obyčejná střecha prejzová nahrazena novou polevanou, nikdy nestárnoucí kryptou, při tom však zanedbávány nebo klidně přímě zkáze vydány části nerománské — jako bezcenné.

* Zadržadí z poč. XVIII. stol. s monogramem ATWV bylo darováno c. k. mistodržitelstvím r. 1898 Museu král. hlav. města Prahy (čís. inv. 11.686).

** Starý stav viz v Pam. arch. XXI., 376, obr. 2.

66, 67, 68. NÁVRH KLUBU NA ZACHRANU BRAUNOVA DOMU V PRAZE-II. VESTAVENÍM NOVÉHO ČINŮ. DOMU NAD MĚNĚ CENNOU JEGO ČÁSTI: PERSPEKTIVNÍ POHLED OD LAZARSKÉ ULICE A NÁČRTKY PODORYSNÉHO ZASTAVĚNÍ

JAK LZE ZACHRÁNITI BRAUNŮV DŮM?

Braunův dům, na jehož úpravu předkládáme schematický návrh (Obr. 66. — 68.), vyvolal vlastně dvě otázky stejně důležité: zachování památky umělecké v moderním okolí a rozumnou, estetické odůvodněnou regulaci exponovaného nároží. Oběma těmito podmínkami chce Klub svým návrhem vyhovět. Jak bylo již naznačeno v 3. čísle tohoto časopisu, je dům jako ryze individuální výtvor jakýsi lábelet architektonický, výlučný nejenom svým subjektivním podáním, ale i ojedinělý na stupni tehdejší kultury, mezi dobrou slohovou architekturou, a proto jako jiné prototypy tím více hoděn zachování, protože poskytuje a vysvětluje kulturní vývoj mnohem lépe než běžné, prostřední a z rámce doby vy- padávající objekty. Souvislost památky s okolím, kde pomalu vyrůstají nové domy, musí docelit i tu obraz města, změnami novými regulacemi a nahodilými skupinami, jež se vždy přibližují při přestavbě velkých komplexů, a stvořit ze starých i nových hmot konečný útvar; zodpovědnost v tomto případě je tím větší, protože cena památky úlohu stěhuje. Jde o to, zužitkovat prostor nad životnou důležitých ulic racionálně a spolu upravit pohledové nároží zakrytými požárními zdi nových, vyšších domů. Způsob úpravy je přirozeným rozvojem prostředí, které znala již stará Praha při přestavbě radnice, kostelů i domů; vestavění nového domu na půlích do starého jádra. Na nároží ustupuje předešlé až ke staré

střední zdi, do ulice Vodičkovy vybíhá se dům vyšší, který je poměrně mladý a umělecky bezvýznamný přístavek, do ulice Jongmannovy přistavěna vnější zeď nového domu těsně k domu starému, čímž se získává pro obě patra nového domu balkon nad starou okapní římsou. Nový dům, sahající do výšky římsy sousedních čtyřpatrových domů, bude rozdíl jen v Vodičkově ulici na předělné přízemí a 1. až 4. patro; povstane v něm dva byty s příslušenstvím v každém patře a se schodištěm, osvětleným přes loggii v nárožní frontě, oběma bytům společnou, na polovici dělenou. Tím je umožněno zachovat jednak aspoň část dosavadní střechy Braunova domu (ca 1830), jednak vystupování osový pohled od věže novom. radnice na spojení obou analogicky řešených domů nad nárožím. Pokud se týče rentability Klubem navrhované novostavby, není o mnoho menší, než by byla při novostavbě, zřízené na místě zrušeného domu Braunova; vysvětlá to z toho, že Klub navrhuje zastavět jen o málo menší plochu, než by připadla stavební kovi po regulaci tohoto nároží.

Schematický podání návrh bude předložen Klubem v detailním zpracování městské radě, od níž Klub očekává morální podporu pokud se týče závazku majitelů jako odkodného za zachování starého domu.

D. L. K.

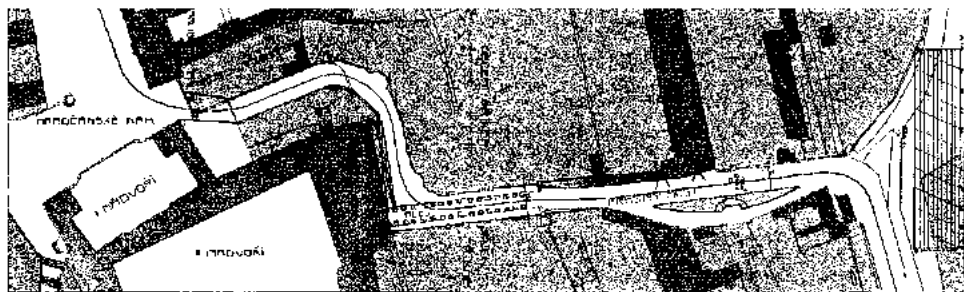
ELEKTRICKÁ DRÁHA NA HRADČANY KOLEM KRÁLOVSKÉHO HRADU!

Klub podal městské radě Pražské protest proti stavbě elektrické dráhy přes Prahu most kolem královského hradu na Hradčanské náměstí, doložený těmito důvody:

1. Vedení dráhy kolem hradu vyžadovalo by vykácení poměrně velkého množství stromů v území příkopu, zřísení vysokého náspazu nebo dokonce optýčených zdí, tedy úplné zrušení jehoho příkopu. Uvážlivě se, že jeho příkop svou uzavřeností a nepropustností i pohledy odůvodňuje se masivnějšími jest zahrada toho druhu jedinou a cenobuditelkou v celé Praze, jak nutno principiálně odmluvit každý pokus o sobe menší změnu jehoho příkopu, tím více vedení silnice, která asprstro pozmení celou jednu jeho stranu a vace do jeho klidu ruší hluk.
2. Hrad jest stavbou této komunikace dotčen a ohrožen; jest nejvýšší architektonickou skupinou Prahy, nejhlavnější památkou k české historii a krásným dílem architektonickým — tedy v celku objektem, jehož upouštění změna by být ani dotčena — tím méně znehodnocena pouhou užitkovou a nikterak nutnou komunikací. Hradu hradičí škoda je tím větší, že není zatím záruka, že stavba komunikace bude i architektonicky skutečně umělecky trvanlivá a provedena

a že tedy vznikne v sousedství staveb slavných starých mistrů díla pouze technické a nikoli estetické kvality.

3. Že by obyvatelstvo na Hradčanském náměstí bydlící elektrickou dráhu potřebovalo, nebude snad nikdo tuždit. Dopravním prostředkem avizualizace a vysokých hodnotách církevních není přes elektrická dráha, která svým klukem bude též spásna na oběti. Střední vrstvy občanské a obchodní na Hradčanském náměstí nezastupují a pro návštěvu dlezně je projektovaná dráha bezvýznamná. Ruch vznikající bude se bez ohledu na novou trať brát touž racionální cestou jako dříve: Nerudova ulici k hlavnímu náměstí vedoucí. Kromě toho pak důlní uvážlivě, jako konsekvence v ohledu estetickém má položení kolejí, rozestavení stozárů, svažení trolejových drátů a pořídní vagevů. Zároveň doporučí klub vedení trati kolem ulic, Lambovými zahradami a uličkou „U kovářů“ do ulice Lorentzské a připojit některé upozornění. Na Pohřební totiž navrhuje elektrické podniky kolejovou smyčku, jak a některých silně frekventovaných kometových stanicích byla, kde není čas k obracení kladky. O takové frekvenci však nebude na Pohřební potuchy a kromě toho není pochýb, že trať tato bude brzy pro dloužená dle do Břevnova, což je přirozené.

6A ELEKTRICKÁ DRÁHA NA HRADČANY KOLEM KRÁLOVSKÉHO HRADU A JEJÍ NÁSLEDKY PRO TOTO HISTORICKÉ A DOSUD NEODTČENÉ OKOLÍ. ULICE MUSÍ BÝTI PŘED KRÁLOVSKOU ZAHRADOU SNÍŽENA, ZÁKLADY JIŽDÁRNÝCH PODCHYTOV, ČAST ALE JE NA PRÁSNÉM MOSTĚ MUSÍ BÝTI VYKÁCENA, ČTVRTINA ŠÍŘE JELENÍHO PŘÍKOPU BUDE ZABRÁNA NÁSPĚM 19 m. VYSOKÝM, JEHOŽ OPĚVNÝMI ZDMI MŮŽE BÝT STABILITA SAMOTNÉHO HRADU OHROŽENA.

V tomto případě však ztratí smýsle již na dobro svůj beztak problematický význam; koleji, jichž bylo třeba na smýslu, může spíše být použito k prodloužení na Dřevačkov, aby nestal se Pohodělec, dnes typické náměstí, nádražím elektrických vagonů.

Mimo to vyžadovala by smýsle množství stožárů i drátů k držení oblouku, což vše by bylo trvalým znehodnocením této části města. Ostatně máme již odstraňující příklad takového paravutu a celým lesem stožárů na Staroměstském náměstí.

Dále nutno pamatovat na to, aby pozemků na Lumbových zahradách nezarmovala se stavební spekulace a nenastávala tu domy o třech až čtyřech patrech, čímž bylo by okolí Jeleního příkopu i památných a krásných budov hradčanských navždy znehodnoceno. Příklad s Rožankovým domem a Keppelovou ulicí mohl by k ponaučení stačiti. Požadavky klubu tedy jsou:

1. Vedení elektrické dráhy Pražským mostem kolem hradu a Hradčanským náměstím budíž z uvedených příčin definitivně zamítnuto.

2. Elektrická dráha budíž na ten čas vedena Jelení ulicí, přes Lumbovu zahradu a uličkou u kasáren do ulice Lorentánské.
3. Budíž vyložen regulační plán Lumbových zahrad, aby elektrická dráha mohla být uvedena v náležitý soulad s příslušnými úpravami celkovou.
4. Plánem úmlou budíž připuštěny na Lumbových zahradách budovy (villy) nejvýše 9 metrů vysoké, s převahou zahrad.
5. Provedení některých staveb budíž věnována největší péče v ohledu estetickém.
6. Kolejová smýsle na Pohodělec budíž završena a trať prodloužena prozatím na Dřevačkov.
7. Jakmile budou motorové omnibusy náležitě zdokonaleny, budíž opět zavedena omnibusová doprava Nerudovou ulicí a elektrická dráha od Chotkovy ulice na Dřevačkov budíž zrušena.

Městská rada pražská protahuje toho nedbala, i obrací se Klub k Vídeňské centrální komisi pro zachování a ochranu památek.

Z ČASOPISŮ.

Případ Braunova domu došel již pozornosti i v širší veřejnosti a je posuzován z různých hledisek. Vztah případu k veřejné morálce a kulturnímu svědomí osvětluje p. V. V. Štecl v Přehledu (13. květen) takto:

UMĚNÍ A KRITIKA. Jak málo srdečný může být poměr kritika k umění, o tom poučuje názorně tento případ: Umělecký kritik „Času“ p. dr. Jan Branberger je spolkovým tajemníkem v Jungmannově ulici, vystavěného na počátku osmnáctého století sochařem Matyášem Braunem. Je to umělecké dílo vážené cťou absolutní i významné pro vývoj našeho stavitelství, protože jeho poněkud konservativní formy liší se značným charakterem i jemností zdobou od celkového průměru barokní architektury toho období. Tuto drahocennou památku chce nyní dít dr. Branberger demolovat a postaviti na jejím místě nový čtyřpatrový činžák. Nikdo nemůže vyčítati majiteli domu, že snaží se zvýšiti výnos pasivní reality, ale nutno s důrazem poukazovati na uměleckého kritika, který nemá tolik piety k uměleckému dílu, že nenasadí se samozřejmě o jeho zachování.

vání a že vůbec nepokouší se o to, zachovati je svému městu. Příkladem zachráně domu „U Vejvodů“ ukazuje, že možno je upravit a asanovati budovy ve stavu daleko horším a že je možno získati pro takovou úpravu ne netravnou pomoc pentání i jinou. Pan dr. Branberger neuvádí však vůbec takového pokusu, jak bylo jeho samozřejmou povinností, ale žádá rovnou o svolení k bourání, ba ani nesvolil k žádosti o odložení bouracího řízení na dobu, kdy bude vypracován podrobný plán zachráně domu. Poměr k uměleckému dílu přestává u něho potaž, jakmile jde o zájmy finanční, umělecká výchova, jím propagovaná, nevtahuje se u něho i na tuto sféru morálních povinností k umění, spálil by patrně klídek rukopis Mozartova kvarteta, jež dostal se mu náhodou do rukou, kdyby jeho majetek způsobil mu jakékoliv nesnaze finanční. V této bezstarostnosti k osudu uměleckého díla neomlouvá jej ani nutný ohled na zájmy rodinné; teprve po vyčerpání všech možností směl by je nechati zmizeti z uměleckého majetku Prahy.

KRONIKA.

22. dubna. *Městská rada.* Schváleny návrhy technické komise na úpravu *rasovací síť radnice.* Usměřeno zabývatí jednání s některými majiteli domů v *Železné ulici* o koupi domů za účelem rozšíření ulice. Vyjasněn aris bude později za postoupení příslušných pozemků pro střížení komunikace mezi rozhlednou a bývalou střeškovskou branou. — *Dozorčí rada* pro třítníci pražské umění se vložila městské radě v případě vedení trati elektrické dráhy Městskou, Rytičskou a Havlíkovou ulicí nutnost přeložit trhy na zelenou na Staroměstské nebo Jungmannovo náměstí. — „Národní Listy“: Zpráva „Dům sochaře Brauna bude pryč zobrazen“.

— 25. Paneků zmínovna: *Heřtův návrh zákona na ochranu historických a uměleckých památek* příkázna Zlíně komisi, v níž stojí i L. Mostopředsedu Klubu, dv. r. dr. Gyll. — „Národní Listy“: Zpráva o úpravě *Podskálí* dle návrhu regulační kanceláře.

— 26. Přehledka na *Žolíně arch.* *Zákrej* o úpravě *Podskálí* dle nových návrhů regulační kanceláře a přehledem všech dosavadních řešení.

— *Městská rada.* Schváleny některé změny plánu polohy pro území u Bruské brány, jakož i regulace fortifikačních pozemků a území střeškovského. Návrh dozorčí rady, aby provedení trati elektrické dráhy ulicí Rytičskou bylo odloženo nejméně do listopadu, byl zamítnut. Vše

na vědomí sdělení zemského výboru, že bude jednání o plánu polohy Starého Města a části Nového Města urychleno.

— 29. *Městská rada.* Oznameno, že Karlín a Strašnice jsou obchodny vejití v jednání o připojení ku *Velké Praze.* Jednáno o návrh stavby obecní knihovny, *Gymnázia a městského archivu* mezi ulicemi Zateckou a Valentinskou. M. r. Seyd zavazuje, aby pro úpravu ostrova *Strahovské* sestavena byla komise, jež by se radila o tom, které podniky mají býti na ostrově umístěny a jak je definitivně upravit. — Ve vládní komisi o projektu mostu u Rudolfiny došlo dohodou s ministrem školství, takže lze přikročit k dalším pracím.

2. května. *Sbor občanů starších.* Obecní starší Náhlavský poukazoval na zanedbaný stav *Týnského dvora* a na řešení leta již stojící v kritice na *žitě Týnského chrámu*. — Ob. st. dr. L. Jeřábek žádá, aby byl návrh stavebního odboru na úpravu okolí *Staroměstské školy* znovu přikázán technické komisi.

— 3. Vložená zařada plánu polohy v okolí domu „U Halánků“.

— 4. *Zemský výbor.* Přisvědčil dr. Eppinger sdělení, že dle přípisu Ústřední komise pro zachování uměleckých památek předložil architekt Kamil Hilbert nový program pro *restauraci kostela sv. Jilhy.* Do komise, jež bude o plánu jednati, delegován kons. J. Herwin jako člen zemské komise historicko-umělecké.

— 6. **Městské rada.** Na žádost spolku „Marek“, aby na projekt mostu u Rudolfské vyhlásky byla veřejná soutěž, sděleno, že vypisání by bylo již dvě soutěže a že po stvrzení stavební nelze projekt nyní změnit. — **Městský klub občanských zájmů městského rady** za upisování regulace **Malé Strany** a zvláště za definování stavební regulace č. 18 pro malostranské nádrží. — Schůze spolku architektů a inženýrů **Letenské komunikace** (st. r. J. Vejřch, st. r. Dvořák, dr. V. V. Stehla). — 7. V domě číslo 10 přeláskání Klubu, že neodvolal svoje náměty proti některým partiím regulace **Podolí**, jak myslá tvrzení ke konci dubna v domě číslo 10. — **Obzor Litomyšlský** č. 18. Věstník a odborný Klubu. (F. P.). — **Východočeský kraj** č. 19. Zpráva: Odbory Klubu za Starou Prahu na venkově. — 9. Komise pro opravu kostela sv. Jiří. Delegát Klubu architekt **B. Hübschmann**. — 10. Městská rada. M. r. Hodek žádá, aby uspořádáno bylo ziskání **hrubého posměku na Králově Vyšehradě** pro rozšíření města. — 11. Městská rada. Shora obecních starších doporučení, aby nově most přes Otavu pojmenován byl mostem **Hlavkovy**. Usměřeno, aby pro budoucí městské knihovny s čtenárnou a pro městský archiv rezervován byl blok mezi ulicemi **Platnánská**, **Kaprovou** a **Valentinskou**. — **Technická komise.** Schválen nový projekt nádrží a podlaží kolem **Štátních lázní**. Usměřeno požádat stavební úřad, aby urychlil dohotovení plánů regulace u sv. Petra. Doporučeno městské radě zachování asanace bloku č. XXI. a XXIX. pro stavbu budoucí radnice. Schválen návrh stavebního úřadu na organizování komise k odměňování osob, které

vymazá a umělecky řeší fasády v Praze (12. čen., 3. v. městského úřadu stavebního, 3. v. obecních starších, volení městského radou a 6 jmenovaných pražských odborníky spolky). — Máj č. 33. B. Havránek, Epistol u sv. Štěpána. — Zlatá Praha číslo 34. Josef Valer Válek přeměnil námet. — Přehled č. 34. (V. V. Stehla). Umění a kritika (Branný dům). — 14. Komise pro opravu kostela sv. Jiří. — **Obzor Litomyšlský** č. 19. Východočeský kraj číslo 20: Zpráva o výletě a přednášce Klubu v Litomyšli. — 18. Společná porada malostranských obecních starších usnesla se podmínkami rozdělení kroků proti vyhlášení **Malé Strany** a pro upřísnění regulace, zvláště starší nádrží a mostu u Rudolfské. — 19. Informační schůze shoru obecních starších a přednáška prof. architekt **Kooby o literární komunikaci.** (Arch. Vejřch a Eng. vyložil své projekty až v pokračování této schůze, jež pro pokračování doby byla odročena). — **Osvěta Lidu:** Zpráva o výletu Klubu do Vysočského Mýta. — 20. Máj (číslo 34): Pohled na Prahu od P. Marie Einsiedelské. — Zlatá Praha č. 35: Bývalý hlavní oltář chrámu sv. Víta. — **Český Sotk** (číslo 13): Jaro v Praze (Hradčany za seminárního teologu a partie z Grébovsky). — **Obzor Litomyšlský** č. 20: Zpráva o přednášce klubovní v Litomyšli. — **Východočeský kraj** (číslo 21): Zpráva o výletu a přednášce Klubu v Litomyšli. — 25. Schůze na M. Straně o regulaci **Malé Strany.** Předvedl m. r. dr. Kašpar, referovali ob. st. J. Emier, dr. Z. Wirth, arch. Tchoř a sd. Štádel.

ZPRÁVY Z KLUBU.

PRAŽSKÁ AGENDA. C. k. ministerstvo veřej. prací povolilo výnosem z 25. čen. č. 361/8 XXXII. subvenční 400 K. na model **Malé Strany**, na němž počalo se již pracovat a k němuž městská rada povolila kopírování plánu. — C. k. ministerstvo povolilo k vyplnění prvního 5000 K. za povoleno subvence č. k. ministerstvem 15.000 K. v r. 1909 na vydání **Uměleckého Průvodce** pro Prahu; zároveň podána žádost o druhou částku na 1910. — C. k. ministerstvo zařadilo vydané rozpočty nákladů regulačních projektů Klubu za účelem udělení subvence. — Klubu sděleno, že výtvaru v Berlíně, 1911 obstarají městské svazy a že obrazy Prahy budou též vystaveny. — Rada krát. hlav města Prahy oznámila, že žádost Klubu za změnu úpravy terénu u kostela sv. Jiří dle chodla poslat, když již byla svedena úprava měst. rybníků odvolání o úpravě terénu ostatně rozhodne projev. záležit. — **Ústřední komise** pro zachování památek ve Vídni a Společ. architektů a inženýrů zaslaly opis podání, jež posly město, řádek pražské stran zachování **Brunova domu**. — C. k. ministerstvo povolilo Klubu k komisi 9. května v záležitosti restaurace kostela sv. Jiří na **Hradčanech** (delegován arch. B. Hübschmann). — Klub podal žádost měst. radě, aby byl přiván děleat Klubu k komisi stran zachování druhé empírové restaurace na **Stavici**. — V technické komisi klub vypracování návrhy na úpravu **Malé Strany** v části pod Petřínem; úprava **Brunova domu** a na regulaci u kostela sv. Duha. — Klub obdržel šestý diplom Jubilejní výstav r. 1908 a pamětní plakety. — Klub byl zastupován při zahájení výstav „**Světka žena**“, pořádán **Ústředním Společ. čes. žen** (Ph. C. V. V. Stehla); na valné hromadě **Svazu Osvětového** (dr. O. Dlabáček); ve schůzi, mající pod vedením **Národní Rady České** informovat delegáty **Towarzystwa Szkoły Ludowej** v **Krakovic** o organizaci, práci a snáhodě českých osvětových spolků (**Frant. Pátou**); na žádost **Svazu Osvětového** umělec darovat delegátům tým Klubovní publikace.

VENKOVSKÁ AGENDA. V nejbližší době realizovaný budou odbory v **Pardubicích** a **Vys. Mýtě**. Zprávy o zaldání venkovských odborů uveřejňují v **Osvěte Lidu**, **Východočeském kraji** a **Litomyšlském Obzoru**. K. G.

Z DOMÁCÍ RADY KLUBU. Na místo Ph. C. V. V. Stehla, který resignoval, zvolen na schůzi domácí rady dne 3. května prvním jednatelem Ph. C. Frant. Pátá.

ZPRÁVA KNIHOVNIKA: Do knihovny přibýlo darů: **Mitteilungs** der k. k. Zentral-Kommission für Erforschung u. Erhaltung der Kunst- u. histor. Denkmale 1909-10 (19 seš., dar c. k. centrální komise ve Vídni); J. M. Sedláček, Prag, wie es war und wie es ist (2 sv.) a **Vollständ. Beschreibung der k. k. Haupt- u. Residenzstädte Prag**, Prag-Wien, 1897 (2 sv.), daroval p. Viktor Kraus, předsed. v. v. i. Třetí díl pohledy na **Hradčany**. „Die fotograf. skizmy Měste Urbana, takem a náhledem ty, Bělský a Jašek. Praha 1910 (2 ex., dar. v. l. Bělský a Jašek); O. Wagner, **Moderní architektura**, Přel. VI. Zakrejs, Praha 1909 (dar. p. V. V. Stehla); **Soupis památek hist. a uměl. v král. českém XXII. Polt. okruhu Polabský**, Napsal dr. Z. Wirth, Praha 1906 (dar. autor); **Soupis památek historických a uměleckých v polit. okrese jihozápadní**, Napsal prof. A. Martiník, Jiho 1909 (dar. p. dr. Z. Wirth); **Litomyšlský Napsal Frant. Pátá**, Praha 1910 (dar. autor); J. V. Diviš, **Studo rodopisné záměta Pardubice**, Pardubice 1908; B. Širbák, **Město a modřile rodin a osob pardubických**, Pardubice 1910 (po 2 ex., dar. městská rada v Pardubicích

a p. dr. O. Dlabáček); Dr. Z. Wirth, **Dějiny města Litomyšle a okolí** III. Litomyšl 1908; **Quidam Hradu, Nález Litomyšlské Litomyšl 1904**; **Obzor Litomyšlský** (dvacetní číslo přičtení **Stavova domu**); Litomyšl 1905; Jos. Štěpánek, **Dějiny c. k. vyššího gymnasia v Litomyšli** Litomyšl 1894 (daroval p. dr. O. Dlabáček a městská rada v Litomyšli). Usměřeno obdržet: **Casopis čes. zem. spolku pro reformu bytoven**. F. P.

ZPRÁVA POŘADATELE. Úvodem k výletu Klubu konala se v sobotu 7. května ve školníku na české tiskárny za boje čestí informační přednáška pp. Dr. Z. Wirtha a Ph. C. Fr. Pátý; **Pardubice, Vys. Mýto a Litomyšl**. Členky výlet o evropských svazích (14-16. května) do **Pardubic**, **Vysokého Mýta** a **Litomyšle**, se snahou urychlit založení venkovských odborů, skončil a úpěnliv zdorem a stal se bezdrží zcela oficiálním zájezdem na český výhled. V **Pardubicích** utvářeli byli členství na nádrží zastupci městské rady, **Okraňovaci** a **Masejnovi** spolku a znovu opakoval se vítání v hostu u „**Štěchovské**“ před přednáškou p. Dr. K. Gutha, **Východočeské města a ochrana památek**. Druhé dne dopoledne prohlédli si účastníci památky v městě za přívodu hlavních pp. zastupců městské rady, kons. arch. B. Dvořák, kons. řed. J. V. Diviš, uč. Fr. Potěšil a B. Širbák. — **Neotevřeného příjezdu** se strany reprezentace města dostalo se výtiskům pp. Vys. Mýtě. Pa. notici na nádrží p. starostu A. Tánou a zastupci spolku prohlédli si členové Klubu město dle výnosu upravených stručných průvodců, kterýchž jako přílohu přiložili publikace. Za lazecký průvod město díky účastník pp. starostu A. Tánou, D. M. Maškovi, JUC. M. Šimovi, lag. Fr. Šimovi, a V. V. Štěpánek. V neděli o 8. hod. več. konala se v malém sále **Stavova domu** v **Litomyšli** přednáška p. Dra K. Gutha: „**Litomyšl, rix města a ochrana památek**“, jež pořádku převzal lazecký **Okraňovaci** spolek. O 9. hod. več. přijeli členové Klubu do **Litomyšle**, kde vítání na nádrží purkmistram a zem. poslanecm p. Laubem. Druhé dne pálednová prohlídka města, jež umožnila hlavně obětivostí p. JUC. S. Somersa a ochotou pp. Hampejse, Hási a Táberka. V **Pardubicích** kláštera vřele uvítal a ochotně provedl účastníky rektor p. P. Leo Urbánek a smínil tak čistětné trapný dojem chladného přijeit v **Litomyšli** vůbec. Odpoledne odebrali se účastníci členové nedokonalým hájem na nádrží do **Tržku** a ostatní odjeit přímo z **Litomyšle** do **Choce**, kde po prohlídce zámku hr. **Kinského** nastoupila zpáteční cesta do Prahy. — V květnu pořádky vyžádaly: 1. května na **Králově Vyšehrad**, 8. května na **král. hrad** a 22. května při denní výlet do **Veltrus** a prohlídka zámku a parku. Na programu jsou dále: **Zbraslav**, **Troja**, **Směrnov**, **Nové Benátky** a **Křivčický**. 19. čer. je v Praze vyžádala do **Lobkovického paláce** a zahrad na M. Straně. Díle.

NOVÉ PRISTUPLI ČLENOVÉ KLUBU. V květnu přistoupili za členy Klubu za zakládajícího ph. Bož. Moravcové, majitelka realit za činní pp. lag. K. Bělohodský, Ph. Dr. Stan. Hamšík, docent čes. university, Dr. Jan Jeřábek, gymn. prof.; MUDr. Jan Kráten; Jan Rail, arch. a stavitel, Jan Fiala, inženýr.

Z REDAKCE. Vydání tohoto čísla opozdilo se pro nepřítomnost redaktorů v Praze. — Pro malý rozsah listu jsme nuceni odložit do dalších čísel řadu akčních sdělení, zejména: **Peršpétný knoal** v **Pardubicích**, **Stará Píseň**, **Táborští vodáři**, posudky nové výše literatury o Praze atd. Chystáme zvláštní číslo: **Estetika veřejných sad** a **pražské sady**, **Otázka regulace Malé Strany**.

Odpovědný redaktor **Pavel Janák**, 51-1; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, Z. Wirth. Za Starou Prahu vydává poslední pátek v měsíci. Otiskování sládků i vyzdobení je dovoleno, udán-li pramen. Šticky se přejíjí k otiskům (6 hodinů za stvrctím centimetru). Vydává Klub za Starou Prahu, Praha I., „U Vejvodě“. Tiskem **Dělnické tiskárny** v Praze II., **Myslkova ul.** Šticky od firmy V. Neubert a Smíchov.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 24. ČERVNA 1910.

ČÍSLO 6.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDELE A SVÁTKY OD 5 DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚLECKOU PREMII, KTEROU PRO LETOŠNÍ ROK JE DŘEVORYT A. HOFBAUERA: PRAHA VE SNĚHU. — PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ.

70. Z POZŮSTATOSTI SLEČNY J. SLAVINSKÉ: J. MANESOVA KRESBA PEREM (ČÁST DOLEJŠÍ) NABÍDNUTA OBČÍ

PRAŽSKOU A NEPŘIJATÁ MODERNÍ GALERII KRAL. ČESKÉHO ZAKOUPENÍ V DRAŽBĚ PAM. S. KOMINIKEM.

Po trapných vývech souvisících s veřejnou dražbou pozůstatosti slečny J. Slavinské obrátil se „Klub Za Starou Prahu“ tímto příspěvem k městské radě:

SLAVNÁ RADO KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY!

Způsob, jakým bylo provedeno převzetí legátu z pozůstatosti slečny Slavinské, nutí nás ku prosbě, aby se budoucně při podobných příležitostech neopakovaly stejné trapné zjevy, zaviněné nedostatkem patřičné piety. Od počátku, kdy legát převzat humanitním referátem obecním bez řádného, aspoň pro umělecké předměty odborníkem sepsaného inventáře, nakládáno s majetkem, jenž vedle archivačních k dějinám umění představoval kulturu měšťanské rodiny pražské z doby celého století, nešťárně¹, vzhledem k poměrně značné umělecké ceně mnohých předmětů bezohledně. Pozůstatost pokládána za jakési břímě a jen stěží se podařilo odvrátit pokus o její zakoupení en bloc soukromým sběratelem² za nepatrný obnos; byl to pokus, jenž počítal s neinformovaností dočasných správců obce odkázané pozůstatosti. A když již částečná úhrada za některé výlohy, které obci vzešly, hledána dražbou, neměla tato dražba býti omezena na předměty bez ceny umělecké a bez jiného významu. Ani ústavy, jimž ještě před nabídkou soukromého sběratele přízná neobmezené právo k výběru, neprojeví v té věci porozumění, jaké bylo lze očekávat. U Moderní galerie³ vadilo snad mínění, že starší umění nepatří do jejího programu, u Městského musea pak byrokratický poukaz k instrukcím zamezil přijetí daru celé řady uměleckých předmětů, obrazů, rytin, korespondence atd., tak že jeho fideletství teprve zakročením členů sboru obecních starších musilo takofakta býti přinuceno⁴, aby před dražbou se odhodlalo k dodatečnému výběru některých kusů. Tím vším nastalo rozbití vzácné ucelené obrazu kultury tří generací pražských, zvláště když i zbytek po dražbě měl býti rozvržen po obecních kancelářích a skladištích.

Klub, do jehož programu náleží zachování památek staropražské kultury v celém rozsahu, nemůže než těžce nésti takové nakládání odkazem, jež Pražanka věnovala svému městu v naději, ba přesvědčení, že právě zde najde se více piety, než kdekoli jinde. Klubu po tom po všem, co již nelze odčinit, nezbyvá než vznést na slavnou městskou radu snaznou žádost, aby aspoň zbytek legátu byl bez dalšího rozptylování uložen šetrně na vhodné místo⁵. Aby se pak podobné zjevy neopakovaly, dovoluje si Klub upozorniti, že by podle vzoru jiných měst měla býti zřízena poradní umělecká komora, již by se podobné záležitosti přikazovaly.

V PRAZE, dne 27. června 1910. ZA DOMÁCÍ RADU KLUBU ZA „STAROU PRAHU“:

Dr. J. GOLL v. r.,

místopředseda.

Dr. L. JEŘÁBEK v. r.,

předseda.

J. EMLER v. r.,

místopředseda.

¹ Pozůstatost nahromaděna v kupích na zemi, neuspořádaná, vystavena rozlápaní(!) v nedostačujících místnostech a byla bez dozoru(!) přístupna soukromníkům i hromadným návštěvám! (V takových okolnostech shledalo ji 250 členů Klubu Za Starou Prahu při návštěvě Strakova paláce). ² Tento soukromý sběratel získal si přístup(!) k pozůstatosti, vybral nejlepší předměty a nabídl za ně sumu, která byla dražbou téměř desetkrát převyšena! ³ Moderní galerie vybírala z obrazů již odkázaných(!) jen některé dle podivného měřítka kvality! Bylo přece její samozřejmou povinností, aby přijala každou práci Manesovu a každou práci Chittussiho. Kdyby byla již dnes prozřívavě spravována se zřetely uměleckými i historickými a byla tudíž spravedlivěji k umění bezprostředně současné umění předcházejícímu, musila by samozřejmě pracovat i shromáždění všech prací tak významných zakladatelů naší přítomné umělecké kultury. ⁴ Že odmítnuté obrazy nebyly bez umělecké hodnoty, dokazují naše reprodukce. K systému, jímž Moderní Galerie jest vedena, se ještě vrátíme. ⁵ Učinil tak předseda Klubu Dr. L. Jeřábek. ⁶ Stalo se tak již na základě usnesení městské rady.

REDAKCE.

71. A 72. Z POZŮSTALOSTI SLČ. J. SLAVIČSKÉ: A. CHITTUSIHO „KRAJINA“ A Q. MANESA „RODINNÝ VÝJEV“, NABÍDNUTÉ OBČI PRAŽSKOU A ODMITNUTÉ MOD. GALERII KRÁL. ČESKÉHOH ZAKOUPENY V DRAŽBĚ P. UN. PROF. DR. J. KRČMÁŘEM (71.) A P. TOVÁRNÍKEM ANT. POLÁKEM (72.)

KUBEŠŮV MLÝN MÁ BÝTI ZASYPÁNÍ

Ilustrujeme dnes případem Kubešova mlýna typický konec pražské péče o památky. V Praze jsou poměry majoritou památkám a zachovááním krásám města nepříznivé anebo i proti nim zaujaté a tak všechny ojedinělé popudy, vzcházející z náklonnosti k památkám a dané k jejich prospěchu, mohou se opírat jen o menšinu porozumění nebo dokonce mohou počítat jen s neutrální liberálností, která připouští, ale aktivně nejedná. Mnoho popudů tak nedojde vůbec uskutečnění a jen ty, jež jsou příliš neodstavitelné anebo jež náhodná konstelace poměrů propustila, realisují se snad konečně — ale ve formě zkomolené; neboť na uskutečnění přijatých podnětů a návrhů na zachování a opravy památek současní se připadajícími ji vlivem majorita a její výkonné orgány, jichž agendou musí projít.

Tak krásně miněný návrh, když i rozhodnutím byl přijat, stává se konečně skutkem pozmeněným, okleštěným nebo i tak zkažen, že není téměř formou záchrany, ale jakousi navždy stabilizovanou zkázou památky. Tyto činnosti a nároky majority, jež po přijetí návrhů sám i jeho dobrý úmysl křiví, postihují památky nejčastěji — při stavebních památkách v bořených nebo přestavovaných částech města — v jejich měnícím se okolí.

Rozřešení záležitosti okolí, jež je pro existenci každé staré stavební památky v měnícím se městě důležitým, zůstává neúměrně k diferencii, která zde nastala a která „okolím“ měla být překonána, sprostředkována — neklade se naň z oficiální strany důrazu anebo se i pomíjí: památka zachovává se pak bez příslušného ji prostředí a její zachování, které bylo tím zamýšleno, omezi se vlastně jen na nezboření, t. j. na pouhé její fyzické zachování o sobě. Takovým způsobem zachováno bylo v Praze již několik předních stavebních památek (Staronová synagoga, Dienzenhoferův pavillon na Smíchově) v takovém *oproštěném stavu*, že trčí jen jako holé architektury, bez situačních dat v okolí, které by jejich účel, smysl a charakter blíže určovaly a vyzdvihovaly (synagoga byla zbavena malého těsného prostředí ghetta, pro něž byla ještě velikou architekturnou, a Dienzenhoferovu pavillonu bylo vzato jej podmiňující zahradní prostředí, pro něž byl staven; z obou

tak zbyly — dvě historické architektury, gotická a barokní.)

Kubešovu mlýnu při vltavském rameni v Petřské čtvrti připravuje se podobný osud. Byl staven jako *mlýn*, v neoddelitelné spojitosti se ženoucí jej řekou; nutno jej tedy pokládati za památku nejen ve štítech (pro něž je ceněn), ale v jeho úplném celku dolů až k hladině ramene. Jeho okolím a prostředím, v němž byl a s nímž teprve bude i dále památkovým příkladem historické mlýnské stavby (tedy i kulturně historickou památkou), jsou proň jednak jeho volné vzdušné situování v nezastavěné poloze, jednak samotná hladina vodní. Se stanoviska stavební historie města a kulturní historie je tedy stavba mlýna neodlučitelna od dosavadního prostředí vody a vzduchu. Osud mlýna má však podle všech dosavadních rozhodnutí správy města býti utvářen ve směru, uvedeném všeobecně již napřed: bylo rozhodnuto, že mlýn má býti zachován a rozhodnuté zachování má býti tedy jen do litery a nikoli v onom širším a k památkám ohlednějším smyslu — mlýn bude zachován tím, že *nebude zbořen*, ale bude zasypán, jeho stavba ve výšce tedy snížena a bude k němu přistavěna řada domů jakéhosi bloku! Vyobrazení, jež přinášíme, jasně demonstrují, co tímto sprostředkem památka na charakteru svého určení ztratí, z někdejšího mlýna nezůstane nic než ty jediné ceněné šlity — tedy pouhé architektonické detaily.

Stanovisko zachování krásy města jest i v tomto případě v úplném souhlase se stanovisky historickými: pro krásu města byl obraz mlýna s odrazem ve vodní hladině, tato *dvojnásobná* krásná forma, kladnou, okrášlenou partií města — a místo ní má město dostati — nenutné a nešťastné dlážděné plochy.

Klub Za Starou Prahu při každé příležitosti a již vícekrát poukazoval na důležitost zachování ramene pro mlýn i pro obraz města a dožadoval se toho u městské rady. Nepodařilo se doposud dosíci změny v zamýšleném zasypání, ku kterému se nyní již dějí přípravy. Byla sice vypracována v regul. plánu pro Petřskou čtvrt variantu zachovávající část ramene před mlýnem, ale bohužel padla, poněvadž počítala s nákladnými nábrežními zdmi (jež esteticky

73. KUBEŠŮV RENAISSANČNÍ MLÝN V DOŠ. VADNÍ SITUACI NAD ZRCADLEM VLTAVY.

74. KUBEŠŮV RENAISSANČNÍ MLÝN NA SUCHU PO PROJEKTOVÁNĚM ZASYPÁNÍ VLTAVSKÉHO RAMENE

byly ostatně na neprospěch) a byla by vyžadovala nepoměrného nákladu — kdežto úprava volnými osázenými svahy, jak navrhoval Klub, jež byla by co do nákladu za-

jistě uskutečnitelná, nebyla vzata v úvahu. Klub zaznamenává tuto záležitost Kubešova mlýna, již nebylo nutno, aby došla až tohoto zakončení, s trapnou resignací. JNK.

OBJEVENÍ STŘEDOVĚKÝCH ČÁSTÍ V KLÁŠTEŘE KŘÍŽOVNICKÉM

Stavební vývoj kláštera křížovnického do poloviny 17. stol. je téměř neznám. Několik nahodilých zpráv v Tomkově „Mistopisu“ nestačí k utvoření představy o konfiguraci klášterních budov ve středověku a Tomkova mapa Prahy v r. 1419 má zakreslený tvar křížovnického bloku, jak jej vytvořila teprve poslední čtvrt 17. století. Před rokem počato s bořením kláštera. Dnes stojí již nový dům na místě bývalého pivovaru a staví se křídlo u Vltavy. Naděje, kladené v objevy zbytků při demolování obou křídel klášterních a pivovaru, zklamaly zcela. Teprve v poslední době při boření kaple, stojící nad t. zv. starým převorstvím, nalezeny byly ne zbytky, ale celá kdysi bohatě vyzdobená gotická místnost.

Vznik rytířského řádu Křížovníků s červenou hvězdou — jediného řádu původu českého — dlužno kombinovati časově i místně se vznikem kláštera blah. Anežky na Františku r. 1234. Než již po několika málo letech vzdala se Anežka své pravomoci nad špitálským bratrstvem, jež během doby vykonstruuje se ve zcela samostatný útvar duchovní se sídlem u sv. Petra. R. 1252 založen byl špitál sv. Františka u mostu Juditina, na místě strategicky významném, jak ukázala doba dynastických sporů na začátku 14. stol. Z této doby zachoval se pod nynějším kostelem jen spodek kostela sv. Ducha se zbytkem portálu.

Dalším článkem ve vývoji kláštera do nedávna známým byl věžovitý risalit s trojdielným oknem, děleným kamenými kříži v I. patře, jež později zúženo a uzavřeno půlkruhem. Pod nadokenní římsou gotický minuskulní nápis, ohraničený znaky křížovnickým a hradešinským s letopočtem 1526, udává původcem této stavby velmistra Václava z Hradešína. Klášter utrpěl silně stěhlou švédskou r. 1648 a brzy po té přestavuje se téměř celý. Jednopatrová

křídla k řece a do Křížovnické ulice s jednoduchou fačádou a s markantními vikýři na střeše vznikla tehdy. I generalát u mostu, jen o několik let pozdější budova s nejvyšším patrem přistavěným v empiru, dobře repraesentující sociální postavení řádu, jehož velmistrem je pražský arcibiskup, má jednoduše řešenou monumentální fačádu. Vědomá nemožnost konkurence s fačádou Klementina a nechut k pompesní dekoraci jesuitské residence donutila převora a pozdějšího velmistra křížovnického Pospíchala k zamítnutí Luragova návrhu na štukovou dekoraci fačády.

Vyvrcením stavebního rozmachu řádu křížovnického, jenž v téže době obdržel papežské potvrzení jako řád rytířský, je kostel sv. Františka, dokončený r. 1688. Další doby na kláštere jen v detailech měnily. Teprve nyní, kdy nádvorní trakty jednak nedostačovaly, jednak staly se zbytečnými, péči nynějšího velmistra řádu P. F. X. Maráta vzniká nový klášter. Ze starých budov zbude jen kostel, generalát a tak zv. staré převorství. A právě v této poslední části po zboření kaple z první polovice 19. stol., jež tvořila se sousední stavbou Václava z Hradešína nejzajímavější část nádvoří klášterního, nalezen článek spojující mezeru mezi polovicí 13. stol. a počátkem 16. stol. Pod bývalou kaplí v prostorné obdélníkové místnosti se dvěma obdélníkovými okny do dvora objevena po oklepání omítky tři krásné zachovaná gotická okna s opukovým ostěním a částmi kružby a nástěnné malby. Klášter vyhořel r. 1378, a ačkoliv r. 1394 dělá se již krov, přece zaznamenan je r. 1434 legát na „dilo špitálské“. Do 2. pol. XV. stol. bylo by možno klášti původ této jistě repraesentační místnosti, kde později na třech stěnách zobrazeny výjevy ze života Kristova. Dobře znatelná je zvláště horní partie z ukřižování Krista. Mezi okny do dvora vedoucími namalován na pozdější

75. STŘEDOVĚKÉ NÁDVOŘNÍ PRŮČELÍ. OBJEVENÉ PO DOBOURÁNÍ EMPIROVÉHO.

omítky v XVI. stol. kombinovaný znak Václava z Hradešína. V sousedních místnostech nalezeny nad pozdějšími klenbami stropy s jednoduše profilovanými trámy. Podobný strop měla snad i tato místnost, jež v 17. stol. byla valeně sklenuta, při čemž zazděno východní okno v lici zdi budovy. Okna do dvora poprvé ve hrotech zazděna v XVI. století a zamčena v obdélníková, podruhé na počátku XIX. stol. Ve vedlejší místnosti s risalitem Václava z Hradešína, který byl ke starší části pouze přistavěn, je pěkně zachovaný pozdně gotický portálek z pískovce a v jižní stěně zbytky zničeného ostění. Zvenčí na celém traktu nalézají se zbytky sgrafitové rustiky z 2. poloviny XVI. stol. a v zazděných hrotech gotických oken malované znaky a letopočet 1713.

K. G.

Z prohlášení, které učinil konservátor dr. L. Jeřábek v protokole komise, jednající o zachování objevených architektonických částí staré stavby křižovnického kláštera dne 16. června t. r., vyjímáme: „Konstatuji především s povděkem, že generál ryt. řádu Křižovníků projevilsám ochotu, dvorní část kamenného risalitu s trojdielným oknem z roku 1526 i s přílehlou místností zachovati až po prvé patro přísti budovy a že za tím účelem provedeny budou i nezbytné substrukce pro řádné upevnění základů této cenné budovy, jež nyní jsou úplně nedostatečné. Stejně důrazně však musím trvati na tom, aby zachována byla vedlejší část starého převorství z XV. stol. Vzhledem k tomu žádám, aby konstruktivní pilíře průčelí neporušily a byly umístěny ve zdi za průčelím, neboť jedině takto lze toto s bezpečností v nynějším stavu uchovati. Nikterak pak nemohu se spokojiti s tím, aby z místnosti této zachováno bylo pouze gotické okno na východní straně a pozdně gotický portálek na straně západní a musím litovati, že objevil se vůbec úmysl, části prvně uvedené vyjmouti a jako pouhé torso původní budovy — umístiti v budově nové. Neboť jsem přesvědčen, že při náležitě péči a dobré vůli — o níž na generalátu nepochybují — stavby provádějího lze provésti práce zabezpečovací cenné této budovy takovým způsobem, že může zůstati neporušena jako celek. Z důvodu toho nemohu také souhlasiti nikterak s tím, aby za účelem rozšíření chodby, za místnosti převorství se nalézající zkrácena, byla starobylá místnost ta o značnou část plochy. Rozšíření chodby na úkor památky tak významné bylo by trapným faktem pro nás jako citliví vzdělance. Zřízení nové chodby zachovávanou starou místností může býti kryto tím, že tato část opatřena bude skleněnými dveřmi v přechodu z části širší do části užší, čímž by rozdíl rozměrů velké většine návštěvníků zůstal úplně zakryt. Pokud se týče zřízení konstruktivních pilířů v zadní partii této místnosti, jež mají zajistiti nesení a stabilitu celé budovy nad ní se nalézající, navrhuji, aby pilíř západní o něco byl posunut tak, aby přišel mimo vchod do této místnosti (ještě nyní znatelný svým opukovým profilovaným ostěním). Zároveň navrhuji, aby úroveň dvora při starém převorství nebyla zrušována, nýbrž tato část dvora od ostatního oddělena, čímž půvab starobylého zákoutí tohoto jen ještě více vynikne. Žádaje jako konservátor, aby návrhům svým, jež nemají za účel překážeti provedení nové budovy, nýbrž jen zachovati odkaz minulosti a vzácnou památku v jejím celku, bylo vyhověno, apeluji i na generalát řádu Křižovníků, aby vzácnou památku tuto sám chránil a za jakékoliv její poškození zodpovědným učinil stavbu provádějího.“ Dr. L. Jeřábek, c. k. konservátor, v. r.

76. EMPIROVÉ NÁDVOŘNÍ PRŮČELÍ, POD NÍMŽ PŘI BŮŘENÍ OBJEVENO STŘEDOVĚKÉ PRŮČELÍ.

77. OKNA Z XV. STOLETÍ V SEV. STĚNĚ OBJEVENÉ GOTICKÉ MÍSTNOSTI. MEZI OKNY ZNAK VÁCL. Z HRADEŠÍNA Z XVI. ST.

78. OKNO Z XV. STOLETÍ VE VÝCH. STĚNĚ OBJEVENÉ GOTICKÉ MÍSTNOSTI. NA STĚNĚ V LEVO STOPY MALEB Z XVI. ST.

79. PERNŠTEJNSKÝ KANÁL: POHLED OD VALCHY.

80. PERNŠTEJNSKÝ KANÁL: U DĚK. KOSTELA.

81. PERNŠTEJNSKÝ KANÁL: U CÍSAŘ. MLÝNA

82. PERNŠTEJNSKÝ KANÁL: U BÝV. BÍLÉ BRÁNY.

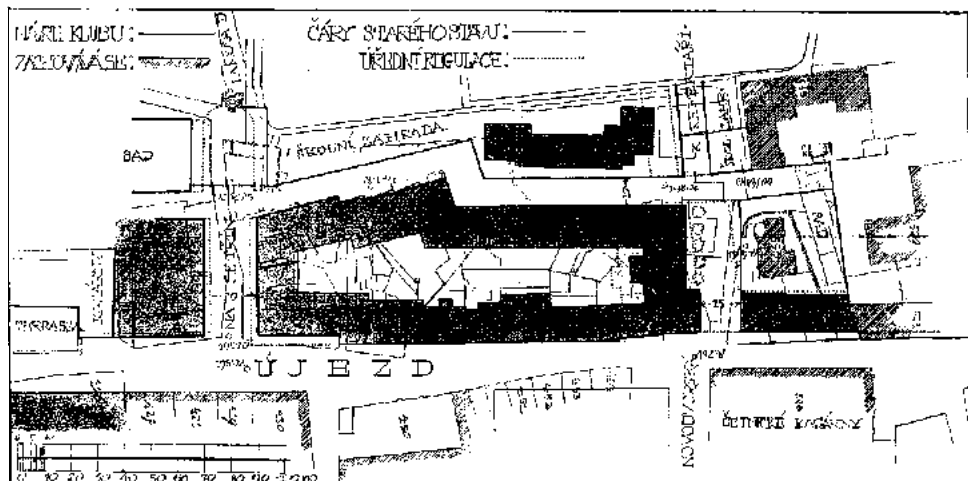
83. PERNŠTEJNSKÝ KANÁL V PARDUBICÍCH: SITUACE JEHO TOKU MĚSTEM.

Z PARDUBIC. PERNŠTEJNSKÝ KANÁL MÁ BÝTI ZRUŠEN.

V obraze města Pardubic jest od XVI. stol. podstatnou složkou tak zv. náhon císařského mlýna, spojující Labe s Chrudimkou a s ní související Loučnou a protékající na straně severní původní rozlohu města (obr. 83.). Původem patří mezi první rozsáhlé stavby vodní v Čechách, podnikané jednak porybným Štěpánkem na Třeboňsku, jednak neznámým hydraulikem na panství pana Viléma z Pernštejna, a vznikl asi kolem r. 1510, jistě však před r. 1515, kdy na něm již Vilém zakládá císařský mlýn. Jeho existence utvořila v městě několik situací, duchem středověkých, pro dějiny stavby měst v Čechách zajímavých a umělecky velmi cenných; zejména způsob, jakým řešeno jest okolí a přístup po schodišti do děkanského kostela a po mostě do jeho sakristie, vzhledem ke kanálu (obrázek 80.) nebo pohledy na místech, kde se kanál ztrácí pod zem [u císařského mlýna (obr. 81.), pod Pernštýnskou ulicí, pod hradbami u Bílé Brány (obr. 82.) a u masných krámů], patří k nejcharakterističtějším motivům starých Pardubic. Zасыпání kanálu nebo zmenšení vodního toku dosavadního, jak je v programu kanalizační komise pro střední Labe, zničilo by ráz nejzachovalejší části města a spolu ochudilo také při kanálu ležící staré památky o značnou část působivosti, závislé právě jednak na odrazu ve hladině vodní, jednak na visutém položení jich nad vodou. Ústřední komise vídeňská, náš Klub, Museum v Pardubicích, Archaeologická komise při České Akademii i Společnost přátel starožitností českých postavily se před rokem a ústřední komise i letos (viz úřední Mitteilungen 1910, 246, obr. 85. a 86.) protestem proti podobným úmyslům, ale zdá se, že nebezpečí dosud není zažehnáno. Ukazujeme dnes několika obrázky skutečnou krásu partií na kanále, aby samy mluvily pro své zachování, ale nevyčerpáváme ovšem všechnu bohatost scenerie, již podává tento kanál v celém svém toku.

Z. W.

REGULACE ČÁSTI MALÉ STRANY POD PETŘÍNEM.

84. ÚŘEDNÍ NÁVRH A NÁVRH KLUBU NA REGULACI ČÁSTI M. STRANY POD PETŘÍNEM. KLUB NAVRHUJE, ABY VOLNÝ POHLED NA KOSTELÍK SV. VAVŘINCE (PŘI ULICI SEMINÁRSKÉ) BYL ZACHOVÁN ASPOŇ TAK, JAK JE DNES A OTEVŘENÝ BYLY POHLEDY NA SVAHY PETŘINA, POD PETŘÍNEM PAK ABY UMÍSTĚNA BYLA NOVÁ ŠKOLA.

Část Malé Strany pod Petřínem, na jejíž úpravu zde reprodukován plán (obr. 84.) právě byl měst. stav. úřadem (III. odbor) vypracován a veřejně v květnu vyložen, je sice svou polohou skutečně částí Malé Strany, ale od jejího rázu a celku zcela odlišnou a oddělenou. Je to území mezi Újezdem a úpatím Petřina a mezi uličkami K lanové dráze a k seminářské zahradě, tedy vlastně jen rozlehlý blok, který neobsahuje uvnitř ani ulici ani zákoutí ani pořadí domů, jež by byly příležitostí, aby zde stály cenné objekty. Tak všechny estetické podmínky, jež regulaci musí se zde klásti, vyplývají nikoliv z vlastního jeho území, ale z objektů jeho hranic se dotýkajících: jest to především Petřín, nabízející zde krásné pohledy na své svahy a pak kostelík sv. Vavřince (při ulici k semin. zahradě).

1. Kostelík sv. Vavřince, který dnes rozdělen je v patra a byty, pod nimiž jeho stavba a stavební formy se úplně ztrácejí, (ale zajistě jednou, jako stalo se při kostele sv. Martina ve zdi, budou odhaleny), je zapomenutým, ale dobrým historickým* objektem a jeho situace měla by být ohleduplně k němu upravena. Regulační plán navrhuje však, aby kostelík byl obklopen z dvou stran pořádkem domů; protože by toto těsné sousedství vysokých činných bylo zhoršením jeho situace, navrhuje Klub v námitkách podaných proti plánu, aby volný pohled naň aspoň tolik, pokud je dnes, byl i v úpravě zachován a navrhuje, aby zamýšlená zde rozšířená ulice byla až k jižní straně kostelíka přeložena.

2. Petřín poskytuje zde dvě uživatelské výhody: jednak krásné pohledy do velkých ploch zeleni; jednak místa při úpatí bohatě nadaná zdravým vzduchem a tichá polohou. Úřední návrh nadbytečně disponuje zde několik,

rozměry nemožných, „sadů“. Klub navrhuje naproti tomu, aby byla zde situována školní budova, opodál starší, zde již stojící školy. Školní budova měla by tak za uvedených podmínek výhodnou polohu a byla by i důležitým činitelem pro obrácené pohledy s Petřina, neboť by byla jakýmsi přechodem od volné přírody k plnému zde projektovanému bloku, který by z části i kryla. Pro volný pohled na Petřín od ulice Novodvorské, na který v úředním návrhu se nepomýšlí v patřičném rozsahu, navrhuje Klub ve svém návrhu úpravu čar regulačních, kterou by byl co nejvíce rozveřen a kterému by ani nižší části nové školní budovy (télcovična) nevařily. Po druhé je Petřín v regulačním plánu dotýkán ještě při úpravě ulice K lanové dráze. Protože tato ulice zůstane (neuskuteční-li se návrh na vstup na Petřín v ose Františkova mostu) hlavním vstupem na Petřín, Klub navrhuje za to v námitkách vschop, aby byla tato ulice přímo význačně upravena jako sad (stromoradiemi atd.), jako „prodloužení Petřina k Újezdu; úřední návrh rozšiřuje totiž jen ulici K lanové dráze na obvyklou šířku, ale mimo jakýsi dekorativní parterre uprostřed (!) neurčuje její budoucí vzhled přesněji.

V úřední návrh pojata bylo i zřízení loubí v četnických kasárnách (býv. kostele sv. Máří Magdaleny). Poněvadž uskutečnění toho jest jednak pro dispoici kostelní stavby, jež pfece tím nesměla by být ohrožena nebo poškozena, téměř pochybným, a protože v dohledné době ustoupením protějších domů bude zde komunikace podstatně uvolněna, jest možno proti možnosti a nutnosti loubí podati odůvodněné námitky, jež Klub také k ostatním ve svém podání k městské radě připojil. Při tomto případě regulace jest důležitým a uvitání hodným i faktem, že — poněvadž uskutečnění její ukázalo se nutným a výhodným — bylo k ní přistoupeno neodvisle od ostatní regulace Malé Strany a že byla navržena i stavebním úřadem na zcela reálním podkladě a reálně — čímž příznivě liší se od imaginací a fantasií celkové regulace Malé Strany.

V.L.H.

* Byl to farní kostel se hřbitovem ve vsi Nebovidech, poprvé připomínán r. 1235 a až do opevnění Karlova ležící za hradbami městskými. R. 1666 byl barokně upraven, r. 1784 zrušen a r. 1789 prodán, načež adaptován na byty a hřbitov jeho zastavěn.

DROBNÉ ZPRÁVY.

STAV. SALLER A POSL. MYSLIVEC PODALI ŽÁDOST ZAZRUŠENÍ ŽID. HRBITOVA! Z deseti listů je známo, že podal stav. Saller a řiti posl. Myslivec námitky proti plánu pohřby v ulici Rabáňské a Břehové ve směr rozložení anšelmického hřbitova, žadající na úplné zrušení zastavění starého židovského hřbitova. Rada městské snímky ve schůzi dne 27. května zavrhla a linie, než se shodou obou stran. J. Enler dotkl se případu ještě jednou. Z jeho řeči vylínáme: „Pokládá bych vlastní skora se urážku tohoto slavného sboru, kdybych do detailů změřoval se o námitkách, v níž se žádá, aby byl zrušen starý židovský hřbitov. Kdo podal Vám věsm, veletčí písně, toto dobře zdání o nátičtých hodnotách židovského hřbitova, přiči náš pederážie, a myslím, že by bylo zbytečné dodávat tomu folie, kdybych se zde chtěl šitř o všem zmluoviti. Dalo by se ukázat, jak skoro všichni v námitkách je nespolehlivé a nesprávné, jak zvlášť historie citována jest nesprávná. Stručně řečeno: Co se nám zde předložilo, je velmi nekulturní činem a je škoda, že v tom ani slovem nebyl dotčeno náš kulturní historie Prahy a zvlášť židovské město. Žalil bych patřil daleko, kdybych chtěl jmenovati jméno Maizl a jiná. Víte, veletčí písně, že lidé toho rázu byli velikými mecenáši a svou dobu, a více, co vykonaly a kam přily jejich velké fundace a kam se dostala po smrti jejich pozůstatost — ale nepovádějte tedy řiti námitky jsou úplně nepřesné, chci ukázat na tomto místě jen k tomu, co by nás mohlo zajímat vzhledu komunální. (Podává několik dotazů.) Myslím, že se těmito věcmi vývody vyhoví tomu, co žadatelům se zřetle zdravotního tamlo na

mysli, ale prosím, aby dále o ostatních námitkách se někdo nešitřil, poněvadž bych nerad, aby se zdálo, že připouštíme možnost, aby se stalo totéž, co r. 1389. řid vznikla jako jinná selicha, kterou se modli ve staré synagoge, aby se zase jako tenkrát přehrabávaly kosti dávno setlelých židů na hřbitově, teď tak náležitě kvetoucí, a aby snad vznikla zase nějaká selicha — anno 1910.“

OHROŽENÁ AMERIKA. R. 1908 česká universita upozornila vládu na stavěnitě blíž české dětské nemocnice a žádala za jeho zakoupení pro některé ústavy lékařské fakulty, pro které se domáhá vědeckých budov. Stavěnitě se k tomu účelu dobře hodí a ježto náleží obci vinohradské, počalo hned jednání mezi ní a místodržitelstvím, o kterém bylo lze se nadíti, že záhy dobře skončí. Pak se dostala vše do Vídně a zde se ozval obvyklý odpor se strany ministerstva financí, jak ohlásil ministr vyučování v poslanecké sněmovně dne 10. května. Než v řiti ministrův ohlašuje se ještě něco jiného: *Konec Ameriky*. Patrně ministr v Praze nikdy nebyl nebo nebyl nikým informován, co je tato naše Amerika, sice by byl nemohl tak bez všeho, jakoby se jednalo o nějakou starou kůlu. oznamit deťovně toto: Se stanoviska finančního by bylo zakoupení (stavěnitě právě zmíněného) zamítnuto; naneštěj by se mohlo povolit přikoupení nějaké části pozemku, jež leží u budovy fakulty a patří obci pražské, tak zv. „*ulicy Ameriky*“. Doufáme, že obec pražská, i kdyby vláda chtěla koupit, Ameriku — neprodá — jak dobře potěší v sezení dne 18. května poslanec dr. Baza.

Jar. Goll.

LITERATURA.

Proti chudě vánoční náisně přišel veškonoucí knihupekýř tch letos celou řadu literatury speciálně pražské. Nejprve uvádíme dvě alba a vybranými pohledy z výhledů Prahy, různé pojímání i úpravou: *V. Neuberger* na Smíchovské stráně 20 celkových pohledů na město i detailních snímků z ulic, náměstí, Vltavy, Čertovky a Karlova mostu a vydal je v reprodukci světlotiskové a v úpravě *V. H. Brannové* (př. fol. K 250); *Irma Beláky* a *Josefka* dala reprodukovatí zineograficky dobře vyhládnut a technicky dokonale kámký fotografický inženýr *Mare Urbana* (početem 33 a obsahem hlavně málo známé a překvapující pohledy k Malé Straně a Hradčastm, chrámu sv. Víta a královskému hradu) a vydala je montované na volných kartonech, v mapě (m. př. fol. K 5-). — K popularizující spíš pro mládež a ženské ústavy jest třeba počítati *J. Kamprovu Procházký starou Prahou*, jichž 1. díl vyšel právě nákl. Topičovým jako 23. svazek knihovny Oseň (80 hal.) a *Ed. Stárka* knihu *Praha v době kamenné*, vydanou jako sv. 115. Dědictví Komeného. (K 2 90). První je obratně psaný průvodce po několika vybraných pražských architekturách (Týnský dvůr, sv. Jakub, Faustův dům a paláce Valdýstýny, Nostický, Lobkovičský, Malteský a Clam-Gallasův) s partiemi historickými i umělecky-historickými, druhý formou belletrickou (v čes. literatuře psátovou zejména Kl. Cermákem) a způsobem značně generalizující a nadávajícími již na základě materiálu z výkopů a literatury kultury neolitické v okolí pražské. — Slavnost UMS. na Vyšehradě, jejíž thema bylo: Praha se ložíš s Podskalkm, dala podnět k vydání *Památka Hata* stejného titulu, redigovaného drem *K. Zvěřem*. (K 1—). Všechny příspěvky literární (otisk starého článku archíváře *J. Emle* o pořádku plavců a právo pořádku v Podskalku, výhatek z *Wintrových Dějin* fenešal a obchodu, o dřevčích a plavcích v Podskalku, *F. X. Harasova* elegie Tři doby minulosti Podskalku, *J. Teigova* skizma o Sítovi z Otterdaru, *K. Zvěřem*, *V. Vojtěchov* a *Ed. Sebe-*

stov drobnosti kulturně historické, *K. Cuthův* nářet o novém Podskalku a *A. Dolenského* přehled podskalské skocografie atd.) obrací se s láskou a zřejmým ukazováním na anšelmici čtvrti a některé mají přes svůj přelíznostnou fakturu cenu bvalou. — Po dlouhé přestávce vyšel II. díl *Zpráv komise pro soupis stavebních, uměleckých a historických památek král. hlav. města Prahy* (2 K), s bohatým materiálem historickým. Dr. *L. Šetábek* podává jako referent památní spis užšího výboru Soupisové komise o současných návrzích na úpravu Starého Města (s velmi instruktivním plásem). Dr. *Fr. Korman* řiti dějiny komise a přeci již vykonanou, *J. Herain* zachycuje slovem i obrazem památku na králův dvůr u Pražské brány (stavbou místo repräsentativního domu) a popisuje malby nástropní, objevené před lety v bývalém paláci hraběte *J. P. Stráky* (s přílohou rozhodnutí správ. soudu o zachování tohoto paláce) a konečně přidává vážené tři fotografie pohledů na asanaci a Frankšské z r. 1894 a na Staré Město s nábrtem u pomníku cisáře Františka z r. 1873. Přidané poslaloky jednání komise sahají bohatě jen do r. 1905. — Největším obohacením letošní literatury v Praze je ház odporu I. díl *J. Teigových Základů starého mistopisu pražského* (Staré Město. I. sv. K 20—). Navazuje na Tomka, jehož se drží z pietty co do metody práce i zevnější úpravy knihy. Teige poskytuje mnohem více. Pro období 1437—1620 vypisuje z archivu městského i jiných archivů všechny správy o každém domě soukromém i obecním, mající vztah k portemku, budově, fundu, křivtopisu významnějších obyvatel atd. a doplňuje, kde je málo, i starší období Tomkova. Pli vynaloženou a důležitou obsahu dověd ovšem oceniti jen ten, kdo knihy užívá, ale i laikům není kniha nepřístupná, obsahuje řadu zajímavých zpráv kulturně historických. Přidané dvě tabulky ukazují nádhorný pohled z radnice a Smerhova z r. 1610 a plán Starého Města z r. 1725, kres.ený přis. mlynářem *V. J. Veselým*.

Z. W.

KRONIKA.

20. května. Městská rada: M. r. dr. Kačer řídá určení stavby *malostranského nábrží* z hygienických důvodů a zamezení dalším vyhlávním Malé Strany stavbou dalších veřejných budov. — K návrhu m. r. řaly uloženo stavebnímu úřadu, aby předložil v nejbližší době plán na úpravu *okoli Branného mostu a arcibiskupské zahrady*. — 27. Technická komise: Jednání o *mostu z Mlýnskýho ulice na Smíchov* a usneseno doporučit stavbu tříhranného pilíře při stavbě po březní řid. Vyslaven souhlas s plásem *pohřby Otřetnic* po přidání některých doplnků. — Daputace strany nář. sociál. podala starostovi dr. Grošovi petici, žadající zhození hradb *veškonoucí zahrady*. — Městská rada: Pro umístění *Muchovy Epigone slavnosti* vyhládnuta tři místa. Odliši souosel sv. *Čuligardy* zařadno sociálism *Fr. Duškov* a *Fr. Sýkrov*vi za dazora *V. Amoria*, odliši souosel sv. *Václavského* sociálism *Sitkov* Švehlíkem, aby *trhy na brambory ve velkém* byly přeloženy z Rybné ulice na Staroměstské nám. Usneseno, aby usvědčované *obrazy z pozůstatosti sl. J. Slaviné* nebyly prodávány, nýbrž v obecních místnostech středních a pod. vhodné umístěny. Povolená přeměna *část zahrady v ulici Hybernské čp. 1033-II.* ve staveniště pro občanskou tiskárnu. Zamítnuta žádost *JUDr. Brannbergera* za povolení novostavby čtyřpatrového domu na místě *Brannova domu* a odpráeno povolení

k zbourání tohoto domu (730-II.). — „*Národní Listy*“: Zpráva o *malostranské schůzi Klubu*. — „*Český Svět*“ č. 36: Detaily z architektonické výhledy *Vrbanské zahrady*.

— 28. „*České Slovo*“: Zpráva o *malostranské schůzi Klubu*. — 30. Seběre Občanské Besedy pro dolní Nové Město „U Bucké“, kde pojednal „*O potřebě dalšního Nového Města a regulaci čtvrti svatopetrské*“ oh. st. Tomáš Měšťák.

1. června. V rozpočtovém výboru snulv poslance *dr. K. Kramář* o *úředním komisí videné* a její reorganizaci ve smyslu rozluce z roku 1908 (zeštíti konservativní se zemským porádím sboru) a o *zákoně na ochranu památek*. — Objeveny *franky z XVIII. až XIX. stol. při benění domu „U svätého soudu“*. — „*Věstník obecní kraž hlav. města Prahy*“: O *ochraně uměleckých a historických památek* dle osnovy řadu staveb. Prof. *Kouke* o svém projektu *letenského parku*.

— 2. „*Nár. Listy*“: Zpráva: *Nové nábrží a mostu čis. Frant. Josefa „Juliana“* č. 22: Zpráva o odboru *ulic v Pelhřimově*.

— 3. Technická komise: Projekt *úpravy čtvrti svatopetrské* doporučenou předložiti ku schválení místodržitelství a zem. výboru. *Franky* a sv. *Jiří* nebudou doplňovány, pokud nebude místodržitelstvím zho-

ven rozpočet. Doporučení ku schválení některé změny plánu položky kolem Branky a schválení regulační čáry domu „U Holánků“. — **Nár. Politika**: Článek „Historie pražské zahrady“ (z tv. „sošolky“).

4. „Národní Obzor“: Zpráva o „malostranské schůzi Klubu“. — „Český Jih“ č. 23: Otištěn článek P. Janáka o branech pelhřimovských z Věstavky (čís. 4).

6. Šbor obor: starších: Schválení: Návrh, aby most přes Stvořici nazván byl „Hlavkovský“, změna projektu nábrží u mostu česle *Prostřední Josef*, změna plánu položky „U Holánků“ a u ulice *Rabínův* a *Bratřov*. Zamítnut protest řá. poslance V. Myslivce a stavěcí Fr. Sallera, žadatelci zrušení starého židovského hřbitova.

8. Skolák: komise: Usměreno doporučení, aby při školách u sv. Mikuláše a Tomáše zřízeno bylo čtyři patro. Pro školu u P. Marie Vítězně doporučení se stavební v semínkové zahrádě. Pro gymnasium doporučení se stavební v ulici Říční, kde by užito bylo kostela sv. Jana na Praze za školní aula.

10. Městská rada: Usměreno, aby záležitosti smlouvy o koupi hradeb o kasárny byla urgována. Soupisná komise upozornila radu, že městská rada se často obstarává o osekávání staré cenné portýly, že to magistrát zvláštní výhláškou zakazuje. — **Máj** č. 37: Zpráva „Svratky z Věstavy“. — „Český Svět“ č. 38: *Krátko u padesát let Bilandův Shydu*. — „Světlozor“ č. 36: Na zkráceně věst z Libna.

11. „Smě“ otištěn z Věstavky Klubu článek „Přehled“. — **Mitt. der Zentral.** Kom. č. 4: Výnos zena výboru pro král. Čís. 16. května 1910 okrajním výborům o jednání při zastávání, rušení a zakládání hřbitovů. Dr. M. Dvořák, Zastávající výhledu na klášter *Gmouzský* v Praze (a 3 obr. z Věstavky Klubu a návrh Dvořáka).

13. V. Neubert vydal album „*Pražské Branky*“.

16. „Nár. Politika“: Zpráva o architektonických nálezech v klášteře *Křižovníckém*.

— 17. „Český svět“ č. 39: Celkový pohled z paříž. 19. stol. na *Kostel sv. Bartoloměje v Kolíně*.

— 21. „Nár. Listy“: Článek: *Bratři Brauner - Shoen*. (Prof. Dr. Bohuslav Brauner) [podrobnosti o zřízení knihy Křesťanů].

— 22. Zemský výbor: Navrženo mistodřitelství, aby stvrzen byl projekt, navrhuje rozšíření *Karmelitánského a záměstí podniku „U Křtů“* budovami bez podjezdů. — *Porada zástupců města Prahy* a obcí sousedních *o jednání o pojmenování ulic v pražském policejním obvodu*.

— „Nár. Listy“: F. K. Hartus o pozůstatcích sl. J. Slavíně.

23. „Nár. Politika“: Zpráva: *restituční komise na chrám sv. Víta*. (Fr. K. Jirk.). — Výše: *Pamětní listy Prahy* se loudi s Podskalkem. — 24. Technická komise: Usměreno svolání mítní komise *o správu ulice Platnéřské* za účelem dohody se státní Klementina. Usměreno stvrzení při zřízení *komise* na *Radnice* pro *Pražský most* proti hluku centrální komise, *často se setkává souborami záměsků hejtmanských i obyvatelstva Hradem*. Zamítnut návrh Klubu, aby *Křesťanský náh* byl zrušen a i část hladový vodní. — „Nár. Listy“: Článek: *Přehled „U Křtů“* (dokreslení arch. J. Fanty a J. Kolářů rozhodlo proti podjezdům). — „Pražské listy“: Zasláno *komise* písemně star. pro Prahu a okolí v *skládkách kostelů Sv. Štěpána*.

25. „Smě“: Článek *Karla Poláka: Pro záchranu kostelů (kostel Václav Světých v Praze)*. — „Obecní věstník král. hlav. města Prahy“: Arch. Vojtěch vykládá o svém projektu *intenzivního přikopu*. — **Mitt. d. Z.-Kom.** č. 5: K. Hilbert: *Program stavební u sv. Víta na rok 1910*: Úprava menší malost: *vše mstecké*; Dr. H. Tietzer: *Náměstí v Pražské*; *Pernýnský kanál*.

— 26. Otevřeno *museum židovských památek v Praze* (V. — Benediktův).

— 28. Při boření *Stavby* *mlýnské* nalezena skříňka s pamět. listinami a mincemi.

ZPRÁVY Z KLUBU.

PRAŽSKÁ AGENDA. Praesidium městské rady příznivě vyřídilo naši žádost ze dne 16. března t. r. a posalo Klubu dosud vydané listy (č. 11. a 16.) orientující plánu Prahy a obcí sousedních s podotknutím, že ostatní listy budou posílány vždy po vydání. — C. k. ústřední komise pro zachování památek ve Vídni oznámila, že bude poslati Klubu své *Mittheilungen*. Upozorovala Klubem 2./VI. na opravu *dekanačského dvora* u *Horatdovích*. — 7./VI. požádána správa c. k. vojskové zásobárny v *Dejvicích* za povolení ke skúzkování a měření v *zásobně na Malé Straně* za účelem pořízení modelu. — Klub podal c. k. mistodřitelství 11./VI. žádost za zhoření *Karpelesova mlýna* na *Smíchově*, epis její poslán městské radě *smíchovské*, která podala podobnou žádost; potom pp. poslanému *JUDru L. Wintrevi* a inf. J. Neumannovi, aby Klub v té věci podpořovali; zároveň vyzvala *Ústřední Běseda* a *Spolek majitelů domů na Smíchově*, aby podaly podobné žádosti. — Městské radě pražské podala 13. VI. návrh Klubu s plámem na úpravu regulace části *Malé Strany* pod *Petřínem*; dále ji podal 16. VI. návrh úpravy regulace u *kostela sv. Duha*. — Magistrát města Prahy oznáměno, že byl portál „*U Sladkých*“ natřen zelenou olejovou barvou, se žádostí, aby zakročil. — Při komisi 16. června na zachování *chudinskou na Starém Úněteli* zastupoval klub p. *JUDr. L. Jeřábek*. — C. k. ministerstvo veřejných prací podala žádost o subvenci na pořízení *sbírek dispozitivů*. — Obecnískému klubu na *Malé Straně* poslán dopis sdělovací, avšak-li již své členy *dohodovými komise o regulaci Malé Strany*. — Městské radě pražské posláno 27. 6. podání klubu o *požádostech* *Slavíně* a *návrh klubu na zachování Brannova dvora s plány*. — Ústřední komisi ve Vídni posílali se podle *usnesení domské rady* *opisy všech podání klubovních*. *Fr. P.*

ZPRÁVA KNIHOVNIČKA. Do knihovny přibýlo darem: *Ferd. Pokora*: *Město Pacov a okolí. Stručná dějiny a popis*. S. ill. a mapkou. *Pacov 1910*. (Daroval autor). — Album „*Pražské Branky*“ vyd. V. Neubert a *Smíchově*, 1910. (Daroval nakladatelství). — *Průmyslové museum pro východní Čechy v Chrástě* daroval: *Dr. Šk. Chytil*; *Český grudiál literatury chudinských z doby kolem r. 1570*, *Chrást 1896*. *J. Fritz*; *J. Posel*: *Přehled výstavou ukázk fotomechanických způsobů reprodukčních*. *Chrást 1903*. *Fr. P.*

ZPRÁVA PORADATELE. V květnu požádána byla dne 29. vycházka

do *král. obory „Hvězdy“*, v červnu 12. na *židovský hřbitov*, 19. do *paláce a zahrady Lobkovických*, posledně vyšetřeno *sainony* bude dne 3. července (celodenní) na *hrad Křivoklát*. Ve vycházkách pokračováno bude na podzim, první vycházka bude dne 18. září. *D.Č.*

ZA ČLENY činné přítomní v *měsíci červnu*: *al. Roda Hlavkovský*, učitelka v Praze a pp. *Zaboj Mraz*, architekt v Praze a *JUC. Ludvík Klénka ryt. a Plastický* v Praze.

Z REDAKCE. Professor Dr. Alois Čenský zaslal nám každému članku v č. 5. „*Dva návrhy na zastavení náměstí Radeckého*“ připsal, dle něhož *měřítko* konstatujeme, že situace reprodukovaná v obr. 53. není reprodukce z jeho projektu, nýbrž jest jen náčrtem dle tohoto. Náčrtek byl kreslen jen k vůli informaci o myšlence projektu a odepřely-li se proto v některých detailech od projektu, nebylo to naproti z *myšlenky* svého návrh prof. Čenského ve zhoršené formě. Opovrhujeme tedy zejména, že v obr. 53. se ulice *Nerudova* posunuta nezpřísně o něco stranou a že přední křídla budovy jsou proti projektu prodouřena; jest tedy projekt prof. Čenského v těchto detailech *plánový*. Nám pak ho především a srovnání *agend* *racen* obou projektů, *znamená* *pravidla* *železni* prof. Čenského a *volného* *železni arch. Skřivánka*. *Pokládáme* *tuže* za *vzhled* *posudek* *obou projektů* *oplnění* *ještě* *v tom, že* *po* *trávně* *vnitřní* *dispozice* *a* *normální* *úchytění* *nebo* *projekt arch. Skřivánka* *prost* *vád* *jsou* *to* *samozřejmě* *podstatné* *části* *a* *vlastností* *káždě* *dobré* *architekturní* *jichž* *domáhali* *se* *a* *ne* *při* *odhodání* *donášti* *přichvil* *nadřazeným* *stodům* *některým* *vlastně* *náměru* *programu*, *jsou* *je* *především* *o* *veřejný* *estetický* *prospěch*. — *Veřejný* *řádek Křižovníků* *P. F. X. Maršál* *volně* *všechno* *ochotou*, *aby* *pro* *určily* *Klubu* *za* *Starou* *Prahu* *a* *Starou* *Klubu* *fotograficky* *byl* *objeven* *fragmenty* *starých* *stavebních* *period* *v* *budově* *kláštera Křižovníků*. — *Majitelé* *obrazů* *a* *požádostel* *členy* *Slavíně* *pp. univ. prof. Dr. Jan Křemát (A. Chittusov, Krajinu), Š. Kominský (J. Měnske, Krasba)* *a* *továrník* *Kar. Polák (O. Manja, Rodné)* *ji* *volili* *velmi* *laskavě* *k* *reprodukcí* *u* *Věstavky* *a* *nášli* *ji* *nám* *díky*. — *Pan* *arch. konz. Dr. Dvořák* *všechno* *v* *opět* *na* *opět* *fotografii* *a* *situace* *parulského* *kanálu*. *Pan* *red. F. Dvořák* *zapřel* *nám* *laskavě* *k* *reprodukcí* *snímek* *starého* *stavu* *dvora* *v* *klášteře Křižovníckém*.

Z ODBORŮ KLUBU.

ODBOR V PELHŘIMOVÉ. Na schůzce dne 29. května, která byla velmi četně navštívena a věnována projektu skript, obrazů ze stavebního vývoje města, stalo se usnesení založit odbor Klubu za Starou Prahu. Po vykonání zápisu a vybrání příspěvků došlo k druhé schůzi dne 19. června, která byla sice již slaběji navštívena, za to věnována změně regulace *Svatovítského náměstí* (se skript. obrázky). Srov. Věstník č. 4. — Odbor bude mít 1 člena zakládajícího a 25 členů. Práce dodává přitomná doba se a dostatek. Jest to výše dotčená zmiana regulace *Svatovítského náměstí*, kde klubový odbor vystupuje s návrhem p. arch.

P. Janáka, jsou to projektované přestavby některých domů na náměstí, na obzoru vystupující regulace Bělé, nařízení družstva bytového a. j. Nemením ovšem úkolem bude vychovávat občanstvo tak, aby mělo také zájem na těchto otázkách, což, doufáme, vykoná se příslušnými přednáškami, vycházkami k památkám městským vůbec, po příjezdě i návštěvami některých míst a měst v okolí. — O zřízení odboru se zasedli pp. PhC. Jos. Dobáš, Jos. Hrubant, edb. učitel K. Křivanec, odh. učitel Lukáš, soudce, G. Peickert, lesmistr, prof. Dr. Kar. Polasek, J. Postránecký, stavitel, P. Fr. Vaněk, děkan a Fr. Ziegler, správce škol

Odpovědný redaktor Pavel Janák, 51-1; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, Z. Wirth, J. za Starou Prahu vybírá poslední pátek v měsíci. Odklony článků i vyobrazení jest dovoleno, udiňní pramen. Štůcky se půjčují k otištění (6 haléřů za čtenářské centimetry). Ži *Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha 1, „U Vejvodů“*. Ži *Tiskem Dělnické knihtiskárny v Praze II., Myslivcov ul. Ži Štůcky od firmy V. Neubert na Smíchově*.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK I.

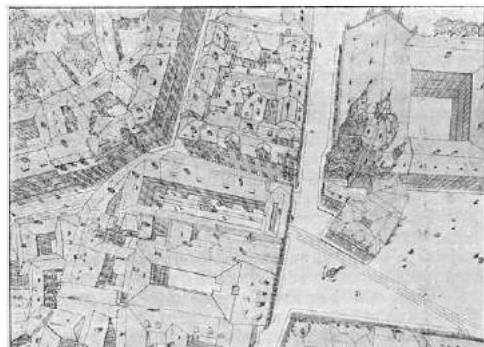
V PRAZE, DNE 29. ČERVENCE 1910.

ČÍSLO 7.

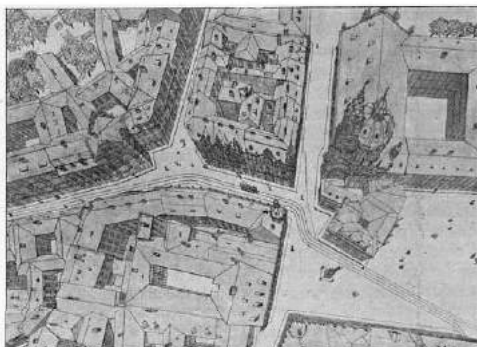
KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDELE A SVÁTKY OD 5. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY; ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNÍ ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚLECKOU PREMII, KTEROU PRO LETOŠNÍ ROK JE DŘEVORYT A. HOFBAUERA: PRAHA VE SNĚHU. — PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ.

PRŮLOM „U KLÍČŮ“ PŘED KONEČNÝM ROZHODNUTÍM.

Postupem instančním připadá nyní rozhodnutí o osudu průlomu „U Klíčů“ c. k. mistodržitelství v král. Čes. a záleží na jeho výnosu, jak bude průlom zastavěn. Ve Věstníku Klubu v č. 2. a 3. bylo objasněno, že jde zde stále o rozhodnutí mezi projekty, dvěma názorovými stranami zastávanými a žádánými: projektem s podjezdy (odpovídá rázu Malé Strany, je doporučován Klubem a k němu přiklonila se i městská rada pražská) a projektem na 18 m. rozšířené uličky Karmelitské (projekt „assanačního rázu“, odpovídá tendenci učiniti z průlomu pouhou stavební, parcelátskou záležitost zcela protistetskou a jest žádán činiteli místní politiky.) Městská rada pražská projevila přikloněním k podjezdovému projektu opravdové porozumění ve věci, jež bohužel nebylo tak převážné, aby projekt ten uznala za jediný, nýbrž předložila oba zde reproduované — tolik si protichůdné — projekty rozhodnutí Zemského Výboru:

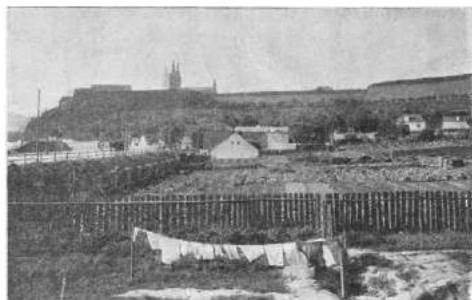
85. I. VARIANTA NA ZASTAVĚNÍ PRŮLOMU „U KLÍČŮ“, ZA NÍŽ PŘÍMLOUVÁ SE MĚSTSKÁ RADA A KLUB ZA STAROU PRAHU.

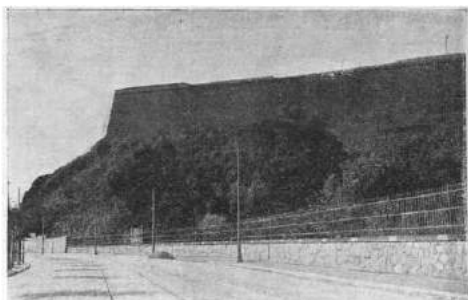
86. II. VARIANTA ZASTAVĚNÍ PRŮLOMU „U KLÍČŮ“ V ASSANAČNÍM CHARAKTERU, PRO KTEROU ROZHODL ZEMSKÝ VÝBOR.

1. Je v rázu města, zachovává jeho krásný rozvrh neporušený, zaceluje opět estetiky jivu, vzniklou průlomem.
2. Je komunikačně logický a bezvadný, převádí Újezd přímou přírodnou a nejkratší cestou do samého středu Radeckého náměstí.
3. Je stavebně-hospodářsky pro město jako celek a pro obec výhodnější: zastavuje a zužitkuje více plochy, jež zde k dispozici.
4. Je pro populaci a maloobchodnictvo Malé Strany výhodnější: tím, že nepředpokládá boření dalších domů, nevyhání obyvatele Malé Strany, otevírá drobnému obchodu a živnostem celé 4 strany uliční, z nichž zejména 2 strany v podlouhli mezi podjezdy budou přímo bazarem.
5. Je co do nákladů a závazků pro obec výhodnější: koleje elektrické dráhy a sběrač kanalizační, jež jsou průlomem položeny, mohou na svých místech zůstat.
6. Je rychlou odpovědí proti konečnému zacelení průlomu; poněvadž předpokládá méně novostaveb, může být záhy proveden.
1. Je proti rázu města, ruší pronikavě a škodlivě starý a krásný jeho rozvrh, utvoří uprostřed Malé Strany neestetickou, nikdy tam nebyvalou 18metrovou vinohradskou ulici.
2. Je komunikačně nelogický a chybný, ztěžuje přirozený proud Újezda tím, že prodlužuje jeho cestu obloukem a převádí jej v ostrých, nebezpečných křivkách do rohu Radeckého náměstí.
3. Je stavebně pro město jako celek a pro obec méně výhodný: zastavuje a zužitkuje méně plochy, dává však za to příležitost k „assanaci“ (!) a pozemkové liché jednotlivců se starými domy Karmelitské uličky.
4. Je pro populaci a maloobchodnictvo Malé Strany méně výhodný: bude mít za následek boření dalších malých starých domů a tím bude vyhánět dále nynější obyvatele Malé Strany, poskytne malému obchodu a živnostem jen dvě uliční strany v široké, tedy obchodně méně cenné ulici.
5. Je co do nákladů a závazků pro obec velmi nákladný: koleje elektrické dráhy a kanalizační sběrač, jež jsou zde již položeny, musí být přeloženy (!) do uličky Karmelitské, neboť na jich místech mají být stavěny domy, což bude vyžadovat nákladu mnoha tisíc.
6. Je dalším prodlužováním aféry průlomu: předpokládá další boření, další asanování, více novostaveb a odsunuje konečně zastavění průlomu opět do neurčita.

Zemský Výbor, který se doposud vždy svými rozhodnutími stavěl na stranu zásad zachování rázu a krásy měst, který reguloval tak vždy záslužně často jen prospěchářskou stavební politiku a administrativu a v který tedy skládána byla oprávněná téměř jistá naděje, že rozhodne i tentokrát ve smyslu ideálnějších zásad pro variantu I, rozhodl se na základě dobrozdání přízvaných znalců prof. Fanty a prof. Kotěry — pro variantu druhou, uváděje za důvody zejména — předpisy stavebního řádu mluvíci částečně proti variantě I a — přání místního obyvatelstva. Tímto rozhodnutím shroutilo se opět na ráz očekávání takřka před samým uskutečněním, že v Praze podaří se konečně prosadit dobré řešení veřejné stavební záležitosti proti špatnému. Rozhodnutí Zem. Výboru musí však být předloženo ještě mistodržitelství a Klub obrátil se nyní k tomuto a k Ustř. komisi pro zach. pam. ve Vídni a předložil jim svůj obhajovací materiál I varianty.

87. HRADBY PŘI POHLEDECH Z DÁLKY DODÁVAJÍ VYŠEHRADU MOHUTNÝ A VELKÝ OBRYS.

88. VYŠEHRADSKÉ HRADBY JSOU IMPOSANTNÍ, SKUTEČNĚ MONUMENTÁLNÍ ARCHITEKTURY.

NA OBRANU VYŠEHRADU.

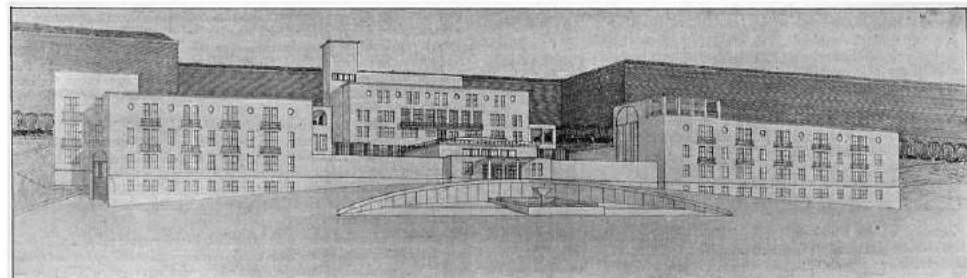
V poslední době zaútočeno bylo opět na Vyšehrad a to ihned z několika stran najednou. Důvody a způsob, jímž se to stalo, dokazují, že přístí vesměs jen z neporozumění a z omezeného, nízkého cenění Vyšehradu.

Jest omylem, pohlíží-li se na Vyšehrad jen jako na opevněné návrší, jako na vojenskou tvrz, která neslouží městu k okrase a považuje-li se Vyšehrad jen za pozemky a půdu, kterým nyní nadešel čas, aby byly konečně i ony srušeny a zlikvidovány — vhodným rozparcelováním na místa stavební!

Jestliže tedy hradby Vyšehradu jen jako pevnostní jsou podceňovány, uvažme, co jinak ještě znamenají a jaké následky by jich srobení mělo pro Vyšehrad. Především již sama veliká a prostá forma hradeb, ohromná, jednoduše a přísně formovaná massa cihelného zdiva bez malicherného členění, jen s kamenným obložím a tesanými znaky na rozích, je skutečně velkolepou monumentální a architektonickou formou, jež podstatně reпрезентuje mohutný dojem Vyšehradu. — Hradby poskytují veliké pohledy, třebaš ponuré, ale již z největších dálek působící (z Nuselského údolí, z Povltaví) a Vyšehrad označující a takového silného dojmu, že jsou v Praze bez porovnání. Ochuzení o tyto pohledy stalo by se jen ve prospěch ještě rychlejšího sevšednění a sbanalisování města v této partii. Avšak hradby a valy tyto tím, že převyšují značně planinu Vyšehradu, zastávají velmi důležitou funkci: působí totiž podstatně ke zvýšení a zmohtnění celého pahorku, sesilující jeho obraz výškově a zmohtňující výškový dojem tohoto jinak mírného návrší. Zbořením zdí padnou přirozeně i valy jimi podporované, výška návrší značně se sníží, povstale mírné svahy vtáhnou beztak nízký kopec ještě

více do rovného terainu a vyjma snad skálu nad Vltavou, nastane úplné splošení: bývalý dojem mohutnosti a síly nahradí se dojmem dokonalé sploštělosti. Zcela logicky nezůstane to bez vlivu na obraz města. Stržením hradeb a valů, snížením všeho splyne a zapadne Vyšehrad téměř úplně v šedi a jednotvárnosti svého přístího okolí a zmizí z obzoru města, jež bude opět o jednu velkou formu drobnější, o jednu velkou zelenou plochu bezbarvější.

Volá se dále po rozšíření VI. části města! Má se za to, že jest třeba čtvrti činžovních domů rozšiřovati do nekoněna, bez ohledu, kde se staví a co se tím poškodí. Pod Vyšehradem za krátko vše bude zastavěno a chce se tudíž pokračovati na Vyšehradě. Ovšem navrhuje se *prozatím* obsadit Vyšehrad tak zv. „domky rodinnými“. A kdyby opravdu to měly být jenom rodinné domky — bude vůbec možno je tam stavět? Pomijíme-li zatím úmyslné ohledy estetické, všimněme si blíže aspoň stránky finanční. Erár hradeb zadarmo nepostoupí, zboření hradeb a objektů vojenských, snesení kubatury valů, srovnání boků v mírné svahy, vůbec celý ten veliký pohyb terainu a úprava půdy na místa, k stavbě budov obytných způsobila, značí další náklady. A nyní teprve přichází vlastní úprava přístí části města vilového, k níž patří: zřízení schůdných a sjízdných ulic, dlažby, osvětlení, zavedení plynu a proudu elektrického, vody užitkové a pitné, provedení úplné kanalisace uliční, elektrická dráha atd., vše co pro město jest nutné. Vypočítejme všechny tyto summy, zjísíme získanou plochu k zastavení způsobitou, odečteme od ní plochy nutné pro veřejné ulice neb náměstí a usuzujme pak na cenu jednoho čtverečního sáhu takové vyšehradské stavební parcely.

89. JE MOŽNO STAVĚTI POD VYŠEHR. HRADBAMI. AVŠAK STAVBY MUSÍ RESPEKTOVATI ESTETICKY VYŠEHRAD: NÁVRH ARCH. GOČARA NA SANATORIUM V PODOLÍ TOMU POŽADAVKU VYHOVUJE.

90. BANÁLNÍ ČINŽÁKY NUSELSKÉ JSOU V KŘÍKLAVÉM ROZPORU S VELEKOLEPSTVÍM HRADEB.

91. VÍNOU NESMYSLNÉHO REGUL. PLANU OBSTAVUJÍ SE HRADBY VYŠEHR. BLOKY ČINŽÁKŮ, TAKŽE ZAHY ZMIZÍ Z OBRAZU MĚSTA!

Uvážíme-li ještě, že zakládáním v půdě, která většinou jest utvořena z násypu, se stavění budov nepoměrně sdraží, seznáme, že by bylo nejen neracionelní stavěti tu rodinné domky neb villy, ale že by to bylo finančně snad prostě nemožno. Vysoká cena půdy stavební, kdyby jinak zdravotní ohledy to připouštěly, diktovala by zde nesporně stavbu objektů naprosto užitkových, rozhodně ne rodinných domků neb vill, ale pouze domů činžovních.

Jiná cena Vyšehradu spočívá právě v tom, že zdvihá se tu jako energické dělidlo, jako významný mezník mezi staršími partiemi města a mezi mladými obcemi. Právě Vyšehradem na severu končí a uzavírá se obrovská partie pohledů vnitřního města a Vyšehradem zase postupem k jihu otevírá se nová partie pohledů, čekající teprve na své provedení.

Nebude však jen tak lehké nové části města v blízkosti Vyšehradu projektovati. Bude především nezbytné nutno Vyšehrad náležitě respektovati jak v proporcích (hlavně výškově), tak i ve formách samotných. Bude třeba opevněné návrší v jeho formě a funkci podporovati co nejvíce. Naopak nebezpečí pro Vyšehrad v tomto směru spočívá hlavně ve vysokých domech činžovních v bezprostřední jeho blízkosti. Neprozíravým plánem regulačním posunuty byly bloky banálních činžovních domů přímo až ke hradbám a dle tohoto plánu byly zde již některé domy postaveny. Vybavení těchto takto zkažených částí jsou trapně výmluvná.

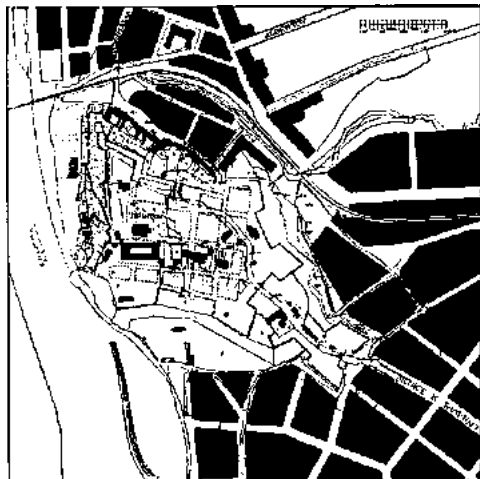
Stejně nebezpečí dlužno se obávati i se strany Podolí, jež nemá uspokojivého regulačního plánu a kde skutečně již jednotlivé činžáky zcela hrubého zrna rostou bez regulačního dozoru. Nejnověji pak má zde dojíti k dalším pronikavějším změnám stavebním: připravuje se za finan-

cování velké pražské banky rozsáhlé podnikatelské zastavování podolských pozemků činžovními domy a projektuje se na pozemcích na jižních stránkách Vyšehradu stavba velkého sanatoria těsně při hradbách ve výkroji mezi baštou XXXV. a XXXVI. Vzhledem k bezprostřední blízkosti tohoto ústavu před hradbami Vyšehradu jest třeba klásti největší váhu na respektování hradeb a zároveň i na využití jich jako pozadí k docilení harmonického, výsledního dojmu. Ke hradbám Vyšehradu musí se takováto stavba připínati jako další a náležitě nižší plný pás, musí sprostředkovati přímo jakési mohutné odstupnění mezi Vyšehradem a jeho okolím. Z projektů, které na sanatorium byly pracovány, uveřejníme dva: návrh arch. J. Gočára a arch. F. Roitha. Oba zúplna vyhovují estetickým podmínkám, jež respekt k Vyšehradu zde diktuje a jež z celé situace zde vyplývají: budovová skupina sanatoria obou projektů je správně rozvržena, souhlasně se základem hradeb, je formována ve velkých horizontálních a klidných hmotách a liniích, kterými obrys hradeb je jen sesilován; a také architektura obou projektů je v seriosním a tím Vyšehradu vyhovujícím slohu. Není proto možno hleděti bez sklamaní na rozhodnutí konsorcia sanatoria, jež žádného z těchto projektů nehodlá provést, není možno zatím zbaviti se obav, nebude-li sanatorium dle jiného projektu, tak jako mohlo býti dle obou těchto štěstím — nebezpečím pro Vyšehrad.

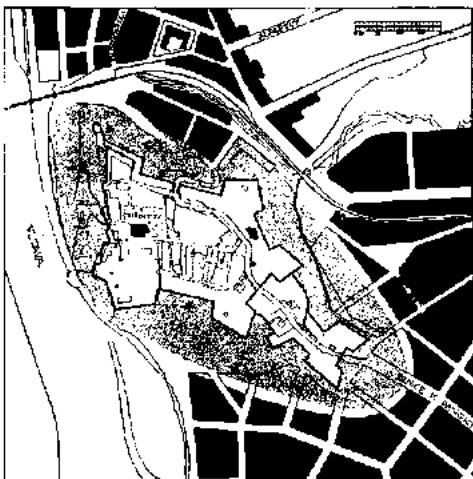
Malý záblesk jakéhosi lepšího řešení okolí Vyšehradu pronikl také při východní straně boků tvrze k Nuslím. Zde před baštami na severovýchodě byla totiž provedena úprava sadová, která šťastně převádí Vyšehrad do plochého terainu, jež ponechává také hradbám potřebné pohledové vzdálenosti. Tato sadová úprava na úzkém

92. STAVBY, VZNIKAJÍCÍ POD HRADBAMI VYŠEHRADSKÝMI, MUSÍ SPROSTŘEDKOVATI ODSUPNĚNÍ MEZI PEVNOSTÍ VYŠEHR. HRADEM A JEJÍM OKOLÍM: NÁVRH ARCH. ROITHA NA SANATORIUM V PODOLÍ TOMU POŽADAVKU VYHOVUJE.

93. VYŠEHRADEK, JAK CELÝ ZASTAVĚNÝ ZMIZÍ, NEBUDE-LI REGULACNÍM PLÁNEM NA TO PAMATOVÁNO, VMŮŘÍ CINŽÁKŮ

94. VYŠEHRADEK, JAK BY DLE ŽÁDOSTI KLUBU MĚL ZŮSTATI NEZASTAVĚN A OBKLOPEN ISOLUJÍCÍM PÁSEM SADŮ

pruhu země a její prospěch pro Vyšehrad dokazují potřebu Vyšehrad obklopiti a izolovati se všech stran. Regulační plán Podolí nevykazuje sadu. Podskali mimo nepatrnou část příkré straně na boku skály nemá ničeho, jako ostatní celá VI. část města a ani na straně nuselské nemá naděje na rozlehlejší sad; tak zůstávají tu tři, v krátké době hustě zalidněné okresy bezhygienicky nutných stromových a trávňkových ploch. Tu přichází téměř Vyšehradu a jeho úbočí velmi vstřícně; leží ve styčném bodě všech tří obcí a hodí se znamenitě k proměně v sad: má dobrou půdu a plochy ty nejsou jinak bez týmy na svém vzhledu a rázu zužitkovatelné.

Jest přímo frapantní, kterak vysoký význam a cena Vyšehradu po stránce estetické a historické, zasluhující respektu, jest v ostrém kontrastu k jeho téměř bezcennosti

ve smyslu čistě utilitárním. A přirozeně tento okrsek země, poskytující efektivně tak málo na zisku hmotném, může městu poskytnouti mnoho ve smyslu ideálnějších potřeb.

Energické oddělení Vyšehradu od všedního shonu ulice zachovanými zdi hradebními a valy a souvislým pásem sadů pod nimi budí bezpodmínečně uskutečněno. Vnitřní plochy Vyšehradu nebudí zneužitou k stavbě ilusorních domků rodinných. Okolí Vyšehradu nechť podřídí se mu úplně a podrobuje a zdůrazňuje jeho hrdá čela. Pohřebiště, místo posledního odpočinku a věčného klidu i míru našich slavných, nechť obdrží náležitou a konečnou úpravu a budí mu důstojným okolím toliko rozsáhlý architektonicky komponovaný sad. Nechť zmizí z Vyšehradu vše profánní a nechť Vyšehrad jest nadále místem vznešeným a krásným!

J. CH.

ÚVAHY O POLOZE RUDOLFSKÉHO MOSTU VZHEDEM K MALÉ STRANĚ.

Nový kamenný most u Rudolfiny, k jehož stavbě má býti již přikročeno, má býti situován kolmo na podélnou osu Rudolfiny a to uprostřed náměstí, v ose budoucí filosofické fakulty. Vyústění jeho bude zvýšeno proti břehu staroměstskému o 2 m, t. j. začátek mostu bude na kotě 194 00 proti nyn. kotě nábrží 192 00 a obloukem bude stoupá až uprostřed na kotu 195 40; bude tedy most nad normálním stavem vody u břehu 9 m, uprostřed řeky 10 40 m. Na Malé Straně ústí most na rohu Valdýnské ohrady (k tomu účelu zvláště zakoupené), takže bude jeho osa od osy lávky 65 m. daleko. Most bude tedy kolmý k ose Rudolfiny, ale nikoliv k proudu Vltavy, a budou proto pilíře jeho dle podmínek c. k. mostodržitelství odkloněny.

Jaké budou účinky této situace? Budou velmi vážné a nebyly patrně ani uváženy:

1. Komunikační: Osa mostu směřuje do Letenské ulice a kolmo ke hlavnímu proudu komunikačnímu v ulici Lužické, tedy pouze na Malostranské náměstí, čili ve směru, jimž pět jde na most nad elektrické dráhy, ale kde ostatní dopravní proud jest slabý a jistě nebude v budoucnu větší, neboť Malá Strana jest dnes celkem vybudována a osobní doprava směřuje většinou na Karlův most; za to hlavní proud do Brusky, jenž vybudováním tamějších nových čtvrtí jistě velice vzroste, bude se připojovat v kolmém úhlu na křižovatce v Lužické ulici.

2. Estetické: Na Malé Straně. Most, 16 m. široký a 9 m. u břehu vysoký, vyčnívá na místě dosud netknutém na břehu, které je nyní průměrně 2—3 m. nad normálem a jen pozvolna stoupá. Bude tudíž nutno provést násep od mostu až do ulice Lužické, při břehu 6—7 m. vysoký. Další následek bude, že alespoň část od mostu na sever v délce 65 m. k lávce bude nasypána a břeh opášen nábržím aspoň 7 m., snad i 9 m. vysokým. Jak rušivý bude účinek tohoto nábrží, vychází ze srovnání vysoký nynějšího zděného břehu a budoucí nábrží zdi a nebude

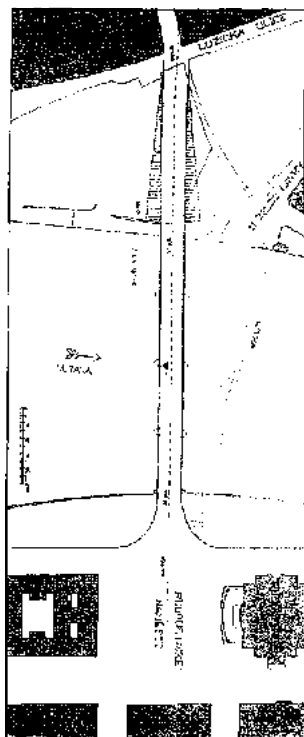
možno nějakým podbržím zlo toto odčinit. Zdali by zůstalo pak při provedení vysokého nábrží jen směrem k lávce či provede-li se také na jih, jest otázka — otázkou, při níž by mohla symetrie při situování tohoto mostu, dosud tak osudné na váhu padající, další oběti si vyžádati! Kde by vlastně měla symetrie ze staroměst. břehu odvozená přestat, když nemá a nemůže skončit na staroměstském břehu u Rudolfiny v nové partii města, pro sebe uzavřené, samostatný celek tvořící? Vyžaduje-li rudolfinské náměstí (jak se tvrdí) symetrické položení mostu, pak by snad neměla symetrie ani za mostem na Malé Straně přestat a mělo by vzniknouti zde právě takové náměstí, monumentálními budovami obklopené, ale naprosto nemalostranské; je to ovšem možno akademicky půdorysně řešit, není to však v soulase s charakterem Malé Strany a s pohledem na panorama Hradčan.*

Nasypávkou, již na most zapotřebí, zvýší se úroveň přílehlé části Malé Strany a toto násilné zasáhnutí nemůže zůstat bez rušivých následků, zvláště když je most řešen sám o sobě, bez ohledu na okolí, bez celkového projektu malostranského pobřeží. Bez těchto přípravy přístupů ku stavbě mostu na tomto místě jest lehkomyšlné a zavání při nejmenším — i kdyby konečná úprava dobře dopadla? — dlouholeté provisorium, podobné tomu, jaké ještě dnes vidíme na nasypáncem provisoriu u Palackého mostu.**

A dnes také není pravděpodobno, že by otázka panoramatu malostranského byla v nejbližší době vyřízena vzhledem k obtížím mnohostranným, nejméně pak jest postavení mostu v tomto místě schopno

* (Myslím, že tak mohou mluvit, neboť můj návrh z r. 1900 nemožnost tu ukázal).

** Zde ještě dnes není určité, jak bude druhá strana náměstí vybudována, neboť naléztí poněkud slušné řešení jest dnes nepoměrně těžké.

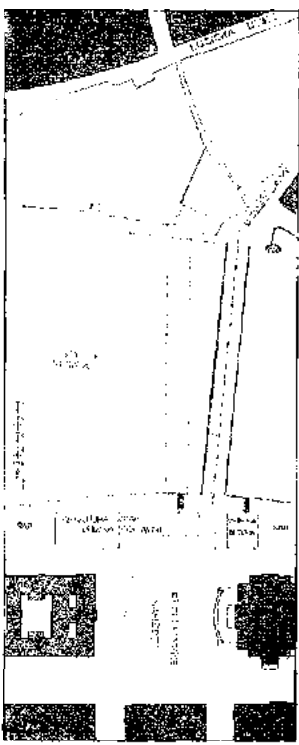
95. ÚŘEDNÍ NÁVRH POLOHY RUDOLF. MOSTU S VELKÝM NÁSPYEM, KTERÝ BUDE NA MALÉ STRANĚ NUTNÝ.

otázku k němu přiblížit; neboť tento prejedle dokončeno již mámu bude jen další mocnou překážkou řid-
měmu rozhodnutí. Je-li úmysl, mostem otázku tu roz-
hodnutí přiblížit, tedy se účinek jistě nedostaví, neop-
otázka bude ještě ztížena a rozkopaná a nasypáný
je. malostranský úde dlouhá leta evropsou na-
bou a bude jako ohlas „obrozeného českého“, uplat-
ňujícího se v symfonii Staré Prahy sice na význač-
ném místě, avšak hlas disharmonický, rušící, vyči-
kující naší nekulturnost, před světem nás uvádějící.*

Účinek mostu, jak je nyní situován, je dalekosáh-
lých důsledků pro Malou Stranu: je možno tvrdit, že
co do situování je esteticky zlý, nevhodný kompozi-
čně a ne daleko bezvadný se stanoviska požadavků
vodorovných, vzhledem k proudění řeky; ale také
očekávaný účinek osobního výtěžení na starom. břehu
sčítá úplně. Most v oblouku uprostřed zdvižený, za-
krývá tímto zdvižením — hrben — pohled na druhý
konec mostu, takže s Malostranského břehu nebude
vůbec vidět předložený plochu náměstí, a bude sa-
krupu spodní části univerzity snad až pod I. patro,
a bude-li na náměstí státi kdy jaký pomník, nebo
fontána, bude viditelná jenom nejhorší její část,
ostatky bude v pohledu již od malostranských budov
zakryt — účinek to, jasně jistě není vůbec estetickými
rodiči očekávan ani žádoucí, ale o něm se možno
přesvědčit na místě. Františka při pohledu na
újezdská kasárna od Národního divadla: za hrben
mostu má celá spodní část kasáren až do I. patra,
a to přes to, že stojí tyto kasárny ještě na terasu
asi 4 m vysoké.

To jsou celkem vadné situování mostu. Uváživ je,
žádá Klub k návrhu své technické komise, aby
k jižšímu budoucího účinku nynějšího situování mostu
postavena byla na břehu malostranském *dvéřná*
šablona profilu mostu i s budkami a nejlépe přiléh-
lých částí nábreží, a aby naznačen byl budoucí násp-
— *at Klub již před předložením rokem o to žádá,*
doum marně odpovídá na tuto žádost urgová.

Dále navrhuje Klub, aby most byl tak položen,
aby jeho počátek na staroměstské straně byl v sever-
ní rohu náměstí, nikoliv v ose, a aby, maje směr
kolmo ku proudění Vltavy, ústil na Malé Straně
blíže k Láve, tedy v místě, kde dnes situace je skoro
hrozná — kde není možno tak zůstat vzhledem k tomu,
že zde již stojí většinou nové čtyřpatrové domy. Tím
odpadnou nevýhody dříve vyjmenované anebo budou
podstatně zmírněny. Tak nebude nutno číst starvěti
vysokého nábreží, nebude nutno svyřovat břeh Malé
Strany bez předchozího přesných návrhů a provisorium
zde povstalo nebude tak do očí bijící, o čemž by po-

96. NÁVRH KLUBU NA PŘEMÍSTĚNÍ MOSTU RUDOLF. Z ESTET. DŮVODŮ NA MÍSTO NYNĚJŠÍ LÁVKY.

dati důkaz mohla šablona téžby mostu také na tomto místě postavená.
Nastane tak možnost snadného rozvětvení komunikace do obou blav-
ných směrů komunikací, a pohled malostranský utrpí touto změnou
oponěrně méně. Také staroměstská strana získá, neboť most nebude
úmyslně mýti na osu univerzity, a tedy zakrytí mostu hrben nebude
již tak trapné. Při této příležitosti bylo by na čas vůbec uvažovati
o úpravě Rudolfského náměstí v architektonický prostor.

Naskytlá se zde v souvislosti se všemi ostatními zlepšeními, jež při-
náší návrh Klubu, ještě další možnost: rozšířit a zúplňovat architektonič-
nost Rudolfského náměstí *dostavením jeho čtvrté strany.*

Čtvrtá (reálná) strana náměstí tvoří nyní sad přilávek, vlastně pořadí
přirodů rostoucích stromů, které sice nejsou nesprávným způsobem
panoramatu Hradčan, ale také ne správným: neboť jsou mezi výsoké
architektonickými panoramatem a mezi přísně architektonickým ná-
místím pojednou nestandardním, cizím prvkem městského „učením“ za-
hradnického. Mimo to stromy zakrývají částí Hradčan nestátní a osodné,
nejnou prostřed k Hradčanské kompozici — *ale vyrostly pod Hrad-
čany a krotí svým vzrůstem vždy více a více z nich zakrývají.* Klub klade
proto ve svém návrhu na místě tohoto sadu *architektonickou stranu,*
k náměstí a jeho poměrům půdorysům i výškovým souměrou, která

by se těmito vlastnostmi s obrazem Hradčan *vše architektonicky*
jednotila. Její půdorys vyplývá z úvahy *uspořádat náměstí a její omezenou*
výšku, (která musí být spíše menší než dnešní stromy), bude pevným
stavěním základem pro obraz Hradčan: byla by zde tedy možná bud
vyhlídková arkáda (případně arkádový dvůr pro umístění plastik), anebo
i architektonický arkádový řešená výstavni (prizemní) budova — jež
mohla by mít i velmi výhodné rozměry ploché a volání po vhodných
výstavních místnostech v Praze by kusečně vyhověla.

Postavení budovy takové, sloužící nejen uměleckým výstavám, ale
i občasným jiným výstavám (veřejné výchovným, spolkovým), jež náleží
přímou v povinnosti pokrokového a moderního města, ukáže se v Praze
zajisté záhy neodkladným — a zde naskytá se pro ni místo, jež nový-
žaduje nákladu, je v nejkrásnější poloze a ideálně ve vnitřním městě
situováno v sousedství a v souvislosti několika veřejných budov při-
buzných účelů.

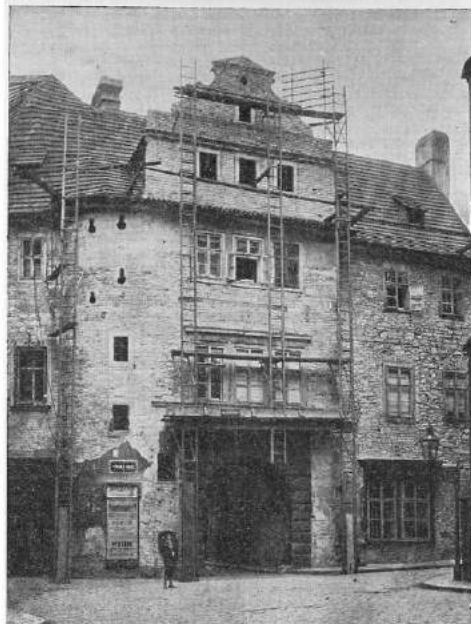
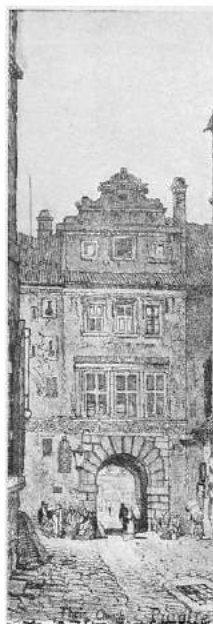
B. H.

*Příklad porušení staroměstského náměstí jest výstrach, jak
dlouho může stát hanba, o níž jsme již po zhoření domu Krenova
vícekrát byli přesvědčeni, že musí být aťmy bry, raději haed — a to
bylo před desítky lety!

97. ZDVIHÁJÍCÍ SE OBLOUK MOSTU BUDE ZAKRÝVATÍ PŘI POHLEDU Z MALÉ STRANY TĚMĚR CELÝ PRÍZEMEK UNIVER-
SITNÍ BUDOVY. I TATO ESTETICKÁ ZÁVADA BYLA BY V NÁVRHU KLUBU MENŠÍ, NEBOŤ MOST NECÍLI NA OSU UNIVERZITY.

NA UNGELTĚ A ROHANSKÉM PALÁCI OBJEVENA BYLA SGRAFITTA!

98. PŘI OPRAVĚ UNGELTU OBJEVENY BYLY NA PRŮČELÍ POD OMÍTKOU STOPY CHIAROSCUR. JEN POD HLAVNÍ ŘÍMSOU, PŘI OKNECH SCHODIŠTĚ A ZA ŘÍSALEM. STARÁ VYOBRAZENÍ UNGELTU (90–100.) UKAZUJÍ SOUHLASNĚ, ŽE JEŠTĚ V POLOVICI 19. STOL. BYLO CELÉ PRŮČELÍ VÝZDOBENO A NENÍ TĚDY VYLOUČENO, ŽE NEPOZORNOSTÍ PŘI OTLOUKÁNÍ OMÍTKY OSTATNÍ VÝZDOBA ZNIČENA.

Ungelt — Týn — je nejstarší opevněné místo v Praze, kde byla celnice od IX. století až do r. 1774. Středověkého vzhledu Ungeltu neznáme. Teprve od polovice 16. století můžeme pozorovati jeho stavební vývoj. Západní průčelí s bossovanou branou, se střílnami v levém přístavku, zakončené vzhůru štítem renaissančním, působí zcela dojmem pevnosti v městě. Zcela jiný dojem činí v nádvoří severní trakt s otevřenými arkádami sloupovými v I. patře. Rovněž ze 16. stol. je vedlejší budova, pokrytá v patře chiaroscurami. Ostatní domy v nádvoří, z nichž některé jsou bohatě zdobené, jsou většinou ze 17., 18. stol. a I. pol. 19. stol. Ungelt jakožto celnice patřil českému panovníkovi. Od dob husitských však o majetek tento často dělil se s králem Staré město Pražské. Za Ferdinanda I. je Ungelt opět majetkem královským. Kolem r. 1553 byl úředník nad Ungeltem, Jakub Gránovský z Gránova, ze zámožné patricijské rodiny pražské, přijat do stavu rytířského. Tomuto Jakubovi Gránovskému daroval pak král Ferdinand I. západní část Ungeltu, kterou tento v několika letech přestavěl v nynější renaissanční trakt. Letopočet 1559 nade dveřmi hostince a 1560 se znakem Gránovským na portálu pod arkádami ve dvore datují bezpečně tyto části. Všechny je stavěli jistě

100. DETAIL POD OMÍTKOU OBJEVENÉ SGRAF. VÝZDOBY (KOLEM ROKU 1601) ROHANSKÉHO PALÁCE.

italští mistři, již zprvu byli povoláni ku stavbám Ferdinandovým, ale brzo pracují i na stavbách jeho oblíbených úředníků, jako byl Florian Grispek a jakým byl i Gránovský. Při nynější opravě západního průčelí Ungeltu nalezeny byly mezi okny pod štítem zbytky chiaroscur. Mluvití o nálezu není vlastně správné, neboť tyto malby byly odkryty jistě do konce let padesátých, jak vidíme na rytině Fescově dle kresby Kandlerovy v Mikovcových Starožitnostech, díl II., str. 95. (viz obr. 99), kde je celá západní část Ungeltu ozdobena figurálními i ornamentálními malbami a na lithografii S. Proutové (obr. 100.) Současně po oklepání omítky nalezeno na fašádě několik vrstev „řádkového“ zdiva, jež nelze sice snad nazvat románským, jež však přece pochází ještě ze středověké stavby Ungeltu. Při opravě bylo toto zdivo, jakož i kvádrové zdivo v průjezdu přes protest konservátorův znovu omítnuto, a tím bližšímu ohledání a zjištění zabráněno. K. G.

Z prohlášení, které učinil konservátor dr. L. Jeřábek dne 6. června na stav. referátě a na to v protokole komise, jednající o způsobu opravy fasády Starého Ungeltu, vyjímáme: „Musím s politickým konstataci, že mi nebyla podána o započatí opravných prací na Starém Ungeltu úřední zpráva a věsti si na toto opomenutí ostrou stížnost, za jejíž vyřízení žádám o předložení tohoto protokolu panu starostovi, jako chefovi magistrátu. Důvodem se cestou soukromou, že s opravami započato, zjistil jsem dne 6. června, že celá omítka na průčelí byla již až na jádro osesána a že na římsu nad oknem II. patra i v hořejší části sloupků meziokenních objevily se zbytky chlóreseur. Po celkovém odstranění omítky nelze již bohužel konstatovati rozsah této umělé výtvarné, ale poněvadž byla i tímto skrovnými náklady oprava průčelí značně zkomplikována, žádám, aby se oprava památky stala způsobem, odpovídajícím jejímu historickému významu a trvám na tom, aby buď byla dána konservátorovi volnost označiti, co se dít má, nebo aby byly předloženy přesné návrhy na opravu, o nichž bych se mohl vysloviti. Pro nejbližší dobu žádám, aby byl zaveden stálý a pečlivý dozor na místě, aby nálezy byly chráněny v nynějším stavu, dále aby bylo pátráno po případech i jinde po sgrafittech a konečně, aby byl náčez bezodkladně fotografován. Stejně důrazně žádám, aby bylo konečně již započato s pracemi zabezpečovacími ve dvore, které se stálými odklady stávají co den naléhavějšími.“ K předloženým potom návrhům na úpravu průčelí Starého Ungeltu učinil též konservátor poznámky: „Nemohu souhlasiti s tím, aby přízemní část průčelí a průjezd byly omítnuty, protože je tam zachováno řádkové zdívo; tyto části buďtež jen spárovány. Římsa nad portálem průjezdu budí čistěna, chlóreseuro po hlavní římsou i mezi okny zabezpečeno, vyspáráno v omítkě a vápennou vodou očištno. Dřevěný portálek nad oknem vpravo vedle vchodu, k vůli němuž byla osesána část římsy, budí odstraněn.“

[Mnoho podobných objevů v poslední době při boření nebo opravě budov učiněných pohulo Klub k podání tohoto návrhu obci:

„Slavná městská rada král. hlav. města Prahy!

Poslední dobou při řadě oprav a bourání domů v Praze byly učiněny téměř pravidelně v každém případě cenné, narmoze pak významné objevy zlomků nebo i dobře zachovaných detailů historické architektury a malířské výtvarnosti. Tyto nálezy nesporně nutno pokládati vesměs — ať již více nebo méně — za důležitou pro stavební historii města Prahy, která je jimi — a byť i jen v malých úlocích — doplňována a rozšiřována. Proto všechny tyto případy byly sledovány se zvláštním zájmem od jistého množství kruhů i veřejnosti a proto bylo i odůvodněno, jestliže při objevech a pracích s nimi spojených byly dovolávány pří-

slušné orgány veřejné správy a jestliže činnost těchto byla přísně kriticky a s napjetím sledována a posuzována. Podepsaný klub dovoluje si však tímto podáním požádati slavnou městskou radu o pozornost k početnosti těchto objevů a k závěrům z ní vyplývajícím. Uváží-li se, že v poměrně krátké poslední době půlroku učiněny byly nálezy v 6 domech a to: č. p. 615-I v Dlouhé třídě (stukový reliéf), č. p. 346-I na Perštýně (malované stropy a fresky), č. p. 700-II ve Vodičkově ul. (fresky), č. p. 640-I v Ungeltě (sgrafitta), č. p. 191-I u Křižovnické (gotická okna, ostění a malby), č. p. 380-III na Újezdě (sgrafitta).

Je možno již nápadnou početností proti dřívější jich ojedinělosti vysvětliti s velkou pravděpodobností tím, že nyní bourání i opravy provádějí se relativně s větší pozorností a s menší zaujatostí proti památkám, a je dále možno z toho vyvoditi, že v pražských domech vůbec je téměř pravidelně tajeno ještě veliké množství podobných cenných zlomků a detailů a že není možno předem žádný z domů určených k bourání nebo opravě naprosto neomylně klasifikovati jako bezcenný dle zjištění jeho zevního stavu. Poněvadž pak při tomto skrytém bohatství starých památkových detailů je objevení jich odvislé od péče a úmyslné vedené pozornosti, jaká se práci věnuje, je v zájmu dalšího obohacení našich historických znalostí o Praze, aby všechny práce, při nichž, jak již uvedeno, nikdy předem není možno vyloučiti, že nebudou učiněny objevy, daly se pod řádným odborným a stálým dozorem.

Poněvadž pak není tou dobou mimo konservatory přímo k tomuto dohledu určených orgánů a poněvadž není možno tento stálý dozor na místě samém vsunouti v tak již obsáhlou funkci konservatorů, dovoluje si podepsaný klub žádati slavnou městskou radu, aby mohl přispěti věci dobrovolným dozorem členů své domácí rady a to ve formě, kterou dovolují si zde navrhnouti:

1. Slavná městská rada svolí zásadně, aby zástupce Klubu za Starou Prahu měl přístup na opravy domů, bourání, výkopy uliční atd.
2. Na legitimaci, která mu bude vydána na žádost Klubu magistrátem král. hlav. města Prahy pro každý případ zvláště.
3. Slavná městská rada v důsledku toho vloží do všech svých svolení k bouráním a opravám atd. podmínku, že po všechen čas práce takto legitimujícím se zástupci Klubu bude přístupna.
4. Klub za Starou Prahu zavazuje se, že bude vysílati k doзору členy, kteří jsou k tomu svými stavebními zkušenostmi kvalifikováni.
5. Klub za Starou Prahu převzeme na sebe tím, že pojalší vyslané své zástupce proti úrazu, všemuhu zodpovědnost v tomto směru.
6. Funkce dozoru bude zástupcem Klubu prováděna ve formě rad stavbyvedoucím a především k účelu všlechného upozornění magistrátu a konservatora při objevech.“

V Praze, dne 1. srpna 1910.

BAROKNÍ DŮM „U STRÍBRNÉHO SOUDKU“ ve Vodičkově ulici (číslo 36), zbořený v červenci 1910, byl typická stavba městská z pol. XVIII. stol., zajímavá nejenom honosným průčelím, ale i situací nadvorních křídla pozdějšími přístavky a úpravami schodišť a pavlačí; zbudován jsa na středověkém půdorysu obdélném, měl dva dvory za sebou položené (zadní až v druhé polovině XIX. století zabral asi zahradu) různého charakteru: přední, architektonicky uzavřený, do něhož se otvíraly v obou poschodích pavlače, a zadní, zabraný kolnami a stájemi. Jako v Praze skoro všeobecně, i v tomto domě objevily se při bourání pozdějšími adaptacemi zakryté detaily původního výstroje: trámy povalového stropu,

Z MIZÍCÍ PRAHY: PRŮČELÍ BAROKNÍHO DOMU ČP. 700-II „U STRÍBRNÉHO SOUDKU“ VE VODIČKOVĚ ULICI. ZBO-

pomalované zeleně a žlutě tónovanými akanthy a stopy současné freskové malby (v druhém dvore), velmi již setřené, na nichž bylo lze poznati architektury s akty ženskými a zástup lidí na lodičkách. S domem tímto padá další kus staré Vodičkovy ulice, jak ji již nebudeme téměř znati: byla to svou řadou bohatých barokních průčelí jedna z nejvýstavnějších ulic starého Nového Města, jehož charakter volných, dlouhých a málo nepravdělných ulic je dnes nejlépe zachován již jen v Jungmannově tř. a v Panské ul.; z někdejšího celku barokní Vodičkovy ulice zůstávají již jen dva malé zlomky: 3 zbylé domy vedle aproti „Stríbrnému soudku“ a nároží při Braunově domě dosud dobře zachované — a nyní ohrožené.

ŘENHO V ČERVCENI ROKU 1910. VE DVORE JEHO OBJEVENY BYLY SOUČASNÉ FRESKY.

KRONIKA.

27. června. Union. Čl. Ph. dr. G. Sebesta: *Progr zur Zeit des siebenjährijen Krieges* (1756—1763).

— 28. Začato a připravování prací pro opravu a odlišit sousoří sv. *Čertůvka* a sv. *Vojtěcha*.

— 29. Nár. Listy. Zp. Schůze komunálního výboru sdružených spolků *malostranských*. (Jednáno o vykládání Malé Strany, úpravy Chotkovy ul., školních budov, zastávkovní průlomy „U Klídků“, malostranském náhlíci a mostu u Rudolfiny). — Odhalen pomník probošta *Václ. Stulce* na Vyšehradě dle návrhu arch. *Fr. Mikše*.

— 30. Nár. Listy. Čl. Nový kamenný most přes *Vltavu* v Praze.

— 1. července. Městská rada. Usneseno jednati s ministrem státním, aby upustilo od podmínek požadovaných při zachování druhé restaurace na *Stavici* čp. 858-II. (vybavování zde mezi alcepy, úprava schodiště). M. r. *Soukup* upozorňuje na nutnost opravy věže *zvonopetrské* a zřízení průchodu v ní. — Technická komise. Neučení žádný návrh na rozšíření *Železné ulice* pro přílišné ceny požadované vlastníky domů. Doporučeno zrušit kaňčatovou alej na *Letce* z důvodů regulačních. Usneseno oznámit architektům, sdruženým v „*Manes*“, žádáním vyplacení nové umělecké soutěže na most u *Rudolfiny*, že pro krátkost času nelze soutěže vyplatit a že umělecká výzdoba mostu je již úplně připravena. Vypěná bude offerntní řízení a stavbu ležení k opravě průčelí *Týnského chrámu*. — Paměti deska *Jana Sv. Freisa* dle návrhu arch. *J. Götze* a sochaře *B. Kofky* odevzdána pražské obci do úpravy. — Světozor. 1910. č. 39. *Podskali*. (s 360). — Věstník obcí. čs. 12. Arch. *J. Vejnyška* a *A. Grgel* o svých projektech na letenskou komunikaci. O ochraně umění a hist. památek podle osnovy staveb. řádu. — Rude Kvetky. čs. 2. Poslední nově *Podskali* (fot.) Obráz *P. F. Kralička*. Pod *Střovicemi*.

1. a 2. *Fotografický kurs* studentského odboru Svazu pro okružování a ochranu domovní. (Fotografie ve službě ochrany a konsekvence.)

— 2. Sbor obecních starších. Usneseno, aby z náměstí od *Rudolfiny* na *Malou Stranu* postaven byl kamenný most dle projektu městského stavebního úřadu nákladem 7,000.000 K.

— 6. Nár. Listy. Zp. Stanovisko Klubu k adaptaci starých domů při úpravě „*Minuty*“. — Architektonický Obzor č. 7. Čl. *J. Hentrich*: O stavbě střeš. zámku na hrade *Pražském*.

— 7. Jiskra. čs. 27. Čl. Hygienické nedostatky domů našeho města (*Pelhrimov*).

— 8. Městská rada. M. r. *Seyd* žádá za urychlení regulace čtvrti sv. *Petrské*. Povolení bourání domu „*u Kládků*“ a podminout, že s bojem se nezáže, dokud zemský výbor nezhodí regulační čáry. — Technická komise. Jednáno o projektech arch. *Vejnyška* a *Pospíšila* na úpravu letenské komunikace a odevzdány anketě. Schválen návrh

staveb. úkazu na úpravě *Libertova*. — Světozor. čs. 40. Čl. *Al. Klauz*, *Chrást* (s 12. fot.).

— 10. Nár. Listy. Čl. *Ješek Hájman*: Akademický dům. (vybor. nový regulační plán *Palackého nám.* a návrhy arch. *Grigya* na Akademický dům). — Star. Věstník. čs. 14. Upravení na 6. ústřední Věstník Klubu. — Hl. Kurýr. Fot. domů „*u Kládků*“; odkrytí románské (f) části v klášteře *Křižovníckém*.

— 12. Nár. Politika. Čl. A. Srd. Z půl století. III. (Jak vypadala Praha v letech předšestnáctých). — Lidové Noviny (Brno): Z pražského předpokl. II. (*Podskali* a *M. Strana*).

— 13. Nár. Politika. Čl. A. Srd. Z půl století III. (Dokončení.)

— 14. Čes. Jih. čs. 28. Zp. Starobylá sgrafita na domě dra *Čáka* v *Gávoře*.

— 15. Městská rada. M. r. *Sialaž* žádá rychlé opravy osvětlení *Průněho mostu*. M. r. *Kodek* navrhuje zrušit konci za účelem pedání vhodných návrhů na úpravu *vyšehradského* a *podskalského* náhlíci při vystupení vlny na *Výtozu*. — Nár. Politika. Zp. Nález historických zprávek o *Rohanském paláci*. — Zvon č. 44. Obit v podání jehou v zřetelosti pražských ml. *Slavinských*. — Obecní Věstník. Čl. Nový kamenný most u *Rudolfiny* a zp. O prodejí uměleckých předmětů do ciziny. — Světozor. č. 41. Čl. dr. *V. Šolán*, *Lapidarium* muzea král. čs. (s fot.). — Osvěta. čs. 8. dr. *F. X. Haras*, *Budovnost Staré Prahy*. — Obecní Věstník. čs. 13. Nový kamenný most u *Rudolfiny*. Výstavní sály v obecním domě u *Průněho mostu*. — Správa Obzor. čs. 7. Čl. dr. *E. Smolová*. O právní povaze pražských podjezdů a podlouhů.

— 16. Deník: zpráva Klubu o objevených sgrafitech na *Rohanském paláci*. — *Pražský Obzor*. Zp. Oprava radnice v *Plzni*.

— 21. Nár. Politika. Zp. Senátní stav kostelka *Věch Světých* v *Kolíně*.

— 22. Městská rada. Vzáto na vědomí, že ministři státní schválili projekt mostu u *Rudolfiny*. Schválen návrh m. r. dr. *Pika*, aby byl majitel domů v *Železné ul.* naposledy vyvázná k odělení svých podmínek, než, aby se přikročilo k úpravě jiné komunikace. — Český Svět č. 44. Obrázky starostkyní památek z *Č. Budějovic*. — Máj čs. 43. Čl. a. sgrafita na *Rohanském paláci*.

— 23. Den. Feuilleton. *Pražské židovské museum* (z *Frankfurter Zeitung*).

— 25. Union. Zp. Oprava fresek *S. Navrátilových* z r. 1845 v zámku *Ebochovickém* (malíř *K. Reiss* z *Liberce*).

— 27. Nár. Listy. Čl. *V. Vojtěšek*, *Podskalské radnice*.

— 28. Nár. Politika. Zp. Kaple sv. *Floriana* v *Kladně*.

ZPRÁVY Z KLUBU.

PRAŽSKÁ AGENDA. Odesláno: 1. července požádána ústí. kancléř hl. *Sylvia Terroucy* o zachování fresek, objevených v kostele v *Petrovici*. — 7. čec. Radě král. hl. m. Prahy podána žádost o věnování 25 známky kostela sv. *Václava* na *Zderaze* archivu klubovnímu. — 8. čec. P. Ph. dru. *Brannbergovi*, zaslan opis podání k radě král. hl. m. Prahy o Braunově domě a kopie plánu. Radě král. hl. m. Prahy nabídnuto ke koupi pro školní knihovny 200 alb „*Krásná Praha*.“ — 14. čec. zaslan p. *JUDr. K. Cihartovi* v *Táboře* dědi. žádající o zachování sgrafit na jeho domě. — 14. čec. oznámeny konservatoru *J. Heraltnovi* objevy sgrafit na *Rohanském paláci*. — 14. čec. *Jihoslonská Akademie* v *Záhřebě* vyslovuje soustrast nad úmrtím *Vana ryt. Trzského*. — 14. čec. Požádán *Krouček* příst. starostnosti v *Plzni* o bližší informace ohledně opravy domů na náměstí v *Plzni*.

Dostlo: 2. čec. Radě král. hl. m. Prahy oznámení, že nemůže zakoupiti nabízených j. 250 alb „*Krásná Praha*“, poněvadž není prostředků, z nichž by se náklad ten uhradil. — 7. čec. Č. k. ministři státní v *král.*

Českém oznámují, že ministerstvo veřej. prací nemůže pro tento čas klubu povolit mubveni. — 9. čec. Radě král. hl. m. Prahy v vyřízení podání klubu oznamují, že trvá na zrušení bezmoci při *Kuběckém* mýně. — 14. čec. Č. k. ministři státní v *král.* Českém na základě vynešení č. k. ministerstva kultu a vypočívání žádá o informaci, mnohé-li obažující výlohy, spojené s porizením modelu *Malé Strany* a *Hradčan*. — 15. čec. Radě král. hl. m. Prahy oznamují, že č. k. valitěti: 8. sboru povolilo přístup tech. úředníku Klubu dovojen. záznamů v *Praze III. na Rybárně* za účelem vyměřování apod. pro model *Malé Strany*. — 21. čec. *Jihoslonská Akademie* v *Záhřebě* děluje za projevy soustrasti nad úmrtím *lv. ryt. Trzského*.

NOVÉ PŘISTOUPILÉ ČLENOVÉ KLUBU. Za členy státní přistoupili v měsíci červenci: *al. Selenka Baldová*, člen cínový Městského divadla na *Král. Vinohradech*; *al. Marie Kratoch*, bibliotekářka *Nápravní knihovny*; *pp. Dr. Barto*, profesor c. k. průmyslové školy; *Jan Bouček*, obchodník; *Emil Háček*, profesor konservatoře v *Saratoře* na *Rusku*; *Jarda Franc*, intenz; *Justus Mach*, intenz; města *Prahy*.

Z ODBORŮ KLUBU.

Stanovy prvního odboru Klubu v *Pelhrimově* byly schváleny c. k. ministrem státním. Odbor čítá jednoho člena zakládajícího, vdp. *P. Vánka*, děkan, a 25 činných členů: Městská rada, městská společnost, pp. *Josef Dobřák*, ředitel měst. škol, *Ph. J. Dobřák*, *Fr. Fara*, starosta města, *MUDr. Vojt. Fara*, obv. lékař, *Hanaš Fried*, kand. profesury, *Karel Hostomský*, tovarník, *Josef Hrubant*, odb. učitel, *Ph. Karel Isert*, prof. gymnasia, *Ed. Janáček*, prof. gymnasia, *Karel Jun*, prof. gymnasia, *Karel Křivanec*, odb. učitel, *Jan Křivanec*, vrch. účetní měst. spitalny, *JUDr. Ant. Linhart*, advokát, *Josef Lukáš*, c. k. soudce, *J. Novák*, prof. gymnasia, *P. Jaroslav Paulus*, kaplan, *J. Peikert*, lesmistr, dr. *Karel*

Polesný, prof. gymnasia, *Prostránský*, stavitel, *MUDr. Fr. Tysovský*, okr. lékař, *pi. Anna Sebestová*, vdova po c. k. profesorovi, *pp. Jan Vyhynský*, c. k. profesor v. v., *Fr. Ziegler*, správce chlapeckých škol. Na ustavující valné hromadě dne 19. června zvoleni do výboru: dr. *Karel Polesný*, gymn. prof., předsedou, *Karel Křivanec*, odb. učitel, jednatel, *Josef Hrubant*, odb. učitel, pokladník, *J. Peikert*, lesmistr, *Kar. Postránský*, stavitel, člen výboru bez funkce: *J. Lukáš*, c. k. soudce, *Ph. J. Dobřák*, náhradník, *P. Fr. Váněk*, děkan, *Fr. Ziegler*, správce škol, revizory.

Odpovědný redaktor *Pavel Janák*, 51-J; redakční rada: *K. Guth*, *B. Hübschmann*, *Zd. Wirth*, *Fr. Za Starou Prahu* vychází poslední pátek v měsíci. Otištění článků v vyobrazení jest dovoleno, udání pramen. Štůky se přičítají k otištění (6 haléřů za števoreční centimetr). Zp. *Vydává Klub Za Starou Prahu*, *Praha I.*, „*U Vejvodů*“. Zp. *Tiskem Dálkové tiskárny v Praze II.*, *Myslíkov* ul. Zp. Štůky od firmy *V. Neubert* na *Smíchově*.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

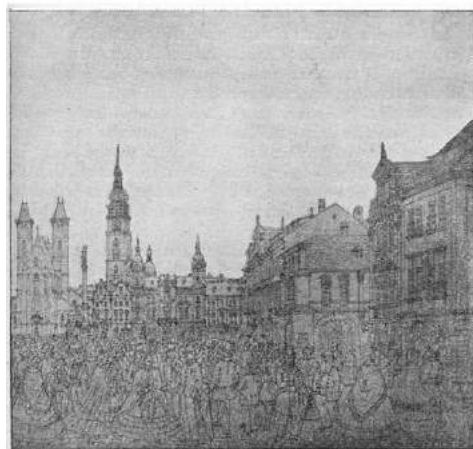
ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 26. SRPNA 1910.

ČÍSLO 8.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I, „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 5. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBU VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚLECKOU PREMII, KTEROU PRO LETOŠNÍ ROK JE DŘEVORYT A. HOFBAUERA: PRAHA VE SNĚHU. — PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ.

**Z HRADCE KRÁLOVÉ: KRÁSNÉMU RÁZU VELKÉHO NÁMĚSTÍ HROZÍ
NOVÉ NEBEZPEČÍ ČTYŘPATROVÝMI DOMY!**

103. VELKÉ NÁMĚSTÍ V ZACHOVANÉM JEŠTĚ CELKU DLE KRESBY MORSTADTOVY Z ROKU 1859.

104. VELKÉ NÁMĚSTÍ V DNEŠNÍM STAVU SE ZAKRESLENÝMI OBRYSY PROJEKTŮ. DOMŮ, KTERÉ RÁZ NÁMĚSTÍ PORUŠÍ.

105. SEVERNÍ STRANA VEL. NÁMĚSTÍ DLE RYTYNY; RÁZEM NÁMĚSTÍ JSOU DVOUPATR. ŠTÍTOVÉ DOKY STEJNĚ VYSOKÉ.

106. NYNĚJŠÍ STAV JIŽNÍ STRANY NÁMĚSTÍ, KTERÁ JEST Z ČÁSTI JIŽ ZKAŽENA NEVHODNÝMI TŘÍPATROVÝMI DOKY.

Hradec Králové jest právě v období velikých stavebních proměn, jež jsou při náhlém a vytrvalém jeho rozvoji za poslední léta nezbytné. Decentralisace předměstí v obvodu vnitřního města za obrannou čáru pevnosti, provedená Josefem II., zastavila vývoj Hradce na 100 let, avšak nemá dnes významu jiného, než že udává, na jaký

okruh přibližně rozšíří se město v několika desetiletích. Přirozený příliv obyvatelů, vzrůst průmyslu i obchodu a sebevědomá, účelná politika komunální to zaručují. Správa města dala již tomuto vývoji určitý program opatření generálního plánu zastavovacího. V něm nepočítá se s regulací ve starém městě, poměrně odlehle od továr-

niho a dopravního ruchu čtvrti kol nádraží i od rychle se tvořící čtvrti kotážové, ale přes to znenáhle změny, které se tam dostávají, žádají nutně jednotné, společné měřítko při povolování staveb. Především jest nutno zajistiti náměstí, jež jest jedním z nejkrásnějších v Čechách. Známá veduta směrem ke kostelu sv. Ducha s oběma jeho červennými zvonicemi, Bílou věží i věžemi staré radnice, vysokým sloupem Mariánským a dokonce i s komínem pivovaru (!) má málo rovných svoji divadelní dramatickosti obrysův linie. Půdorysně jest náměstí typem města vzniklého podél důležitých cest obchodních; jeho rozloha vyčerpává spolu s dvěma rovnoběžnými uličkami na severu rozlohu celého původního města. Domy jsou úzkého průčelí, značné hloubky, dvoupatrové. Jejich střešní římsa obíhala do nedávna kol celého náměstí a tvořila z nich jednotlou souvislou stěnu uzavřeného prostoru; dnes však jest na několika místech prolomena nešetně vestavenými novými domy. Jest to třípatrový dům řádu Jesuitů vedle Mariánského kostela, jímž ztracen kontrast mezi jeho věžemi a

zbořeným dvoupatrovým domem „U Beránka“ a dva třípatrové pseudorenaissanční domy na místě bývalého hostince „U černého orla“ a dvou starých domů sousedních. Nejnověji vyhořelý dům Spalkův a vedlejší blok dvou domů Kaivasových mají být nahrazeny dokonce domy čtyřpatrovými! Tato změna na nejzodpovědnějším místě náměstí proti kostelu Mariánskému byla by katastrofou pro celé náměstí jako Vejrychova radnice pro náměstí v Pardubicích, neboť severní strana náměstí úplně pozbude své jednotnosti výškové a ztratí se poměr mezi šíří náměstí a jeho stěnami — náměstí hradecké přestane existovati. Jediným možným stanoviskem jest, žádati doléhavě městskou radu, nejen aby setrvala při svém odporu proti každé budově čtyřpatrové na náměstí, nýbrž, aby nepřipustila leč budovy dvoupatrové (nejvýše s mansardou) a aby vprůčelí zámítla s náměstím všechny stavby nápadně vertikálně osové — jako je návrh předložený stavebníkem domů Kaivasových, a aby žádala fačády se zřetelně vyjádřenými čarami horizontálními. JSK.

Z PLZNĚ: DŮM Z NEJKRÁSNEJŠÍCH V MĚSTĚ MÁ BÝTI ZBOŘEN!

Nárožní dům na náměstí plzeňském, zvaný Guldenerův, má býti zbořen anahrazen čtyřpatrovým obchodním domem nejběžnější faktury. Bude to nejenom ztráta bolestná pro umělecký majetek v Čechách vůbec, ale také další, nenahraditelné ochuzení staré Plzně, dnes již v některých partiích skoro demolované, a zejména krok k úplnému zničení nádherného dojmu, jež vyvolávalo kdysi hlavní náměstí plzeňské všemi svými harmonicky zladěnými stěnami. Strana, na níž stojí dům Guldenerův, zůstala dosud jediná intaktní, bez novostaveb činžákového charakteru, které již na ostatních stranách všude se vtrácejí svým banálním průčelím a svou výškou, pro toto starobylé náměstí nevhodnou. Pro boření Guldenerova domu není — zdá se — jiných důvodů než spekulací; stavba sama, podle architektonických forem díla 1. polovice XVIII. století, s bohatou dekorací pilastrovou i plastickou nad okny, s mohutným štítem a jadrně vyvinutým portálem je přes pozdější přestavby neporušena ve svém charakteru a schopná po adaptaci ještě dlouho sloužiti účelům obchodního a nájemního domu.

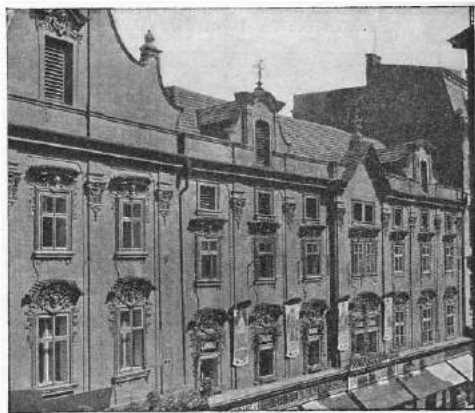
Klub Za Starou Prahu spojuje se s Kroužkem přátel starosti v Plzni na obranu Guldenerova domu a v souhlase se zakročivší již Ústřední komisi pro zachování památek ve

Vidni obrací se k městské radě plzeňské důrazně se žádosti:

Slavná městská radol Náměstí plzeňské ve svém starém stavu bylo jedním z nejceněnějších náměstí českých měst a významnou národní památkou, která dokládala nám kulturu, hmotnou sílu, uměnímilovnost i schopnost k umění našich předků. Každý z domů náměstí byl výmluvným za měšťana a rodinu, kterým patřil a kteří se k jeho stavbě rozhodovali anebo kteří jej, když nestačil jich sebevědomí a hrdost, přestavovali a obnovovali, a byl výmluvným za zdatnost a uměleckost stavitele, který jej stavěl. Ale všechny domy, t. j. všichni měšťané Plzně a všichni stavitelé a zajisté i rada města zůstávali při tom pamětiví uměleckého celku náměstí, jež vždy se jako rovni si spoluobčané podrobovali. Proto všechny domy, ač jsou jednotlivě tak umělecky osobitými, zachovávají a tvoří ráz náměstí, jako všem povinnou a všemi chráněnou část města. Slavná městská rado, račť v připadajícím tu rozhodnutí o osud Guldenerova domu býti pamětivá této převzaté a dochované cíti náměstí plzeňského a račť výkonnou svou mocí působiti k tomu, aby nedošlo již nikdy k prolomení tohoto společného vědomí krásy a rázu náměstí zvlášť a neporozuměním jednotlivce! Z. W.

107. GULDENERŮV DŮM V PLZNĚ: PRŮČELÍ DO NÁMĚSTÍ.

108. GULDENERŮV DŮM V PLZNĚ: PRŮČELÍ DO ULICE FODERMAYEROVY.

ZELENĚ V PRAZE UBÝVÁ.

Podstatnou známkou charakteru celkovéhozjevu Prahy je její vegetace. Praha, díky své zeměpisné poloze a svému historickému vývoji, získala všechny potřebné předpoklady ke vzniku zahrad, parků a zalesněných ploch, jež všechny dodávají jí veliké přednosti estetické i hygienické před řadou jiných měst evropských. Zeměpisná situace pražské kotliny poskytl zeleni straně, vláhu široké řeky, břehy řeky a četné ostrovy. Hradčany, Petřín, Strahov, Letná a na druhém břehu Vyšehrad, Žižkov a částečně i obvod Vinohrad s Riegrovými sady, všechny tyto zalesněné vrchy tvoří přirozené krásné hrady a charakteristické formy města. Též všechny ostrovy od židovského až po Rohanský obohacují svou zelení celkový obraz Prahy.

Ale i uvnitř architektonického útvaru města zůstalo výhodně vyhrazeno Praze, aby byly její čtvrti obdivuhodně obohaceny a zkrášleny renaissančními a barokními i volně sázenými zahradami paláců, klášterů a měšťanských domů; Praha děkuje to svému významnému postavení v minulosti jako královské sídelní město a město šlechty. Konečně i v samotných ulicích a náměstích Prahy, v jejích zákoutích a v poměrech k budovám, i uvnitř jich dvorů je zelen živým, stále doprovázejícím a obrazy města zkrášlujícím činitelem — takže možno zeleni pokládati přímo za jednoho ze strojních estetických faktorů ve zjevu Prahy.

Bohužel neporozuměním a neprozíravou stavební politikou je zelen Prahy stále ztenčována. Přehled zničených zahrad a pokácených stromů jen za několik posledních let je trapný a k úvaze a nutně k povšechnému důraznému protestu vedoucí. Necíli se k tomu, aby zelen v Praze přibývalo, nýbrž násilně jsme ji zbavováni a ve velkých rozměrech. Padla krásná botanická zahrada na Smíchově, padla celá Kanálka, Ohrada na Žižkově, velká a krásná část starého židovského hřbitova, polovina Štvanice a vesměs zelená rozmanitost na ostrovech při čtvrti sv. Petra; cíp Jeleního přikopu musil ustoupit nevskusu nové komunikace, část Lumbeových zahrad má být zasypána rovněž pro elektrickou dráhu, velkolepé stromy Židovského ostrova jsou ohroženy a denně kácí se v ulicích a kdekoli vždy dále a dále stromy — poslední řady vzrostlých topolů na Františku, akáty u sv. Štěpána a akátové pod silnicí za Elišínským mostem.

Proti těmto stálým úbytkům, které o sobě jsou snad detaily proti celku, ale sečteny dostupují význačného po-

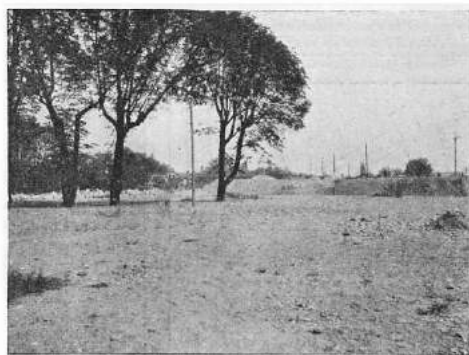
dílu a vlivu na vzhled města, nedostává se Praze téměř žádné náhrady; i kvantitativně zakládá se málo nových sadů a vůbec nových vegetativních kultur a ty, jež nově vznikají — zejména městské sady — jsou svou neuměleckostí i bídou rostlinného materiálu, z něhož jsou zakládány, co do kvality v nepoměru k starým kulturám. Zanedbává se i to minimum, které od správy města by mělo a mohlo být žádáno: využití vegetace jako prostředku k nápravě a k zlepšení alespoň těch vnějších závdavů ve vzhledu města, které jeho rychlý vývoj sebou přináší. Opomíjí se sázeti zelen alespoň tam, kde by vlastnostmi své přírody urovnala estetické neshody — tedy ku př. nezastavené a nezastavitelné straně (svah nad severní dráhou v Žižkově a plochy uprostřed města, okolí veřejných budov a památek ku př. „Ameriky“, některých kostelů, škol, nových náměstí atd.) Tím méně možno očekávat a žádati, aby Praha starou tradici zelen v Praze dále rozvíjela a aby ji vyhražovala i nadále v rostoucím městě onen podíl a významnou funkci v městě i co do zaujímání jejích ploch, které jí dříve náležely. Zajistě není daleká doba, kdy celkovým regulačním plánem pro celý obvod Velké Prahy bude současně s úpravou celého ústrojí města sáhnuto i k racionálnímu rozvrhu o nutné zachovatelném kontingentu zeleni v Praze a jeho budoucím rozšíření.

V. Dořk.

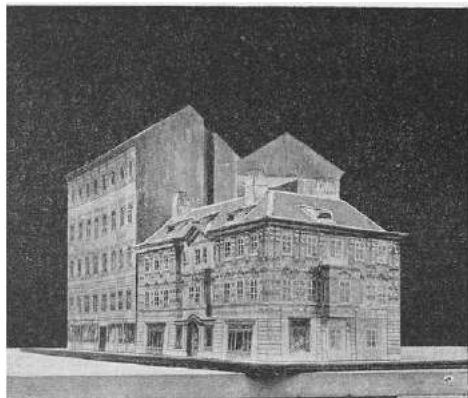
II. ZAHRADNICKÁ VÝSTAVA V PRAZE 1910 poskytuje Klubu přiležitost, aby ve smyslu svého úsilí o ochranu veřejné krásy města demonstroval pro zelen v Praze. Klub účastní se výstavy vlastní expozici (v pravém křídle prům. paláce), která je sestavena v programatický cyklus: ve 30 velkých zvětšovaných fotografiích je ilustrativně vyčerpáno thema „Zelen v Praze“, a liší se v něm postupně zejména: zelen má významný podíl v panoramatu Prahy; zelen je součástí jako podstatný činitel v jednotlivých částech a útvarech města Prahy (svahy, břehy Vltavy, ostrovy); zelen vytváří uvnitř města speciálně pro Prahu charakteristické uliční a náměstní osázené prostory; zelen v součinnosti s architekturou (jako ku př. „strom a architektura“) uskutečňuje v Praze krásné a jedinečné příklady; vnitřky pražských domů a jejich dvorů zelen zkrášluje v příjemné a malebné interieury; v zahradách pražských paláců atd. v zeleni vytvořena skutečná umělecká díla; konečně: zelen Prahy jest pustošena a ubývá jí. Fotografie zvětšeny dle amat. snímků obce. staršího J. Emlera a architekta Maxe Urbana.

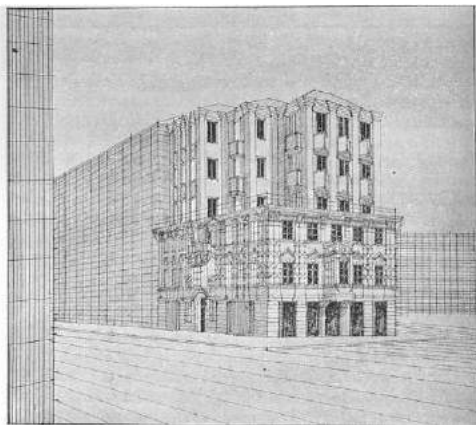
109. ŠTVANICE ROKU 1909. POHLED K TERASE EMPIROVÉ I. RESTAURACE, KTERÁ S KRÁSNÉ ROZSÁZENÝMI KAŠTANY A JASANY TVOŘILA PŘEKRÁSNÝ PŘÍRODNÍ CELEK.

110. ŠTVANICE ROKU 1910. POHLED NA TOTÉŽ MÍSTO O 3 METRY NASYPANÉ A PROMĚNĚNÉ PO SBĚRÁNÍ EMP. RESTAURACE. VFISICOU POUST JEN K VŮLI ULOŽENÍ MATERIÁLU ZE ŘEKY, KTERÝ VYTĚŽEN PŘI REGULACI.

111. MODEL BRAUNOVA DOMU (PROVEDENÝ KLUBEM ZA STAROU PRAHU.)

112. NÁČRT ARCH. V. HOFMANA NA ZACHOVÁNÍ BRAUNOVA DOMU VESTAVENÍM NOVÉHO (VARIANTA).

JAK MŮŽE BÝTI BRAUNŮV DŮM ZACHOVÁN?

Akce na záchranu Braunova domu má doposud bezvýsledný vývoj. Klubem navržena a žádaná anketa zástupců uměleckých a technických korporací městskou radou svolána nebyla. Městská rada zůstala ve věci nečinná, neucini-
nivši kladné nic pro záchranu domu a setrvala k akci v chladném poměru úřední, neexponující se instance. Majitelé domu zůstali nenakloněni Klubem navrhovanému způsobu zachování starých průčelí a využitkování vnitřní parcely domu pro novostavbu činžovního domu.* A tak se stalo, že dne 22. července bylo pojednou městskou radou dáno majitelům povolení k boření s tím odůvodněním, „že nezbyvá nic jiného, protože majitelé nepřistoupili na návrh Klubu Za Starou Prahu.“

• Vývoj záležitosti v tomto stadiu nejlépe líčí dotaz, který podal k starostovi ve sboru obec. starších dne 17. srpna místopředseda Klubu J. Emmler:

„V komisi stavební pro sbor dne 1. července 1910 zamítnuta byla stížnost do nepovolení bourání majitelů domu č. p. 730-II., domu slo-
vutného sochaře pražského M. Brauna a sborem vrácena I. instanci z důvodů komisi namítaných, které opíraly se o známý judikát správ-
ního soudního dvora ve věci zboření paláce hr. Straky na Malé Straně.

Poněvadž ani tu při domě Braunově nebyl podán definitivní návrh novostavby, který by byl býval magistrátem schválen, byla úplně dů-
vodně a podle analogie praecedenciho případu stížnost zamítnuta a bylo na místě, že další rozhodnutí o žádosti za zboření Braunova domu odročeno do schválení p.á. n. na novostavbu.

Ačkoliv k němu do té doby nedošlo, udělila rada městská ve schůzi

* Pověstný svůj návrh na zachování v tomto smyslu publikoval Klub v 3. č. Věsta, I. r.

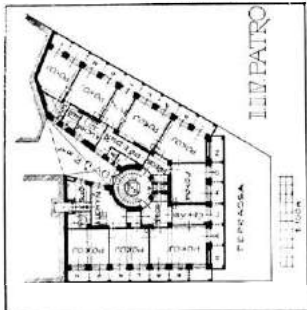
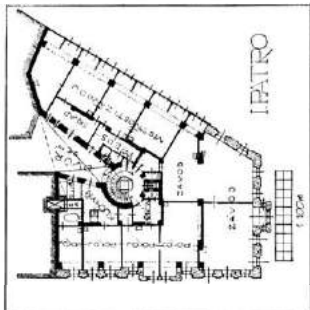
dne 22. července povolení k bourání. Tím byla popřena správnost stanoviska komise stavební, opírající se o judikát správního soudu v příp. úplně souhlasném a bez přičiny, jistě však předčasně rozho-
d-
nuto ne s patřičným ohledem k staré kulturní a umělecké památce pražského baroka o zničení Braunova domu, ačkoli byly poskytnuty s jiných stran návrhy na zachování domu a při tom vyhovění zájmům soukromovlastnickým.

Se zřetelem k tomu, že rozhodnutí městské rady bylo předčasně a přes to, že poměry byly tytéž, jako při jednání komise stavební, snažila se zkrátit usnesení této, kladu si za čest prositi p. starostu, aby dotyčné usnesení rady městské zastavil a věc k úřednímu jednání znovu přikázal, resp. aspoň dal poukaz, aby bylo odročeno do té doby, až plány na novostavbu úředního schválení dosáhnou.“

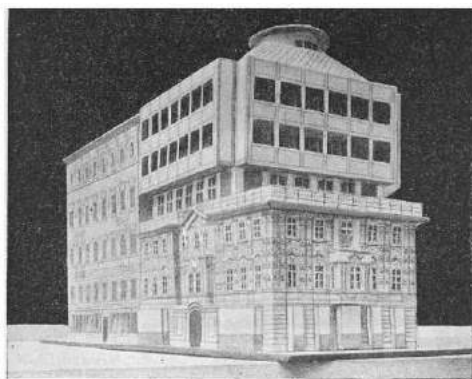
Klub Za Starou Prahu ihned po usnesení městské rady ze dne 22. července, jímž dáno bylo majitelům povolení k bourání domu, obrátil se k zemskému výboru se stíž-
ností a poukazem na mimozákonný vývoj záležitosti a se žádostí, aby Zemský výbor dal si akta předložit.

Aby Klub podal nesporný důkaz, že zachování domu ve způsobu jím navrhovaném jest esteticky, technicky i hmotně možno, nezbylo než návrh detailně propracovati, ovšem především v mezích studie k celkovému rozřešení. Publi-
kujeme zde tři ze studií k řešení toho problému.

Podkladová myšlenka návrhu zachování, s kterou zde Klub přichází, jest nová a zdánlivě neobyčejná: navrhuje se zde, aby za a nad zachovaným průčelím torsem Braunova domu stavěl se činžovní dům zcela dle moderních po-
třeb a podmínek. Skutečně však je to způsob, jenž v historii

113, 114, 115. PŮDORYSY K NÁVRHU ARCH. VL. HOFMANA NA ZACHOVÁNÍ BRAUNOVA DOMU.

116. MODEL NÁVRHU ARCH. VL. HOFMANA NA ZACHOVÁNÍ BRAUNOVA DOMU.

117. MODEL NÁVRHU ARCH. P. JANÁKA NA ZACHOVÁNÍ BRAUNOVA DOMU.

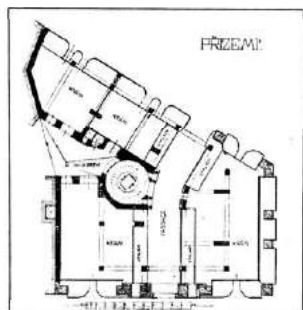
architektury objevoval se často a jako zcela přirozený zjev. Stará města — i Praha sama — mají dosti případů obdobných dostaveb a přestaveb starších objektů stavebních; docházelo k nim, když dům, pocházející ze starší periody — tak jak je i v případě Braunova domu — již potřebám nové doby nevyhovoval (ať již svým stavem nebo dispozicí atd.), ale když naproti těmto citěným nedostatkům nemohlo být z jakýchkoli důvodů (mezi nimiž byly nezřídka i uznalé ohledy k cennému průčelí) přikročeno k novostavbě; záležitost bývala pak rozřešena tak, jak ji navrhuje nyní Klub: všechno, co nemohlo být postrádáno, pro co byly důvody, aby bylo zachováno i na dále, bylo převzato k zachování, ostatní bylo zhořeno a nahrazeno novostavbou dle nových potřeb. Ovšem, perioda dům přestavující počínala si často v průčelí domu velmi důrazně: adaptovala jeho zbytky v novou vlastní kompozici slohovou často duchaplně, ale ne vždy šetrně. A v tomto ohledu náš nový názor o památkách, který povyšuje je pro nás na nedotknutelné objekty, vymezuje zcela určitě způsob přestavby: dovolujeme si, protože moderní život si to vynucuje, necennou starou stavbu nahradit novou, ale činíme to, aniž jsme se původnosti staré zachovávané umělecké části dotkli.

Naopak jdeme ještě dále za smyslem pro památky a připouštíme přestavbu jen pak, jestliže umělecky zachovaná stará část bude jako *samostatná* a *samobytná* co nejúčinněji ve svém zjevu zachována a když se nová část

proti ní pokud možno s největším respektem k ní rozliší. Rozumíme tedy dnes úloze přestavby a dostavby historických objektů tak, že novostavba rozvrhem svého průčelí, slohem a poměry je přímo povinnována, aby — aniž tím umělecká samostatnost její byla omezována — vyzdvihovala jako kontrast starou uměleckou část. Kompozice architektonická poskytuje k tomu své prostředky. Je-li Braunův dům uceleně komponovaná stavba s akcentovanými osami v průčelích, může nový dům kontrastovat s ním tím, že nemá vůbec os v průčelích a že jeho hmota je úmyslně rozdrovená kompozice (studie v obr. 109); jestliže architektonická hodnota domu Braunova spočívá v jeho bohaté plastičnosti a zdobenosti, které jej činí téměř plastikou, může nový dům k němu kontrastovat vyrovnanou a zúmyslnou bezozdobností; jestliže dům Braunův jest komponován jako umělecky formovaná hmota, může se nový dům od něho odlišit tím, že je co nejvíce odhmotněn, tím, že hmota vezme se mu předloženými loggii a že stane se tak lehkou stavbou (studie 113, 114); jestliže dům Braunův jest barokní památka, nesmí být, aby jeho dobová originalnost byla zachována, nový dům barokní, nýbrž musí být moderní, jak jinak ovšem ani v XX. století nesmí být.

Připojené půdorysy k studiím arch. Vl. Hofmana a P. Janáka dokazují, že půdorysné rozřešení jest i možné a stejně výhodné, jako kdyby stará část zachovávaná nebyla.

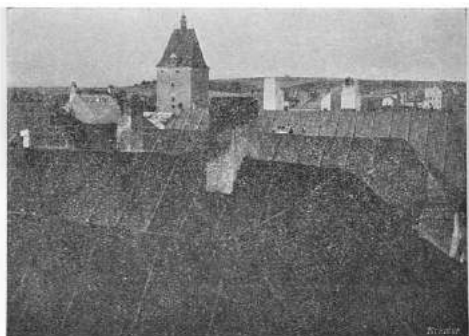
JNK.

118., 119., 120. PŮDORYSY K NÁVRHU ARCH. P. JANÁKA NA ZACHOVÁNÍ BRAUNOVA DOMU.

121. Z PELHŘIMOVA: TRAPNÝ POHLED NA PELHŘIMOV POD LEPENKOU.

122. Z PELHŘIMOVA: JINÝ SMUTNÝ POHLED NA PARTII LEPENKOVÝCH STŘECH.

KRYTINA LEPENKOVÁ KAZÍ VZHLED ČESKÝCH MĚST.

Nešvar, který je příznačný pro nekulturní oblibu surrogátů materiálů ve všech řemeslných produktech naší doby, zasáhl také střechy venkovských měst. Z důvodů jen zdánlivě úsporných vyměňují majitelé starožitných domů nádherné střešní prejzové nebo šindelové, starším sladčené v kolorit nevýslovně půvabný, za materiál nepoměrně horší nejen kvalitou, ale zejména vzhledem, za dehtovanou lepenku. Od několika let souběžně s rozvojem průmyslu, jenž vyrábí tuto krytinu, postupuje tato výměna v našich městech a přispívá podstatně k ubývání jejich starého charakteru.

Na střechách a za štíty tam, kde kdysi architektonický obraz města se ukončoval prejzovou krytinou tak plasticky živou a barevnou, kde ještě pokračovala architektura spodku domů stejně solidním a trvanlivým stavebním materiálem a živou stavební formou prejzu, tam nastupuje nyní laciný, plochý, bezbarevný, ostatního domu nedůstojný a jemu nerovnocenný materiál lepenky. To znamená, že náš smysl pro architekturu se zkazil, že naše sebevědomí, v čem bydlíme a jak vypadá naše obydlí, tento důležitý národní rys, pokleslo a že poklesl náš cit a porozumění vůbec pro solidnost práce: je to nová trhlina v našem národním charakteru a nijak nepodceňitelná. Neboť kultura a forma bydlení jest jedním z nejdůležitějších znaků, jimiž národní úroveň se rozlišují. Z estetických důvodů ozvaly se již hlasy proti tomuto znešvařování, ale soustavně a všemi důvody praktickými bojují — pokud víme — posud jen ochránci starého rázu města Pelhřimova. *Ed. Wirth.*

Otiskujeme článek Dr. K. Polesného o tomto předmětu z Jiskry (1910, č. 31.):

Obyčejná lepenka jest krytinou, již stav. řád z r. 1889 § 74 nepřipouští a již ani zem. výbor ve srozumění s místodržitelstvím nikde nedovolil, protože není ohnivzdornou. Je-li nějaká výjimka, platí pouze pro nejdůležitější krajiny, za zvláštních poměrů a k tomu pouze ve příčině budov roztroušených a stromovím izolovaných. Každý by očekával, že tímto zákonem je lepenka vůbec vyloučena z krycích materiálů, ale pro samosprávné úřady ten zákon neplatí. V Pelhřimově do r. 1889 nebylo nikde krytiny lepenkové, po roce 1890 se však začala — po zákaze! — rozmáhala jako plevel. Dnes je na náměstí a na nekrásnějších místech města: je to ohryzný pohled, když šindelové střechy jsou potaženy lepenkou a vypadají jako střechy jarmarečních bud. Ale vedle estetických důvodů jsou i důvody praktické. Lepenka není ohnivzdorná a od r. 1908 ani pojišťovací společnosti požární nepřijímají lepenkové krytiny jako ohnivzdorné; lepenka není dále hygienická, protože není vzdušná a má-li dostati jen poněkud svému úkolu, musí býti aspoň jednou do roka řádně dehtována: představe si zápach v městě, když 100 budov, čtvrtinu všech staveb, dehtují a když se v létě náter rozpéká (proti tomu již r. 1862 byl vydán m. n. výnos 23./3. č. 3515.). Z těchto důvodů zakázalo městské zastupitelstvo r. 1908 lepenkovou krytinu a zemský výbor r. 1909 zákaz schválil. Od 1. ledna 1910 měl nastati obrát, ale skalopevnost zásad městského stav. úřadu trvá jen tři měsíce. Jakmile byl zákazem dotčen prodávající lepenky, hledá se nějaká „norma“, jež chce obejít zákon. Nuže, veškeré krytiny lepenkové v našem městě jsou povoleny nezákonně a proti zákonu se opravují! A přece měli by všude nahraditi lepenku krytem ohnivzdorným nebo zůstati při šindel, na nějž se klade beztoho lepenka způsobem technicky nepřipustným. Chceme zásadu pro domácí krutou, ale nutnou v obecním zájmu. A výsledek? Budeme povzděni, nepřibude-li za rok aspoň deset nových staveb lepenkových — proti zákonu a s tímým svolením stav. úřadu proti jeho vlastnímu nařízení.

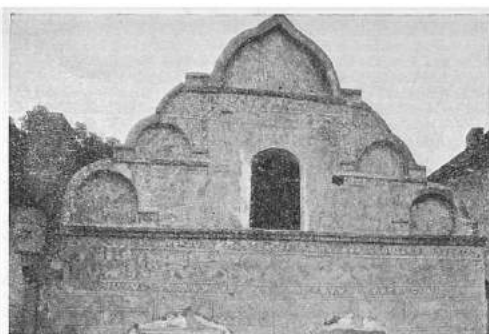
123. Z PELHŘIMOVA: LEPENKOVÉ STŘECHY ZA STARÝMI VÝSTAVNÍMI ŠTÍTY JSOU NEDŮSTOJNÉ.

124. Z PELHŘIMOVA: DŮKAZ, JAK KRÁSNOU A RÁZOVITOU KRYTINOU JE ŠINDEL PROTI LEPECE.

Z TÁBORA.

Můžeme zaznamenat opět jednou radostnou zprávu pro národní majetek našich památek: na štítě domu JUDra. Cikharta objevena byla pod omítkou renaissance dosti dobře zachovaná sgrafita. Jsou asi z téže doby jako štít (16. stol.) a jsou ornamentálně velmi zajímavá. Tímto objevem stává se Tábor o další cennou památku bohatší a historičtějším a jeho ráz sgrafitovaných domů byl tak o nový krásný objekt rozšířen. Ale Tábor může být i mimo své památky — hrdý i na majitele svých památek, neboť mají pro památky, které jsou v jich ma-

125. ŠTÍT DOMU DRA CIKHARTA V TÁBOŘE S OBJEVENÝMI PRÁVĚ SGRAFITY ZE 16. STOLETÍ.

jetku porozumění a neníčí je tak — jak děje se bohužel i v Praze. Dr. Cikhart rozhodl se, že sgrafita zachová, a že je uvede do dobrého stavu. — Bylo by si jen přáti, aby oprava byla co nejpozornější a co nejméně přidávající, aby opravená sgrafita byla ještě skutečně stará a nikoliv již nová — jak se bohužel i v Táboře již stalo. Dům se starými a pravými sgrafity zatím ceníme dnes jen uměleckohistoricky, aniž by to jeho hmotnou cenu zvyšovalo; jednou zajisté dojde se však k tomu, že takový krásný dům bude mít i vyšší hmotnou cenu: neboť bude ceněn jako historické umělecké dílo.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Za heslem uvolnění komunikace na Starém Městě kryjí se stále a soustavně assanační a jiné úmysly a přicházejí neodbytně znovu a znovu s novými zámkami, jak by alespoň některé ulice mohly být rozbořeny. Klub poukázal v 3. čísle Věstníku, jak požadavkům komunikace může být úpravou Železné ulice vyhověno. Národní Politika ze dne 22. července přinesla tuto zprávu z městské rady:

„UPRAVA KOMUNIKACE V ULICI ŽELEZNÉ naráží na různé překážky, záležející jednak v průměrných cenách, jež majitelé domů žádají, jednak v tom, že majitelé vůbec zdražují se domy prodati neb nabídku prodeje učiniti. Proto schválen návrh m. r. p. dra Pika, aby majitelé těchto domů, jichž k uvolnění komunikace Železnou ulici jest třeba, byli s konečnou lhůtou vyzváni ku sdělení podmínek neb vůbec k vyjádření v příčině prodejních realit, aby tak konečně bylo dokumentárně zjištěno, je-li uvolnění komunikace na této straně vůbec možno, a ne-li, aby se přikročilo k úpravě komunikace jiné.“ Má to snad znamenat rozšíření Melantrichovy ulice, jak navrhoval r. 1897? Bylo by věru smutným vysvědčením, aby myšlenka tato, v odborných kruzích dávno již pohřbená, měla býti vůbec ještě brána v úvahu. O její na- prosté a každé mu architektu samozřejmě ne přípustnosti z příčin estetických netřeba se dále zmiňovati. Vedle toho pak leží ovšem na bilědnu, že finanční potíže, spojené s vykopáváním domů v Železné ulici, opakovaly by se i v ulici Melantrichově, vlastně byly by větší, protože tamnější domy zasahují i do ulice Michalské a Kožné. Uvedená zpráva je zároveň svědectvím, že sami obyvatelé

Železné ulice o její úpravu, tak jak je schválena, toho času vůbec nestojí. Celé toto jednání o komunikaci z Václavského náměstí na náměstí Staroměstské ukazuje opět typický způsob našich „regulací“, jež konečně jednou se zarazí o svoje vlastní konsekvence. Alespoň totiž po stránce finanční. Neboť v ohledech kulturněhistorických, krasocitných, zdravotních a stavebně-technických nebylo v tomto případě se strany městské rady promluveno dosud ani slovo. Věc ocitla se tedy v mrtvém bodu. Upozorňujeme slavnou radu městskou na článek „Rozšíření Železné ul. pro elektrickou dráhu“, otištěný v 3. čísle t. l. Připojení tam návrh, jenž šetří ohledů výše uvedených i vyhovuje komunikacně a při tom vyžaduje nákladu nesrovnale menšího, nežli návrh schválený, mohl by býti podkladem nového jednání, neboť navržený tam postup jest asi na ten čas jediným východiskem z dnešních nesnází. —/f.

KU ZKOUŠKÁM UMĚLÉHO (CHEMICKÉHO) KONSERVOVÁNÍ KAMENE (historických budov a soch), porušeného vlivem povětrnosti, dojde konečně i v Praze a to z podnětu Klubu Za Starou Prahu a díky ochotě prof. české techniky pražské dra Buriana. Klub podal (2. VIII. t. r.) městské radě pražské žádost, aby dala Klubu kdisposici pro prof. Buriana několik starších, již poškozených soch, jež jako z části již zničené jsou uloženy ve Valdštejnském ohradě na Malé Straně. Klub opíral se při této žádosti o slib prof. dra Buriana, který v tomto oboru již odborně pracuje, a hodlá provést pokusy na tomto reálním materiálu ve větším rozsahu. Bude tedy konečně tak možno získati si i u nás bezpečných znalostí praktických o konservacích chemických metodách a zejména i direktiv pro užívání těchto metod v praxi. Prof. dr. Burian přislíbil zároveň Věstníku Klubu Za Starou Prahu informační článek, který přineseme v čísle, jež bude věnováno výhradně praxi udržování památek.

LITERATURA.

LITERATURA OKRÁL. HRADĚ. Nejdůležitější a nejvíce navštěvovanými tento objekty staré Prahy má literaturu až příliš chudou. Oficiální hradní průvodce, tištěný v několika jazycích a dávající každému návštěvníku hradu, s titulem „*Dvořní hrad na Hradčanech v Praze*“, je typem špatného průvodce. Anonymní a vždy čas od času znovu se všemi chybami okřádaný text na 2 1/2 stránkách, psan je tonem „odborných výkladů“, deklamovaných sluhů a průvodčím-profesionály před jednotlivými památkami. Spousta letopočtů a jmen s řadou chyb je hlavním obsahem průvodce. V úvodu dovidáme se, že původci hrad založeni Libuši shofel r. 1303. Z ostatních chyb uvádíme jen: Beneš z Loun nestavěl Vladislavský sál 1494–1502, nýbrž mistr Benedikt (Ried) jej staveb v l. 1484–1502. Sněmovní sál není součástí se sálem, nýbrž staveb v l. nyníjsí podobě teprve 1559–1563 Bonifác Wolmut, pročez ovšem poprsí na úzkých stěnách nemohou býti krále Vladislava a mistra Benedikta. Studna (kašna) v 2. hradním nádvoří je praci Jeronýma Kohla a nikoliv Kolba. Na stavbě král. letohrádku měl Ferrabosco

účastenství buď zcela malé nebo žádné. Letohrádek byl původně pouze přízemní budova, patro však přístavko ještě za Ferdinanda I. r. 1555. Vysvětliti rozdily stýlové i účelové jednotlivých sálů, upozorniti na proslulý nápis nad oknem Vladislavského sálu a pod. průvodce nedovede. — Osvětový Svaz chtěl vydávati širku populárních průvodců. *Pout vlašenského Čecha královským hradem pražským* jako I. svazek napsal Karel (J. R. 1906). Je-li výše uvedený oficiální průvodce sudou snůškou dat a jmen, je tento průvodce pravým opakem. Skutečný výčet památek ztrácí se v lyrickém opěvání krás Prahy a elgických vzpomínkách na zašlou slávu. Věcně neuvádí mnoho tento průvodce a i v tom lze snadno vypočísti některé větší chyby a omyly. V l. návoří připomenut je nápis se jménem Matyášovým, ale neuvádí se, že nápis ten je na Scamozziho barokní bráně z r. 1614. Širku rudolfinské nebyly zcela rozebrány za 30 eté války; inventáře ze 17. a 18. stol. dokazují jasně, že i zbytky jejich byly doleš imosantní. V čele Vladislavského sálu nestojí trůn, nýbrž je to v 17. stol. postavený portál do kostela Všem

Svatých. Křížová kof. chrámu sv. Víta není ve staré části, nýbrž až za zdi v novostavbě. Milánský svícen je v kapli Arnoeltove a nikoli v císařské. Celkový náhled o průhledu tomté není o mnoho příznivější než o předelání. Navrhávací hradu (venkován, člověček, kraján, pouťovník, venkovská dušička) na př. dvi ne více, než chrám sv. Víta je „hrubkou bývalé stavy a mojí české“, ale nedovi se téměř ani, že je to gotická katedrála. — Vědecká literatura o hradě je ještě chudší než turistická. Mimo Kalouskovu pojednání „O králov. hradě pražském“ jsou jen menší články o některých částech hradu. Z nejnovějších je článek J. Herasina: *O stavbě staré sněmovny na hradě pražském* v *Architektonickém Obzoru* r. X. č. 7, str. 28—30. Prameny k dějinám stavby hradu z 16. stol. vydány jsou: „Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses“ zvlášť ve svazcích V, X, XII. Na základě těchto zpráv napísal arch. J. Herain článek o anemovně. Chyby zde se vyskytují např. v chronologii (kladé začátek stavby r. 1557, konkurence na stavbu do r. 1557) a citaci (čítaje: die Denkmäler des allerhöchsten Kaiserhauses místo Jahrbuch) i věcné omyly lze vyložit snad nesprávným seřazením odstavců a omyly tiskovými, protože v Herainově díle „Stará Praha“ str. 180. a 261. tiskové chyby není. Abychom upravili šíření těchto chyb z knih do knihy, uvádíme stručně, jaký je správný postup zřetlu a jeho výklad: V lednu 1559 bývá do Prahy posláni dva zástupci stavitelů za účelem rozpočtu na stavbu sněmovny (4278). *

* Číslo udávající jednotlivé regesta, jež čtenářům ve všech svazcích nepřetržitě.

16. února 1559 nařizuje Ferdinand I. arciknížeti Ferdinandovi, aby vyjednával o stavbu sněmovny s Bonifacem Wolmutem (4279). Začátkem května vstoupil stavitel král. Českého, Hanuš Tirol, ve své zprávě králi Ferdinandovi štev proti Wolmutovi a oznamuje, že dostal před několika dny nabídky a návrhy Ondřeje de Austalis a Jana Campona, kteří jsou mnohem levnější než Wolmut. (4282) (Jeden z těchto návrhů je reprodukován v V. sv. cit. dle). 27. června 1559 nařizuje Ferdinand I. arciknížeti, aby zadal stavbu sněmovny Wolmutovi za 5900 tolarů. (4284.) V prosinci 1559 přeje si Ferdinand I., aby Wolmut dostal sněmovnu ve dvou místě ve třech letech (4290). 5. listopadu 1563 oznamuje Wolmut králi, že dne 5. září zakládl sněmovnu. (6210.) Následujícího roku jedná se o malířskou výzdobu uvnitř sněmovny a o dodání st. zv. katedry (6221). Malby měl provádět Domenico Pozzo z Milána. Týž odchází na podzim 1565 do Itálie (8004) a od té doby se již ve zprávách neobjevuje. Sněmovna pak už nebývá vůbec výzdobena malbami. Renesancistní katedru projektuje Wolmut již v návrhu na stavbu sněmovny r. 1559 ve formě, jak skutečně ji pak provedl (4282). Portál jezeckých schodů nelze zcela bezpečně přičísti Wolmutovi, naspok je zde s velkou pravděpodobností klasti před r. 1526. V psaní Ferdinandu 1. z 2. března 1564 mluví se o dveřích sněmovny. Formové portál jezeckých schodů i jiný portál u sv. Jiří patří do doby Jagellonské. Wolmut je gotikem, ale pozee tam, kde jim být musí, aby mohl konkurovat s italskými mistry; jinak užívá nových forem renesancistních, jak dokazují detaily ve sněmovně, jako zemských desk i dekorace kruchty u sv. Víta. K. G.

ZPRÁVY Z KLUBU.

DR. A. BRINCKMANN, architekt a docent techniky v Cíchách a znamý odborník zvučného jména ve stavbě měst, díel v srpnu v Praze a navštívil 6. srpna Klub za Starou Prahu. Místodržitelé oba starší J. Emel a členy dom. rady Dr. Dlabáček, J. Holman a O. Vondráček jej uvítali a podal mu informace o účelu a dosavadní činnosti Klubu. Dr. Brinckmann prohlédl si místnosti Klubu, které se mu velmi líbily a zajímal se zejména o archiv fotografií, kresb a plánů, který celý podrobně prohlídal. Vydával si podrobné informace o postavě Klubu, o jeho poradcích metodě a prostředcích, o Věstníku (z něhož přál si, aby mu zapůjčily byly některé štůčky regulací) a rozložil se, projevuje úhlý Klubu upřímné uznání. V Praze, která jej velmi poutala svým bohatým materiálem, mohl za studijní účely po více dni a byl provázen ob. st. Emilem a arch. V. Zikresem.

ZDOMÁCÍ RADY: Na schůzi domácí rady dne 5. srpna zvolen jednatelem p. inž. Vilém Dvořák.

PRÁZSKÁ AGENDA. Odesláno: 15. července Ústř. komisí pro zach. památek ve Vídni zaslán opis dopisu konservátoru p. Herainovi ohledně odchýlených fresek na Rohanském paláci. — 28. července téže žadost za zakročení v záležitostech průlomu „U Klířů“. — 4. srpna téže opis podání Klubu k zemskému výboru, aby zrušil poroučení m. rady k zbouření Braunova domu a opis rozkladu, podnětného k místodržitelství ohledně průlomu „U Klířů“. — 1. srpna. Rada král. hlav. města Prahy požádána o svolení, aby členové dom. rady Klubu směli dohlížeti při bourání domu, za účelem všudešného zakročení k zachráně objevených památek. — 2. srpna. Táž požádána o propůjčení starých soch k pokusům s konservací kamene. — 4. srpna. Táž, aby svolila k pokusům o zachování sgrafit na Starém Ungeltě chemickou metodou. — 4. srpna. Podání k c. k. místodržitelství rozklad pro rozhodnutí zemského výboru v záležitosti zastavení průlomu „U Klířů“. — 2. srpna. Zemský Svaz ku povesnosti návštěvy cizinců požádán, aby zakročil u městské rady pražské o zachování Kubřovské myšny. — 2. srpna. Alain kníže Rohan upozorňuje se na poškození sgrafit, objevených na jeho paláci. — 3. srpna. Rada města Král. Vinohrad požádána o zachování topolů za bývalou Kanalskou zahrádkou. — 11. srpna. Výboru zahradnické výstavy sdělen rozsah klubovní výstavky (30 velkých fotografií) a požádáno o vykázaní příslušné kóje. — Čestovní kancelář p. Sulea požádána o vykázaní volného výstupu Věstníku klubů v článcích zvonu. — 12. srpna: Do novín zaslána zpráva o modelu Braunova domu a vestavěného nového domu dle návrhu Klubu. — 17. srpna: Pan Rudolf Storch, spolujednatel dom. č. 732-II. v Praze, podal stížnost proti usnesení rady městské ze dne 29. července 1910, kterým povoleno zbouření domu č. p. 730-II. v Praze. — 20. srpna táž stížnost podala p. Pavla Mastná, majitelka domu 729-II. — 25. srpna zaslána do novín zpráva o modelech klubovních návrhů za záchrana Braunova domu, které vystavěny byly téhož dne ve výkladu fy. Topiče. — 28. srpna zaslána do listů zpráva o Ungeltu a o usnesení technické komise, že se stalo bez přiměřenosti konservátora.

Děloř: 1. srpna. Komise pro kanalizování řek Vltavy a Labe odpovídá na dotaz Klubu ohledně směřování kanálu Karpelsova myšny na Smíchov, že nebylo postupováno v tomto ohledu pevně rozhodnuto. — 3. srpna. Konservátor Herain sděluje, že Alain kníže Rohan nechodí zachová sgrafita, objevená na jeho paláci. — Magistrát města Prahy podává usnesení městské rady pražské vraci předložení návrh Klubu na zachování Braunova domu s doložením, že nemůže být předčtem

řízení, ježto stavebníci jej nepřijali. — Centrální komise pro zachování památek sděluje Klubu, že se shodli s klubovním návrhem na záchrana Braunova domu, a zaslali příslušný přips znan. výboru král. Ces. — 4. srpna: C. k. místodržitelství sděluje, že c. k. ministerstvo veřejných prací nemůže vyhovět subvenční žádosti Klubu ve přitěsnění porušení dispozitivů staré Prahy. — 14. srpna: Dr. J. Branberger oznamuje, že není majitelem Braunova domu, a že prvním majitelem domu jest p. Bedřich Branberger v Žehušicích, ježž si výslovně prodaje domo přeje. — 16. srpna: Výkonný výbor české zahradnické výstavy oznamuje Klubu, že vykazal místo klubovní výstavce v pedmyslovém paláci.

VENKOVSKÁ AGENDA. Odesláno: Stavbu výstavky v Pelhřimově poroučen vynešením c. k. místodržitelství ze 16. července 1910 č. 172.457. — 29. července. Krouček přátel starožitností v Plzni požádán o fotografie renesancistního domu na náměstí pražském, domo Guldenerova a domo v ulici Fodernazpřev. — 4. srpna. Městská rada a Odbor Klubu Českých Turistů v Turnově požádají, aby provolali vlnatím nakladem opravu bradu Valdčtiny. — 12. srpna požádán pan. starosta města Hradce Králové Dr. Ulrich, aby svým vlivem se zasadil o založení odboru Klubu v Hradci Králové. — 13. srpna zaslán obdobný přips p. arch. F. Tichému v Hradci Králové. — Dne 18. srpna podkládáno p. arch. K. Rudolfov v Táboře za jeho péči o obnovení sgrafita na domě p. Dra Cíkharta.

Dolilo: 26. července P. O. Verich upozorňuje na sošky staré bradu Valdčtiny. — 29. července. Krouček přátel starožitností oznamuje, že netřeba zakročiti proti opravě renesancistního domu na náměstí a že se ani bude bourat domo Guldenerův. — 1. srpna. Konservátor Dr. A. Podla odpovídá, že učinil včas potřebné kroky k zachráně fresek v katedře petrovické. — 16. srpna. Arch. K. Rudolf v Táboře zaslal fotografie nové objevených sgrafit na domě Dra. Cíkharta a žádá za doporučení odborníka k provedení oprav. — 18. srpna. Krouček přátel starožitností v Plzni zaslal ku reprodukci snímky z Guldenerova domu a žádá Klub o podporu v boji za jeho zachování. — 28. srpna. Městský stavební rada J. Holub oznamuje Klubu, že podal centrální komisi protest proti ničení hradu Bradce u Nové Páky a žádá Klub o souhlasné zakročení.

ZPRÁVA PORADATELE. Prvního podánímu použije Klub k podniknutí několika nedělních výjezdů do okolí pražského: první výjezd bude uspořádán v neděli 18. září do Vioče (zámk), druhá v neděli 25. září do Kolodě (zámk). Pro další neděle propovněny jsou ještě tři výjezy: v neděli 28. září do Měšic, v neděli 2. října do Kunratic. 2/2.

ZA ČLENA žáného přistoupil k srpnu: inž. J. Pernica v Pelhřimově.

Z REDAKCE. Toto 8. srpnové číslo Věstníku cožlo být věnováno celé jako zvláštní číslo tematu „Estetika veřejných soch a prázek sedy“, a obsahy materiálu byl již z částí připraven. Ukázalo se však, že ani letní období není pro chranu památek mrtvým obdobím, a že je nutno věnovati opět celé číslo neodkladným záležitostem. Zůstává ještě spet pro další číslo řada materiálů: Karlov (rekonstrukční návrh inž. K. Heraina), Tábor (Věstník, přestavba domu záložby na náměstí) Plzeň (Maz. Týnice). V Kroniku za měsíc srpno odloženo do čísla příštího. — Oprava k posl. 7. čísla Věstníku: Oba poslední obrázky na str. 54. a 55. mají mít tuto správně čísla postupně 101. Detail pod soškou objevené sgraf. výzdoby Rohanského paláce; 102. Z mříží Prahy: Průčelí barokového domu čp. 700-II. „U stříbrného soudu“.

Odpovědný redaktor Pavel Janák, 51-L: redakční rada: K. Guth, B. Hübischman, Zd. Wirth. Za Starou Prahu vychází poslední pěté k v měsíci. Otiskování článků i vyobrazení jest dvojnásob, udán-li pramen. Štůcky se přijímají k otiskání (6 haléřů za stvoření centimetru). Jež Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha I., „U Vojvodů.“. Za tiskem Dělnické knihtiskárny v Praze II., Myslíkova ul. Za štůcky od firmy V. Neubert na Smíchově.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

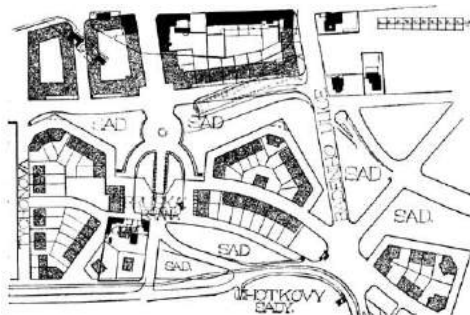
ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 30. ZÁŘÍ 1910.

ČÍSLO 9.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 5. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMELECKOU PREMIÍ, DŘEVORYT A. HOFBAUERA. PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ. — TELEFON 384-IV.

REGULACE POZEMKŮ U BRUSKY: DALŠÍ ČÁST ALEJÍ MÁ BÝTI VYKÁCENA!

126. ÚŘEDNÍ PLÁN REGULACE POZEMKŮ U BRUSKY, KTERÝ NAVRHUJE DALŠÍ RUŠENÍ ALEJÍ.

V měsíci září t. r. vyložen byl k veřejnému řízení upravnovací plán okolí Brusky za účelem projednání změny tohoto plánu v části, kde stojí nyní ještě trojitá alej kaštanová mezi ulicemi od Brusky a ulicí Badeniho. Blok na sever od této aleje k třídě Belcrediho ležící má být doplněn na blok činžovních domů, a poněvadž za rozhodující zde plán pokládá dodržení stejné hloubky po celém bloku — navrhuje se, aby alej se zrušila a na její místo aby byl rozšířen blok. To znamená, že se v ničení alejí, kdys v příjemné souvislosti vedoucích od Letné až k Brusce, hodlá pokračovati, aniž bylo zde důvodem, že chce se, aby celek tím na jednotnosti a hodnotě úprav získal. Stanoviskem Klubu je tedy, že navrhovaná změna obětová-

127. ČÁST KAŠTANOVÝCH A LIPOVÝCH ALEJÍ, KTERÁ JE DLE PLÁNU REG. URČENA K VYKÁCENÍ.

ním aleje neslibuje žádného zisku za ni a že tedy je nesprávným, jestliže alej se ruší. Klub podal proto dne 26. září t. r. k magistrátu města Prahy námitky v tomto smyslu; opírá se o možnost, že alej může být zachována a podle ní že dostačí, bude-li vedena ulice 8 m. šir. Blok bude tím ovšem o něco zmenšen, zůstává však dle zákonitých požadavků stejně zastavitelným a bylo zapotřebí přeparelovati jen dvorní parcely při ulici Badeniho. Rozdíl v úrovních, který zde již mezi starou alejí a mezi nesmyslně níže položenou ulicí Badeniho jest, může být vyrovnán upraveným výjezdem od ulice Badeniho podél aleje směrem k Brusce.

F.T.

KARLOV A REKONSTRUKCE JEHO KROVU.

Plán dispoice Nového města stačil na 500 let, aniž jej bylo třeba příliš mnoho v pozdějších dobách měniti. S ohledem na vesnice, jež přimykaly se, pokud možno, nejvíce k hradbám Starého města, rozdělena byla area Nového města na několik farních osad s nově založenými kostely. Vzdálenější partie horního Nového města osazeny pak několika kláštery. Nejjihnější až na samých hradbách založen klášter Karlovský. 18. září 1350 položil Karel IV. základní kámen pro kostel sv. Karla Vel. při klášteře řeholních kanovníků sv. Augustina. Osudy kláštera jsou stejné s osudy většiny pražských klášterů. Roku 1420 vyplněn, r. 1498 znovu vysvěcen, v první polovině 16. století je bez mnichů, 1611 znovu vybit. V druhé polo-

vině 17. stol. se vzmáhá a nejskvělejší doba jeho je v druhé čtvrti 18. stol. za opata Jana Brinke. R. 1784 je klášter i kostel zrušen a přechází do majetku města Prahy. Kostel o osmihránné lodi s presbytářem na východě a věžovitým přístavkem na západě patří a patřil vždy — jak ukazuje legenda o staviteli jeho — mezi nejvýznačnější gotické památky pražské. Snaha přičistí Karlov Petru Parléř, pro něhož mluvil závěr presbytáře na pilíři, setkala se s nezdarem pro chronologické divergence.

Klásti celý kostel do doby Karlovy nelze. Kostel byl sice vysvěcen roku 1377, ale neznámo v jakém rozsahu. Pravděpodobně jen presbytář. Klenba lodi — tedy to, co je na Karlově nejznamenitější — v nynější své podobě ne-

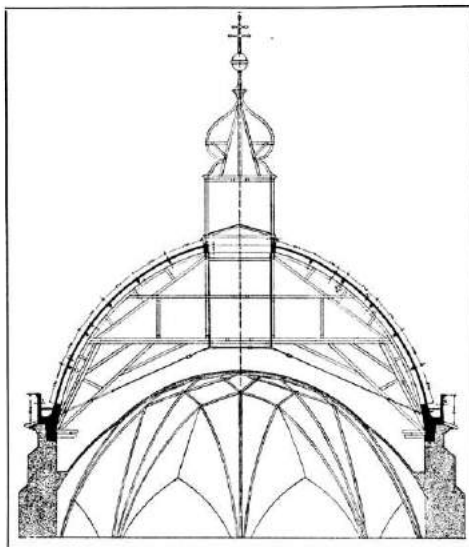
128. NYNĚJŠÍ POHLED NA KARLOV A JEHO BAROKNÍ CHARAKTERISTICKÉ BĚNĚ.

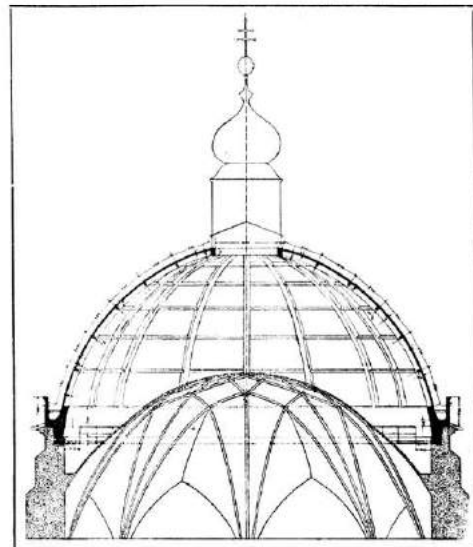
129. JAK MĚL BÝTI KARLOV NESMYSLNĚ V „GOTICKÉM“ SLOHU REKONSTRUOVÁN A ZKAŽEN.

pochází jistě z doby Karlova. Kresba žebrové klenby, dvojí osmipaprsková hvězda s velkým kruhovým svorníkem uprostřed, nyní zakrytým méně krásným osvětlovacím tělesem, je dosti jednoduchá, má však motiv, jež bylo by těžko hledati u nás ve 14. století — totiž přečnicková žebra. Kostel kryt byl v 16. století stanovou střechou, jež v 18. století, kdy přistavena jeskyně betlemská, svatě schody a interieur kostelní úplně zbarokován, nahrazena nynějšími třemi kopulemi. Na konci let 90tých minulého století bylo nutno pomýšleti pro sešlost krovu na opravu střechy. Vypsány dvě konkurence, širší a užší a konečně svěřeno vypracování definitivního návrhu na regotisaci Karlova staviteli Fr. Mikšovi. Porota odůvodnila své rozhodnutí pro stanovou střechu, na něž silný vliv měl vrchní stavební rada J. Hlávka, takto: Kostel Karlovský v nynějším svém vzhledu je dilem gotiky a baroku. Gotická stavba předčí daleko ostatní naše gotické památky, kdežto barok vytvořil nám jinde věci nepochybně lepší než na Karlově. Proto nutno dát přednost regotisaci kostela. Rozhodnutí tomu, v němž silně vyznívá romantismus a jeho přeceňování gotiky na úkor jiných období uměleckých, schází základní požadavek historie umění: objektivnost. K. G.

Karlova, jeho barokním průčelím a zejména střešním kupolím, připadla v historii našich památek významná role: staly se objektem, na němž sveden byl boj mezi starým názorem pro restauraci památek a mezi nynějším názorem protirestauračním. Myšlenkové převaze nového názoru připadlo zde vítězství a tím končí se u nás — možno říci — era oficiální nadvlády starého názoru, že památky mají býti uváděny do „původního“ slohu a „očisťovány“ od pozdějších dodatků. Když tak konečně učiněna byla přítrž všem pošetilým návrhům a choutkám restaurátorů na obnovu Karlova v „čistém“ gotickém slohu, a když tak původní a historický stav jako celek byl obhájen, bylo nutno, aby rozřešena byla otázka zabezpečení krovu střech. Starý krov barokních bání střešních je konstrukcí provedenou v tehdejších vědomostech a pravidlech tesařských, která sama o sobě dle dnešní dokonalé statické teorie je nesprávná a vadná a působí nepříznivě (nezachycenými šikmými tlaky) i na zdi a opěrné pilíře, jež „rozcháň“. Tento vážný stav krovu (restauratory přímo tendenčně přepínají a zneužívají s úmyslem, aby s Karlovem, když se nesmí restaurovat, se *musilo* aspoň něco „učinít“) vyžadoval si tedy konstruktivní nápravy, vymezené předem jen na tech-

130. NÁVRH INŽENÝRŮ DOC. K. HERZÁNA A DRA A. LEDERERA NA REKONSTRUKCI KROVU KARLOVA V ŽELEZOBETONU: ŘEZ STARÝM KROVEM, NA NĚMŽ MÁ BÝT VYBETONOVÁN NOVÝ ŽELEZOBETONOVÝ KROV.

131. NÁVRH INŽENÝRŮ DOC. K. HERZÁNA A DRA A. LEDERERA NA REKONSTRUKCI KROVU KARLOVA V ŽELEZOBETONU: ŘEZ NOVÝM ŽELEZOBETONOVÝM KROVEM PO ODSTRANĚNÍ STARÉHO VADNÉHO DŘEVĚN. KROVU.

nickou stránku a bez zasáhnutí do slohového stavu stavby. Mělo se to státi výměnou vadné konstrukce za konstrukci moderní — a bylo uvažováno o obou, do nedávna jediné možných materiálech konstruktivních: dřeva a železa.

Rekonstrukce ve dřevě měla záležitosti především jen v sesilování krovového dříví (protože statické vady krovu není možno úplně odstraniti); tím zvětšila by se však kubatura a váha krovu a přímým následkem toho vzrostly by i šikmé tlaky v patkách vazeb u opěrných pilířů. Tyto tlaky musily by býti, a to velmi nesnadno, zachyceny železnými táhly. Konečně však byla by rekonstrukce ve dřevě pouze dočasnou odpomocí, jelikož nové přidané části by po čase se opět uvolnily a případně podlehy zkáže.

Proto uvažováno o konstrukci železné; ta jestisce trvanlivější konstrukce dřevěné, ale předpokládá předem snesení starého dřevěného krovu; v tom je řada technických nebezpečí: především pracemi spojenými se snášením krovu může být klenba poškozena; po čas snesení starého krovu a montáže železného krovu byla by dále klenba vystavena přímo nebyvalým vlivům změny povětrnosti; konečně po snesení starého krovu změnil by se statické poměry zdi a klenby (odpadnutím šikmých tlaků), což mohlo by mít na stav klenby nepředvidatelné následky. Tím vším — i svou velikou nákladností — ukázala se konstrukce železná v mnohých ohledech nevýhodnou.

Nyní pomýšlí se z podnětu a zásluhou stavebního rady L. Čizka na řešení moderním materiálem — železobetonem, ve způsobu, který duchaplně všechny dříve uvedené ne-snáze překonává. Železobeton funguje tu svými ideálními vlastnostmi jako charakteristický dobový materiál: byl vynalezen a konstruován právě včas a tak, aby zvýšeným novým konstruktivním potřebám a názorům doby vyhověl. Projekt tento, z něhož přinášíme dva náznaky informující řezu klenbou a krovem Karlova, je vypracován doc. inž. K. Herzánem a inž. drem A. Ledererem, řeší originálně především postup práce: přesunuje totiž snesení starého vadného krovu, jehož se nutno tolik, jak již bylo uvedeno,

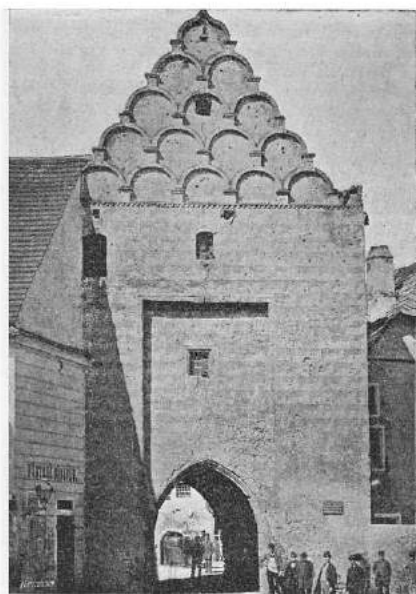
pro klenbu obávat, až na závěrečnou práci po provedení železobetonového krovu. Konstrukce železobetonová má se totiž zřídit na starém dřevěném krovu bání; použije se ho tedy jako bednění a lešení pro nový železobetonový krov, čímž nejen konstrukce může být provedena úsporně, ale i zachování obrysu staré bání, na němž z estetických a historických důvodů záleží, stane se skutekem samočinné, aniž by mohlo být nazváno „kopírováním“ starého stavu. Aby krov dočasně zvýšené zatížení při betonáži krovu snesl, musí být předběžně vyztužen železnými táhly s rektifikačními články. Pak odstraní se stará plechová krytina bání, parapetní zdi nad žlabem a krátkata ve spodní části bání a vybetonuje se na obvodním zdívu kolem celé klenby základní železobetonový věnec, do něhož celý nový krov bude zapíat i který je dimensován tak, aby po částečném zatvrdnutí přejímal nejen šikmé tlaky při betonáži nového krovu, ale i vodorovné tlaky staré gotické klenby. Nový krov ze železobetonu je navržen jako žebrovaná kupole; záleží z osmi obloukových žebér nárožních (40 cm. silných) a z osmi mezilehlých (které uloženy jsou do dvou věnců, dolního a horního), dále ze soustav betonových trámů příčných a z desky 7 cm. silné, která tvoří výplň mezi žebry. Po ukončeném betonování a zatvrdnutí nového krovu bude starý dřevěný krov naň zavěšen, po kusech rozebrán a — vytážen lucernou krovu; konečně provede se zevně nová attiková zeď nad žlabem a znovuzřídi se lucerna a plechový kryt. Vnitřek nového krovu bude přístupný lávkou vyloženou z nového krovu a bude i sám o sobě účinným prostorem.

Tímto projektem, který detailně vypracovaný a provázený statickými počty byl právě předložen městské radě a Ústřední komisi ve Vídni, je otázka Karlova duchaplně navržena k rozřešení: je to technicky relativně nejdokonalější a nejvíce záruk podávající metoda a vyhovuje téměř ideálně představě o zachování památek, neboť obrys Karlova znatelně vůbec nemění — neboť je téměř jen *technickým opatřením*. L.

Z TÁBORA: STARÁ KRÁSNÁ BRÁNA ZBOŘENA A NOVÁ NEŠŤASTNÁ VODÁRNA POSTAVENA!

Hradební věže a brány, tato charakteristická znamení starých měst, stávají se v moderní době, pro niž nemají účelné užitekosti a která necení jich estetický význam pro město, objekty, s nimiž vývoj města, zejména je-li veden tendencemi výhradně prospěchovými, ocitá se v rozpaci. Věže a bránylet pravidlem — neboť byly právě tam zúmyslně stavěny — na hlavních komunikačních liniích měst a vymezují definitivně šířkový profil komunikací; proto nejsou, pozbývají svého někdejšího významu pro strategii a obranu města, často více než „závadou“ a překážkou vzrostlé frekvence a proto často živý důvod této rozhoduje jejich odstranění. Tak již mnoho českých bran a věží, které česká města obrysovaly charakterisovaly, padlo, a protože není hmotných vydatných důvodů na jejich straně, je jich hájení tak nesnadné. Nyní však nadchází doba, kdy nad českými městy začíná růst nové věže — vodárny, a jejich architekturou přibývá do obrazu města opět činitel věže; bažoulet řada postavených již věží jest téměř bez výjimky řadou estetických nešťastí (Nymburk, Libeň). Vysvětlitelno je to ovšem tím, že architektonická úloha věžové stavby, z moderního stavitelství téměř vymizelší, je pro naši dobu tak zkaženého architektonického smyslu úlohou tím těžší — ale tímto výkladem nezmění se nic na zkažených již obrysech měst. Může zde býti však vyzdvíhena okolnost, že nešťastím vodáren může býti vyvazováno a naopak krásné staré věže mohou býti městu zachovány, když se tyto pro účely

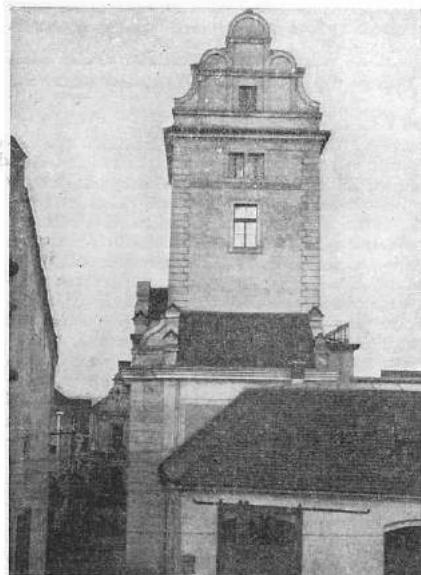
vodárenské adaptují; v neposlední řadě zajisté může být vedle momentu estetického zisku i moment menšího finančního nákladu. Z poslední doby může být ilustrace k tomu uveden Tábora: tam byla zbourána krásná, v Čechách ojediněle architektonicky cenná Pražská brána, která byla skutečnou ozdobou města, a před rokem postavilo město novou věž vodárny, architektonicky nejen bezcennou, ale přímo škodlivou. Uvádíme proti tomu výmluvně ilustrace z Německa: Ve Strassburce byla stará hradební věž (Spitalort) adaptována jako vodárna pro nemocnici. Duchaplnost způsobu, jakým se to stalo, vzbuzuje obdiv. Věž, k číms 30 m. vysoká, se svým starým zdívem nebyla by snesla zatížení vodárenským reservoiem, který při proponovaném obsahu 100 krychlových metrů představuje obtížení 100.000 kg. Staré zdívo věže nemohlo být však sesíleno; jednak byl by tím originální starý stav věže změněn a zkažen, ale hlavně proto, že nebylo by ani to ještě dostačovalo. Úloha rozřešena tedy tak, že do věže vložena lehká, ale velice únosná trámová kostra (stolice) ze železobetonu, založená na vlastních základech, rovněž betonových pilotách, rozdělená v patra a zavazána do zdíva věže právě tak, jak sahalo se k tomu při stavbě dřevěných stolic pro těžké zvony. Na provedení je zejména tento zdravý moment potěšující: Byla zachována města památka způsobem, proti němuž není rozumových námitek a bylo vyhověno potřebě města, aniž mu bylo esteticky ublíženo. JNK.

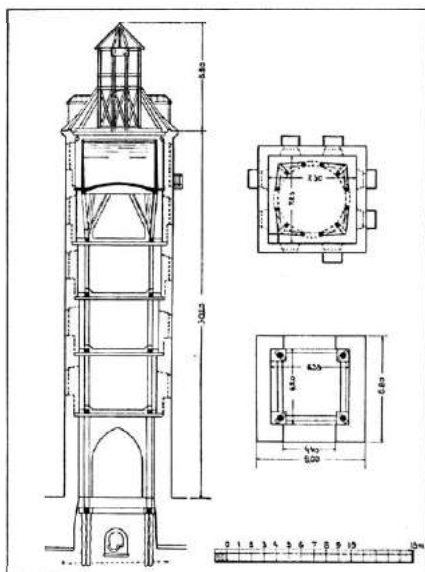
132. Z TÁBORA: KRÁSNÁ RENAISSANČNÍ BRÁNA Z 16. STOL., JEDNA Z NEJCENNĚJŠÍCH ČESKÝCH PAMÁTEK, ZBOŘENA NA ŠKODU MĚSTA.

134. ZE ŠTRASSBURKU: STARÁ BRÁNA (SPITALTOR), AČ NENÍ ZVLÁŠTĚ CENNOU PAMÁTKOU, BYLA ZACHOVÁNA A ADAPTOVÁNA NA VODÁRNU.

133. Z TÁBORA: NOVÁ, UMĚLECKY BEZCENNÁ VODÁRNA BYLA POSTAVĚNA — ROVNĚŽ NA ŠKODU MĚSTA, NEBOŽ BUDE KAZITI OBRYŠ MĚSTA.

135. ZE ŠTRASSBURKU: ŘEZ A PŮDORYSY BRÁNY (SPITALTOR) S NOVOU VNITŘNÍ ŽELEZOBETONOVOU KONSTRUKCÍ PRO VODÁRENSKÝ VODOJEM.

136. Z ROUDNICE: JAK DOBRĚ VYPADALO PROSTĚ OKOLÍ ZÁMKU PŘED STAVBOU MOSTU.

137. Z ROUDNICE: JAK PŘEMRŠTĚNOU ARCHITEKTUROU NOVÉHO MOSTU BYLO OKOLÍ ZÁMKU ZHYZDĚNO!

Z ROUDNICE: NOVÝ MOST POKAZIL ZÁMEK I MĚSTO!

Stavba nového mostu v Roudnici je skončena a v neděli dne 2. října byl most odevzdán veřejnosti. Byl při té příležitosti oslavován nejen jako prospěch města, ale i jako — jak je při národní nemyslivosti zvykem — „krásné umělecké dílo“ a je tedy zapotřebí říci o něm kriticky a rozhodně, jak je skutečně — špatným dílem na škodu vzhledu zámku i celého města. Nový most nevznikl z akutní potřeby (most neleží na velké komunikační linii), nýbrž u příležitosti kanalisace Labe a stavby plavidel u Roudnice. Tyto novodobé vymoženosti vyžádaly si však kruté oběti.

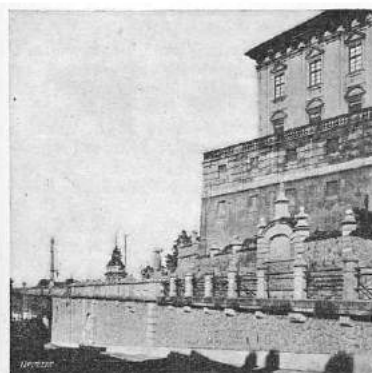
Roudnice měla starý mlýn a pilu. Bylo to rozkošné zákoutí. Ale páni inženýři právě tam našli nejprůhodnější místo pro stavbu plavebního kanálu. A tak ono malebné zákoutí padlo. Byla tam na ostrově řada topolů. Byly něčím velmi výrazným pro ten malý koutek světa. Také padly. Roudnice měla zde při tomto břehu do nedávna zbytky starého kamenného mostu, vystavěného (1329-36) od biskupa Jana z Dražic: dva pilíře a jeden oblouk. Byl to první kamenný most přes Labe, a třetí v Čechách. A poněvadž ty dva starší (v Praze Juditin a v Písku) vzaly již dílem za své, byly tyto zbytky vskutku unikum. Ale osud chtěl (či kdo?), aby stavba nového mostu byla tak vymyšlena, aby i tyto chudé pozůstatky lepších dob

města, které po šest století vzdorovaly nepříznivým poměrům, byly konečně nyní, v době osvěty a pokroku, zničeny. Prý moderní život má svoje práva. Tak padly ty dva pilíře a jeden oblouk nejstaršího mostu přes Labe.*

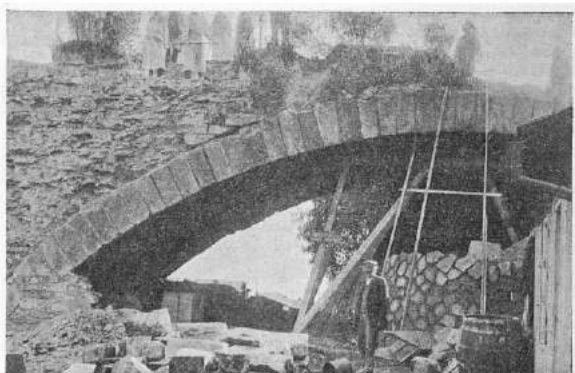
Roudnický zámek stojí na kopci; kolem dokola byl obklopen stromy, starými asi stoletými kaštaný a j. Byl to utěšený pohled a velkolepý, jak tato mohutná stavba vévodského sídla vynořuje se uprostřed zelených korun, které jakoby marně snažily se aspoň vrcholky nahlédnouti do nejnižších oken barokního velikána. Tyto stromy právě při velké rohové terrase měly své estetické poslání: jednak tím, že zavíraly pěkně dolejší část roudnického náměstí, jednak, že byly pojítkem (aspoň v perspektivě) mezi architekturou města a zámku a krajinou okolní. Ale osud tomu chtěl, že právě pod touto terrasou a ve značné výši musil vyústiti nový roudnický most. Tak padly tyto stromy, neboť moderní život má svoje práva.

Tento moderní život byl skutečně krutým k architektonickému výtvaru dovedných Vlachů a uměnímilovného vévody. Zámek byl komponován do krajiny, která měla

*Pan dr. Tolmann podal ve Zprávách arch. a ing. podrobný, sláskou a porozuměním psaný popis mizícího mostu, ale nahradil nejlepší kniha o památce památku samu?

138. Z ROUDNICE: ARCHITEKTURA NOVÉHO MOSTU JE NEVKUSNÁ A ZÁMKU NEPRÍMĚRNÁ.

139. OBLOUK STŘEDOVĚKÉHO MOSTU BISKUPA JANA Z DRAŽIC, VŽÁCNÁ HISTORICKÁ PAMÁTKA, PŘI STAVBĚ NOVÉHO MOSTU ZBOŘENÁ.

zecla jiný ráz, než dnešní: svaž pod zámek táhl se až k Labi. Ale v polovici minulého století profala tento ter-
rain dráha se svým několikametrovým náspem. (Při této
příležitosti obětován modernímu životu starý kostelík sv.
Václava, postavený zároveň s mostem.) Pořízení náspu
mělo na zámek ten vliv, že zdá se nižším a širším. Neboť
odhadovalo-li oko pozorovatele dříve výšku zámku od hla-
diny Labe, měří ji nyní jen od niveau železničního náspu.
Konečně přichází nový most, posunutý těsně k zámku,
tak jako by mu na špičky nohou šlapal. Ale moderní život
má svoje práva, a bylo těžko naléztí řešení jiné. Skutečně
životní potřeby nemohou se zastavit před historickými
nebo estetickými sentimentalitami. Ale umělecké památky
zecla výmecného rázu, jako byl starý most i zámek v Roud-
nici, zaslouží však tolik pozornosti, aby nebyly ničeny.
A zbytky mostu při dobré vůli mohly být zachovány.

Moderní život má však nejen práva, ale i povinnosti.
A jednou z prvních jest, aby umělecký výtvor dob minu-
lých byl nahrazen rovnocenným výtvorem novým. Tuto
povinnost vzala na se započítím stavby nového mostu i
obec Roudnická. Dostala ji? Treba loyálně vyznati, že
obec se snažila úkolu tomu dostátí a že se při tom ne-
zalekla ani značných obětí finančních. Obec pověřila ře-
šením architektury mostu architekta, který má v cechách
na mostní a vodní stavby téměř výhradní privileje —
a mnoho uměleckých neštěstí na svědomí. Jak tento archi-
tekt však zodpovědnému svému úkolu dostal, ukazují naše
obrázky. Na formy železné konstrukce má architekt jen
dostí malý vliv; materiál, jeho účelné rozložení diktuje si
většinou sám své formy. Věc, o níž architektovi především
mělo jít, byl spojený této železné konstrukce s pevninou,
zkrátka vyřešení předmostí. Most při vstupu na břeh má
skoro 15 m výšky (jde tedy asi ve výši oken 2. patra —
výška diktovala dráha, již křižuje) a je spojen zděným,
asi 100 m dlouhým, ubíhající náspem po jedné a zároveň
do svaž pod zámek po druhé straně s nakloněnou plo-
chou náměstí. Tím dostává se konec mostu hodně daleko
do plochy náměstí. Dispoice ty byly sice dosti obtížné,
ale pro pravého umělce jistě velmi vědné. Ale architekt
postavil pod zámek zeď, která vypadá, jakoby za ní ně-
jaký dobrý muž, kameník, měl svoji dílnu a vystavoval tu

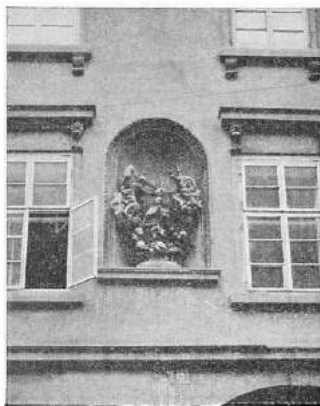
nejrůznější produkty své chudé dovednosti. A přece jen
toto neštěstí vzniklo z oné známé snahy po „přízrůbosti“
architektuře zámku. Leč zámek působí svými klidnými,
širokými formami, jeho krása záleží právě v rovnováze
hmot, kdežto tam pod ním se to všechno houpe, křiví, krčí,
a hlavně uráží svým nevusem. Jak pyšně dívá se tento
barokní veličan na tu chamrad zkradených motivů ze všech
snad možných stylů, jež jsou snad vším možným, jen ne
uměleckým celkem. Má to být zeď, prostá opěrná zeď,
a vidíte slepé brány, bezúčelné výklenky, zábradlí ve
vzduchu, okénka, annanasy, vásy a bůh ví co. A dolní
zeď není o mnoho lepší, ač právě na některých partiích
tého je vidět, jak jednoduchá zeď beze všech ozdob by
svoji mohutností a rozsáhlostí krásně působila a při tom
byla o mnoho lacinější. To, co bylo řečeno o předmostí,
platí plnou měrou i o schodišti, vedoucím z Nádražní ulice
na most. Neštěstí.

Mimo to zapomněl však architekt mostu na jednu dů-
ležitou věc, totiž na změnu půdorysu a silhouetou náměstí,
vzniklou vyústěním mostu. Náměstí bylo dříve zavžené,
Nyní však otevřeno a přilepena k němu víc než kilometr
dlouhá silnice, takže máte dojem, že od shora s náměstím
bude možno jezdit po sáňkách až daleko do lesa. A to je
osudná chyba. Náměstí nikdy není a nesmí být prostor
ubíhající na kilometr daleko, nýbrž prostor uzavřený. A že
by nějak účelně oddělení náměstí a mostu bylo prvému
při jeho nakloněné poloze jen na prospěch, o tom, myslím
nemůže být sporu.

Leč most již stojí a nedá se již nic více dělat, nežli lito-
vati. Město však může si z toho vzít poučení, jak osudné
je svěřovat stavby, jež mají být pro ně rázovitými na celá
století, rukám nepovolaným. V brzké době má dojiti ku
stavbě velké budovy měšťanských škol a i k jiným veřej-
ným stavbám, které svou velikostí a významností budou
mít rozhodný vliv na celkový vzhled města. Záleží na za-
stupitelstvu města a na rukou, jímž se toto rozhodne je
svěřiti, budou-li se jako dobré stavby čestně přiradovati
svou úrovní k stavbám sice historickým, ale na něž je
Roudnice hrda: k zámku, ku chrámu Panny Marie, anebo
budou-li svou neuměleckostí pokračováním řady, tak ne-
šťastně započaté mostem. V. CH.

JAK SE V PRAZE NA POČÁTKU XIX. STOL. ZACHOVÁVALY PAMÁTKY.

Mezi domy, jež v nejbližší době
maji ustoupiti činžákovým novostav-
bám, patří také dům čp. 898-II. (Jin-
dřišská 13), zvaný Úsv. Trojice, dříve
též U Lipů. Ačkoliv má zdívo starší,
representuje svým zevnějškem, fa-
dou i střechou první čtvrt 19. století
a velikou řadu budov, z té doby nám
zachovaných a svým charakterem po-
divuhodně jedolitých. Pro tuto prů-
měrnost a typičnost nevzbuzoval by
dům — zejména když i okolí jeho se
změnilo k naprosté jeho nevhodě —
zvláštního zájmu; ale jiný moment
určuje jeho zajímavost pro naši dobu:
jeho poměr, vlastně poměr jeho archi-
tekta k starší historii domu. Je jistě
nápadné, že v době, kdy utilitarismus
působil nejvíce škod při nedávném
rušení klášterů, přestavbách kostelů
atd. a kdy ještě pieta k starším kultu-
rám není vyvinuta, architekt zacho-

140. BAROKNÍ SOUSOŠÍ SV. TROJICE, KRÁSNÉ UMÍ-
STĚNÉ NA DOMĚ ČP. 898-II., PŘESTAV. V XIX. STOL.

vává a rozvrh fačady podrobuje při
přestavbě „znamení“ domu, barokní
plastice korunování P. Marie. A pří-
pad se stává zajímavějším, položíme-li
vedle něho rovnocenný pendant: za-
chování sošky „černé P. Marie“ na
domě čp. 569-I. (Celetná 34), jehož
zdívo patří počátku XVII. století, a
jehož zevnějšek lze z důvodů stylisti-
ckých přičísti téže době, v níž pře-
staven dům v Jindřišské ulici, ba téměř
architektu.

Dva tyto případy netvoří sice ještě
epochy, ale i ve své ojedílnosti jsou
pěkným dokladem vědomé piety. A
jsou v kontrastu s dnešním nerozum-
ným počínáním: I nyní přestavuje se
mnoho starých domů anebo nahrazuje
se novostavbami, avšak téměř ničeho
z často umělecky a historicky velmi
cenných domovních znamení se neza-
chovává. Z. W.

EPILOG K BRAUNOVU DOMU.

19. září započato bylo tedy přes všechno nejkrásnější obranné úsilí Klubu s bořením Braunova domu. Náhlý konec celé záležitosti byl i tentokrát inscenován pojednou a za těchto příznaků o účastnictví tajemných spodiných a nezodpovědných se sil, s nimiž odešly téměř všechny v posledních letech ztracené památky. I tentokrát byly na straně stanoviska Klubu nejen ideální důvody pro zachování domu, ale i reálné předpoklady k těmto; s druhé strany nebylo proti akci a návrhu Klubu něho veřejně řečeno, ničeho vyvráceno, projevovala se nejvýše jen nechuť a hostejnost. Proto, když získán byl protest, jež podal majitelé sousedních domů proti boření dne 17. srpna, čas, nulný k jich účinnému projednání, skládal Klub naději v intervenční Zeměský výbor, jako dohlédací instance. Zemský výbor také skutečně vyžádal si od města Prahy po 3krátě předložení spisů, ale tyto předloženy mu nebyly. Na to v pátek dne 16. září byly protesty náhle odvolány a městská rada shledala ve své odpolední schůzi, že dané povolení bourání nabývá tím právní moci — a v pondělí započato bylo s bořením. Klub intervenoval ještě následně u starosty dra Groše pokouzem, že k boření došlo, aniž by dům byl vyměřen a odfotografován pro soupis památek — tedy i bez toho posledního, co město může, musí a má pro své památky učinit.

Návrhy Klubu na zachování domu byly v celku sympatické veřejnosti přijaty. Našli se však přece odborníci, kteří „také“ jsou přáteli historických památek, ale kteří „nesnesou kompromisu mezi požadavky moderního života a t. zv. mrtvým překonaným“ a kteří tedy charakterně, ale v tiidlu řekli: „To raději zbořit.“ Tím je zapotřebí dalších výkladů k jejich charakteristickému stanovisku: Zajisté nikdo z těchto odborníků — přátel památek — nebude proti tomu, aby z Braunova domu by v účelně nejlepší snímky fotografické a aby byl vykrešen; každý z nich bude sledovat dokonce dobrým, aby byla řada částí plastické výzdoby

přechlíd odlišit; každý z nich uvítal by zajisté s vysokomyslným uznáním, kdyby celý kráso a originální tato řada byla odlišit a v lapidariu postavena, anebo kdyby lépe byla přímo do musea převedena a třeba i bez střechy, která ji činí domem: neboť každý z nich je pro zachování památky — ale když Klub navrhl, aby tedy celý přechlíd, ale ovšem bez střechy, bylo na místě zachováno a v téže poloze a v téže slunci jak bylo stavěno, a když žádal, aby jen moderní dům učinil starému přechlíd jisté ústupky, ale sám se výslovně slohem a komposicí od něho odlišoval, shledají tito odborníci pojednou ve své tiché a soukromé logice, že je to kompromis, „nešťastný celek“, a kryjící se za tím faktická vnitřní hostejnost a neláska k památce v postanním a nezodpovědném: „To raději zbořit.“ Ale povinností a posláním Klubu je, aby hájil fyzickou existenci památek a i tenkrát, kdyby zachování bylo dožitelné jen fragmentárně a v „kompromisu“. Po světě je nešťastně historických památek ve fragmentech a v podobě „nešťastného“ stavu, zastavených a v samostatnosti svého dojmu pozmeněných pozdějšími přídatky: velká řada na př. římských antických staveb, pokud není v ruinách, je často kuriozně přestavěna a adaptována v konglomerátní architekturu — a přece nepozbývají tím — a je jejich individualitě utrpěla — ohromné ceny jako fyzicky uchované formy a komposiční celky (Carlovo divadlo, Neptunův chrám atd.). Nonaopak: děkujeme právě jen tomu, že přestavující doby snížily se až k těmto estetickým „kompromisům“, že alespoň něco bylo na nich zachováno. To bylo možno i při Braunově domě. A nebylo-li by bývalo možno, aby, když by bylo předešlé Braunovu domu dle návrhu Klubu zachováno, jednou budoucnost většího estetického svědomí byla Braunovu přechlíd opětně vrátila samostatnost domu. Tolik za všechny ostatní odborníky „Architektonickému Obzoru“ ze dne 5. října.

KRONIKA.

29. července. Městská rada: Schválen návrh, aby plán polohy v okolí vyhledáského nádraží upraven byl tak, aby mohl být zřízen odvod mostu na Smíchov. Povoleno bourání domu Braunova (čp. 730-II.), protože návrh Klubu na jeho zachování nebyl majitelem schválen.

30. V denich listech zpráva o nezdárném pokusu Klubu zachovat sgrafitu na Rohanském paláci. — „Union“; Článek: Die Brücke beim Rudolfinum. — „Přehledský Obzor“; Zpráva: Zajímavý nálezy při opravě radnice v Plzni. (Nápis na podlaží z r. 1726 a 1763.)

4. srpna. Správní rada elektrických podniků usnesla se podati městské radě zprávu, že přes protest Klubu pokládá projekt elektrické dráhy mezi hradem a palácem arcibiskupským za nejvýhodnější. — „Jiskra“; Článek dra Polenského o krytí lепенkou.

5. „Český Svět“, č. 46; Fotografie: Trizy pro Národní divadlo. — 8. „Národní Listy“; Článek: Projekt nového mostu z Holešovic na Pelc-Tyrolku.

12. Technická komise: Vzata na vědomí, že ministerstvo schválilo projekt na stavbu betonového mostu ze Štvanice do Buben a že mistodržitelství schválilo projekt na rekonstrukci oblouků Karlova mostu při malostranském břehu.

13. „Národní Politika“; Článek dra F. X. Jiřika: Most u Rudolfiny a výstavní budova. — „Jihočeský Obzor“; Článek: Venkovské odbory Klubu. — „Den“ otiskl z „Věstníku“ č. 7: „U Klíčů a dům „U stříbrného soudku“.

17. „Národní Politika“ a „Národní Listy“; Článek dra K. Groše: Královské hlavní město Praha 1848—1910. — Sbor obecních starších: Obecní starší Emiler vytýká, že městská rada povolila bourání domu Braunova, ač plány na novostavbu neschválily, a žádá starostu o zastavení usnesení městské rady. Schváleny změny polohy plánu v Podskalí a u Bruláru. Schválen náklad na obrazení a upravení přechodu přes chráněný pozemek od rozhledny na Petříně k bývalé strahovské bráně. Povoleno náklad na opatření podrobného projektu nového mostu z Holešovic na Pelc-Tyrolku.

19. Městská rada: Usneseno požádat centrální komisi o vyplacení slíbeného příspěvku a o zvýšení subvence na restauraci kostela sv. Václava na Zderaze. — „Národní Politika“; Článek dra F. X. Jiřika: Braunův dům. — „Český Svět“, č. 48; Fotografie: Domy kolem „Zelené záhy“, věže kolem Klementina a Karlova ulice. — Technická komise: Usneseno zahájit jednání se zemským výborem o rozšíření a úpravě ulice Apolindské. — „Máj“, č. 46; Zpráva: Pražské otázky. (Dle „Věstníku“ č. 7.)

22. Vystaveny změny plánu polohy u Bruské brány. — Blesk udeřil do sochy P. Marie na Karlově mostě, poškozena socha sv. Dominika a růžence.

26. Městská rada: Povoleno bourání domu čp. 898-II. v Jindřišské ulici. — Usneseno zasadit na budově staroměstské radnice pamětní desku s význačnými daty z dějin radnice a desku se jmény českých panů a měšťanů popravených 21. června 1621. — „Národní Politika“; Článek dra F. X. Jiřika: Starý Ungelt. — „Český Svět“, č. 49; Fotografie: Mosaika u sv. Víta, znovu získaná, dvě sousedí pro Ameriku, Petřílkův ostrov.

2. září. Městská rada: Městský radní Fiala urgoval zřízení elektrické

dráhy na Hradčanech a žádal, aby správní rada elektrických podniků intervenovala u ústřední komise ve Vídni. — „Český Svět“, č. 50; Fotografie: Zlatý dvůr na Hradčanech. — „Máj“, č. 48; Zpráva: Osud bývalého Braunova domu.

9. Technická komise: Usneseno doporučit zřízení železobetonové konstrukce kupole kostela na Karlově. Usneseno, aby bourání novoměstské vodárny bylo urychleno. Vzata na vědomí, že mistodržitelství schválilo projekt pilířů mostu u Rudolfiny. — „Český Svět“, č. 50 až 52; Fotografie: Nové zámecké schody, reprodukce kresby Pavel Janák: Nový betonový most ze Štvanice do Holešovic.

15. „Neue Freie Presse“; Článek dra M. Dvořáka: Denkmalpflege und Kunst. — „Přehledský Obzor“; Článek (F. X. H.): K výzdobě radnice v Plzni.

16. Městská rada: Odepřeno povolení ku stavbě čtyřpatrového domu na naroží ulice Vodňovské a Jungmannovy třídy. Povolení ku zboření starého domu Braunova nabylo moci práva, any rekursu sousedů byly odvolány. — Usneseno vypsat veřejnou soutěž pro získání projektu na nový obecní hřbitov na pozemcích v Hostivaři, Malešicích a Štěrbohově. — Nařizeno stavebnímu úřadu, aby vypracoval levnější projekt kolubaria na obecním hřbitově v Oblanech. — „Český Svět“, ročník VII., číslo 1: Fotografie pomníku Palackého a okolí staronové synagogy. — „Světlozor“, ročník 1910, číslo 3: Fotografie Palackého pomníku. — „Zvon“, ročník XI., číslo 1: Článek Jana Liera: Vyšehrad. — 17. „Národní Listy“; Zpráva: Pražská zelen. — „Ratibor“, č. 38; Zpráva: Zhyzdění Velkého náměstí v Hradci Králové. — „Český Jih“; Otisk článku o lepence v Pelhřimově.

19. Začato se zbořením Braunova domu. Stavitel Ed. Hulcius postavil na jeho místě čtyřpatrový dům.

22. „Union“; Zpráva: Baumeister Herr Hulcius und der Klub für Alt-Prag a Gärten und beplanzte Flächen in und um Prag.

23. Technická komise: Schválen návrh stavebního úřadu na zřízení nové komunikace na místě starých zámeckých schodů. — „Český Svět“, číslo 2: Fotografie úpravy přechlíd radnice v Plzni. — „Světlozor“, číslo 4: Fotografie z okolí kostela sv. Apolináře.

24. „Den“; Článek: Nová Praha I. Fotografie brány a mlýná v Berouně, náměstí v Příbrami.

25. „Národní Listy“; Zpráva: Expozice Klubu na zahr. výstavě.

26. „Národní Politika“; Zpráva: Expozice Klubu na zahradnické výstavě.

27. „Den“; Článek: Nová Praha II.

28. Odkryta mosaika na chrámě sv. Víta.

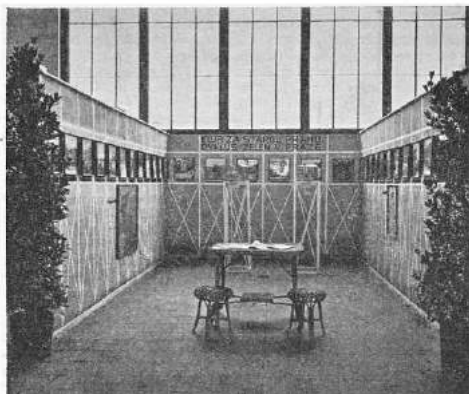
29. „Den“; Článek: Nová Praha III.

30. Městská rada: K návrhu m. r. Fialy vyslána bude zvláštní deputace do Vídně, aby intervenovala u ústřední komise a hofmistrovského úřadu v záležitosti vedení elektrické dráhy kolem královského hradu.

M. r. dr. Pík urgoval otevření volné komunikace ze Starého města na Nové. Předloženy první výtisky publikace „Pražské zahrady“. — „Nár. Listy“; Článek: Procházka Prahou a okolím I. — „Český Svět“, číslo 3: Ilustrace starého olanského židovského hřbitova.

Ríjen 1. „Přehledský Obzor“; Zasláno Kroužku přátel starožitností v Plzni pro zachování domu Gerlachova v Mansfeldově ulici v Plzni.

ZPRÁVY Z KLUBU.

141. EXPOSICE KLUBU ZA STAROU PRAHU NA II. ZAHRADNICKÉ VÝSTAVĚ V PRAZE 1910. CYKLUS: ZELEN V PRAZE. 30 ZVĚŠOVANÝCH FOTOGRAFIÍ DLE SNÍMKU AM. JANA EMLERA A ARCH. MAXE URBANA.

PRAŽSKÁ AGENDA. Došlo: 26. srpna. Magistrát kr. hl. města Prahy vrací Klubem předložený návrh na zachování Braunova domu. — 27. Měst. stav. rada Holub zasílá opis vlastního oznámení, podaného ústřední komisí a týkajícího se zřízení hradu Bradlec. — 2. září. P. J. Pakosta upozorňuje na stavbu továrny v restauraci pod Letnou a spojené s tím nebezpečí vykájení stromů. — 6. Městská rada pražská nevyhovuje žádosti Klubu, týkající se pokusu s konservováním kamene na skupinách ve Valdštejnské zahradě. — 9. C. k. mistodržitelství žádá za sdělení, mohli obnašejí subvence města Prahy a zemského výboru na model Malé Strany. — Kn. Rohan nabízí zemskému muzeu sgrafitta svého paláce k sněti. — 12. Pan konservátor Herain podává sdělení týkající se sgrafitti rohanovského paláce. — 14. P. konservátor Herain informuje Klub o opravných pracích v Loreť. — 24. Malostranský občanský klub oznamuje, že k dohodovacím poradám s Klubem delegoval pp. dra Pinkase, dra Kašpara a J. Peterku.

Odesláno: 5. září. Ústřední komisi pro zachování památek zaslal se opis memoranda, podaného městské radě Hradce Králové a týkajícího se nových domů na Velkém náměstí. — 12. Dopisno p. konservátorovi Herainovi v záležitosti opravných prací na Loreť. — Prof. Max Dvořák ve Vidni požádán o záchranu Braunova domu a o sdělení, v jaké výši by povolila subvence na dům komise pro zachování památek. — Zemskému výboru království českého předkládá Klub detailní studie na záchranu Braunova domu. — 16. Zaslán p. inž. Branbergrovi rozpočet nákladů a výnosů přestavby Braunova domu dle návrhu Klubu. — 20. Požádán p. konservátor Herain, aby v zastoupení kons. dra Jeřábka dohlédl na opravy německého kasina na Příkopě. — 21. Požádán pan konservátor Herain, aby zakročil o zastavení bourání Braunova domu, jelikož tento nebyl vynesen a vyměřen. — P. magistrátní rada Boháček požádán, aby přijal členství redakční komise pro Průvodce, chystaného Klubem. — 24. Magistrát města Prahy upozorněn na lakový nátěr portálu „U Bucharů“. — 26. Magistrát města Prahy podán kubovní protest proti zamýšlené regulaci pozemků u Bruské brány. — Okrašlovací a zalesňovací spolek v Praze a Okrašlovací svaz žádány Klubem, aby se připojily k protestu Klubu proti regulaci u Bruské brány. — 27. Soupisná komise města Prahy požádána o rozmožnění technických sil výtvarníků a výtvarníků. — 30. Září. Vyzvání následující korporace ku protestu proti vedení tří ulic u Prašného mostu a mimo klubových hrad: Český zemský svaz pro povznese návštěvy cizinců, Klub českých turistů, Spolek českých žurnalistů, Spolek architektů a inženýrů, Umelecká Beseda, Jednota výtvarných umělců, S. V. U. Manes. — 1. října. Klub podává sličnost magistrátu pro odstranění římsy na domě čp. 682-II. ve Vodickově ul. — P. městský rada Soukup požádán, aby nařídil odstranění písků z fontány na nádvoří paláce Sylva-Taroucy. — 4. Městská rada pražská se žádá o opravu maleb i ozdob na schodišti paláce Sylva-Taroucy. — Současné se žádá, aby dala vysázeti okolí Dintzenhoferovy Ameriky topoly.

VENKOVSKÁ AGENDA. Odesláno: 27. srpna. Poděkováno paní stavebnímu radovi Ing. J. Holubovi za laskavé upozornění na bídý stáv. hradu Bradlec. — 30. srpna. Podání městské radě v Hradci Králové, žádající zachování starého rázu náměstí. — Poděkování p. JUDru Ulrichovi, starostovi v Hradci Králové, za zakročení v záležitosti domů na náměstí. — 22. září. Požádán p. architekt Petřík, aby převzal dohled nad konservací sgrafitti na domě p. dra Cíkharta v Táboře. — P. dra Cíkhartovi oznamuje se totéž. — 26. září. Podání městské radě v Plzni v záležitosti Guldenerova domu. — P. dra Cíkhartovi v Táboře zaslány pokyny ohledně zachování sgrafitti. — Došlo: 16. září. Městská rada v Turnově sděluje, že usnesla se požádati majitele hradu Valdštejna o povolení k ohledání stavu hradu, nacež jednati bude o úpravě hradu. — 17. září. P. dra Cíkhart v Táboře žádá o doporučení odborníka ku restauraci starých sgrafitti na svém domě. — 21. září. Odbor Klubu v Pelhřimově zaslal dotaz ohledně zachování t. zv. věžnice a radnice. — 24. září. Kroužek přátel starožitností v Plzni táže se, v jakém stadiu je otázka zachování Guldenerova domu.

SPOLKOVÁ ČITARNA byla otevřena členům od 1. října v hodinách úředních (3–7 hod. odpol.). Vykládá se v ní 60 revui a periodických listů a 11 denníků a krajinských listů, celkem 71 číslo: *Revue*, 1. Akademie, 2. Carniola, 3. Český Casopis Historický, 4. Casopis Matice Moravské, 5. Casopis Musejné slovenskej spoločnosti, 6. Casopis Společnosti přátel starožit. českých v Praze, 7. Casopis Vlast. Spolku mus. v Olomouci, 8. Casopis za zgodovino in narodopisje, 9. Die Denkmallpflege, 10. Naše Doba, 11. Československý drogist, 12. Český dům, 13. Heimatschutz, 14. Hlídka, 15. Kunstgeschichtliches Jahrbuch der Zentral-Kommission für Kunst- und historische Denkmale in Wien, 16. Brdský kraj, 17. Jihočeský kraj, 18. Krása našeho domova, 19. Kronika (s příl. Levná osvětlová knihovna), 20. Kvartálník etnografický, 21. Zenský list, 22. Staviteelské Listy, 23. Lumír, 24. Máj, 25. Mitteilungen des Erz. Rainer-Museums für Kunst u. Gewerbe in Brünn, 26. Mitteilungen des Vereins für Gesch. der Deutschen in Böhmen, 27. Mitteilungen der Zentral-Kommission für Kunst- u. historische Denkmale in Wien, 28. Podpřísky Musejník, 29. Fotografický Obzor, 30. Slánský Obzor, 31. Stavební Obzor, 32. Česká Osvěta, 33. Právek, 34. Přehled, 35. Pražská Lidová Revue, 36. Rozník Krakovský, 37. Sborník mládeže sociálně demokratické, 38. Sborník Musejné slovenskej spoločnosti, 39. Sborník České společnosti zeměvědné, 40. Naše Slovensko, 41. Náš Směr, 42. Volné směry, 43. Der Städtebau, 44. Styl, 45. Český Svět, 46. Zenský Svět, 47. Fotografický Věstník, 48. Věstník Klubu za Starou Prahu, 49. Národopisný Věstník českoslov., 50. Obecní věstník král. hlav. města Prahy, 51. Věstník Českohe zemského spolku pro reformu bytovou, 52. Stavební Věstník, 53. Vlast, 54. Deutsche Volkskunde aus dem östlichen Böhmen, 55. Vidělání Lidu, 56. Zhornik za narodni život i običaje južnih Slavenů, 57. Zentralblatt der Bauverwaltung, 58. Zprávy Spolku architektů a inženýrů v král. Českém, 59. Zvěsti ze Soběslavi a okolí, 60. Zvon. — *Noviny:* 1. Cas, 2. Český list, 3. Jitka, 4. Plzeňský Obzor, 5. Osvěta Lidu, 6. Národní Politika, 7. České Slovo, 8. Ratibor, 9. Směr, 10. Tábor, 11. Únor.

ZA ČLENY činné přistoupili v měsíci září pp.: *Liska Oldřich*, architekt v Hradci Králové; *dr. Helfert Jaroslav*, sekretář zemského musea v Brně; *Brož Jaroslav*, inženýr v Praze.

ZPRAVA PORADATELE. V neděli dne 9. října podnikl Klub 2 vycházky: dopoledne o půl 10. hod. do Skřetovy výstavy v Rudolfině (s výkladem p. R. Kuchynky); odpol. o 2. hod. vyjždělo do Zbraslavě (s výkladem dra K. Gutha). V podzimním období uspořádá Klub několik společenských večerů pro své členy ve svých klubovních místnostech a v trávěném sále „U Vejvodů“; večery zajišťe budou členství vitány, neboť budou příležitostí k dalšimu rozvoju společenských styků náležitých vycházek; k večerům bude vždy improvizován program a pomýšlí se především na projekce skioptikonem ze Staré Prahy, z českého venkova i z ciziny. Vydáváná se již za tím účelem s některými předními našimi fotografy-amatery a odborníky.

DLC.

Z REDAKCE. Uvěřejňujeme již v tomto čísle nový ročník most s poukazem na estetické důjky, které při příležitosti jeho stavby již jim na zámku a městě spáchány. Proponujeme jsmo původně přinést tento případ v materiálu souboru zvláštního čísla k otázce: „Regulace řek a ráz kraje a měst“ — kterým mělo být doloženo, jak zbytečně mnoho bylo při jím nesporé významných a důležitých těchto podniků v české krajině a v českých městech pokáženo. Avšak otevření mostu a s ním spojeného chvalobčení mostu vyznaje, si abychom upozornili na skutečnost a korigovali úsudky žurnálů. Přemíra škod, které denně se roji, vyznaje si vůbec velké pozornosti, aby alespoň pro poučení byly vycerpany, až Věstník jest stále těmito jednotlivými případy odvračen od zásadní činnosti, které by se rád věnoval. — Opravujeme z čísla 8.: V podpisu obrázku 103. má býti letopočet 1865 místo 1859 a v podpisu obrázku 106. severské místo jižní.

Odpovědný redaktor Pavel Janák, 51-I.; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, Zdr. Wirth. ✉ Za Starou Prahu vychází poslední pátek v měsíci. Otiskování článků i vyobrazení jest dovoleno, udán-li pramen. Štůčky se půjžují k otištění (6 haléřů za čtvereční centimetr). ✉ Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha I., „U Vejvodů“. ✉ Tiskem Dělnické knihtiskárny v Praze II., Myslkova ul. ✉ Štůčky od firmy V. Neubert na Smíchově.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 18. LISTOPADU 1910.

ČÍSLO 10.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 5. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBO VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚLECKOU PREMII, DŘEVORYT A. HOFBAUERA. PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ. — TELEFON 384-IV.

Z PRAHY: JAK SE STAVÍ V OKOLÍ KARLOVA A SV. APOLINÁŘE.

142. POHLED HLAVNÍ ULICÍ BUDOUCÍ UNIVERSITNÍ ČTVRTI KE SCHODIŠTI, RYZE PRAŽSKÉ MONUMENTALITY A K BUDOVAM ÚSTAVŮ UNIVERSITNÍCH, KTERÉ JSOU PROTIPŘÍKLADNĚ NESHARMONOVÁNY V CELEK.

Nutným zastavením okolí Karlova, kostela sv. Apolináře a přilehajících pozemků bývalých zahrad slupských mohla být pro výhodnost poměrů terainu vytvořena významná čtvrť, důstojné pendant mohutných dominant středověkých a barokních. Jak lze posoudit podle seskupení nových staveb pod Karlovem i budoucí regulace u sv. Apolináře, padne však bohužel celkový výraz obou nevhodným zastavením pozemků slupských vysokoškolskými budovami, posledního pak ještě nemístnou uliční regulací.

Kostel sv. Apolináře s přilehající kapitolou vynutil si velice zajímavé seskupení okolních budov, jež nebyly na újmu převyšující stavbě kostela, naopak byly platným činitelem v dojmu pohledovém. Bývalý dům kapitoly, dům Na kosti, dům U Charvátů a Jedová chýše svíraly ladně vytvořené prostranství, přispívající k dobrému uplatnění kostela. V těchto místech jest nyní podél skladiště dekorací a malirny Národního divadla navrhována 16m., v nižší části pak 12 m. ulice, svým efektem neodůvodněná, toliko poru-

143. BUDOUCÍ REGULACE ZNIČÍ POSLEDNÍ DNEŠNÍ PĚKNÝ POHLED NA KOSTEL SV. APOLINÁŘE, KTERÝ ZA NOVÝMI DOMY ZMIZÍ.

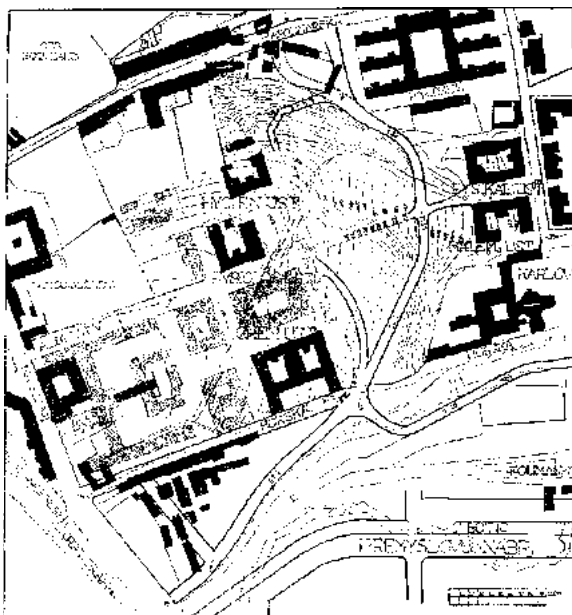
144. DŮM „U CHARVÁTŮ“ V APOLINÁŘSKÉ ULICI A CELÁ OKOLNÍ CHARAKTERISTICKÁ PARTIE PADNE ZA OBĚT ZBYTEČNÉMU ROZŠÍŘENÍ ULICE.

su tci nešní osti zachovalý ráz. Míno to má být učiněna sjízdou. Svah ulice Apolinářské ve východní části kapitolu má bytí snížen o 3 m., výše pak o 2 m. Bude tedy nutnou terasou před kostelem a kapitolou ku svedení schodů v jižní patě kostela do výše budoucí úrovně a to výše bude mít za následek zúžení ulice a vznik značné komunikací závlady v ulici síce 16 m., ale takto zredukované na několik málo metrů.

Jest jasné, že regulace uliční nepřiléhá ani k samé stavbě kostela. Míno to zastavením ulice dle regulačního plánu vzniká na jižní straně fronta domů, jež by úplně zakryla poslední dnes již existující harmonicky vyvážený pohled na kostel.

Esteticky jest tedy snížení terenu i zastavení podle regulačního plánu v místech těchto naprosto nepřijatelné. Komunikace k Vyšehradu může být daleko lépe svedena projektovanou cestou kolem porodnice, Karlova a podél hradeb do ulice na Slupi. Výhodně mohla by být připojena již ve směru vyústění ulice Viničné, aby prostor mezi porodnicí a budoucí cestou mohl být výhodně zastaven a prostor směrem ke kostelu zůstal nezastavěn.

Velkých chyb dopouští se zastavovací plán v celém komplexu bývalé zahrady slupské tím, že nedbá nutných vy-

145. SITUACE ÚSTAVŮ UNIVERSITNÍCH NA SLUPI, KTERÁ JE MALICHERNĚ ZALOŽENA A NERESPEKTUJE KOSTELŮ SV. APOLINÁŘE A NA KARLOVĚ, ANI NEJZÁKLADNĚJŠÍCH PODMÍNEK TERRAINU.

řešení po lež o bema slavným Karlovým stavbám na Větrově. Vlastní zastavovací plán vznikl již na rozhraní dvou zcela různých názorů o výstavbě měst, a přece dodržel ono šablonovitě rozvržení situace v bloky, netoliko pochybené pro podkovovitě utvářenou kotlinu, ale i nedůstojné pro navržení monumentálních budov. Budovy společně ideje postrádají zde vůbec jednotného důstojného, architektonicky dokonalého řešení.

Bez respektu k impozantnímu pozadí, bez vkomponování do daného terenu nebylo zde využito příležitosti k řešení vhodného pendantu k sousedním slavným stavbám.

Proto není v této budoucí vysokoškolské čtvrti ani stopy po něčem vyšším, zdatně reprezentujícímu vysoké učení obou tak kulturně vyspělých národů.

Vzniká nám architektonicky bezvýznamná čtvrt, ničí nejen vzhled okolních budov, ale i znehodnocující vznešenou ideu, již slouží. Klub přičítal se již r. 1902, žádaje, aby byl vzat náležitý zřetel ke krajině a vzhledu příštích budov v této části Prahy.

Novými však budovami ústavu fyzikálního a matematického české university přičleněn nový odstavec v systému bezradnosti, která soustavně ničí vzhled části Prahy z nejkrásnějších.

A. K.

Z PRAHY: KLUB HÁJÍ ZACHOVÁNÍ DOMŮ NA MALÉM NÁMĚSTÍ.

Ozboření starých domů, tvořících východní stěnu Malého náměstí Staroměstského, usiluje se pod záminkami nejrozličnějšími. Zejména vytýká se jim, že nevyhovují po stránce „čisté hygienické“, podruhé zase, že nehodí se za kanceláře obecních úřadů, jež jsou v některých již nyní částečně umístěny.

A přece jest cena těchto domů v mnohém směru nepopíratelná. Především jest to v zájmu zachování starého a původního rázu města Prahy, aby domy ony zůstaly i na dále. Jejich existence jest ukazatelem naší lásky k starým památkám stavitelským a označuje tak i naše současné kulturní niveau, neboť pád domů těchto znamená nejen zapření neb zničení původního charakteru Malého náměstí, nýbrž znamená i poklesnutí smyslu pro věci, jež žádnému kulturnímu člověku nejsou lhostejnými. Zbořením starých těchto domů bylo by však i znešvaženo město na delší dobu

povstaly tu ruinami, které dlouho hyzdily Prahu ku př. na náměstí Linhartském proti Klementinu. Mimo to hrozí zde nebezpečí, že východní stěna Malého náměstí bude utvořena budoucně z jediné obrovské fronty budovy radniční, což po stránce estetického vzhledu náměstí, jež tvořeno je v zásadě stěnami, sestavenými z četných úzkých fasád, znamenalo by ránu přímo smrtelnou. Avšak zboření východní fronty náměstí a nahrazení starých domů křídlem úřadoven obecních mělo by ještě v zápětí tytéž konsekvence, jako analogicky objevují se nyní na Malé Straně, totiž vyklidňování města následkem vzrůstu úřadů. Neboť v nových blocích této čtvrti jsou byty i krámy tak drahé, že maloživnostníkům jest naprosto znemožněno zde obývat. Na všech stranách rostou jen a jen činžovní domy, které vůbec nereflktují na nájemníky z nižších kategorií občanstva, a tak jsou zejména vrstvy maloživnostnické,

řemeslníci a maloobchodníci ze Starého města přímo uměle vypuzováni! I bylo by právě na obci Pražské, aby vhodnou sociální politikou bytovou hleděla zmírniti nedostatek malých bytů tím, že by dala k dispozici alespoň ony domy, které jsou dnes v jejím majetku a dobrý počátek mohl by býti učiněn ihned náležitou adaptací celé východní fronty domů na Malém náměstí, jež poskytly by jistě a v krátké době dosti značný počet nejen malých bytů, ale i dílen a krámů pro celé řady živnostníků neb obchodníků v samém středu Prahy.

Vzhledem k tomu, že ústřední komise ve Vídni postavila se na stanovisko naprosté nedotknutelnosti do-

146. POŘADÍ DOMŮ NA VÝCHODNÍ STRANĚ MALÉHO NÁMĚSTÍ, O JICHŽ ZBOŘENÍ SE STÁLE USILUJE. JSOU ORIGINÁLNÍM CELKEM A PODMÍKOU CHARAKTERU MALÉHO NÁMĚSTÍ.

mů těchto, dá se s jistotou očekávat, že i stát by přispěl finančně určitou kvotou na adaptování, k dalšímu obývání potřebnou. Tímto způsobem vyhovělo by se nejen účelům čistě utilitárním a praktickým, ale i zachovala by se tak cenná partie Malého náměstí, majícího pro starou Prahu význam naprosto mimořádný! Jsme přesvědčeni, že by obec Pražská neměla v této závažné záležitosti, kterou se nyní stále nejintenzivněji bude zabývat, nic bez souhlasu veřejnosti podnikati o své ujmě a že by měla vejíti za účelem zdárného

vyřešení tak důležitého a těžkého úkolu se všemi uměleckými i odbornými korporacemi ve styk.

Z TÁBORA: NÁMĚSTÍ TÁBORSKÉ A DŮM OBČANSKÉ ZÁLOŽNY.

Budovy, které stojí kolem náměstí, mají k němu své určité vztahy. Náměstí jest pro veřejné stavby místností vstupní; budovy takové činí je viditelným středem města, místem, jež téměř každému obyvateli širšího okolí jest častěji navštívit. Výsadní právo tržní dávalo středověkému náměstí ráz živého tržiště; dnes, kdy

při rozvoji města funkce tato jest decentralisována, vzrůst populace a frekvence způsobuje, že hlavní náměstí stává se komunikačním středem města nebo se aspoň ocitá ve velké jeho blízkosti. Jest pak přirozené, že zaměstnání a živnosti, jimž se daří jen u míst silně frekventovaných, usilovaly vždy o domy s průčelím do náměstí. Repräsentativní potřeby majitelů domů a živností, podněty, dané sousedstvím monumentálních staveb veřejných, propůjčovaly domům jejich charakter odlišný od jiných staveb městských. Intensivnější život a rychlejší vývoj živnosti zejména obchodních zračil se v rychlejších a honosnějších architektonickém rozvoji staveb u náměstí, proti nimž ostatní domy městské jsou zpravidla opožděny. Výtvarné vztahy, jež má dům k okolnímu prostoru, jsou v důsledcích toho u staveb těchto rovněž intensivnější. Stavební čáry jejich ve spojitých liniích omezují půdorysnou plochu prostranství; jejich průčelí spojují se v stěny uzavírající prostor a obrysová linie jejich štítů, střech a říms ohraničuje oblohu, rozestřenu nad náměstím. Půdorysná plocha, jejíž okraje ve snaze zcela přirozené, seskupiti a sméstnati co nejvíce středověkých úzkých stavení k náměstí, se zprohýbaly a zkroutily ve tvary leckdy podivuhodně důmyslné, ve své

vždy patrně základní pravidelnosti dává určitě krajní meze proporci budovám, které jsou jejich prostorovými dominantami. Obrys plochy této postupem doby podroben jest celkem nepatrným změnám — regulování dotýká se nejvýše ústí ulic; stěny však jsou činitelem měnícím se častěji dle změnách účelů. Úzká stavení

ště středověká nestačují moderním formám obchodním; na sloučených staveníších vznikají stavby docela jiných proporci než bývalé domy štítové. Nestane-li se taková přeměna najednou na všech stranách náměstí (na př. po požáru), dostanou se vedle sebe stavby demonstrující celý vývoj pojmu prostorových poměrů. Největší setrvačnost mají stavby veřejné (kostely, radnice), při nichž zpravidla nedochází k přeměnám od základu, nýbrž jen se přestavuje a přistavuje; pak některé soukromé domy jsou tak prozíravě disponovány, že stačí i stupňovaným nárokům řady generací; architektura jiných stala se důležitou složkou obrazu města nebo jedinečným dokumentem umělecké potence minulých dob, takže zájem veřejnosti, úsilí o záchranu památky a respekt majitelův zabránují radikálním jejích proměnám. Obraz náměstí, který při jeho založení mohl býti řízen jednotným kompozičním plánem, nemůže již po všech svých proměnách vyjadřovati nějaké individuální stavební ideje. Působí-li však

147. DŮM Z ROHU NÁMĚSTÍ TÁBORSKÉHO S RÁZOVITÝM ŠTÍTEM, KTERÝ MĚL BÝT ZBOŘEN, BUDE VŠAK S ADAPTOVANÝM DOMEM TÁBORSKÉ ZÁLOŽNY ZACHOVÁN.

přece náměstí takové dojmem neobyčejné harmonické krásy prostorové, jest to podmíněno tím, že jednotlivé činnosti stavební dovedly podřídití splnění účelů praktických principům vyšším, obsaženým v hranicích poměru plochy náměstí k stabilisovaným kulminačním bodům stěn,

148. POHLED NA SEVEROZÁPADNÍ ROH TÁBORSKÉHO NÁMĚSTÍ SE ZACHOVANOU EMPIROVOU TÁBORSKOU ZÁLOŽNOU A RENAISS. DOMKEM, JEŽ URČENY BYLY KE ZBOŘENÍ.

JAK MĚLA VYPADATI NOVÁ BUDOVA TÁBORSKÉ ZÁLOŽNY, JEŽ MĚLA STARÝ, KRÁSNÝ EMPIROVÝ DŮM NAHRADIT.

v rytmu jejich vertikálního obrysu, daném apriori půdorysným pohybem hraničních čar náměstí a jeho terainu. Obraz náměstí jest tedy výslednicí sociálních energií a hospodářských poměrů, jejíž hodnota záleží v tom, do jaké míry dovedl umělecký instinkt dobový najít a respektovat tyto principy, vyšší než pojem proporci, měnící se dle vkusu a ideálu prostorové krásy v určitém období.

Táborské náměstí, o něž jde v tomto případě, bylo v letech sedmdesátých min. stol. takovým vyrovnaně krásným celkem; každá stěna měla svůj kulminační bod, od něhož obrysová linie rytmicky členěná klesala ke koutům náměstí; dominující skupiny věží a štítů měly svou podnož, v okolí architektur silného reliéfu byly plochy umírněné zdrželivosti. Stavby z doby po těchto letech v několika případech vybočily z měřítka náměstí. Netečnost veřejnosti tehdejší k podobným činům vysvětluje však okolnost, že v tu dobu všechen veřejný zájem vyčerpán byl bojem o politické a hospodářské obrození národní.

Po delší době dochází opět k přestavbě záloženských domů č. 272., 9. a 10. v severovýchodním koutě náměstí. Dům č. 10. jest empírová stavba s průčelím plochým, úmyslně komponovaným jako podřízující se kulisa k vý-

raznému, ale rozměry omezenému štítu domu č. 6.; dům č. 272. svoji skromnou rázovitou plastikou štítovou uzavírá výhled z tohoto koutu náměstí; oba jsou tedy velké ceny umělecké pro náměstí, pročez je žádoucím jejich zachování nehledě k tomu, že dům, vzniklý na sloučeném jich staveništi, při všem respektu k pohledovým poměrům náměstí porušil by svoji ohromnou frontou měřítko náměstí. Jestliže tedy Občanská záložna za poměrů veřejných, od minulého století nevalně změněných, kdy dosud u nás zachovalní památek záleží na dobré vůli jich majitelů, dovedla stanovit program stavební tak, aby nebylo potřebí zbořit domy č. 10. a 272. a aby jednopatrová přístavba s dvoranou na staveništi č. 9. tvořila přechod mezi oběma zachovanými, svědčí to o smyslu také pro všeobecnější a kulturní potřeby — jest to krátce kulturní čin.

Th. P.

Při přestavbě záložny jedná se také o osud drobné stavbičky ze XVII. století, se zajímavým štítem již barokní silhouetou a ještě renesančního členění, jejíž fasáda byla v 2. pol. XVIII. stol. znovu upravena v okeních otvorech a římsách. Není třeba dokazovat obšírně její cenu pro obraz města; je nám samozřejmá a doufáme, že bude palladiem, jež bude chránit domek před jakoukoliv přestavbou a tím více před demolací. W.

Z KOLÍNA: RESTAURACÍ ZKAŽENÝ CHRÁM SV. BARTOLOMĚJE.

Restaurace děkanského chrámu v Kolíně nad Labem, dokončená letos, je hrubým anachronismem: v době nejúzkostlivější péče o historické a umělecké objekty sebe menší cenné umělecké je pokračováno v radikální přestavbě s tímž programem a na téměř podkladě ideového, jak byla započata před 38 lety, a před očima generace, která již i v širších vrstvách pochopuje rozdíl mezi originálem a kopií, vytvářel udržuje se vědecky odsouzený a vyvrácený blud restaurací. Nádherný chrám sv. Bartoloměje, z pola hmotné trojdiel z 2. pol. XIII. století, z pola vznošená architektura Parlerovská, opravovaný zevně zejména po požáru 1796 a r. 1847 a vyplněný barokním mobiliárem, s pozdně gotickou věží a barokní kostnicí, prožil od r. 1872 regotaci tak pronikavou, že patří k nejobořitelnějším v dějinách našich památek. Nejprve nasazený na zvonici podle návrhu Mockerova brádicový stan a pavlač, charakteru kolínských památek zcela cizí, potom od r. 1882 počala výměna kde které ozdoby figurální a ornamentální, operáků a oblouků na kněžišti. Kolem r. 1890 bohulidky na čas restaurační práce — pro nedostatky peněz — přestávají, ale od r. 1904, kdy povoleny zemská a státní subvence, začíná se znovu. A tehdy vzniká onen hrubý, bolestný anachronismus: před tváří české veřejnosti, jež ve svých repraesentantech a zejména vědeckých a uměleckých zástupcích je již zcela přesvědčena o neudržetelnosti a záhubnosti principu restauračního, před tváří ústř. komise, která právě v té době prožívá vnitřní přerod k zá-

sadní negaci restauračního bludu, ale ve své malomoci exekutivní je desavouována vlastními úřady státními, provádí se takřka bez kontroly radikální řez na originalitě památky, jakých není v zemi mnoho. Co tu bylo ukojeno? Jednak puristická vášň architekta starého stylu, jež nemá citu k minulosti a vidí jen schema gotické architektury, primitivní záliba nekulturních lidí v lesklem a novém povrchu a stejné nekulturní, maloměstská pycha, toužící po repraesentativním objektu stavebním. A co tu bylo zkaženo? Stačí odpovědět, že zevně má Kolín v děkanském chrámě pseudogotickou stavbu XIX. století, velmi špatnou v novém plastikem detailu a velmi tvrdou a cizí v celkovém dojmu, uvnitř nepietně ostrouhavý, zdemčováný a divějším páubem úplně zbavený interieur, bezcharakterní zejména v nových přídavech: pseudogotickém oltáři, sklonabáči, varhanách atd. Ani poslední omůlva pro tyto restaurace, vědecké objevy, tu není: při celé rozsáhlé opravě učiněn cenný nálezk právě tam, kde by byl mohl být učiněn kdykoliv: tympanon portálků z konce XIII. stol. nalezeno pod oltářním schodištěm.

Co se stalo, nelze odčinit, ale bude třeba zabránit dalšímu nebezpečí, jež hrozí okolí chrámu; dosud trvá bývalý hřbitov kolem chrámu, s barokní kostnicí, v XIX. stol. na dvě části rozdělený a uzavřený na dvou stranách, velmi intímní svým tichem; tento hřbitov má být přeměněn v sad obvyklé šablony velkoměstských předměstí. Lidé s troškou vkusu a citu by se měli vši moci vzepřít tomuto úmyslu, protože

150. STARÝ STAV CHRÁMU SV. BARTOLOMĚJE V KOLÍNĚ, PODLE KRESBY V. KANDLERA ZR. 1842

151. NYNĚJŠÍ STAV CHRÁMU SV. BARTOLOMĚJE V KOLÍNĚ, JEHOŽ PŮVODNÍ CHARAKTER BYL PŘESTAVBAMI A ZEJMÉNA POSLEDNÍ REKONSTRUKCÍ ZKAŽEN.

se jedná o dochovaný útvar středověký v rozložení i rázu, o vzácný již příklad konfigurace, kterou měly městské kostely spojené se hřbitovem, zvonici, farou, kostnicí a hrobovým obydlím, stěsnané do kouta u hradeb a spolu — ceníme-li případ absolutně umělecky — o překrásný doklad skupení architektonického, jehož pŕívah zvyšuje stoupající terrain a poměr zvonice ke chrámu, zúžující vstup k části hřbitova před západ-

ním průčelím. Bude-li zničeno i toto vzácné náladové prostředí, v němž stojí kolínský chrám, nebude již v celém městě umělecky působícího koutu; ale od města, které vyžaduje statistické na reprezentativní obnovu děkanského chrámu, na druhé straně nechává bezcitně hynouti kostelík Vŕech Svatých, nelze čekat mnoho.

Z. W.

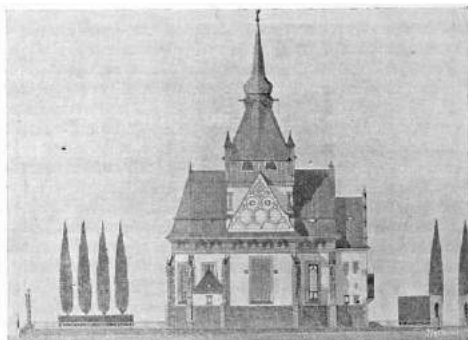
Z DOMAŽLIC: MĚSTU HROZÍ NEVHODNÁ NOVOSTAVBA KOSTELA SV. ANTONÍNA.

Zamýšlená přestavba kostela sv. Antonína v Domažlicích je vlastně pokračováním úpravy Dolního předměstí z r. 1907. Úprava nebyla myšlena v celku, postup nebyl předepsán předpracovaným projektem, otázka byla a bude patrně řešena nahodile od případu k případu. Komplex otázek, o něž při úpravě jde, je neširoký, i neodborníku snadno pochopitelný. Nelze se tu vymlouvat na šíři a nepřehlednost podmínek nebo zasahování nepředvídaných faktorů. Nebylo třeba mimořádně prozíravosti k logickému rozřídění podmínek a vypracování celkového plánu. Směr i rozsah problému je zcela určen otázkou nevyhovující silniční frekvence. Ode dávna štěpila se jízdní dráha v místě

před kostelíkem; jedno rámě ústí s nepatrným ohybem v městskou bránu a probíhá dlouhou osou náměstí, druhé sleduje rovnoběžně pás severního opevnění, odděluje severní předměstí od města, a oběhnuvši obvod hradeb připojuje se znovu na opačné straně k silnici z města vybíhající. Zastavení trojúhelníkového pole v předměstí, sevřeného oběma rameny a opevněním městským, bylo už původně v celku asi takové, jak se dochovalo do r. 1907. Drobná předměstská stavení obklopoila strany a obecní dům s dvorem uzavřel zúžený kout mezi cestami. V 17. stol. vystavěl C. Zanetti v samém vrcholu tohoto úhlu drobnou, křížovou stavbu, kostelík sv. Antonína. Tímto dobrým dílem ba-

152. STARÝ KOSTELÍK SV. ANTONÍNA V DOMAŽLICÍCH, JEHOŽ DOBRÁ ARCHITEKTURA SOUHLASÍ SE ZACHOVANÝM CHARAKTEREM MĚSTA, MÁ BÝTI ZBOŘEN.

153. JAKÁ NESMYSLNÁ ARCHITEKTURA (T. ZV. KOSTEL) MÁ BÝT POSTAVENA NA MÍSTĚ STARÉHO KOSTELÍKA SV. ANTONÍNA V DOMAŽLICÍCH, NEPODARÍ-LI SE TENTO ZACHRÁNITI.

ročního umělce byl půdorysný vývoj této části uzavřen. Výškové poměry, proporce i plastické kvality hmoty architektury svědčí o významu uměleckého činu. Výhodnost tohoto předměstského útvaru byla umenšena teprve ke konci minulého století, kdy přimočará stěna domů, vroubících protější stranu silnice, byla prodloužena novostavbou jednoho domu až k samému kostelíku. V těchto místech byla nyní silnice zúžena a ostrým ohybem zamezen průhled v pokračování silnice za kostelem. Leč ani tehdy chyba nebyla neodčitelná. Teprve r. 1907 zavážen dnešní zoufalý stav. Obecní dvůr byl zrušen a na jeho místě vystavěna pseudobarokní budova chudobince, která svým půdorysem změnila osy bloku a porušila půdorysové i výškové dispoziční. Kostelík sv. Antonína byl izolován a vychýlením osy celého bloku vtažen mimovolně do jízdní dráhy. Ztratil ovšem svůj smysl jako člen podřazený celku a je dnes skutečně vinou stavebních politiků frekvenci závadný.

Než na jeho zničení bylo by možno pomýšlet jen tehdy, kdyby nebylo jiného řešení. Nutno respektovatí kostel tento jako památku z nemnohých svého druhu a přemýšlet o možnostech zachránky. Jest možno zachovatí kostel s poměrně nevelikým nákladem uvolněním protější strany silnice, totiž, sbořením jednopatrové novostavby a rozšířením silnice v místech ohybu. Zachování kostela je ovšem možné jen tehdy, připustí-li příslušní měštití činitelé tuto myšlenku k úvaze vůbec. Zdá se, že zvrácený jejich vkus lpi už příliš na projektovaném, novém Vejřechově kostele, a že nejde už o otázku zachování starého, dobrého díla, ale o rozmnožení uměleckého majetku města novým „uměleckým“ dílem. Rozhodnou-li se pro tento návrh, odkrádající půdorys starému dílu, pro tento konglomerát architektury lidové i umělé, pro tuto nadutou slepeninu nejrozumnějších prvků, jest osud kostela a starých památek města zpečetěn. A. ŠM.

ZE ŽELIVA: OBJEVENÁ SGRAFITTA NA HRADĚ TRČKOVĚ.

154. FIGURÁLNÍ SGRAFITTO NA HRADĚ TRČKOVĚ, JEŽ BYLO PŘÁVĚ OBJEVENO.

Letos byly učiněny dva zajímavé objevy sgrafitt; objev tábořský publikovali jsme již v čísle 8. a záhy na to přišel arch. B. Dvořák při opravě vyhořelého t. zv. hradu Trčkova v Želivě pod pozdější omítkou na dobře zachované sgrafittované postavy vojáků, jež byly vyřezány do mělkých výklenků ve druhé polov. XVI. století při přestavbě zasedlých oken. Sgrafitta byla až na řadu důlků, způsobených pro zdrsnění plochy kladivem při novém omítnutí v XVII. nebo spíše XVIII. století, zcela dobře udržena a oprava se omezila na vyplnění důlků a stonování jich s okolím; co se týče úpravy ostatní, lemování výklenků a rustikování zdi, pokládáme ji za zbytečnou a originálu ve výklencích jen škodící. Nebude snad zbytečné na tomto místě podati několik pokynů, čerpaných z praxe a osvědčených zejména při loňské a letošní opravě sgrafitt na zámku v Nela-

155. FIGURÁLNÍ SGRAFITTO NA HRADĚ TRČKOVĚ, JEŽ BYLO PŘÁVĚ OBJEVENO.

hozevsi (provedla firma J. Čapek v Praze I. 95), jak se zachovatí při nálezu sgrafitt a při jich konservaci: 1. Nesvěřujte opravu bídilům a technicky nezkušeným lidem. 2. Omezte se na nynější stav, t. j. objevené torso nedoplňujte ani tam, kde se dá tušit pravděpodobný tvar a původní stav; zachovejte jen pro budoucnost, co zbylo do dneška. 3. Kde je sgrafitto opadálé, očisti se zeď až na pevný materiál a ohodí hrubou, zašpiněnou omítkou, aby omluňlé plochy nerušily celkového souladu. 4. Části sgrafitt, pokud ještě řádně lpi na zdi, stačí na okrajích zatmelti dobrou maltou, části poněkud uvolněné mimo to ještě podliti řídkou maltou vápennou. Trhlíny se zalévají zašpiněnou maltou. 5. Příliš zborcené a vysoko odchlipené plochy nutno navrtati drobnými nebožery a otvory vpraviti za ně řídkou maltu; na konec se otvory zatmelti hustou maltou, čímž se docílí několik pev-

ných bodů, jež nesou plochy na zdi jako hřebíky. 6. Kde je kresba sgrafitt ještě zřetelná, není třeba ji oživovat; kde by již byla zmizela, možno ji vyvolati nejprve postřikáním ruční stříkačkou [při tom je nejlépe upravití nad sgrafitt zástěží, jež by sráželo sluneční paprsky šikmo na fačadu, čímž plastika sgrafitt více vynikne] a takto na chvíli vyvolanou potíratí plošku za ploškou vápennou vodou; vodu ponecháme zaschnouti jen na ornamentech a figurách kdežto na černém pozadí ji ihned odstraňujeme pomocí škrabáků, z ohnutých hodinových per zhotovených. 7. Aby se vápenná voda deštěm opět nesymla, fixuje se celá plocha; barviti tmavou půdu sgrafitt je vůbec nepřipustno. 8. Náklad na takovou opravu, vykonanou odborníkem, nepřesahuje (bez lešení) 10 K na m². Z. W.

Z PLZNĚ: GERLACHŮV DŮM MÁ BÝTI ZBOŘEN!

SLAVNÉ RADĚ KRÁLOVSKÉHO MĚSTA PLZNĚ!

V Mansfeldově ulici stojí dosud jeden z nejkrásnějších starobylých domů, tak zvaný Gerlachův, jehož osud zdá se býti bohužel zpečetěn.

Mimo Guldenerův dům na Náměstí jest dům Gerlachův jediným zachovalým a typickým příkladem staré měšťanské architektury plzeňské a ukazuje nám nejen výslovnost její v době jediné, nýbrž on je takřka jeho

užebnici. Jak výše vzpomínáme, zachoval se to z každé periody slohové podatnost ku, sám o sobě velmi cenné, připomínáme pouze gotický portál, dále renesanční, vůbec ojedinělé krásy rokokové štuky atd., a všechny tyto rozmanité detaily sladěny jsou v příslušný jednotný celek tak, jak jest i jednotnou celá historie přezkušného měšťanstva.

Zachráněná i udržovaná střešní budovy vyžadují velkého nákladu, ale ten se podniknouti musíme, máme-li uhláti svoji čest a zároveň udělati našemu městu staré dobré jméno v tomto velkém světě duchovním, ve kterém hlavní slovo vede kultura. V tomto případě není zachráněna tak těžkou a nebudě vyžadována příslušných velkých obětí. Plocha, na které dům stojí, zaujímá poměrně malou část celé parcely, o níž se jedná. Parcela ta, jak známo, sestává ze dvou obytných domů a zahrady, má 2 čla, právo věcné vázne na celé ploše, dale by se však ona poměrně malá část, na které památný dům stává, z tohoto závazku vyloučiti, a to tím snáze, jelikož se v tomto případě jedná o zájem veřejný.

Máptele domu zajisté by s největší ochotou přišli němu věřit, neboť, jak nám známo, jsou nakloněni myšlenkám jeho zachování, a je jasno, že ceno těchto částí celého majetku co nejlevněji stanovi, majíce vzor tomu možnost na zbývající části dolehl velkou a výnosný činnosti dům postaviti. Jsme dale předsedli, že nenajde se, ale Plzeň jediný hlas, který by takové výdaje města odsuzoval, naopak patřiti budou na akci tuto všichni a okem radostným, vidět se jí vyplní dávne přání, které každý uvědomělý Plzeňan v srdci nosí. Zasadili-li se obě zainteresované korporace, slavná obec král, města Plzeň společně se slavným okrajem zastupitelstvem o zachráněni uvedené památky, s přítomnou politikou mohou na přiměřenou subvenci zemskou i státní, čímž omy velké výdaje, kterých se obyčejně v podobných případech lekáme, na minimum se zmenší.

Zbývá otázka, jak zužitkovati nákladně opravenou stavbu. Odpovědi: Opravit-li a zachránit-li se pro veřejnost, budíž i nadále veřejností určena. Jest tolik různých podniků obecních, které jsou odkázány na nám; v domech atd., jsou to podniky vesměs kulturní. Ty soustředěné zde pod jednou střechou, dodaly by starému Gerlachovu domu tím větší

vážnost; vidět ve starých tradicích měšťanstva, které tu takřka z každého koutu volá, vychovával by se nám v jeho řdch nový dorost, ve který tolik naději skládáme. A ještě jedno přání chováme, které si zároveň dovolujeme přednést. Dojde-li ke koupě a restaurování Gerlachova domu, což ještě doufáme, nechtě některé z místností jeho vstoupí se k záložní přezkušného musea národopisného a měšťanského. Celý brádký kraj, na tyto památky tak bohatý, nemá dosud podobného ústavu, ku vlastní nenahraditelné škodě. Památky mizi takřka pod rukou a ne-daleka jest doba, kdy nebude za druhé peníze možno nalézt dostatečný počet předmětů, které by nám dokumentovaly divější rozvoji život venkovský, ano i městský, který dnes náleží již minulosti.

A v duchu kreslíme si již onen lzaný obraz, který by poskytovaly starobylé místnosti Gerlachova domu, jsouce upraveny za účelemy našich měšťanských a venkovských domácností, kde bylo by nám dopřáno náhlednou přímou do onoho dávneho rázového života, který se v našem městě jeví, neb stávající musea naše takového nic neposkytují, nemajíce tento zájem ve svém programu. Když vytvoří se takový obraz minulosti, budou naši měšťané i venkované s psychou a hrdostí na tento čin pohli-žeti a činností připraví se jim nová, zajímavá, v Plzni potřebná atrakce.

Sami bychom se se převážli povinnost opatřiti vlastními silami vše, co dá se ještě zachytiti a prohlásujeme tímto již předem závazně, že v případě zřízení takového ústavu, šemž se ostatní Plzeň v dohledné době nebude moci vyhnouti, dáme mu do vlnku 300, tři sta cenných národopisných památek venkovských i měšťanských, které ve sbírkách svých pro ten případ ochraňujeme. O pracovníky a organizaci se sprvu také rádi ještě postaráme; vidět uvila se tato myšlenka již s našimán a stane se rázem populární.

Vznášejíce ještě jednou důtklivou a vroucí žádost ku slavné městské radě, aby přání našemu i celé veřejnosti, která za námi stojí, bylo vyhověno, doufáme v brzké příznivé vyřízení.

V říjnu 1910.

KROUZEK PŘÁTEL STAROŽITNOSTI V PLZNI.

† ARCHITEKT ANT. WIEHL, souvisel velmi značně s ruchem na ochranu památek v Čechách. Stál sice nejen svou činností konservatorskou, ale i svými architektonickými rekonstrukcemi (bratrský sbor v Ml. Bole-slavi, brána tábořská na Vyšehradě) pevně při starších zásadách vědecké, stylové restaurace a přicházel tak po-

slední dobou častěji do rozporu s moderní myšlenkou kon-servační, ale nebylo mu možno upřiti hluboký zájem historický pro památku samu, jenž často převládá nad zájmem architekta; tím lišil se často prospěšně od resta-urátorů, vědomě tyjících ze špatného stavu památky a za-stírajících jen lčeným zájmem výdělečné snahy. Z. W.

DROBNÉ ZPRÁVY: ZKOUŠKY S IMPREGNOVANÝMI DOŠKY.

K popudů ústřední komise vídeňské vybdilo minister-stvo veřejných prací samosprávné úřady, aby byly konány zkoušky s impregnovanou slamenou krytinou, jež v sever-ním Německu nachází oblibu pro svůj estetický vzhled, přiléhající k rázu krajiny.

Zemský výbor dne 11. listopadu t. r. dal provést v Bo-hnicích zkoušku ohnivzdornosti této krytiny, zvané Ger-nentzovy, jež dopadla nad očekávání dobře, neboť vzdoro-vala ještě žáru, když krytina tašková a eternitová při této zkoušce již se rozpadla.

Impregnace dosků pozůstává v namáčení jich ve směsi

hlíny a sádry (event. cementu) s příměsí smol a amoniaku a soli, čímž vzhled střechy nijak zvlášť nelíží se od dosků obyčejných.

Zkouškou podán jest důkaz o vhodnosti doskové kry-tiny i pro budovy nové, což nás opravňuje k naději, že venkov bude poučen o výhodě nového krytu, pro nějž má dostatek materiálu; potom zajistě upuštěno bude od po-užívání lepenky a cementových tašek, tak smutných ve svém vzhledu na úkor rázu krajiny.

Okrytině vydána byla brožura: „Das feuersichere Strohdach“ u Drex & Adlera v Hamburku, Neuerwall 54. — 8 —

KRONIKA.

Září 3. „Kraj Hradecký“: Čl. J. Josef Hofman. Nové domy na kraťor-ahraděckém náměstí.

Rýna 5. „N. Listy“: Zpráva o veřejné schůzi, svolané Úředníkem hesedů v Břevnově dne 24. září a zabývající se otázkou prodloužení elektrické dráhy přes Hradčiny do Břevnova a Líbove.

6. „Národní Listy“: Zpráva o akci „Kroužek přátel starožitností v Plzni“ pro zachování domu Gerlachova.

7. „Český Svět“ č. 4: Prof. Guldenerův dům v Plzni. — „Máj“ roč. IX. č. 1: Zpráva. Památkohodná dlažba pražská, Břevnovský dům.

8. Otevřen přelich z Petřina k bývalé Strahovské bráně. — Pa-tronitní komise. P. V. Kanišický upomíná na špatný stav kostela P. Marie Sněžné. — „Přezkušný Obzor“: Čl. J. Schickl: Restaurování naší radnice. — „Osvěta Lidu“: Zp. Rekonstrukce kupole děkanského kostela v Nám. Sv. Václava.

10. — 12. Pochozi komise za účelem schválení směry projektu ka-nalizace Vltavy mezi mostem Karlovým a Palackého.

14. Místní rada: Centrální komise zastla dopis, jímž ramitá projekt elektrické dráhy kol hradu a připouští jako jediný možný projekt řešení uliční a pozemky Lumbovy. Následkem toho upuštěna od vydání deputace do Vídně a záležitost přikázána elektr. podnikům k no-vému uvážení.

16. „Národní Listy“: Zp. Elektrická dráha na Hradčiny.

18. „Osvěta Lidu“: Zp. Barokní okná ve Vys. Mlýně.

20. Místní rada: Komise: Uneseno, aby byli dohládkáni etikéti znalci, aby prohlédli vzájemné obrazy v majetku obce, ocenili je a po-soudili, jaké opravy potřebují. — „Jiskra“: Čl. Dr. P. Vzhled starých měst a krty lepenkou.

21. Místní rada: K žádosti arch. Bedáry bude zřetka o konan-ní letenských jeř svolána je na 27. říjen, upomínána na jeho model vstupní na Lemou. Anketě budou předloženy všechny návrhy na úpravu této komunikace. — Za účelem zřízení mostu z Mlýnský ul. na Strahov bude zahájeno jednání s obcí smíchovskou již v prosinci. — „Český Svět“ č. 6: Fot. Kréma „U zelené stěhy“, část oprav. mosáiky u sv. Vá-clava. — 22. „Přezkušný Obzor“: Čl. Arch. Kamil Hilbert: Pro starou Plzeň. (Gerlachův dům). — „Český Jih“: Zp. Mestorování. (Vltava Věstníku Klubu pro článek o zhořečnění brán v Táboře). — „Osvěta Lidu“: V li-stopadu pořídkán bude v Hradě Králové pětí literárního odboru Po-krokového Klubu veřer věnovány Staré Fráze u příležitosti založení odboru „Klub za Starou Prahu“. — „Podřipán“: Dr. Tabman: An-nuymáme posuzovateli a odsuzovateli nového mostu na vřevnovu. (Od-pověď na článek Věstníku o novém městě v Roudnici.)

- 25. Městská rada: K myšlenkám otázky úpravy hradb vyhledá ských a regulačního plánu Vyšehradu sestavena zvláštní pražská komise, do níž povoláni ob. st. K. Kováčik, m. r. Hudek a někteří jiní odborníci, jež ustaví pražskou komisi. Schválen návrh úpravy kaple sv. Longina podle plánů arch. Wiehla.
- 26. „Národní Politika“: Zp. Nový návrh komunikace na Letnou arch. J. Paspišila v *Sarajevu*. — Městské radě předložena návrh komunikace *letenských*, vypracovaný podnikatelem staveb *J. Josefem Chumarem*.
- 27. Schůze ankety znalců pro komunikaci *letenskou* zvolivší svým předsedou dv. r. Vojtěška, usnesla se, aby staveb. úřad s mag. radou *Hradčev* vypracoval zvrubovou zprávu o všech záležitostech usnesení ankety a poradil a aby vystaveny byly všechny aktuální nyní projekty, nežž bude anketa poznatí novou schůzí. — „Národní Listy“: Čl. *Vlad. Drha: Prohlásky Prahou a okolím*. (Stromovka.)
- 28. Městská rada: Ob. st. dr. L. Jeršek upozornil na objevené zbytky kostela sv. *Linharta*. Zamítnut návrh hospodářské komise na

opravu závodných bytů v domech na Malém nám. čp. 14, 17, 13, 12, 11, 8 a 9 a usneseno na návrh měst. fysika dra *Procházky*, aby z důvodů zdravotních domy tyto byly co nejrychleji vyprázdněny. M. r. *Kaspar* žádá určení projektu regulace *malostranského* vřstku. Do poroty pro odměňování zářijích řečníků domů sokolových v Praze povoláni pp. nám. *Seifert*, m. r. *Hudek*, stav. r. *Passovský*, arch. *B. Hübschmann*, arch. *C. Křiváček*, arch. *A. Drygál*, *L. Novák*, arch. *J. Koula*, stav. r. *Velich*, arch. *Perř*, arch. *Hrabě*, prof. *Liebscher*.

— 29. „Pražský Obzor“: Čl. *J. Schiele: Za starou Plzeň*.

— 30. „Národní Politika“: — *ej*— *Fullerton*. Uspořádá na výchovnou činnost Klubu.

— *Listopadu 1*: „Národní Politika“: Čl. — *etý*— Místu pro sochu sv. *Václava* na *Václavském nám.*

— 2. „Národní Listy“: Čl. *V. Vojtěšek: Dám Braunův v ulici Jungmannově*. — *Prohlásky Prahou a okolím*. Čl. *J. Neuman: Hvěda*.

ZPRÁVY Z KLUBU.

K VOLEBNÍMU RUCHU NA MALÉ STRANĚ. Domácí rada Klubu Za Starou Prahu prohlašuje ke zprávám, které se v denním tisku objevily a z nich zejména zpráva *Národních Listů* ze dne 23. října byla tendencí přivodit, že Klub Za Starou Prahu jako nepolitický spolek nemůže a nemůže být se nikdy volb do městského zastupitelstva. Není možno proto zamítnouti a sotožňovati jej s volebním komitétu přátel myšlenky staropražské, které do letošních volb podporou kandidatury *V. Janey* získalo, toto komitétu ustavovalo se a ustavuje se od let každoročně volné dle okolností zvolit členů Klubu a z přátel myšlenky staropražské v jednotlivých volebních okresech; je přece právem všech občanství volit agitační a propagační komitétu pro program, který uznávají. Komitét tento stál mimo všechny politické strany a byly z něho zejména podporování z objevených kandidátů listů kandidátů programu Klubu přítomni.

PRAŽSKÁ AGENDA. Došlo: 29. září: *Národní Jednota pro Nové Město* v Praze zve k poradní schůzi stran volb. — 3. října: Městský radu *Soukup* sdělil, že učinil optání, aby fontána v nádvoří paláce *Sylvia Troupce* byla udržována v následním stavu. — 7. října: *Národní Jednota pro Nové Město* znovu žádá za vyslání delegátů dle porady o volbách. — 8. října: *Dvůrak* žádá za předložení klubovního alba. *Krásná Praha* k své uctívání juho užít v rozkladu cen za květinové dekorace. — 10. října: Komitét pro kanalizaci řek *Vltavy a Labě* v *Čechách* sdělil, že ji nepřijímá právo, avšak zajímavý k politické pohybové. — Městská rada předložila sdělení, že věnuje Klubu svých následem vydání dílo „*Pražské zahrady*“. — 12. října: Městská rada pražská zamítla výtku Klubu ohledně postálosti *sl. Slavinský*. — 13. října: Pražská rada městské sdělila, že naproti stál své vsmu na kvitanci pro subvenci „*průvodcovu*“. — 14. října: C. k. místodržitelství žádá za sdělení výše subvence zemského výboru i města Prahy na model *Malé Strany* je možné budou to povoleny. — 15. zářezůvaci o krajině spolek pražský přijímá se k protu Klubu proti úpravě okolí *Brusky*. — Arch. V. Zářezůvaci oproti na pohyb po věžích na malostranské radnici a navrhují její znovovytváření. — 25. Spolek vytváření umění „*Manes*“ sdělil, že po uvažení všech důvodů nemůže se připojit k protestu o projektu elektrické dráhy na *Hradčanech*. — 27. Magistrát města Prahy sdělil, že nemůže sjižovat povolení zastupitel Klubu ke vstupu na čiz pozemky při bouřní domů. — 28. Městská rada pražská žádá za zprávu, zda-li „*Umělecký průvodce po Praze*“ byl již vydán. — 29. Ústřední komise pro zachování památek sdělila, že přijela se k žádosti Klubu, aby Klub směl intervenovat při heuraci starých památek. — 2. listopadu: *Spisovatel Alois Jirásek* sdělil, že klub dramatických spisovatelů přijímá se k žádosti Klubu ohledně *Nerudova interieuru*. — 3. Zpráva ústavu v *Bohnicích* ze k požárnímu značnické a impregnovanou křivkou. — 6. Spolek českých žurnalistů přijímá se k žádosti Klubu ohledně *Nerudova interieuru*. — *Odešlána*: 5. října: *Národní Jednota pro Nové Město* se sdělila, že Klub jakožto spolek nepolitický nesoustřejuje se volební akce. — 6. Klub žádá komisi pro kanalizaci řek *Vltavy a Labě*, aby byl pozván do poroty politické komise při kanalizaci *Vltavy* umění Prahy. — 8. Klub žádá městskou radu pražskou, aby vydala zákaz a povolení o škodlivosti zatírání portálů olejovými barvami. — *Arn. Waldstein* hradě v *Wartenbergu* žádá ohledně provedení konservace prací na *Budčíně*. — 14. Ústřední komise požádána, aby se stala na hlavní projekt elektrické dráhy na *Hradčanech* přes *Lumbeovu zahradu*. — 17. Ústřední komise vyřídila, aby získala si legální právo do zasahování do úpravy řek. — 19. „*Národní Politika*“ požádána za uveřejnění zprávy Klubu, že tento nikdy nepřijímá existenci *Karpelsova mlýna*. — 22. C. k. místodržitelství se oznamuje, že byla Klubem vyříděna 1. splátka subvence „*průvodcovu*“. — 24. Městská rada požádána o adaptaci střešní domy v radničním bloku na byty a dílny malodřevnostníků. — Spolkou pro ochranu propuštěných káranco doporučeno, aby ke svým účelům žádá o *Frendovy mlýny*. — Městská rada žádána, aby nařídila umístění starých planitků domů 982-II. na novostavbě domu. — *Redakce „Českého Světa“*,

„*Zlaté Prahy*“ a „*Světlozora*“ požádány, aby zřídily se nevzhodného textu k ilustraci starých památek. — 26. Výbor *Společnosti Muska Král. Českého* žádán, aby převzal zbytky postálosti *Nerudovy*. — Rada příslušných korporací požádána, aby přijela se k této žádosti Klubu. — 27. Kuratorium městského muzea pražského žádá Klub o zřízení interieuru slavných mužů. — 31. Městská rada se žádá, aby nařídila pítrání po základech kostela sv. *Linharta*. — Městská rada požádána za zřízení „*umělecké komory*“. — 5. listopadu: *Redakce „Národních Listů“* požádána za opravu zprávy „*K volebnímu ruchu malostranskému*“. — *Pražská městská rada* pražská zaslány odpovědi týkající se vydání „*Uměleckého Průvodce*“. — 7. Pražským radu městské požádáno, aby zastupce Klubu byl pozván do komise pro úpravu *Vyšehradu* a vyzvání umělecké korporace pražské, jež se staly na schůzku *Guldenerova* domu.

VENKOVSKÁ AGENDA. Odešláno: 11. října: Žádost *J. E. Arnošta Karlovi hr. Waldsteinovi* z *Wartenberga* o provedení konservace prací na hradě *Budčíně*. — 13. října: Ústřední komisi ve *Vídni* zaslán opis žádosti poslaný hr. *Waldsteinovi*. — 5. listopadu: Městské radě v *Plzni* zaslán přips v záležitosti domu *Guldenerova*. — Došlo: 5. října: *Krouček* přelost starostou v *Plzni* žádá o podporu akce na zachování domu *Gerlachova* v *Plzni*. — 10. října: *P. J. V. Spalek*, obchodník v *Hradě Králově*, oznamuje, že dal již plány na stavbu domu přepřaco. — 18. října: *Odpor Klubu* v *Pelhrimově* žádá o radu v otázce regulace *Řeky Běhy* a návrhu regulačního plánu *Pelhrimova*. — 21. října: *P. arch. F. Tichý* v *Hradě Králově* oznamuje, že křídlem odbor *Pokrokové* Klubu bude v listopadu pořádati večer *Staré Prahy* při příležitosti založení odboru. — Ústřední komise ve *Vídni* vyřizuje podání Klubu o dekanátních chvám v *Horažovicích*. — 2. listopadu: Rada města *Plzně* oznamuje Klubu kroky, jež se staly na schůzku *Guldenerova* domu.

ZPRÁVA PORADATELE. V uplynulém měsíci října pokračování bylo ve výletech a vycházek dne 16. do *Portheimova letohrádku* zabíjen byl podzimní cyklus vycházek 23. navštíveny bývalé paláce *Bretfeldský* a *Sporkovský* a 30. pokračování v cyklu návštěvy *Starovského divadla* a *Karlovu*. V měsíci listopadu budou podle propoše navštíveny *Praha* a *mostecké věže*, *Novoměstské radnice*, *letohrádek Amerika* s *kostlem sv. Kateřiny*; zašláno dále o povolení prohlídky paláce *Clamur-Gallasova*. — Dne 23. listopadu o 8. hodině več. bude první z *šlenských* večerů projekčních a přednáškových p. *konseruatora Jana Emlera*, v *trámovém sále restaurace u Vejvodů*. Dle.

NOVÉ PŘÍSTOUPIL ČLENOVÉ KLUBU. V říjnu přistoupili za *šlenný* Klubu za *přispívajícího*: pan *Vlach Rudolf*, ředitel *Zemské banky* na *Králi Vinohradech*, za *činný* pp. *Bernát František*, účetní asistent *Zemské matematické kanceláře* v *Praze*, *Vilém Kirschner* z *Neukobchena*, ředitel *Zemské banky* v *Praze*, *Lipka František*, *Mag. Pharm.* v *Boskovicih*, *Praus Richard*, stavitel v *Praze*, *Rössler Jaroslav*, architekt v *Praze*, *Tejtz Viktor JUDr.*, redaktor „*Rozvoje*“ v *Praze*. — Ve výkazu v 9. mělo státi oprávně: *Brož Josef*.

Z REDAKCE: Křesla kolínského chrámu sv. *Bartoloměje* z r. 1842 od *V. Kandlara* zapůjčena byla k reprodukci z knižního *lobovického archivu* v *Roudnici* n. L. — K článku: *Z Tábora: Táborské náměstí a dům Občanské Zlaté* připojíme jsme reprodukci návrhu na novostavbu domu *Zlaté*, jak má být po zboření a na místě empírového domu provedena — na *okou* tohoto koutu i celého náměstí. Neboť proti unikátnímu a pravému posodně gotickému štítu domu *Čitborova* byl by se postavil konkurenci falešný a „*také-gotický*“ štít — s omítky, a náměstí pak by bylo „*obhačeno*“ o novou pseudohistorickou a ráz porušení budovu. Navrh — po protestech, které proti němu (i z Klubu Za Starou Prahu) byly pronášeny — nebyl uskutečněn. Přinášeme jej k vůli úplnosti záležitosti. — Přísti číslo bude vydáno v prosinci jako dvojčíslo (1. a 12.) a bude monograficky věnováno *Malé Straně* a stanovisku Klubu k její úpravě.

Odpočívá redaktor *Pavel Janák*, 51-L; redakční rada: *K. Gull*, *B. Hübschmann*, 2d. Vřst. 24 Za Starou Prahu vychází poslední pěták v měsíci *Okřikování* článků i vyobrazení jež dovoleno, udání kramen, *Štoky* se pětáci k otážením (6 haléřů za švercování centimetru). — *Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha 1*, „*U Vejvodů*“. — *Tiskem Dřevnické knihtiskárny v Praze II*, *Myškovka ul.* — *Štoky* od firmy *V. Neubert* na *Smíchově*.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK I.

V PRAZE, DNE 30. LEDNA 1911.

ČÍSLO 11.-12.

KANCELÁŘ A MÍSTNOST KLUBU V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ KROMĚ NEDĚLE A SVÁTKŮ OD 5. DO 7. HOD. VEČERNÍ — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PRÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PRÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU A UMĚLECKOU PREMII, DŘEVORYT A. HOFBAUERA. PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 KORUN ROČNĚ. — TELEFON 384-IV.

JAK ČELITI VYLIDŇOVÁNÍ MALÉ STRANY.

Zachování a udržení Malé Strany v její dosavadní hodnotě není jistě jen těžkým problémem snad pouze okamžikovým, nýbrž nepoměrně více spočívá toho příčina v sociálních účincích, jež vykonává moderní rozvoj ostatní Prahy, její obchodní rozmach, rapidní vzrůst předměstí a přibývání nových. Vývoj ten se dál ponejvíce jedním, totiž jihovýchodním směrem, jak pouhý pohled na plán Prahy nasvědčuje, a tím se i vzdaluje střed města, čímž Malá Strana

v jistém smyslu ocitá se jaksi na periferii. To však by stále ještě nestačilo k vysvětlení přímo zarážejícího úpadku Malé Strany po stránce populační; vždyť víme, jak i čtvrti od středu vzdálené jsou hustě obydleny a vzkvétají neustále; musí tedy příčina vylidňování Malé Strany spočívat ještě někde jinde.

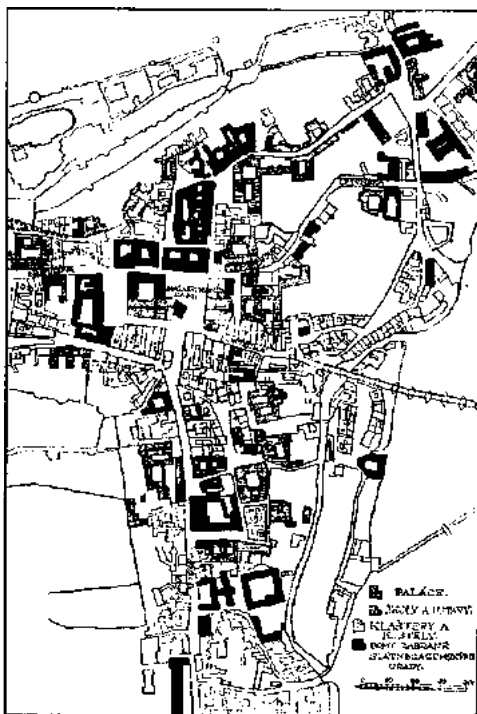
V tomto případě bude nutno sáhnouti do minulosti ještě poměrně nedávne: Význam Malé Strany spočíval jistě v tom, že tvořila město s královským hradem bezprostředně sousedící, tedy podhradí, ovšem v nejlepším a snad největším kolepejším slova tohoto smyslu Malá Strana participovala i v podíl se všech výhod královského sídla. To bylo základem její slávy a jejího rozkvětu a důsledně také příčinou jejího dnešního úpadku. To vyvolalo její jedinečnou formu, v její celku jako město v údolí ze tří stran uzavřené, mohutnému hradu podrobené, v dekoru jako směr paláců velmožů a domů bohatých měšťanů, vysokých hodnostářů světských i církevních a konečně i obydlí drobných lidí, jako služebnictva a hlavně řemeslníků

a živnostníků vůbec, kteří z hospodářského blahobytu vyšších vrstev jsou živi.

Pozvolným zanikáním státu českého a tudíž klesáním významu Prahy jako města sídelního, a stále řídším sídlením panovníků na Hradčanech klesá poznamenává význam Malé Strany, ve které se starý život udržuje již jen pouhou setrvačností. Malá Strana zůstává pouhou čtvrtí obytnou, čtvrtí však velmi hledanou zámožnějšími vrstvami pro aristokratické tradice v ní stále žijící. Ještě snáze o let šedesátých platila Malá Strana za čtvrt tak zvanou „nóbl“. Postupně demokratizování veřejného života, hlavně však objevení se nových vrstev společenských, zkrátka celý ten ohromný převrat sociální se všemi svými jistě zdravotními důsledky, zjev všeobecně platný, způsobil nový rozkvět města, vzrůst populace a tím vznik předměstí.

Celého toho vývoje zůstala Malá Strana nedotčena. Žila dále svým tichým životem, ale její význam zmenšoval se tou měrou, jakou rostla populace na druhé straně Vltavy.

Avšak nyní účinky sociálního převratu hohoulet nedaly na sebe dlouho čekati. Šlechta buď hospodářsky upadá nebo se vzdaluje poznamenáhlí mrtvého a nic neposkytujícího života malostranského a přesídluje do Vídně, měšťanstvo staré buď vymírá neb mění své povolání a stěhuje se tam, kde obchod se koncentruje, živnostnictvo přirozeně též; pokud zůstává, žije, a někdejší slavné paláce buď obývá chudina neb je zaměňuje

156. PŘEHLED NEOBYDLENÝCH DOMŮ NA MALÉ STRANĚ.

157. OŽIVENÍ MALÉ STRANY ZÁVISÍ NA ZASTAVĚNÍ OKOLNÍHO ÚZEMÍ [VYTEČKOVANÝ PÁS]. TÍM VZROSTE PĚŠÍ FREKVENCE [HLAVNÍ SMĚRY VYTAŽENY ČERNĚ]. POMĚR INUNDACE NA MALÉ STRANĚ A STARÉM MĚSTĚ.

erár za kasárny (Černínský), úřady atd., čímž přicházím k nejbolestnějšímu bodu dneška, totiž systematického vyhánění obyvatelstva *veřejnými institucemi*! Na plánu přiloženém (obr. 156.) vyznačeny jsou takovéto objekty.

Vidíme, že nejvíce tímto marasmem postížena je oblast domů na sever od obou náměstí malostranských v ulici Sněmovní, Tomášské a Waldstýnské. Dále valná část ulice Letenské a pak objekty větších rozměrů, dům Hergetův, bývalá německá reálka. Některé domy v ulici Karmelitské. Zejména ulici Tomášskou a Waldstýnskou nutno považovati dnes již za úplně vylištěné; když před nedávnem domy č. 160 a 161, kde dosud méně zámožné rodiny bydlily, byly k účelům úředním adaptovány, ač domy ty celou svou nepatrností, úplnou frontou uliční k účelům úředním co nejméně se hodí.

Na první pohled mohlo by se zdáti, že zastanci staré Prahy by měli vítat adaptaci domů jednak jako důkaz jejich životní schopnosti, jednak jako prostředek k jejich definitivnímu zajištění. Ale naproti tomu nutno uvést, že jednak dotčený úřad vyhledává si domy neb paláce stavebně velmi dobré, při nichž o nějaké brzké demolici se strany majitele nemůže býti řeči, jednak, a na to nelze klásti dosti důrazu, podporuje se přímo tímto systematickým vylištěním snaha po přestavování oněch částí města, jež v nejvyšším zájmu zachování nádherného obrazu malostranského musí zůstatí bezvýminně netknuty.

Nutno tudíž tento dosavadní způsob získávání úředních místností právě v zájmu zachování Malé Strany co nejostřeji kárati. Je to jednak svrchované nesociální, protože se tím vyhání namnoze starousedlé obyvatelstvo, jednak pro úřadování samotné jsou to místnosti v nejlepším případě jen z nouze dostižitelné, a konečně je nutno se jednou otázat, zdali má věčně trvat starý byrokratický cop, že

všechny zeměpanské úřady mají na Malé Straně být umístěny i v tom případě, až Praha připojením předměstí vzroste na skutečné velkoměsto?

Další možnost nápravy pro Malou Stranu spatřoval bych v rozkvětu obcí zabranských, jak již dnes začíná se jevit.

Přes to, že poloha Malé Strany je zcela jedinečná, jež omezena ze dvou stran hradem a Petřínem a z třetí řekou, je tudíž její bezprostřední další vývoj nějakého rozšiřování zcela nemožný. Dá se právem očekávat, že rozvoj a zlidnatění obcí zabranských jmenovitě Tejnky, Břevnova a eventuelně zastavení nynějších Strahovských pozemků bude mít dobrý účinek na populaci malostranskou hlavně zvýšením obchodního ruchu. Týká se to ovšem jen hlavní tepny Malé Strany, totiž ulice k mostu, nám. Radeckého, odtud Nerudové ul., Uvozu a Pohořelce na Hradčanech. Tento směr, přes své veliké stoupání, je jediné a nejkratší spojení na západ od Prahy, a jeho výhodnost, zvláště ovšem ve směru dolů, ani elektrické dráhy, hrad objíždějí, nevyvážá. Již od delší doby lze pozorovat potěšitelné faktum, že maloživnostenský obchod v ulici Nerudové rozhodně stoupá, a že usadily se tam i obchody, kterých tam dříve nebylo, jak nejlépe o tom vydává svědectví, že otevřena tam i expositura městské spořitelny. Přičítám to jediné velkému proudům dělnictva, jež navečer po práci přirozeně pěšky domů se vrací a své nákupy vykonává.

Se vzrůstem populace zabranské vzroste tedy i blahobyt Malé Strany (obr. 157.).

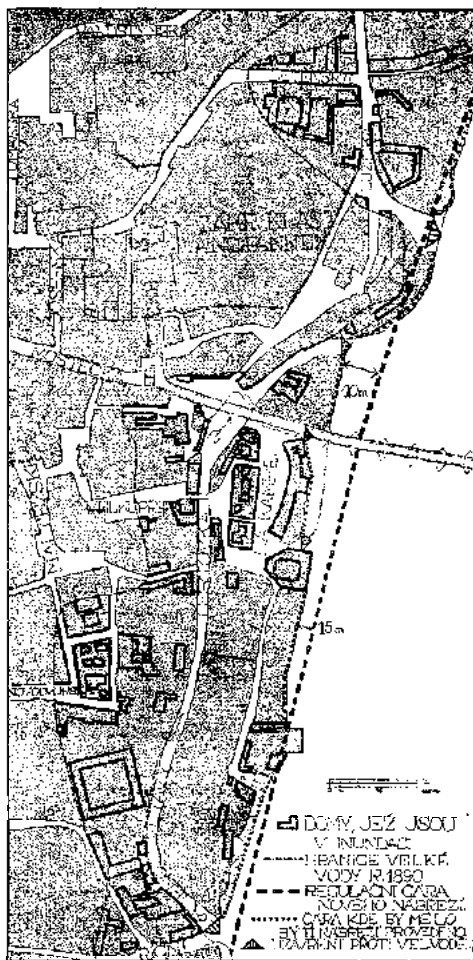
Tím by byly v hrubých rysech vyčerpány hlavní momenty, jež by mohly přinést nápravu dnešní jinak pochopitelné nespokojenosti, aniž by ohrozily, co nám nejvíce více na srdci leží, intaktnost celkového obrazu Malé Strany, jehož jen částečné poškození před nikým nemohli bychom zodpovídat.

Antonín Engel,

CO ZNAMENÁ PROJEKTOVANÉ NÁBŘEŽÍ PRO MALOU STRANU.

Když před lety schválně byla regulační čára břehu malostranského, byly ještě doby, kdy bylo pravěko nejdůležitějším činitelem regulačním. Podle tohoto nejvyššího principu byla a je Vltava i v Praze regulována a kanalisována, "ez ohle 'u na přirozený útvar". Tak padly ostrovy Korunní, Primátorský, Rohanský a spolek ramen mezi nimi umožňující rychlý odtok velké vody z Prahy. Ze v budoucnu nestoupne nebezpečí povodně, musíme zatím věřit výpočtům. Při tomto způsobu zasypávání postranních ramen není divu, že se původně zamýšlelo také zasypání Čertovky.

Jaká je regulační čára Vltavy na Malé Straně? Pod smíchovským nábrežím pojde napájecí kanál pro Čertovku ve způsobě asi 3 m úzkého podběží; toto podběží bude pokračovati podél nynějšího břehu malostranského skoro přímocárně až k lávce a za ní rampou končí (obr. 158.). Do této čáry bude přisypáno, co se nedostává, a bude odkopáno, co přesahuje. Pohnutý rozmanitý břeh malostranský bude "upraven" v jedinou linii, jež nezná překážek. Hned u Řiční ulice očne se nyní náplavka asi 30 m na suchu, neboť se zátočina ramenem vltavským tvořená a pro nakládání ledu velmi cenná odstraní, za to bude však náplavka rozšířena, neboť bude celé podběží moci jako náplavka sloužit. Je-li však potřeba rozšířit tuto náplavku, když množství nakládaného ledu nemůže vzrůst, nevím. Břeh podél zahrady Zbrojovky bude ca 14 m do Vltavy rozšířen a nastoupí místo úhledného břehu nynějšího porostlého topoly (nyní ovšem již poněkud přerostlými), známá pustina dlážděného podběží. — Tak jako je nynější břeh právě zmíněný nedostatečný, že nesáhá dosti daleko do řeky, tak jest výběžek Odkolkova mlýna tak neopatrný a bezohledný, že sahá tuze daleko do proudu, — nezbyvá nežli jej odstranit a mlýn, jenž tvoří část panoramatu a třeba i v dnešním stavu jako ruina neruší diváka, zmizí s povrchu, aniž byl nahrazen jiným objektem, což ovšem jest ochuzením celkového obrazu.

158. PŘÍMOČARÉ, FÁDNÍ NÁBŘEŽÍ ZNIČÍ KRÁSNÝ OBRAZ PANORAMATU HRADČANSKÉHO.

Asi proto, že v místech, kde tvoří břeh Odkolkova zahrada a Kampa, je Vltava dost široká, nasype se podél břehu podběží 15-3 m široké a rozšířen tak, aby zabralo ještě celý jeden oblouk mostu Karlova i s pilířem dnes volněmu průchodu sloužící, i když zde dosahuje šířky Vltavy šířky 31 m proti nynějšímu stavu. Jiný důvod pro toto podběží asi sotva se dá najít, neboť praktická potřeba nevyžaduje jistě, aby bylo pod zdí Odkolkovy zahrady poetický se z vody nořící, umístěno široké pusté podběží, a také nynější břeh Kampe vystačí pro skládku zboží i kdyby se zde skutečně ve větším množství kdy mělo skládat. Jiného důvodu tedy není, neboť se na půdě Vltavy urvané nemá, nemůže a nebude stavět. Za to jsou důvody proti: Nehledě k tomu, že nynější břeh představou Malé Strany srostly, okolo odpovídající, topoly lemovaný by padl, ač jest nyní dostatečně opevněn, a nahrazen byl prázdnou plochou podběží a ramp v celkové šíři skoro Václavského náměstí, nehledě k té estetické zohlednění, nutno před tímto po usm varovati, depokusným králikem má se státí Karlův kamenný most. Pilíř mostu stůží již nyní průtočný profil o celou třetinu, rychlost proudu v obloucích značně stoupá a základy pilířů podemí, čemuž nejednou padl Karlův most v různých částech svých za obět, — takže by časem neodolal a nastala by nutnost „rekonstruovati“ jej podobně jako most Augustův v Drážďanech, což je totéž jako úplná zkáza.

Také další podběží před domem Pinkasovým zabírá 40 m hladiny vodní; za to odstraňuje se výběžek u Hergetů v šíři 12 m docela a ostatek asi 25 m odkope se až na výšku podběží, což jest jenom 5-5 m výšky z velké části třeba skály. Zdáli však toto rozšíření Vltavy bude Karlovu mostu na prospěch, je otázka, — neboť, kdežto dříve v místech, kde pilíř zmenšovaly profil průtočný, byla vzdálenost břehů největší a tím se vada pilířů vnikla napravovala, ale hned potom přirozený útvar u Hergetů

159. MALOSTRANSKÉ PANORAMA V DOCHOVANÉM PŮVODNÍM RÁZU.

súžoval vzdálenost břehů, takže pod mostem nastávalo zmírnění proudu následkem jakéhosi vzduchu — půjde nyní proud v nezměněné šířce profilu v nezmírněné rychlosti, čímž jen dravost proudu v obloucích mostu stoupne.

Čáru podběží sleduje vlastní nábreží ve vzdálenosti asi 15 m a jest spojeno s podběžím různými schodišti a rampami, velké rampy jsou zvláště po obou stranách mostu Karlova. Největší výšky dosahuje nábreží u nového mostu Rudolfského, kde je 8,5–9 m nad hladinou normální vody. Takové změny zásadní a osudné mají být přivoděny nábrežím provedeným podle regulační čáry. Regulační čára jest ovšem také pouze čára, třeba byla schválena; zvláštní však je, že sice již od 10 let nepomýšlí nikdo na zasypání Certovky, ale druhého dědictví téže doby nedovedli se zbavit regulátoři až do dnes a řídí se všichni skoro otrocky podle této jednou sice schválené, ale špatné čáry. Suggestivnost takové schválené čáry, třeba očividně nesmyslné, je tak velká, že kde kdo považuje za nezbytnost oběti jí přinášeti; kromě zmíněných jsou na příklad ještě ty, které by provedení nábreží vyžadovalo odbouráním domů v cestě stojících. Také kanalisační komise ve svém novém návrhu kanalisování Vltavy v Praze se zachováním jezu staroměstského, netroufá si položit pravidlo pro parníky podél Staroměstské vodárny, kam z důvodů praktických a estetických jediné patří — nikoliv do prostřed Vltavy na prodloužený hrot ostrova Střeleckého — neboť, vzhledem k tomu, že regulační čára malostranská zabírá jeden mostní oblouk průtočný, netroufá si ztížit třeba jen poněkud průtok v oblouku plavidlu u vodárny odpovídajícím.

Nábreží podle schválené čáry regulační proponované nemůže ovšem také být dobré. Již úloha jeho je záhadná. Volá se sice při každé větší vodě, že jest nejvyšší čas nábreží postavit, že však nábreží nynější poměry nemůže napravit, nikdo nemyslí. Oblast inundační je na Starém Městě nepoměrně větší a sahá až do Husovy třídy a na Mariánské náměstí, a přece nejsou byty na Starém Městě každoročně zaplavovány. V roce 1890 sahala voda v Poštovské ulici na 2 m, u mlýnů staroměstských stála přes 1 m nad nábrežím a v Husově třídě na 60 cm, to jest tolik, jako na Kampě blíže mostu. (Obr. 157.)

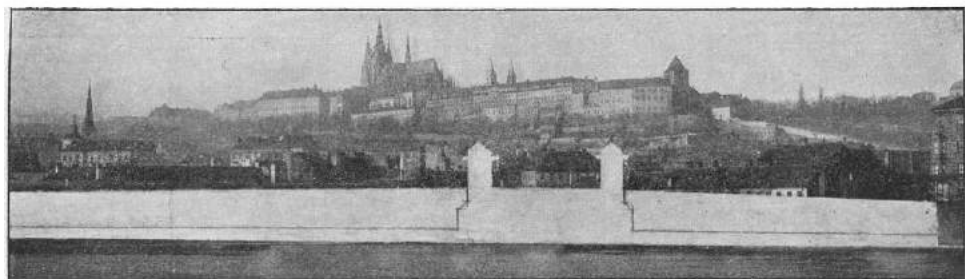
Také množství domů v inundaci je tam nepoměrně větší, neboť v inundaci malostranské jsou hlavně plochy nezastavěné, kromě Kampy a několika domů u věží, neboť již druhý dům ulice Lužické je mimo, a teprve několik domů kolem Schwarzenberské ohrady přijde do nejvyšší vody. Pres to nevolají staroměstští po nábreží, ani je nábreží nechrání, ale ovšem nemají zde protizákonně obydlených bytů sklepních, ba magistrát nepovoluje ani dílen v nových domech assanačních, jejichž podlaha by byla pod hladinou

nejvyšší vody, a to je v části, která, následkem toho že je celá nasypaná, by mohla být chráněna před vniknutím vody spodem. Není proto naděje, že by magistrát činil pro Malou Stranu výjimku v budoucnu, takže není třeba niveau zvyšovat nebo domy přestavovat, aby nebyly byty v inundaci, když stačí byty pod hladinou nejvyšší vody ležící prostě vystěhovat. To by ovšem bylo vyliďňování Malé Strany; jisto je však, že zbořením domů, jež si vyžádá budoucí nábreží a most u Rudolfského, Malá Strana se nezalidní a plochy za nábrežím nebudou tak brzy zastavěny, jmenovitě ne čtyřpatrovými činžáky, neboť se objeví nepřipravenost dalšího postupu a jámy za novými nábrežními a podél náspu k mostu Rudolfskému vedoucího budou obdobným provisoriem jako nepostavená druhá polovina náměstí Palackého, kde ještě dnes po 33 letech nejen nic nestojí, ale kde ještě ani nevíme, co určitě bude.

To by byly následky zamýšlených podběží a nábreží jenom praktické, o škodách estetických nemusím přesvědčovat: místo nynějšího pohnutého, rozmanitého, přírodného břehu, s nímž domy pobřežní tvoří poetický celek, mírně stoupajícího podhradí, hradem a chrámem vyvrcholeného, přijít má bezohledná tvrdá přímka a pás podběží a nábreží místy až 3 m vysokého, za jehož kamennou spoustou vislou i vodorovnou zmizelo by celé nynější pobřeží malostranské. Dosah zkázy takové nedá se slovy ani vyjádřit, a sotva ji vyváží i vlastním obyvatelům Malé Strany výhoda mít své nábreží procházkové a zadostiucnění, že také Malá Strana získala podíl na 16milionové státní subvenci. (Obr. 159. a 160.)

Má-li nábreží chránit před velkou vodou, pak možno docílit téže ochrany bez stavby nákladného a bezúčelného nábreží a podběží bez násilných převratů, bez zničení nynějšího břehu pohnutého, způsobem esteticky nezavádým. Možno jest na příklad zabezpečiti nynější břehy a sesílití zdi již stávající na Kampě a u Pinkasova domu se současným zazděním otvorů, po případě opatřením nutných děr samočinnými klapkami. Certovku možno uzavřítí zařízením pro případ velké vody. (Dunajské rameno ve Vidni opatřeno proti velké vodě lodovými vraty a hradlovým jezem v Nussdorfu.) Nižší místa možno vyplnit náspem, vedeným podle ostatních okolností libovolně daleko od břehu — vše s největším možným ohledem k nynějšímu stavu. Podběží pro břeh malostranský není vůbec třeba, neboť Malá Strana nebude nikdy čtvrtí obchodní a samotná podběží bez příslušných skladů a překladišť a jiných podmínek nedovedou vykouzliti obchodní dopravu.

Jak možno i most Rudolfský a jeho pokračování učinit esteticky neskladným bez praktických nevýhod, o tom viz článek v čísle 7. tohoto časopisu. Bohumil Hübschmann.

160. MALOSTRANSKÉ PANORAMA PO VYSTAVĚNÍ PROJEKTOVANÉHO NÁBŘEŽÍ.

MALOSTRANSKÉ NÁBŘEŽÍ PO STRÁNCE TECHNICKÉ.

Pro takové či jiné vedení břehové čáry se dají uvést eventuálně důvody hydrotechnické. Pripomínáme však, že takovéto odůvodňování může být v mnohých případech jakýmsi druhem obelhávání, konejšení, ospravedlňování sama sebe. Tím více, když nebylo — jako v případě našem — vedení břehové čáry výsledkem hydrotechnických úvah, ale že se dělaly jakési úvahy dodatečné a chtěla se jimi ospravedlnit napřimá, vyrovnaná čára nábrežní, vedená takto ne z hydrotechnických, ale zcela jiných důvodů. Nám se zdá, že linie dnešní se dá obhájit důvody daleko pádnějšími: Pilíře mostu Karlova zabírají asi 80 m říčního profilu, tedy asi celou třetinu. Nelze proto zmenšovatí volný průtočný profil, pilíři už beztoho tak vydatně redukovaný, zabráním celého jednoho otvoru při levém břehu ještě více. Pro mělce fundované pilíře mostu Karlova nic není tak nebezpečného jako veliká rychlost a veliká vlečná síla vody mezi pilíři. Ne tak ani ledy — které nota bene budou nad projektovaným podbřežím při levém břehu tím více kupiti a tarasiti volný průtok velké vody. Kdyby se dnes v nějaké řece stavěl most s tolika a tak širokými pilíři, musila by se řeka v profilu mostovém rozšířiti, t. j. od jistého místa nad mostem by se počala rozšiřovati k mostu a od mostu do jisté vzdálenosti by se opět sžívala k obyčejné šířce. Pohlédneme-li na situaci Vltavy u mostu Karlova, vidíme na první pohled, že tu takové rozšíření jest: V jisté vzdálenosti nad mostem přestávají ostrovy, řeka se tedy rozšiřuje a pod mostem se řeka v místech domu „U Hergetů“ sžížuje. Nač tedy odstraňovat dnes toto rozšíření, nač vyrovnávat? Nač hledat jakýchsi quasi — důvodů pro to, aby se mohla vésti jakási napřimá, vlastně ničím neodůvodněná linie? Také to, že by poněkud vyčnívající břeh „U Hergetů“ byl příliš vystaven nárazu velikých vod, že by se bylo o něj co báti, a to že by bylo důvodem pro jeho odkrojení, neuznáváme. Tak dlouho stál a vydržel, vydrží tedy i dále.

K objasnění připomínáme i také k vůli zajímavosti odpověď, kterou zaslala nedávno Klubu kanalisační komise na žádost o situování plavidla pro osobní náplavky u staroměstských mlýnů: Plavidla tam nelze situovati, protože by vadilo průtoky velké vody mostem. — A přece plavidlo nemělo zabíratí přímo některý otvor mostu, ale mělo státi poměrně dosti daleko před ním. Komise se bojí i takto zabíratí volný mostní profil.

Vidíme, jak relativní mohou být i takové hydrotechnické důvody. — *Mimo profil mostu Karlova je Vltava tak široká, že hlavními důvody pro vytváření nábrežní zůstanou vždy důvody estetické.* Napřimá linie břehová městského stavebního úřadu jim však nevyhovuje.

Pro urychlení postavení nábrežní respective nábrežní zdi se uvádí také to, že taková zeď bude chránit v inundaci položené sklepy atd. před velkou vodou. Tu je třeba rozlišovati domy na Kampě od ostatních. Na Kampě je možnost vniknutí vody s obou stran, z řeky a z Certovky, u ostatních jenom z řeky, pokud by ovšem Certovka sama nemohla vylévatí vodu za nábrežní zeď pod Kampou. Certovku však lze na obou koncích opatřit uzavírkami proti velké vodě, a kromě toho lze hladinu vody udržovati čerpáním motorovou pumpou na určité neškodlivé výšce v případě, že by při déle trvajícím přívalu voda přece nějak do Certovky vnikala nebo kdyby i v území malostranské hladina spodní vody aťsi už vlivem velké vody v řece či vlivem vydatných srážek v celém příslušném území srážkovém dosáhla škodlivé výšky. Zbýval by tedy vliv velké vody z řeky samotné. Voda z řeky může vnikati do sklepů způsobem dvojím. Buď prosakující během a zdmi se strany a spodem, nebo přelévající se přes břeh shora různými otvory, okénky, kanálky, netěsnými místy, skulinami starých zanedbaných zdí atd. Vodu prosakující neodvrátí žádná zeď. Musila by býti sama naprosto vodotěsná a vodotěsně fundovaná až do skály a to až do takové hloubky, kde i skála nepropustí vody. I po délce by musila se na obou koncích připojovati k nějakému nepropustnému břehu. Takovou zdi je nanejvýše možno zredukovati poněkud množstvím vody prosakující. A kdyby i prosakování zcela zabránila, nebylo by tím ještě pomoheno, protože při velikých vodách bývá i hladina spodní vody vysoká, zvláště tehdy, má-li příval velké vody svou příčinu nejenom ve srážkách nebo tání sněhu ve vzdálených horách, ale také v nejbližším příslušném srážkovém území. Těto vody prosakující se však netřeba báti. I za dnešního stavu ji prosákné poměrně málo. Domy nestojí přímo u vody, jsou chráněny dosti širokým pásem břehovým ze staré usedlé země. Prosáklá voda se dá odvésti kanálem. Středem Kampy jde a jistě v dostatečné hloubce sběrač. Sklepy je třeba jen připojiti kanálky a prosáklá voda bude jistě bezpečně odtékati.

Vodu přelévající se při velkých katastrofálních vodách přes břeh lze ovšem zadržeti nábrežní zdi, sahající nad hladinu nejvyšších vod. Pro takovou ochranu před velkou vodou jest však linie, ve které by se teď vedla, úplně lhostejná. Tedy by mohla sledovati taková zeď i linii dnešního břehu. Pohlédneme-li jej blíže, shledáme, že taková „zeď“ vlastně již existuje, že je ji třeba jenom poopravit, místy jenom zříditi znovu, jinde zacpat všelike otvory a opatřit výtoky kanálků atd. automatickými uzavírkami proti velké vodě. To by bylo mnohem lacinější než nová zeď a stačilo

161. MALOSTRANSKÝ ZPŮSOB ZASTAVĚNÍ (NÁDVORNÍ KRÍDLA V ZAHRADÁCH).

162. PŘÍKLAD ZASTAVĚNÍ Z ASSANACE-JOSEFOVSKÉ (DVORY PODOBNÉ ŠACHTÁM).

by to zatím úplně až do té doby, kdy by celkové důstojné a všem požadavkům, hlavně estetickým, odpovídající řešení bylo možné. Je třeba popsat tuto ochrannou zeď blíže. (Obr. 158.) Od Sovových (Odkolkových) mlýnů až po místodržitelskou budovu by jí byla nyníšší tarasní zeď Odkolkových sadů. Potom místodržitelská budova sama, kde by se ovšem musily provést asi příslušné opravy. Mezi touto budovou a blokem domů na Kampě by se zřídila vodotěsná uzavírka proti velké vodě (třeba vrata nebo násep), pak by následovaly domy na Kampě samy, pro které platí ovšem totéž co pro budovu místodržitelskou.

Dále mezi blokem domů na Kampě a pobřežním pilířem mostu Karlova by byla nutná opět uzavírka.

Potom by následovaly, pokud už terrain sám nesáhá nad hladinu největší vody, zdi, kterými jsou ohraničeny dvory a zahrady domů. Při těchto by bylo asi nutno kromě důkladných oprav a zmíněných uzavírek na některých místech postavit zeď novou, ovšem poměrně nízkou a slabou, jejíž náklad na běžný metr by byl jenom nepatrným zlomkem nákladu takové nábrežní zdi, jak ji projektuje městský stavební úřad. Ochrana proti přelévající se velké vodě by se tedy dala zřídit poměrně velmi lacině.

Ke všemu dlužno ještě připomenouti, že takové velké vody, jaké byly v r. 1890 a 1845, jsou velmi řídké. Opakují se jenom jednou, dvakrát za století a jejich možnost se s pokračující úpravou Vltavy a přítoků a hlavně s postupným zřizováním nádrží a zalesňováním vlastně bude stále zmen-

šovat. Vltava sama bude mít snad velmi záhy už na-prosto jiný vodní režim. Ovšem že pro nábreží malostranské o mnoho příznivější. Otázka splavnění Vltavy, která se zdála býti do nedávna ještě tak odsunutá do daleké budoucnosti, se náhle stala skoro velmi aktuální. Byl tu veliký a velmi aktivní zájem soukromých společností a peněžních ústavů o zužitkování veliké vodní síly Vltavy, který učinil kanalizaci Vltavy v nejbližší době velice pravděpodobnou. Splavnění tu bude vlastně vedlejším produktem. Hlavní věcí má býti využitkování vodní síly. A tato si ovšem žádá jiného, příznivějšího vodního režimu *menších velikých a větších malých vod*. Jak jsme doslechli, má býti Vltava rozdělena vysokými jezy na více zdří, vlastně nádrží; nad Stěchovicemi bude na příklad jez asi 15 m vysoký, Svatojanské proudy zmizí a na jejich místě bude hluboké několik kilometrů dlouhé jezero; kromě toho se mají i na přítocích zřizovati nádrže. Zájem o využitkování vodní síly Vltavy je dnes tak veliký, že nepochybujeme, že ke stavbě poměrně dosti brzy dojde. Na projektech se právě pracuje. Už před půl rokem byly o tom určité zprávy v denních listech. Celý vodní režim se tím — jak jsme již podotkli — změní. Možnost velikých katastrofálních vod, jaké byly v r. 1890 a 1845, se podstatně zmenší, takže s takovými vodami vůbec netřeba počítati. Také odchod ledu bude příznivější.

Proč by se měla tedy budovat dnes nábrežní zeď, která jest se stanoviska čistě technického zbytečná a která esteticky naprosto nevyhovuje? Hub. Madlmayer.

MALÁ STRANA, NEJKRÁSNEJŠÍ ČTVRT BYTOVÁ.

Na tvrzení, že Malá Strana se svým rázem a starými památkami, se svými náměstími, ulicemi a domy je nejceněnější čtvrtí Prahy, že úchvatné její rozložení pod Hradčany je jedním z hlavních důvodů krásy Prahy a proč Praha slavena je jako město z nejkrásnějších světa, dostává se těm, kdož proto žádají, aby Malá Strana byla v celku svého rázu zachována, obyčejně též odpovědi: že majitelé těchto krás nemají z nich vůbec hmotného užitku. Zdálo by se tedy, že ideální úmysly zachovati Malou Stranu tak, jak jest, musí podlehnouti, protože jsou méně životní, podlehnouti hmotným zájmům místního obyvatelstva. Na straně za-

stanců zachování památek dostává se však i hmotným zájmům majitelů památek porozumění a nejvážnějšího uvážení a tak nerovnováha mezi oběma zájmy má býti odstraněna moudře sestavenými zákony.*) Jež nejen mají chrániti památky před ničením soukromou rukou, ale mají i poskytovat majitelům za zachování a udržení památek hmotné náhrady (úlev na daních atd.). Touto cestou bude zajisté příznivě přispěno i k řešení otázky Malé Strany a

*) Tento zákon na ochranu památek byl již předložen panské sněmovně a projednává se již.

163. 164. KALAŠŮV DŮM „U KAMENNÉHO SLOUPU“ A FANTŮV DŮM „U TURKOVY HLAVY“, ADAPTOVANÉ K MODERNÍM POTŘEBAM.

nebude pak zajisté majetnictví starých a krásných domů břemenem, za něž se dnes pokládá.

Ale vedle této úpravy hmotné ceny památek cestou zákona, je pro Malou Stranu možno ještě další, speciálně pro ni vhodné hospodářské zlepšení: výnosnost jejich nemovitostí může být zvýšena a snadno i určité se zvýší, jakmile bude obrácena pozornost majitelů k rentabilitě krásy domů i Malé Strany pro obývání třídou obyvatelstva jednak zámožnější jednak více porozumění pro způsob bydlení mající. Poloha i vnitřní poměry Malé Strany předurčují ji skutečně, jak možno dokázat a byt i zatím jen předpovědět, že *přední obytnou čtveřť uvnitř města*, jež v každém městě nutně se utváří jako skutečná nutnost vedle lepších obytných předměstských čtvrtí a lepších čtvrtí villových. Malá Strana může se pro tento účel v městě vykazati především řidším zastavením a obydlením, důležitým pro čtvrti tohoto charakteru; číslicemi bylo by dokázatelné, že díky velikým, před zastavením chráněným zahradám paláců a klášterů, četným náměstím a zákoutím, velkým dvorům i poměrně menším výškovým zastavením (ve značné části dokonce i 1- až 2patrovým) jest hustota obydlení na Malé Straně značně menší než v jiných (i moderních) čtvrtích Prahy a že výhodnější poměry přístupu vzduchu a slunce jest tato přednost a způsoblost pro obývání ještě stupňována. Bohatství zahrad, krásná náměstí ulic a zákoutí, zajímavost dvorů jsou další ideální okolnosti, která dnes počíná být pro obývání ceněna; pro volný vzduch a krásnou vyhlídku stoupají nepoměrně bytové ceny na pražských nábrežích a Malá Strana může se v přemnohých partiích vykazati nejen stejnými, ale spíše ještě lepšími poměry. Domy obrácené do náměstí a zahrad, zelení osázených, a zejména zahradní traktů domů posky-

tují vyjimečně a nikde jinde v Praze nepřicházející příjemné bydlení v hojném vzduchu a svěží zeleni; po té stránce Malá Strana dokonce předčí i mnohé villové čtvrti, které zůstávají často jen na stupni, že umožňují pohodlnější a prakticky zdravější bydlení, aniž však mohly poskytnouti zároveň i tak krásné bydlení jako mnohé z četných zahradních domových křídel a pavillonů Malé Strany. Vsaak i pro bydlení samo jsou domy malostranské v estetickém ohledu cennější než činžovní domy nových čtvrtí, nájemníky přeplněné a mající vesměs místnosti pořízované bez všech estetických ohledů. Velikým, často víceoknovým i intimním malým pokojíkům starých domů nemohou se v estetickém ohledu vyrovnati šablonovitě, vkus téměř vždy něčím urážející pokoje nových činžáků; zbývá, aby byla vyrovnána jediná nevýhoda a vada starých domů proti novým činžákům: aby rozmyslnou adaptací dostalo se jim bezvadného příslušenství, vedlejších místností, předpokojů, dobrých kamen, oken atd. a — dobrých schodů. To však jsou technické okolnosti a ty jsou vždy proveditelné. Konečně poloha Malé Strany, jež vesměs těsně souspívá se Starým Městem a středu Prahy je vždy o mnoho blíže než většina předměstí, ji výborně kvalifikuje k vytknutému účelu.

Ticho, které se v ní rozkládá a které nyní jest jakýmsi neoceněným znamením Malé Strany, takže „obchodem a průmyslem“ (!) má být zahránno, bude a může být naopak jinak a zvláště ceněno. Blízkost šlechtických zahrad, alespoň z části veřejně přístupných, krásných procházek městem i v jeho blízkosti, krásný celek čtvrti, skvělé stavební památky, kol nichž je tak příjemno choditi a blouditi, to vše jsou jisté další, Malou Stranu k lepší budoucnosti určující okolnosti.

Pavel Janák.

ADAPTUJTE STARÉ DOMY!

„Proč ti lidé v tom nebydlí, když se jim Stará Praha tak líbí?“ slyšíte často z úst našich odpůrců, kterým intence klubu Z. S. P. nejsou známy, a kteří snad ani nevědí, že skorem každý inteligent rád by bydlil v domě

starobylém, logicky a vkusně vytvořeném, rád by kolem sebe měl celé ulice domů umělecky významných — jen kdyby v takovém domě bydliti *mohl*. Neboť jednak ve starém domě, je-li jen trochu slušné zřízení a držen,

skoro nikdy se byt neuprázdnil. Kdo se tam jednou nastěhuje, snadno se již neloučí, protože se v něm cítí opravdu doma. Domů tak dobře udržovaných není však mnoho, a tím právě jest veliké množství lidí proti své vůli odkázáno dnes na tuctové činžáky často až na předměstí jen proto, že jsou lépe zařízeny, kdežto staré domy uvnitř města, umělecky z pravidla nesrovnale cennější, jsou mnohdy užasně zanedbány. Zanedbanost starých domů je také hlavní příčinou toho, že neoborníci pohlíží na ně s opovržením; nevidí v nich umělecké a umělecko-průmyslové výtvary minulých věků, nedovedou čísti s tvář starého domu jeho historii a historii jeho doby. Dům takový je u nich jen „barabínou, ve které se nedá bydlet“.

Že dům, vystavěný v 15.—18. století, nemohl býti tehdy opatřen komfortem naší době vlastním, je přirozené. Kdo však může za to, že zařízení mnohých domů zůstalo podnes na tehdejšími stupni? Majitelé nepřizpůsobovali je požadavkům doby, a když, pak dělo se to kouskovitě a z pravidla beze všeho ohledu na charakter domu, často i na úkor jeho stavebního stavu, což zejména platí o zařízeních k účelům obchodním. Stav takových domů je pak žalostný: schody tmavé, vedlejší místnosti nedostatečné, po případě žádné, snad i zdi promoklé — takový dům dnes ovšem nevyhovuje, byť sebe krásnější bylo jeho průčelí, sebe důležitější funkce jeho v obrazu města, a sebe vzácnější detaily uvnitř obsažené.

Bohužel však většina majitelů zná jen jednu cestu, jak odstraniti zdravotní nebo jiné závady: bořit! Zaplatí bouřní, starý materiál za bukvici prodá, nový za drahé peníze koupí, z pravidla ještě odstoupí kus pozemku na rozšíření ulice — a vystaví dům nový, někdy třeba horší než starý. Vždyť známe tak mnohé stavby z minulého dvaceti-letí, jež jeví se stejně na Starém městě jako v Košicích, Žižkově, Smíchově, na Letné atd. Unavné schody, tmavé nečisté chodby, dusné předsíně, úzké a neprakticky rozdělené pokoje — což se takových domů nastavělo snad málo za naší doby? S duchaprázdným stavebním řádem se to ovšem jakž takž srovná, ale je to snad krásné? je to zdravé? je to pohodlné? Kde byla při starém domě zadržata, při novostavbě zmizela jednak pro větší hloubku zastavění, jednak jako náhrada pozemku na ulici ztraceného. Kde byla studna s dobrou pitnou vodou, při novostavbě byla zničena. Ze postupem takovým zdravotní poměry zlepšeny rozhodně nejsou, je jasno. Co ta vytožená „assanace“ staroměstská, josefovská a vojtěšská se svými pěti-patrovými domy a s nepředloženými malými bloky, se všech stran těsně sevřenými — což není v některých částech pravou *desanací*?

Podle jakých zdravotních zásad byly stavěny tyto domy, kde okna ložnice vedou do dvora 3 1/2 m. hlubokého a kde v jídelně nelze za denního světla obědovati? Při tom ovšem nanejmé v novém domě, byť i sebe více místo využítkoval, musí býti vyšší než v domě starém. V ohledu pak estetickém a výtvarném jsou novostavby na místě starých domů *skoro vždycky* za našich poměrů změnou k horšímu. Kde je umělecká náhrada za zbořený barokní dům „U zlatého hřebene“ v Celetné ulici, kde náhrada za Mikulášskou prelaturu, za renaissanční dům Melantrichův, za pře-

165. ADAPTOVANÉ STARÉ DOMY V DRÁŽDANECH V MÍSTECH NEJVĚTŠÍ FREKVENCE.

krásnou „starou kolkovnu“ ve Dlouhé třídě? Náhradou jejich jsou činžáky banálního typu, ač všechny tyto budovy byly při dobré vůli zcela dobře udržitelné. Stejně zbytečně byly obětovány kostely sv. Kříže, sv. Ondřeje a sv. Jana na Zábřadli, okolí kostela sv. Ducha, židovské radnice a Staronové synagogy, i celé půdorysné a prostorové konfigurace náměstí a ulic pro Prahu tak charakteristických.

Tolik škody — a výsledky tak chabé.

A přece jest možno nákladem nesrovnale menším, než vyžaduje novostavba, učiniti bydlení ve starém domě pohodlným, zdravým a všestranně příjemným i současně zvýšiti jeho výnos. Vždyť technické vynálezy v oboru topení, větrání, osvětlování, zřízení vodovodního, vysoušení zdi, různých speciálních hmot, konstrukcí stěn a stropů, izolace atd. poskytují dnes možnost přizpůsobiti každý interieur potřebě moderní, a příklady takovýchto adaptací také existují.

V cizině, kde smysl pro pohodlné a zdravé bydlení je mnohem lépe vyvinut než u nás, jsou celé čtvrti adaptovány. Staré domy umělecky, historicky neb jen situačně důležité zůstávají zachovány, průčelí jejich a mnohé vnitřní detaily nedotčeny nebo pouze opraveny: za to však komfort, jehož se tu starým domům *uvnitř* dostane, nenalezeme ani v desetíně oněch domněle moderních činžáků pražských a předměstských.

Nejbližším velkým městem, kde je dosti příkladů zdárných adaptací, jsou Drážďany. Hlavní náměstí Altmarkt je dobře udrženo ve svém rázu, zachovávali si domy empírové, rokokové, resp. i starší. (Obr. 165.) Vejděte však do některého z nich, co shledáte? Elegantně zařízené pokoje, veškeré moderní příslušenství, elektrické světlo, ventilaci, čistotu a pohodlí. Jak vyhlíží naproti tomu interieury na př. na našem Staroměstském náměstí, ač možnost úpravy je tu stejná! I několik předních hotelů drážďanských dobře prosperuje ve starých budovách, na př. „British hotel“ (v Palais de Saxe), hotel „U města Říma“ a vice jiných. Ostatně i obchodní ruch ve Schlossgasse a v přilehlé nejstarší části Drážďan s elegantními a živými obchody zřejmě svědčí o praktické upotřebitelnosti starých domů.

Ještě více adaptovaných budov než v Drážďanech možno nalézt v bavorském Norimberku, kde arci obliba starých sluhů dostoupila takové míry, že v nepochopení jich významu komponovány též i novostavby „goticky“, „renaissančně“ atd., čemuž napomáhal zejména tamější stavební řád. Láska k starým stavebním památkám zvrhla se tedy skoro v bezděčný jich posměch, neboť tyto novostavby, vytvořené domněle v duchu minulých století, nebudou nikdy ukázkou staré tvorby, naopak ještě ochuzují město o eventuelní tvorbu moderní.*)

Nicméně však původních starých domů je ve vnitřním Norimberku *silná většina*, a v těchto adaptovaných domech středověkých a renaissančních jsou právě nejskvělejší hotely, nejlépe zařízené obchody a nejpo-
hodnější byty. Zvláštní zmínky po stránce výtvarné zaslu-

*) Táž zasloupenost, jaká řádí bohužel dosud i u nás bořící, prosté, ale kulturněhistorické cenné stavby a nahražující je nádhernými slatinami historických sluhů, jež nejsou pak ani moderními ani historickými originály. Ostatně i dost málo cvičené oko rozezná na první pohled výtvary historické od padělků.

huje gotický dům Nassavský, dále Grolandhaus, Topperehaus, Pellerhaus, jež jsouce uvnitř moderně upraveny, jsou předmětem obdivu cizinců právě jako museum zařízení ve starobylém domě Dürerově, dokonale vyhovujícím svému účelu i poskytujícím vhodnou milieu sbírkám tam umístěným.

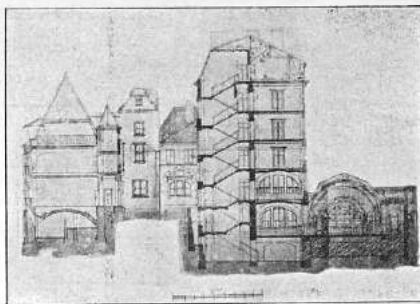
Stejně jako Norimberk zachovávají si i jiná velká města svoje význačné domy i celé ulice, jež svědčí o slavné jejich minulosti a staré kultuře zakládají vzdělanostní renomé města i zajišťují hojně návštěvy cizinců.

Za příklad stůjtež ještě: Mnichov, Rothenburg (veliké množství adaptovaných domů gotických a renesančních), Bamberg (zvl. barokní stavby), Würzburg (zvl. staré arcibiskupství, Falkenhaus a dům Bachmannský), Heidelberg, Strassburg, Brussel (t. zv. pekařské domy, Cechovní dům, Maison de l'étoile), Antverpy, Gent, Bruggy, Haarlem, Amsterdam, Kolín n. R., Wismar (Alter Schwede, celá řada hotelů a j.), Hildesheim (město zvláště bohaté stavebními památkami vkusně adaptovanými), Hannover (Alte Kanzlei, dům Leibnitzův, nyní městské museum umělecko-průmyslové), Brémy (zvl. Essighaus z počátku 17. stol.), Lübeck (Schieferhaus ze 16. stol. a j.), Pruské Roztoky (dům na Hopfenmarktu ze 14. stol.), Zhořelec, Svidnice a množství jiných měst, i v Itálii: Benátky, Verona, Janov, Florencie, Řím, Neapol — zkrátka celý vzdělaný svět chápe význam dochované stavební památky.

U nás v Praze dosud poměrně jen málo celkových adaptací je provedeno, leč alespoň ony mohou sloužit za příklad úpravám dalším.

Nejrozsáhlejší adaptace provedena tu byla v renesančním domě „U Vejvodů“, jehož řez ukazuje obr. 166.

Ještě před třemi lety hostil ve svém přízemí konírny, staré železo a perli, špinavé krámky drobných uhlířů, hokynářů a pod., v patře pak primitivní, téměř všeho příslušenství postrádající byt chudiny. Jako již celá řada jiných cenných domů, byl i dům „U Vejvodů“ vyhlédnut ke stavební spekulaci, vypracovány již plány na novostavbu, a nescházelo věru mnoho do jeho zboření. A když Klub Za Starou Prahu a jiné umělecké korporace i odborně vzdělaní jednotlivci varovali před tímto nerozumným krokem, co tu bylo pochybovačů, kteří nechápali, jak může někdo chtít „takovou barabaru“ zachovat! Za všeobecné nerozhodnosti povolání činitelů odvážil se záslužného podnikateli malíř p. K. L. Klusáček: dům koupil a podle adaptačních plánů architekta J. Fanty jej upravil. Vybouráním mladších příček objevila se v přízemí pěkná klenutá místnost se sloupem uprostřed, v patře nalezen vzácný trámový strop, probíhající přes několik pokojů, vzniklých kdysi rozdělením sálu. Sál upraven tedy v původní svou formu právě jako sousední salonek s kasetovým stropem ze 17. století, rovněž zakrytý jako strop trámový. Všechny tyto místnosti kromě ještě dalších (celkem 8) jsou nyní užívány k účelům hostinským. Dokonce i půda dříve ladem ležící využívaná pomocí Rabitzových stěn jako druhé patro, obsahující sedm pohodlných místností spolkových, v nichž sídlí Jednota výtvarných umělců, Klub Za Starou Prahu a Společnost přátel starožitností českých. V pod-

166. ŘEZ ADAPTOVANÝM DOMEM U VEJVODŮ S VESTAVĚNÝM NOVÝM DOMEM VE DVŮŘE.

kroví starého renesančního domu je nyní pohodlná čítárna, moderně zařízená kancelář, komfortní fotografická laboratoř, na místě pak bídých krámkův a komůrek elegantní restaurace. Zdálnivá ztráta finanční, vzniklá poneháním pouhých dvou pater, jest kompensována stavbou třípatrového moderního domu ve dvůře, přimykajícího se bokem k budově staré a nedotýkajícího se tedy nikterak charakteru ulice.

Jiný dobrý příklad adaptace, omezující se arcí jen na přízemí upravené rovněž k účelům hostinským, podává dům čis. p. 460-I. na Staroměstském náměstí, kde jest známá restaurace Koryntova. Rokový dům „U bílého páva“ v Celetné ulici opatřen nedávno ve všech patrech veškerým dnes požadovaným příslušenstvím, v přízemí krom dvou místností obchodních zřízena je moderní pekárna.

K účelům ryze bytovým adaptován vzorně dům architekta J. Fanty na Sněmovním náměstí na Malé Straně a Kalašův dům „U kamenného sloupu“ v Úvoze, při čemž průtělí jejich zachována skoro beze změny (obr. 163. a 164.). I moderně zařízená tiskárna Bellmannova umístěna je ve starém domě (v Michalské ulici), upraveném k tomu účelu. Souseďní dům, rovněž Bellmannův, náležel do nedávna mezi domy nejhůře upotřebitelné. Vykazoval v každém patře celou skupinu místností tmavých a nevětraných, zejména naprosto tmavé schodiště. Zřízen tedy uprostřed skupiny pohodlný světlík, jímž osvětleno a větráno jest nové kamenné schodiště i přilehlé vedlejší místnosti a tak získány byty hygienicky bezvadné a komfortní. Podobně jest adaptován dům „U Malířů“ ve Sněmovní ulici, bývalý majetek malíře p. Klusáčka, jenž zřídil tu i malířský atelier, a Dienenhoferův dům arch. Urbana ve Vodičkově ulici, při němž dokonce zřízena moderní zahrada (viz Styl III., obr. na str. 4.—7.).

Že i pojem moderního obchodního domu je dobře sluitelný se starou budovou, to dokázalo úpravou domu čp. 355-I. „U bílého lva“, kde provozován jest obchod kožešnický ve třech etážích, prakticky a elegantně zařízených.

V poslední době chystá se zásluhou měst. fysika pana dra Procházky další adaptování, tentokrát hromadné. Předmětem jeho budou starobylé domy na Malém náměstí staroměstském a v okolí „Zelené záby“, což sluší více vítati jako jedině správný způsob regulování této staré části města.

Tím způsobem měla by býti správně regulována i asanována Malá Strana: zachováti všechny budovy, jež zachováti je možno, adaptovati je k životu modernímu, a Malá Strana stane se nejpříjemnější obytnou čtvrtí. Při tom ovšem nemálo záleží na majitelích jednotlivých starých domů, aby tyto skutečné památky byly upravovány s opravdovým uměleckým pochopením a aby nebraly zkázu v rukou lidí nepovolných, jimž rozdíl mezi „slohem“ a „charakterem“ domu není dosti jasný. — Jen tak je možno udržeti formu i ráz pražského podhradí jako nutné podmínky zachovalosti hradčanského panoramatu a vyhlídky od královského hradu, bez kterýchž dvou púvábů není Praha myslitelná vůbec, natož pak jako nejkrásnější město střední Evropy.

F. Thoř.

EXISTENCE MALOŽIVNOSTNÍKŮ V ASSANOVANÝCH ČTVRTÍCH PRAŽSKÝCH.

Každá schůze malostranská, ať již svolaná živnostnictvem nebo stranami politickými, prochívá stálým nářkem a steskem na úpadek veřejného živnostnictva.

Otázka tato, pro stav interessovaný zajiště důležitosti nemalé, bývá různě vykládána a odpomoc tisně zpravidla slibuje se potom — až dojde k uskutečnění zamýšlené regulace podle návrhů arch. Balšánka.

A v čem spočívá tato regulace — populárně řečeno: z nynější Malé Strany zbude několik jen paláců, kostelů a veřejných budov. Malé domy, v nichž je sídlo středního stavu, hlavních konsumentů maloživnostnictva, mají se srovnati se zemí a místo nich vyrostou v širokých ulicích „moderní“ vysoké činžáky se vším slibovaným komfortem. Potom prý přijdou slibované zlaté časy. Jak mylné jsou tyto předpoklady, možno dokázat na stávajících již čtvrtích zmodernisovaných. Mám na mysli na př. čtvrt svatovojtěšskou. Bývalo tam kdysi malým živnostníkem dobře. Ale když přišel krumpáč assanační, nastalo stěhování. Ale kam se uchýliti? Mnozí dočasně a jiní trvale přesídlili do jiných čtvrtí, ale malé jen procento uchýlilo se tam trvale. Bylo jim těžko zvykatí poměrům neznámým a strhnouti na se odběratele nové, což pak vždy mělo za následek konkurenční zášť a rozbroje mezi starousedlími již živnostníky. Po vybudování nové čtvrti mnozí zkoušeli vrátiti se na staré místo. Ale brzy sami shledali, že nemožno je ve zcela nových poměrech prosperovati. Poznali, že *nebylo* zde malých, levných krámů, a že místo nich nalézali jen velké místnosti za drahý nájem. Zkou-

šeli mnozí s nasazením všech sil a vyčerpali se mnohdy i finančně — ale bývalého *malého*, ale klidného a jistého žiti zde již nebylo. Zruinovávané se finančně opouštěli místo, kde slibovali jim lepší budoucnost po regulaci. Proč? S nimi vystěhovali se i jejich konsumenti, rovněž malí lidé. Ti vyhledali si příhodné bydlo v Podskali, a když i odtud musili ustoupiti, zašli daleko kamsi do Podolí nebo až na periferie předměstí. Zpět se nevrátili nikdo z nich. Zde nebylo místa pro ně. Drahocenných bytů, kde pokoje a kuchyně téměř nelze dostati — a nájem 2 pokojů pohybuje se v cenách mezi 600—800 K —, nemožno jim pronajímati. Sem nastěhovala se jiná třída obyvatelstva, ale ta zvykla si hraditi potřeby své jinde — snad někde v krásné vypravených krámech středu města.

Nechci upírati zdatnost našim řemeslníkům a živnostníkům, ale jisto je, že mnozí prostě z důvodů finančních nemohou soutěžit s těmi, kdož mohou nákladné místnosti si vydržovati. A tak objevi se nám všechny ty sliby prázdny sliby, které snad mají platnost pro jednotlivce, ale ne pro celé vrstvy obyvatelstva. Nemineme také odkázati obyvatelstvo starých čtvrtí na zachování poměrů stávajících — toť vylouženo na místě jiném podrobně —, ale radíme k omezitelnosti a přemýšlení, neboť týž osud asi musí postihnouti malostranské živnostníky a obchodníky, dojde-li k uskutečnění regulace malostranské tak, jak projektována je v plánech arch. Balšánka.

V těch spátrují pravou metlu na Malou Stranu a na její nynější obyvatelstvo.

Cyr. Sládek.

ADAPTOVANÝM DOMŮM DOSTANE SE SLEVY DAŇOVÉ.*)

Návrh na úlevu daňovou pro domy umělecky a historicky cenné, řádně opravené, který několikrát v Klubu „*za Starou Prahu*“ — jak ve schůzích výborových tak také ve veřejných diskusích — byl ventilován, jeví se být opravdu *žádoucím* doplňkem akce král. hlav. města Prahy, jež domáhá se na vládě *speciálního finančního zákona pro Prahu*, podle něhož za *speciálních* modalit má se poskytnouti *státem*, po případě obci a zemí *zvláštní náhrada* v podobě osvobození od daně resp. obecních a zemských přírůžek za to, že řada *přesně* — v regulačním projektu pro Malou Stranu — stanovených domů *nesmí* překročiti určitou *od případu k případu* vytyčenou výši, resp. že *výše pater u jistých domů* má býti omezena.

Zákonem tímto, resp. *prozatímním opatřením a náhradou obce pražské poskytovanou v době před sankcí tohoto zákona* má býti Praze zachováno, a to *trvalým způsobem*, úchvatné krásné panorama hradčanské a řada krásných malostranských domů, zejména na pobřeží vltavském, což již samo o sobě jest pro Prahu, z estetického stanoviska vzato, *získem nemalým a cennou výmnožností*.

Bohužel však toto opatření, *samo o sobě výborné*, není s to zabrániti *další, stejné nebezpečné eventualitě*, totiž *poněkudlému setření a mizení starobylého rázu Malé Strany a jiných starších částí Prahy*, jež Praze dodávají tolik půvabu! Právě naopak! Vším právem poukázováno se strany naší *na to*, že sice opatřením výše uvedeným panorama malostranské zůstane zachováno, ale značné výhody zde poskytované celé řadě majitelů domů *stanou se hotovou přemii* na zbourání celé řady domů, jež by za jiných okolností — bez poskytnutí *náhrady za omezení výškové*

v případě novostavby — mnohem *děle* zůstaly nezbořeny, nežli tomu bude po uskutečnění navrhovaného opatření, zůstane-li toto *kusým a jednostranným*. Vhodné doplnění takové žádáno na obci Klubem *za Starou Prahu* již několikrát a návrhem výše uvedeným domáhá se (prostřednictvím Ústřední komise) *těhož, ale na státní*, nikoli na obci, konservátor Herain. Mám za to, že návrh — byť i *dosud* nebyl podrobněji propracován — sluší vzíti ve *vážné* studium a v obci pokusiti se o jeho propracování, neboť po vhodném doplnění *všestranně* mohli by se státi podkladem k *zákonnému* opatření na ochranu stavebním památkám v *majetku soukromém*.

Neboť je na čase, aby *vážně a praktickým* způsobem bylo docíleno trvalé zachrany budov, jichž *umělecká* neb *historická* *cena* je na jisto postavena, jež však dosud před zákazů a zejména před úplným zničením proto chrániti nebylo možno, že byly majetkem soukromým.

Smutné zkušenosti posledních dvaceti, třiceti let — při *úplném nedostatku říšského i zemského zákonodárství na ochranu památek*, při *naprostém neporozumění většiny samosprávných korporací pro tyto*, za vlády *nedostatečných stavebních řádů* — požadavek tento *plně odůvodňují*. Je nesporno, že zákonodárství naše, zejména říšské, (ale i zemské aspoň v Čechách a na Moravě) dosud nejen *nikterak nepečovalo o zákonnou ochranu našich uměleckých a historických památek*, ale neposkytovalo ani podpory neb *daňové úlevy* těm soukromníkům, kteří by měli *dobrou vůli a pietu* budovy takové nejen *nebourati*, ale i v *dobrém stavu uchováti a připravit novodobým* požadavkům, ovšem *bez poškození* jich uměleckého a starobylého rázu.

Naopak, stát poskytoval až dosud *nepatrné* výhody

*) První toto zpracování otázky bylo zhuštěno a publikováno v Míst. der Zentral-Kom. 1909 a nyní je v prvnické formě podkladem jednání v panské sněmovně.

pouze a jen *novostavbám* podnikatelů bez jakéhokoli ohledu na jejich *uměleckou* cenu. Umělecký a historický význam, hospodářská cena kulturních přebytků minulých věků zůstaly tu — stejně jako cena uměleckého díla novodobého — zákonem o daní činnosti úplně *nerespektovány* a *nedoceněny*, a naopak úlevou zákonnou podporována spekulace podnikatelů staveb a *lichva pozemková* k jednostrannému prospěchu jen některých tříd obyvatelstva, ba i jednotlivců, bez ohledu na prospěch *širších vrstev* neb *cílů vlády* a *uštětilých*, takže tento způsob úlevy daňové ani v *sociálním* ohledu se neosvědčil.

A přece nelze pochybovati o tom, že by mělo státu *nmálo záležeti* na tom, aby vhodným způsobem byly zachovány i *neocenitelné* kulturní statky národní, jimž jsou zajištěny i umělecké, historické památky, zejména i *budovy tvořící v souhrnu svým starobylým a malebným rázem*, jenž stává se stále řidším a vzácnějším. Jest tedy nejvýše na čase, aby tato mezera ve *finančním* zákonodárství našem, z *vlastní* dobře uvážené iniciativy vhodným způsobem byla zcelena!

A tu by věru vhodné ustanovení zákonné — nikoliv však výmínečné, speciální, jen pro tu kterou zemi neb *jedno-
livé město* vyhradit platci, nýbrž *zákonem* ustanovení platci *stejně pro všechna království a země na říské radě zastoupené* — bylo velice žádoucím a mohlo by vykonati pro věc zachování památek i soukromých v celé řadě *neocenitelné* služby, a to daleko více, než zvláštní nějaký zákon na ochranu památek po způsobu francouzském neb vlášském, kteréž se v praxi neosvědčily.

Z důvodů těchto bylo by vhodné, aby ústřední komise vládce co nejvíceji doporučila, aby *připravovaný nový zákon o daní činnosti resp. jeho ustanovení o zákonných úlevách* v následujícím směru byl doplněn:

1. *Zákonná úleva daně činnosti (z důvodů uměleckých a estetických)* budiž poskytnuta (analogicky k stávajícím již neb nově navrhovaným slevám) *tém majitelům domů starobylých, historických neb uměleckých*, pro případě zvláštním rázem svým k malebnosti města (nebo pohledům na něj) *přispívajících* budov, jež *za takové* uznány budou zvláštní k tomu stanovenou stálou komisí k žádosti majitele domu.

2. Komise takovou tvoří mimo dva zástupce místních úřadů finančních a přibraných jimi dvou znalců z oborů stavitelství (dle možnosti architektů) dva delegáti, povolani z řady znalců, pro případy takové rok od roku ústřední komisi stanovených, místní konservátor, dále zástupce obce, jakož i zástupce zdravotního úřadu, obecního a zemépanského (event. zástupce zemské neb umělecké komise).

3. Uzná-li komise takto sestavená prostou většinou hlasů, že budova, jež jest předmětem komisionálního šetření za účelem úlevy z daně činnosti, *má vlastnosti ad f. uvedené*

a jest v takovém stavebním stavu, *že lze na dohlednou řadu let ji v dobrém stavebním stavu zachovati*, poskytno se majiteli domu zákonem stanovená (podle uvážení finančního ministra) úleva t. j. osvobození od daně činnosti na dobu 12—15—20 let, avšak za následujících podmínek:

a) Že nejdéle během jednoho roku na základě pokynů výše uvedené komise a podle plánů, dle dispozic těchto zhotovených a stavebními znalci komise schválených, bude provedeno bezpečné a trvalé zajištění celkového stavebního stavu budovy. Jakékoli odchylky neb úlevy od ustanovení toho při stavebním stavu zvláště dobrém, stanoví komise;

b) že zejména *façada* neb jiné umělecky cenné neb malebné součásti domu (střecha, štít, stavení dvorní neb zahrady) budou podle pokynů komise upraveny a zajištěny takovým způsobem, aby *zůstal neseřten* umělecký starobylý neb malebný ráz budovy s vyloučením jakýchkoli, duchu doby, slohu nebo rázu budovy neodpovídajících doplňků neb *přidatků*;

c) majitel domu provede podle pokynů komise a podle plánů stavebními znalci schválených *adaptace* a takovou úpravu budovy, jež jest s to zvýšiti komfort a pohodlí, požadavkům novodobého zdravotnictví přiměřeny, na příklad: zřízení lázni, klosetů, osvětlení a rozšíření schodiště, zřízení světlíků, chodeb a předstíní;

d) majitel domu požívajícího úlevy daně činnosti jest povinen dáti do knih veřejných vkladůschopné prohlášení i následce vízíci, že budova taková smí býti zbořena jen se svolením komise a že vrátí celý obnos tvořící zákonnou úlevu za všechna léta, po která výhoda této požíval pro rata temporis et quanti;

e) úleva nebudiž poskytnuta a předepsána, pokud komisionálně nebylo zjištěno, že majitel dostal všem zákonným podmínkám a podmínkám, komisí stanovených a *ad a) až d)* naznačeným.

Způsobem tímto vykonává *stát* mnoho i k ozdravení celých částí města, nyní zanedbaných, často i nečistých, neboť jest povinností státu přispěti ke *pochvazení životní mýry městského obyvatelstva*, vyřízení jeho vkusu i usměrňování životního názírání. Mimo to vykoná stát i *část veliké povinnosti výchovné* nákladem poměrně *nepatrným*, který přinese nejen obyvatelstvu veliké požitání, ale který vrátí se i na *jiných stranách zvýšením poplatnosti* obyvatelstva, zejména *ve starších, zdravotně zanedbaných* a dosud na mnoze jen chudinou obývaných částech měst, a sluší proto reformu tuto s hlediska *sociálního* a hygienického co *nejvíceji* doporučiti.

Jinak má za to, že výše naznačené zákonné ustanovení stane se *vydatnější* ochranou našim památkám, nežli kterýkoli jiný *speciální zákon* o ochraně památek *soukromých*.

Dr. L. Jeřábek.

DROBNÉ ZPRÁVY.

VE VĚCI BRAUNOVA DOMU podal Klub Za Starou Prahu městské radě toto podání (opisy pak Zemskému výboru a Centrální komisi ve Vídni):

Slavná rado král. h'avního města Prahy!

Klub „Za Starou Prahu“ venese se tímto k bolestnému případu zničení Braunova domu, chce upozorniti na všechna opomenu, kterými st. městská rada poskodovala akci na jeho zachránu a připomenouti ještě jednou ústí Klubu a jiných uměleckých korporací našeho města v této záležitosti.

Klub „Za Starou Prahu“ již 10. března 1910 upozornil sl. městskou radu na projektovanou zbourání tohoto domu. Ve smyslu protestu našeho Klubu zaslali: Centrální komise, Maceš, Jednota výtvarných umělců, Umělecká Beseda a Spolek architektů a inženýrů, který marně žádá svolání zvláštní umělecké ankety. Jako odpověď na námitky finan-

ních ztrát majitele vypracoval Klub dva návrhy na novostavbu, vestavbu do památkového domu, projekty, jež i po této stránce zmíněné výtky naprosto uslovaly a byly dokladem možnosti reálného řešení myšlenky Klubu. S těmito návrhy Klubu projevil souhlas i Centrální komise. Klub nešetřil úvahy ani nákladu a pořídil modely novostaveb i starého domu, jakož i přesnou kalkulaci výnosu nového domu, při čemž byly objeveny skutečně veliké finanční výhody, které skýtalo řešení Klubu proti zamýšlené novostavbě na místě demolovaného památku.

Litueme, že oproti tomuto ústí sl. městská rada neprojevila dosti zájmu a nevyužila všech velikých výhod své moci, aby památku zachránila.

1. Když zánik byl čas protestů, jež podal majitel sousedních domů proti bolení, skládal Klub naději v intervenci Zemského výboru, který skutečně vyžádal si od slavné městské rady předložení spisu. Avšak městská rada trojnásobně žádosti nevyhově a

167. ČÁST MODELU MALÉ STRANY, PORIZOVANÉHO NÁKLADEM KLUBU. POHLED S RUDOLFOVA NÁBŘEŽÍ. V PRÁVO NÁSPY U PROJEKTOVANÉHO MOSTU RUDOLFSKÉHO.

2. Po zamítnutí návrhu Klubu majitelem povolila sl. městská rada zbourání domu, ačkoliv plány na novostavbu nebyly schváleny.

Původně magistrát král. hlav. města Prahy nepovolil postup rozdělení a žádal, aby jednání o zbourání staré stavby i o plánech novostavby provedlo se zároveň. Sbor obecních starších po vyjádření stavební komise pro tento sbor zamítl stížnost majitele a analogicky řídí se důvody obdobnými při jednání o domě „U sedmi čertů“ zbourání nepovolil. V té době prodala rodina Branbergrůvům Braunův stavitel Huličovi a jednání o zbourání začalo znovu. Rada městská ignorovala usnesení stavební komise sboru obce, starších a rozdělila jednání a povolila zbourání, aniž jednalo o plánech novostavby.

3. Dne 16. září t. r. byly protesty náhle odvolány, načež městská rada povolila okamžité zbourání, s nímž hned 17. září bylo započato a téhož dne v 11 hodin dopoledne byl již zlomen štít a hlavní římsa. Slavná městská rada nevyužila tedy všech prostředků, které měla k dispozici k oddálení demolece.

4. Slavná městská rada povolila zbourání, aniž dříve nařídila fotografování a vyměření památek pro soupis ani pořízení odlišky.

5. Nebyla ani poněkud projevena ochota podporovat finančně zachránu ohrožené památky, ačkoliv Centrální komise slíbila účasti se na tomto kroku třetinou celého nákladu.

Nejšířší veřejnost jenila zájem o osud tohoto domu a těžce želela jeho nepřítelem odstranění.

Klub náš obrací se k sl. radě městské tímto memorandem v ztracené již záležitosti, aby pro příště zamezila podobné možnosti, jež svědčí o krajní lhostejnosti k uměleckým památkám našeho města.

ROZŠÍŘENÍ MELANTRICHOVY ULICE??? Co jsme naznačili v 8. čísle „Věstníku“, stává se skutkem: Městská komise technická 27. led. na usnesení se doporučí městské radě, aby zůstalo při projektu *původním*, podle něhož rozšiřuje se ulice Melantrichova pro pěši i pro povozy až na Staroměstské náměstí. Že vyskytl se tento projekt před 14 lety, je konečně vysvětlitelné, ale že ještě dnes — léta páně 1911 — bude hájen, to přece překvapuje i největšího pesimistu. Bylo by záhodno, aby o *regulaci* (jako vůbec o všem) rozhodovali především odborníci, kterých se ovšem pro otázky regulací podle dosavadních zkušeností městské komise technické nedostává. — t.

† ARCHITEKT BOHUMIL ŠTĚRBA (1854 — 18. prosince 1910). Svou činnou účastí na období předcházejícím založení Klubu a na sezení samém (řídil jej nějakou dobu jako druhý předseda), jakož i svými organizačními snahami o vývoj moderního města při současném zachování památek uměleckých a historických získal si věčnou paměť v kruzích přátel staré Prahy. J. H.

KRONIKA.

4. listopadu. Městská rada: Zámecké hejtmanství sdělilo, že úřad hofmistrovský vyhradil si schválení projektu nové komunikace od *hradčanského náměstí přes Jeřábek* do té doby, až se obec pražská dohodne s Ústřední komisí. Nabídka na koupi domů v *Železné ulici* zamítnuta pro nepřijatelné požadavky majitelů. Klubu „*Za Starou Prahu*“ se sdělí, že o zbourání domů na *Malém náměstí* nebylo dosud jednáno. — „Máj“ č. 5. Čl. Dr. J. R. Kronbauer: *Juditin směr*, *Juditina brána a kostel sv. Ducha* u *Křižovníků* a zp. *Pražská hvězdárna* a její chrliče. — „Český Svět“ č. 8. Fot. *Klášteř Milosrdných bratří* a fot. ze *zámků Kratochvíle*.

— 5. „Pleznický Obzor“: Čl. J. Schiebl: *Za starou Plzeň*. (Pokrač.)

— 8. Městská rada: M. r. dr. *Souček* poukázal na průtahy v přístěhnutí schválení plánů *Starého Města, Josefova* a *čtvrti Podskalské* a žádal urgenci v zemské výboru.

— 9. „Nár. Politika“: Zp. *Hřeben na krásu Prahy*. — „Pleznický Obzor“: Čl. J. Schiebl: *Za Starou Plzeň*.

— 11. Městská rada: Usneseno pokračovati ve vykopávkách zbytků kostela *sv. Linhart*a. Usneseno, aby definitivně bylo upuštěno od projektu prodloužení *Vladislavovy* ulice směrem k *Ferdinandově* třídě a uloženo stavebnímu úřadu, aby vzal v úvahu rozšíření uličky *Charvátovy*. Stavební úřad předložil projekt mostu z *Holešovic* na *Pelč-Tyrolku*. Usneseno zbourati t. zv. *poteruny* u *Bruslé* brány. Zemský výbor zaslal radě městské návrh na umístění pomníku *sv. Václava* na *Václavském náměstí* blízce musea. M. r. *Náhlavský* upozorňuje na vhodnější místo při ulici *Mariánské*. Ob. st. *Emler* podal písemný návrh, aby vyžádán byl pro městský archiv všechny městské a pozemkové knihy, jež jsou nyní chovány v budově zemského soudu na trhu *Žitovném*. — „Nár. Listy“: Čl. *Vstřícné Nové Praze* a *Naše ostrovy*. — „Český Svět“ č. 9. Kr. *J. Vondrák*: *Návrh přestavby staroměstské radnice*. Fot. *Trhy na Náměstí divadle*. Reliéf u *sv. Jakuba*. *Krocínova kašna*. — 12. „Český Jih“: Čl. *Majitelé domu Fahrmanova*. „Směr“. Zp. *Radnice plzeňská*.

— 14. Sbor obce, starších: Ob. st. *Vávrovský* žádá zabránění dalšímu vyvídnutí *Malé Strany*, vypracování plánů polohy *Malé Strany* a odevzdání hradbeních pozemků do vlastnictví obce. Ob. st. *Emler*, stěhuje si do rušení zahrad a volných ploch v Praze a žádá, aby uloženo bylo stav. úřadu vypracování nového plánu s vynesčením ulice přes hotel „*U zlatého anděla*“ a se zachováním zahrad; dále aby troji kaštanová alej při silnici *Baden* byla zachována a konečně, aby při úpravě jednotlivých částí *Starého a Nového Města* bylo setřeno nyníjších zahrad. Rozhodnutí o návrhu na zakoupení 40 obrazů Staré Prahy *J. Minaříka* za 10.000 K odročeno. M. r. dr. *L. Jeřábek* doporučuje zřízení zvláštní

umělecké komise ku projednávání uměleckých záležitostí. Schválen plán polohy ulice na *Újezdě* s přiléhajícím územím pod *Peltnem*. — Komise patronátů: *Udánné* mistodržitelům rozpočet rekonstrukce fary a kostela *P. Marie Vítězné*. Mistodržitelství bude sděleno, že na sadovou úpravu okolí kostela *sv. Petra* podle návrhu konservátora *dra L. Jeřábka* není úhrady. — „Směr“. Zp. *Vystava „Staré Plzně“*.

— 15. „Osvěta Lidu“: Stará radnice v *Litomyšli* ohrožena.

— 18. Městská rada: Zámecké hejtmanství sdělilo, že hofmistrovský úřad nesvohl ke zřízení sadové cesty od silnice *Choťkovy* ku hradu. — „Tábor“. Čl. *R. Píkhart*: *Kostel v Oldřichově*. — „Český Svět“ č. 10. *Kres. P. Janák*: *Přestavba staroměstské radnice*. Fot. *Zvonice v Bílém Újezdě* a *Litich* a radniční věž v *Dobrušce*. Malba. *J. Manes*: *Staroměstský orloj*.

— 19. „Nár. Listy“: Čl. *Ohrožení krásy Prahy*.

— 25. Městská rada: O osudu domů na *Malém náměstí* bude rozhodnuto teprve při řešení přestavby radnice. — Technická komise: Usneseno odpovědět na žádost Klubu „*Za Starou Prahu*“ o zřízení modelu pobřežního pilíře a výběrčí domků na mostě *Rudolfinském* při břehu *malostranském*, že zřízení modelu netřeba, ježto o úpravě objektů těchto byla slyšena anketa znalců. „*Prager Tagblatt*“: Čl. *Dr. Kiemanns Alt-Prager Ansichten-Ausstellung*. — „Český Svět“: *Kres. Schnirchův* návrh pro model oře tržny na *Národ. divadle*.

— 26. Otevřená výstava *Kiemannových* sbírek *pražských* pohledů. — „*Prager Tagblatt*“: Čl. *Dr. Kiemanns Alt-Prager Ansichten-Ausstellung*. — „*Zi. Herald*“ č. 13. Čl. *Dám*. „*U černé ráže*“ č. 853-III. na *Příkopě* v Praze. — „Nár. Listy“: Čl. *Jesek Hofmann*: *Dům Husův*. — *Pomník Polackého*.

— 29. Přednáška e. k. vrch. staveb. rady *V. Rubina* na *Smíchově*: O kanalizování *řek Vltavy* a *Labe*.

— 30. Patronátů komise. Vratu na vědomí, že konsistoř nesvohlila ke zrušení kostelka *sv. Kříže* v *Olšanech*.

Prosinec: 2. Městská rada: Projekt komunikace *Letenské* inž. *Barše* odevzdán anketě. Usneseno, aby byl vyzván spolek *akademického* domu k předložení plánů a návrhů, načež s ním zahájeno bude jednání o potřebném pozemku. Obec. st. *Náhlavský* žádá, aby oprava *Týnského chrámu* byla urychlena. — Zpráva Klubu v denních listech: *Univerzitní budovy na Štupě*. — „Nár. Politika“: Zp. *Vyvídnutí Malé Strany*. — „Český Svět“ č. 12. Fot. *Chrám v Čáslavi*. *Stluka* ve *Hvězdě*. Čl. *Dr. F. X. Harlas*: *Čechy kr. hlav. města Prahy*, s ilustr.

3. „Unio“: Ref. *Jaroslav Kemner*: *Das schöne Prag*.

4. „Hero“ d. Čl. *Dám*. „*U černé ráže*“ č. 853-III. na *Příkopě* (pokr.).

— 6. Městská rada: Návrh na zakoupení obrazů *Staré Prahy* *J. Mi-*

168. ČÁST MODELU MALÉ STRANY, PORÍZOVANÉHO NÁKLadem KLUBU. POHLED S KARLOVA MOSTU.

malíka a jiných malířů odkázán soupisné komisi. Žádost za povolení k zřízení podstavce pro Husův pomník na Staroměstském náměstí odložena a usneseno vyžádat si dobozdání komise technické. Vzhledem k stížnostem konservátora dra. L. Jeřábka na provádění opravy průčelí starého Ungeltu konstatováno k návrhu komise technické, že postupu stavebních prací nelze činit žádný výtek. — „Národní Listy“: Zpráva o odkrytí základů novomlýnské jez. — „Čech“: Zpráva Husův pomník. — Otevření v Plzni Výstava staré Plzně. (31. pros. uzavřena).

— 7. „Nár. Listy“: Zpr. (Dr. Teige) Orloj na radnici staroměstské. — 8. Zpr. Klubu v denních listech o umístění Husova pomníku. — „Nár. Listy“: Památné fresky v Palné. — „Prager Tagblatt“: Čl. W. K. Von der ehem. St. Leonhard-Kirche.

— 9. Technická komise: Doporučen ke stavbě Husova pomníku projekt B. o dvou peronech. — „Český Svět“ č. 13.: Fot. Přestavba chrámu sv. Petra a Pavla v Čislavi. Malby nástěnné zámku o Lomnici, Milotičích a Jindř. Hradci.

— 10. „Český Jih“: Čl. Z pamětí Jak. Zenkla. Tábor v 20. a 30. letech 19. stol. — „Český Východ“: J. V. Klíma. Předn. O ochraně památek. — „Posel od Čerchova“: Kostel sv. Antonína. (Replika na čl. nek Věstníku.)

— 11. „Herold“: Čl. Dům „U černé růže“ č. 853-IL (Dokonč.) — 12. Denní listy. Zpr. Klubu. K zachování domu na Malém nám. — 13. „Bohemia“: Zpr. o neopovolení novostavby německého kasína. „Osvěta Lidu“: Zpr. Výstava prací starých mistrů chrudimských.

— 14. Sbor obecních starších: Ob. st. Vanítek. Otázka zřízení Velké Prahy. Ob. st. dr. Podlipný. O záležitosti Staré Prahy. — „Nár. Listy“: Zpr. Letohrádek královny Anny a lapidarium.

— 15. Sbor obecních starších: M. r. dr. Kašpar. O Staré Praze. — „Volné Směry“: Čl. A. Matějček. Mosaika a problém barvy. (Su. Vít.)

— 16. Technická komise: Jednáno o nové regulační úpravě čtvrti svatopetrské. Projekt nábreží Malostranského předložil se za 3 měsíce k řízení vodoprávnímu. Klub „Za Starou Prahu“ protestuje proti spojení sev. části ostrova Sileckého s nově projektovaným jezem a žádá, aby komorové pavidlo bylo přeloženo k mýlným staroměstským. Akce Klubu nebude podporována, neboť nynější projekt je výhodný. Komitét pro zřízení pantheonu na paměť bitvy u Kolína žádal za vykázaní místa na Letné: žádost přikázána stavebnímu úřadu. — „Národní Listy“: Čl. Kostelík sv. Linhart. — „Plzeňské Listy“: Čl. Dr. F. Macháček. Rozjímání o staré Plzni. — „Český Svět“: Čl. VI. Kres. A. Engel. Přístavba

staroměstské radnice. Malba. B. Šulcová. Trosky. Fot. Hřbitovní kostel v Ml. Boleslavi. Konsola na jiho-východ. Ibrané mostecké věže staroměstské.

— 17. Sbor obecních starších: Ob. st. Enler. O zachování starobylého rázu Prahy. Ob. st. dr. Plk. O činnosti Klubu Za Starou Prahu. Denní listy: Zpr. Klubu. Starodávny dům „U černé Matky Boží“. — „Nár. Politika“: Zpr. Zřízení ve středě královské Prahy. — „Český Východ“: J. V. Klíma. Předn. O ochraně památek. — „Plzeňské Listy“: Čl. Dr. F. Macháček. Rozjímání o staré Plzni. (Pokrač.)

— 19. Sbor obecních starších: Ob. st. Matuš. navrhuje výzkové vytýčení mostu radolfinského. — „Plzeňské Listy“: Čl. Dr. F. Macháček. Rozjímání o staré Plzni. (Dokonč.)

— 20. Městská rada. M. r. dr. L. Jeřábek upozorňuje k návrhu ob. st. Enlera, že nový regulační plán pro dolejší Nové Město zredukoval plochu zahrad na polovici a žádá, aby se zachránila zahrada ústavu slechticův před regulací. Návrh m. r. r. Náhlavského, aby v kostele sv. Václava zřízeno bylo lapidarium, odkázán kurátoru městského musea.

— 21. „Nár. Listy“: Zpr. Korpelův snímek. — 22. „Osvěta Lidu“: Zpr. Výstava chrudimských malířů. — „Český Svět“ č. 15.: Fot. Pávodní návrhy trig na Národním divadle. Jeskyně v Haučkových sadech.

— 23. „Nár. Listy“: Zpr. Lapidarium v kostele sv. Václava na Zde-razce? — „Nár. Politika“: Čl. Obnova starobylého nákladnického domu a pivovaru „U Bucků“.

— 28. Zpr. Klubu v denních listech. Klub „Za Starou Prahu“ a dům „U černé Matky Boží“ v Celetné ul.

— 30. Technická komise: Projednáno návrh na založení pomníku J. K. Tyla na náměstí Tylové. K žádosti Klubu Za Starou Prahu uloženo staveb. úřadu, aby přepracoval regulační plán okolí kostela sv. Apolináře. — Městská rada: C. r. Červený navrhuje, aby jednání bylo s p. Brožem, majitelem domu v Jindřichské ulici, sousedícím s palácem hr. Sylva-Toroucy, za účelem zřízení průchodu. M. r. dr. L. Jeřábek navrhuje na řešení toho domácí konkurenci mezi architekty u obce za městsanými a žádá, aby podporována byla žádost Klubu, aby errání budovy na slupkách pozemcích byly lépe řešeny vzhledem k okolí. — „Český Svět“ č. 16.: Lept. V. Strelitz. Ghetto.

— 31. „Union“: Čl. Die Stadt Klattau einst und jetzt. Prosinová číslo Věstníku spolku londýnských kreslířů „The Art Teachers Guild Record“ upozorňuje pochvalně na Prahu a vyzývá k její návštěvě.

ZPRÁVY Z KLUBU.

MODEL MALÉ STRANY A HRADČAN, o němž pracuje Klub již půl léta (viz str. 24) a jímž chce dokázat oprávněnost svých nám.; tek prot regulacním plánům M. Strany, porizuje se v měřítku 1:200 z papíru, vedením čísla technické komise, arch. Boh. Hübschmanna. Náklad dosavadní činí 1500 K, a je již z části uhran subvencí minister. práci a vyučování; mimo to požádal Klub o podporu města Prahu a zem. výbor. Na připojených snímec (obr. 167. a 168.) jest reprodukována hotová jeho část v partii „Na Rybářích“ při ústí projektovaného Rudolfinského mostu a část od náplavy v Hergetova d-mu k mostu Karlovu. Hradčany jsou prozatím nahrazeny na snímku plošným pozadím, fotořadovaným s Karlova mostu. (Z toho důvodu připadá obrys Hradčan při pohledu na model s osy mostu Rudolfinského v levo od tohoto směru, kdežto ve skutečnosti směřuje osa projektovaného mostu přímo proti hradu.)

ZASÍLÁNO. Ke zprávám o schůzi sboru obecních starších dne 16. t. m. prohlašují všichni v Praze přítomní členové domácí rady Klubu Za Starou Prahu: Proti Klubu Za Starou Prahu opakují se v úvahách o Malé Straně útoky, jejichž účelem jest vzbuditi zdání, jakoby byl výrazem veřejného mínění. Nelze se však ubrániti dojmům, že jde o projevy, podněcované z určitého uzavřeného kruhu osob, kdežto otázka Malé Strany jest při své složitosti a mnohostanosti řešitelná jen za účasti celé veřejnosti. Vytloko se nám ve schůzi sboru, že „překážíme jakémukoli odzdravení poměrů, ať v ohledu zdruhovatím, ať hospodářském“. Klub však se

snází, jen aby ozdravení se nedělo pouze bořením a násilnou regulací, která by — jako assanace V. čtvrti — vypudila starousedlé živnostníky a obchodníky a prospěla jen spekulaci:

1. Klub ukazuje jediné správnou cestu, jak opatřit Malé Straně také výhody moderního města regulováním podle skutečného potřeby, bez násilí a účelými vnitřními adaptacemi domů, ve své řadě zachovaných; spolek a jeho členové pracují proto po léta za uskutečněním zákona o slevě daní adaptovaným domům.

2. Klub žádá od svého založení v roce 1900, aby byl zastaven průlom „U Klíků“ a ukazuje na ztráty, jež nezastavením vznikly obci i obyvatelstvu Malé Strany (jen nájemné ve zbořených domech činilo přes 16.000 K ročně). Klub sám proto vypracoval zdarma vlastní plán na zastavení a později podporoval věře i návrh městského stavebního úřadu, vykazující nejvíce malých bytů a krámů. (Své názory v otázce Malé Strany Klub shrnul v posledním čísle spolkového „Věstníku“.)

3. Klub požádal již 22. března 1909 a loni znovu za postavení žablon Rudolfinského mostu, která by byla již tehdy ukázala komunikací a estetické základy navrženého směru mostu i — teprve dnes uznávanou — nutnost snížit úroveň mostu. Klub ovšem nese viny, že žádosti byly zamítnuty technickou komisí i městskou radou.

4. K iniciativě Klubu bylo zahájeno vyjednávání s delegáty „Občanského Klubu Malostranského“, od něhož si právě tito delegáti po prvé

achvíni mnoho shkovali a není náli víncu, že posud k další schůzi nedošlo. Žda se bude pokračovat, není v naší moci, až si toho přejeme, ovšem nelzející italy práv a věto strany nejsou dobrou předzvěstí.

Ohraničujeme se proti nim a léto, že se dějí z omešování. Zůstává však odmítání jejich form, která obsahuje podceňování, jakobych my — ženevští domáči rady — nejednali samostatně a jako bychom vykonávali pouze osobní vůli předsedy Klubu. Svému předsedovi Dr. Labošovi Jeřábíkovi — zemákovi poslanci za Malou Stranu — plně důvěřujeme, protože všechna usnesení většiny Klubu vždy hájí lojalně a s neresením vlastní popularity. Za stanovisko Klubu, vždy určované vážnou úvahou odborníků, přijímáme všichni stejnou zodpovědnost.

O. Dlabáč, Vilém Dvořák, konservátor Jan Emier, arch. Antonia Engel, Ph. Dr. Karel Guth, Ješek Hofman, arch. Vlastislav Hofman, arch. Rudolf Hrabě, arch. Bohumil Hübschmann, arch. Josef Chochol, arch. Pavel Janák, ing. Hubert Madlanyar, ožb. uč. Cyril Sládek, arch. J. P. Šebek, univ. prof. Ph. Dr. Josef Šusta, arch. František Thor, konservátor Ph. Dr. Zdeněk Wirth.

V PRAZE, dne 19. ledna 1911.

PRAŽSKÁ AGENDA. Městské radě pražské podána 16. listopadu žádost o vyřízení profila (žaloby) *Rudolfinského* mostu i a budkami na pobřeží molostranském, aby tím byly veřejnosti demonstrovány situace, výskoky i pohledové změny, jež přinášejí schválená traga projektovaného mostu. Žádost byla městskou radou 9. prosince zamítnuta a odvoláním na dobrozdání ankety před časem konané. Klub doporučil městské radě, aby ve smyslu návrhu pana m. r. Matěje vypisovala soutěž na architektonickou úpravu Rudolfinského mostu, i žadal opět, aby traga mostu byla přeložena tak, jak uvedeno v 7. číle klubovního „Věstníku“. Jako doklad předložil model pobřeží molostranského a významného projektovaného náspylu.

Klub upozornil 6. provincie městskou radu pražskou, že v otázce umístění *Husova pomníku* měly by být slyšeny kruhy umlecké, i žadal, aby problém tento byl svěřen zvláštní anketě. Zemským výboru podána stížnost proti dosavadnímu postupu jednání a na věc upozorněn Spolek pro postavění pomníku M. J. Husa, pp. projektanti pomníku a umlecké spolky výtvarné i literární. Soudací pan Saloun odmítá zodpovědnost za umístění *Husova pomníku* na Staroměstském náměstí. Umlecká beseda oznamuje, že souhlasí s návrhem Klubu, aby umístění *Husova pomníku* bylo řešeno umleckou anketo. Rovněž sympatií stavi se k mínění Klubu Spolek architektů a inženýrů. Jednotu umelců výtvarných a Spolek výtvar. umelců Manes.

Ustádní komisi pro zachování památek podána žádost o zakrojení, aby plány *malostranského nádrží* byly jako plány regulační veřejně vyloženy.

Městské radě pražské podán protest proti bourání domu čp. 569.-I. (U černé Matky Boží) v Celetné ul.

Vzhledem ke zprávě Nár. Listů o zamyšleném bourání *historických domů na Malém náměstí a v okolí „Želzné ulice“* požádal Klub 8. listopadu městskou radu pražskou, aby domy tyto nebyly bourány, nýbrž vyčištěny a moderně zaryženy, i aby tam byly zříceny farními dílny a byty. K součinnosti vyzvan Spolek arch. a ing. Spolek v. u. „Manes“, Jednota výtvar. umelců, Uměl. beseda, Společnost přátel starožitností českých, Staroměst. obř. klub a Svaz pro povznesení návštěvy cizinců. V této věci dopisuje měst. řádku p. dr. Procházcevi, jež na to dopisem vysvětluje, že správa v novinách byla klamná, neboť neavázl bourání zmíněných domů, nýbrž jejich adaptování, tedy totéž, co žádá Klub 8. S. P. Doporučeno radě městské, aby adaptací plány vypracoval městský stavební úřad i aby byl především pátráno po původním stavu těchto domů sondami na různých místech sítě v každém patře.

14. listopadu předložil městské radě pražské návrh na úpravu *Želzné ulice*, uveřejněný ve 3. číle tohoto Věstníku.

Zemskému výboru podána stížnost proti nesprávnému postupu při objevení na *Starém Větníku* a v domě čp. 3.-I., jež oba jsou majetkem pražské obce.

Kuratorium městského muzea pražského oznámilo Klubu, že shromažďování *interierů* nespadá v jeho kompetenci. V důsledku toho požádána městská rada o změnu stanov městského muzea, aby mohlo uchovávat interieru významných osobností.

Městská rada pražská požádala o systematizování místa existujícího při městském stavebním úřadu.

C. k. místodržitelství a městská rada pražská opozorňují na nevhodnost veřejných budov v okolí *Karlova a sv. Anšlíně*, i požádány o revizí regulačního plánu této části.

Kniž. arch. konsortio, řádu O. O. Františků a městské radě pražské podána žádost za opravu kostela *Panny Marie Sněžné*. Žádánovala komise k obědání stavu věže u kostela sv. Kateřiny. Měst. rada pražská upozorňuje na vhodnou příležitost k fotografování a vynesení detailů fasády chrámu Týnského.

Ministerstvo kultu a vyučov. věř. prací, železnice a spravedlnosti požádána, aby *archaeologické nálezy*, uveřejněné při státních stavbách, v kraťostvích a zemích na radě říšské zastupovných, byly ukládány v zemských resp. krajských muzeích. Za podporu této žádosti dožádán Zemský výbor a Společnost muzea kral. českého.

Městské rada pražská a zemský výbor požádány o zachování *Brnské brány* a oběma křídly („přítavky“) i o ponechání přilehlých hradeb po přelomu velkých měst v Německu.

Právník pozastí vlnivost i sadím v okolí *Františků*, tak zejména: Městské radě pražské podán protest proti parcelování *Rajské zahrady*. — Městské radě smíchovské protest proti parcelování *sedu na Štěstě* a proti usazení její projektovanou serpentinu. — Za podporu akce dožádán Zemský výbor. Železniční spolek pro okolí pražské a Svaz okraslovců. — Městská rada břežská podán protest proti boření kaple na *Kojedně* a parcelaci tamní zahrady, což oznámili inženýři výboru a městské radě pražské. — Doporučeno městské radě pražské, aby pražská obec koupila *Křemenu*, po výpadek společně s obcí emichovskou nebo kořickou, jež zároveň žádá, o součinnosti. — Český Yacht-Klub žádá, aby Klub „Za Starou Prahu“ zakročil proti *provození královských poběžných parčí* při regulaci řeky. Městská rada pražská požádána o systematizování místa *technické síly pro sady při stavebním úřadu*. O podporování dožádán Svaz okraslovců, Spolek výtvar. umelců „Manes“ a Spolek architektů a inženýrů.

C. k. komise kanalizace požádána o přeložení projektovaného *plavidla u Střešické otopky* k staroměstské vlně.

U příležitosti objevení starých *základů jezu. Novomlýnského*, požádána městská rada pražská za její vypracování a fotografování.

Kromě toho zakryje se v několika případech proti poškozování fasád, oáskné portálů, nekvalitním reklamami a pod.

ČITÁRNA, ARCHIV A KNIHOVNA. Čitárna klubovní je otevřena denně od 9 do 12 a od 3 do 6 hodin. Klubovního archivu a fotografické tenné komory lze užívati denně ve stejné době po přihlášení u sekretáře.

Dary. Knížecí Lohovický archiv a knihovna v Roudnici věnovala soupis památek historických a umleckých v zámku roudnickém. — Presidium města Prahy věnovalo Klubu protokol III. sjezdu českých měst. — Městské průmyslové muzeum v Hradci Králové zaslalo ze své knihovny přednášky roč. I. 3. a 4. — Dr. Wirth věnoval klubovní Klubu své dílo: Soupis památek, sv. XXXIV. a Evropská zahrada.

VENKOVSKÁ AGENDA. Odesláno: 9. listopadu. Odbor Klubu v Pelhřimově se žádá o zaslání regulačního plánu Pelhřimova. — 15. Městská rada v Roudnici žádána, aby upustila od slaby měšťanské školy podleplánář. Sule. — 21. Pan dr. Bernard Gunder v Plzni žádá se, aby při eventuálním zhojení starého domu zadal stavbu nového domu náležející moderním architektovi. — 6. provincie. Pan K. Postránecký v Táboře odpovídá na se jeho dotaz. — 13. V záležitosti Porvinského kázně v Pardubích žádáno o zakrojení Technické muzeum v Praze a p. dr. Lipík v Pardubích. — 19. Klub. přátel umění v Brně žádá se o informace, v jakém stavu je ohrožený Dietrichstejnský paleis.

Došlo 18. listopadu. Odbor Klubu v Pelhřimově žini detary v otázce regulace bloku při kapli P. Marie. — 28. Pan K. Postránecký, stavitel v Pelhřimově, žádá o změni podání o škodlivosti natírání portálů olejovými barvami. — 30. provincie. Pan K. Rudolf, architekt v Táboře, zaslal Klubu fotografii a postup práce opazujících sgrafit na domě pana dra Cihlářa.

ZPRÁVA POŘADATELE. Vycházku dne 18. prosince 1910 do bývalého děkanství kapitoly svatoctvé a kvadratury kláštera sv. Jiří na Hradčanech ukončil již druhý, podzimní cyklus vycházek a zároveň předplatné pro rok 1910. — V tomto roce pořadáno bylo 39 vycházek a přednášek (dozřím 33) s celkovou návštěvou 5747 osob (loni 3272); jeví se tedy průměrná návštěva 96 osob (loni 93). Vycházky klubovní těší se, jak s uvedeného patrne, vždy větší účastí obecnosti, bohužel však spíše než nut, jak tento ruk zavedení klubů pro hosty mohlo být zjištěno. — V roce 1911 byly zahájeny vycházky dne 15. ledna.

Pro první polovici 1911 proponovány jsou vycházky do paleis Fürstenberského, Ústavu šlechticů a Clam-Gallasova, do kláštera Piaristů a Anglických panen, do kostelů sv. Štěpána, sv. Petra a sv. Klementa, do kapli Zrzdové a sv. Longina, do Invalidovny a letohrádku v Libni, do bývalých kostelů sv. Michala a sv. Anny, do věževzdání v Klementinu, do zála hlavní zeměské pokladny, zrajnových zbytků Podskalí a čtvrti Petrské, na Bertramku. Na leto úroveň jest, jak obvykle, několik polo-denních a celodenních výletů. O svatech svatoctvích pořádané byly obvyklé doprovodné výlety do Nového Města a M., Lázní Rezek, Slavčova, „Pekla“, Náchoda a lázní Chudoby (případně „teplické skální město“).

D.L.C.

NOVÉ PŘÍSTUPLÍ ČLENOVÉ KLUBU. V listopadu přistoupili za členy Klubu: za čimpe: pp. Zábka Antonia, architekt a stavitel v Pardubích, MUDr. K. Světina, lékař v Boskovickách, Městský Bedřich, úředník Zemské banky v Praze, Müller Richard, vrahed úředník Zemské banky v Praze. — V prosinci přistoupili za členy čimpe: Novotný Bohumil, n. k. vrahed inženýr v Praze, Ruth František, vládní rada na Kral. Vinohradech, Bonaventura František, soukromý úředník v Karlíně, Klásek Rudolf, městský úředník na Smíchově.

Z REDAKCE. Vydání tohoto čísla zdrželo se nepředvidanou stavkou dělníků v repro. ústavě a mihavým počasím, jež nedopouštělo fotografování.

Odpovědný redaktor Pavel Janák, 51.-I.; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, Zd. Wirth. Ži Za Starou Prahu vychází poslední pátek v měsíci. Opakování článků i vyzobrazení jest dovoleno, udi-li pramen. Stečky se počítají k otištění (6 balerů za čtvěrcem centimetr). Ži Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha I., „U Vejvodů“. Ži Tiskem Dělnické knihovny v Praze II., Myslkova ul. Ži Stečky od fimy V. Neubert na Smíchově.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK I. 1910

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR PAVEL JANÁK

V PRAZE 1910
NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE

OBSAH ROČNÍKU I.

	Strana		Strana
I. ÚVODEM K VLASTNÍMU ČASOPISU. (V. V. Štech) . . . 1		Nábreží malostranské po stránce technické. (H. Madefmayer.)	85—86
II. ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTETIKY.		Malá Strana, nejkrásnější čtvrť bytová. (P. Janák.)	86—87
1. Obnova a udržování. (Restaurování a konzervace.) (Zdeněk Wirth)	25—26	Model Malé Strany (s 3 obr.)	24, 93
III. Z PRAHY.		MLÝN Kubešův. Kubešův mlýn má být zasypán! (P. Janák.)	42—43
AGENDA pražská v klubovní kanceláři 34, 32, 40, 48, 56, 69, 72, 80, 94		MOST u Rudolfiny. Úvahy o poloze Rudolfského mostu vzhledem k M. Straně. (B. Hübschmann.) S 3 obr.	52—53
ASSANACE. Existence muloživnostníka v assanovaných čtvrtích pražských. (C. Šludak.)	90	NÁLEZY. Na Rohanském paláci byla objevena sgrafitta. (K. Guth.) S 1 obr.	54
DOMY. Adaptujte staré domy! (F. Thor.) Se 4 obr.	87—89	Štukový reliéf sv. Vavřince na domě čp. 615-I. (Zd. Wirth.) S 1 obr.	21
Adaptováním domů dostane se slevy danové. (L. Jerábek)	90—91	Objevení středov. části v klášterě křižovníckém viz Kláštery. Křižovníci.	
Braunův. Dům slavného barokního sochaře M. Brauna má být zbořen! (Zd. Wirth.) S 1 obr.	9	Na Ungeltě objevena sgrafitta v a Ungelt.	
Jak lze zachránit Braunův dům? (V. Hofmann.) S 3 obr.	38	NÁMĚSTÍ. Klub hájí zachování domů na Malém náměstí. (J. Ch.) S 1 obr.	74—75
Umění a kritika. (V. V. Štech v Přehledu)	39	PODSKALÍ viz Kláštery. Emausy.	
Jak může být Braunův dům zachován. S 10 obr. (Pavel Janák)	60—61	Úřední návrh a návrh Klubu na regulaci Podskali. (P. Janák.) S 3 obr.	26—28
Epilog k Braunovu domu. (P. Janák)	71	Klubem hájené rázové stavby podskalské. (Zd. Wirth.) S 4 obr.	29
Podání Klubu ve věci Braunova domu.	91—92	SBÍRKY. Poslatalost slečny J. Slavinské. (P. Janák.) S 3 obr.	41—42
U Klíků. Klub usiluje o zastavení průlomu U Klíků. (Ot. Vondráček a St. Sochor.) Se 13 obr.	10—12	STROMOŘADÍ. Regulace pozemků v Brusky. Část a její má být vyklácela. (P. Janák.) S 2 obr.	65
Návrh staveb úřaduna zastavení průlomu U Klíků. (St. Sochor.) S 3 obr.	18—19	ŠTVANICE. Druhá empirická sálavá budova na Štvanici. (Zd. Wirth.) S 2 obr.	5
Průlom U Klíků před konečným rozhodnutím. (P. Janák.) S 2 obr.	49	Zeleni v Praze ubývá. (V. Dvořák.) S 2 obr.	59
U černé Matky Boží a U Mejsv. Trojice. Jak se v Praze na počátku XIX. století zachovávaly památky. (Zd. Wirth.) S 1 obr.	55	ULICE.	
U stříbrného soudku. Barokní dům „U stříbrného soudku“. (Zd. Wirth.) S 1 obr.	55	Dlouhá. Opět kus Dlouhé třídy padne. (F. Thor.) S 1 obr.	3
HRADČANY. Elektrická dráha na Hradčany kolem královského hradu (P. Janák.) S 1 obr.	38—39	Melantrichova. Rozšíření Melantrichovy ulice ?? (-it)	92
HŘBITOV. Stav. Salier a poslanec Myslivec podal žádost za zrušení žid. hřbitova (J. Emler)	47	Perštýna. Perštýn jako náměstí ohrázen! (P. J.) S 1 obr.	6
KLÁŠTERY.		Návrh Klubu na regulační čáry Perštýna. (F. Thor.) S 1 obr.	12—13
Emausy. Klub za Starou Prahu hájí za hování volného pohledu na Emausy. (P. Janák.) Se 6 obr.	3—5	Železná. Rozšíření Železného ulice pro elektrickou dráhu. (Boh. Hübschmann.) S 2 obr.	20
Křižovníci. Objevení středověkých částí v klášterě křižovníckém. (K. Guth.) Se 4 obr.	43—44	Úprava komunikace v ulici Železné. (-fr.)	63
KOSTELY. Sv. Apolinář viz Karlov.		UNGELT. Na Ungeltě byla objevena sgrafitta. (K. Guth.) S 3 obr.	54—55
Sv. Duch. Úprava kostela sv. Ducha a jeho okolí. (Josef Chochol.) Se 4 obr.	35—36	VYŠEHRADEK. Na obranu Vyšehradu. (J. Chochol.) S 8 obr.	50—52
Sv. Jiří. Kostel sv. Jiří na Hradčanech. (B. Hübschmann.) Se 3 obr.	36—37	ZELEŇ. Zeleni v Praze ubývá. (Vil. Dvořák.) S 2 obr.	59
Sv. Karel Borom. Kaple sv. Karla Borom. ohrožena. (K. Guth.) S 2 obr.	7	IV. Z VENKOVA.	
Karlovy. Karlov a rekonstrukce jeho krovu. (K. Guth a A. Lederer.) Se 4 obr.	65—67	AGENDA venkovská v klubovní kanceláři 124, 32, 40, 64, 72, 80, 94	
Jak se stává v okolí Karlova a sv. Apolináře. (A. Kubíček.) Se 4 obr.	73—74	DOMAŽLICE. Město hrozí nebezpečím novostavby kostela svat. Antonína (A. Mutějek.) S 2 obr.	77—78
LETOHRÁDEK. Ohrožení Ameriká. (J. Goll)	47	DOUBRAVKA. Dvě nádherné scenerie vodní. (Zd. Wirth.)	14
MALÁ STRANA. Regulace části M. Strany pod Petřínem. (V. Hofmann.) S 1 obr.	46	HRADEC KRÁLOVÉ. Krásnému rázu velkého náměstí hrozí nové nebezpečí čtyřpatrovými domy. (J. Hofman.) Se 4 obr.	57—58
Jak čelit vyhládkování Malé Strany? (A. Gregel.) S 2 obr.	81—82	KOLÍN. Restaurování zkažený chrám sv. Bartoloměje. (Zdeněk Wirth.) S 2 obr.	26—27
Co znamená projektované nábreží pro Malou Stranu? (Boh. Hübschmann.) S 3 obr.	83—84	KOZI HRADEK. Kozí Hrádek u Tábora. (Zd. Wirth.)	7
		PARDUBICE. Zámecká brána z doby Perštejněho ohrožena. (Zd. Wirth.) S 2 obr.	17
		Perštejnějský kanál má být zrušen! (Zd. Wirth.) S 5 obr.	45

PELHŘIMOV. Pohled na Dolní bránu ohrožen! (<i>P. Janák</i>)	
Se 6 obr.	30—31
Krytina lepenková kuží vzhled českých měst. (<i>Zd. Wirth</i> a <i>K. Polenz</i>) Se 4 obr.	62
PLZEŇ. Plzeň. (<i>H. Modřimager</i>)	33
Dva návrhy na zastavění náměstí Radceckého. (<i>H. Modřimager</i>) Se 7 obr.	33—35
Dům s nejkrásnějšími v městě má být zbořen! (<i>Zd. Wirth</i>) Se 2 obr.	58
Geistův dům má být zbořen!	78—79
PRACHATICE. Radnice v Prachaticích. (<i>Zd. Wirth</i>)	14
ROUDNICE. Nový most pokazil zámek i město. (<i>V. Chelou- pecký</i>) Se 4 obr.	69—70
TÁBOR. Úprava radnice v Táboře. (<i>Zd. Wirth</i>)	14
Objevení sgrafitů na domě Cikharťově. (<i>P. Janák</i>)	63
Stará krásná brána zbořena a nová nešťastná vodárna po- stavěna. (<i>P. Janák</i>) Se 4 obr.	67—68
Náměstí tábořské a dům Občanské záložny. (<i>T. Petřík</i>) S 3 obr.	75—76
VLTAVA. Dvě nádherné scenérie vodní. (<i>Zd. Wirth</i>)	14
ŽELIV. Objevení sgrafitů na hradiště Trčkově. (<i>Zd. Wirth</i>) S 2 obr.	78

V. DROBNÉ ZPRÁVY.

Amerika	viz odd. III. Z Prahy. Letohrádek.
Melantrichova	" " " Ulice.
Ve věci Braunova domu	" " " Domky.
Železná ulice	" " " Ulice.
Židovský hřbitov	" " " Hřbitov.
Zkoušky umělého konservování kamene. (<i>P. Janák</i>)	63
Zkoušky s impregnovanými došky. (—b—)	79

VI. KRONIKA. Pořádal <i>K. Guth</i> . 8, 15—16, 23—24, 31—32, 39—40, 47, 56, 71, 79—80, 92—93

VII. LITERATURA.

Literatura o obnově a udržování (<i>Zd. Wirth</i>)	26
Literatura o kráši hradeb (<i>K. Guth</i>)	63—64
Literatura o Praze 1910 (<i>Zd. Wirth</i>)	47
Josef Böhmler, Praha (<i>V. V. Štok</i>)	8

VIII. NEKROLOGY.

Hofert Jos. (<i>Zd. Wirth</i>)	21
Matějka Boh. (<i>K. Guth</i>)	7
Páchar Ant. (<i>K. Guth</i>)	7
Štěpán B. (<i>J. Hofman</i>)	92
Wiel Ant. (<i>Zd. Wirth</i>)	79

IX. ZPRÁVY Z KLUBU ZA STAROU PRAHU.

Agenda pražská	24, 32, 40, 48, 56, 64, 72, 80, 94
Agenda venkovská	24, 32, 40, 64, 72, 80, 94
Archiv	94
Člárek	72, 94
Členové	15, 24, 32, 40, 48, 56, 64, 72, 80, 94
Domácí rada v r. 1910	24, 40, 64; sešly 24
Fotografická soutěž Klubu	16
Knihovna	40, 48, 94
Model Malé Strany (s 3 obr.)	24, 93
Návrh prof. dr. Brinckmana v Klubu	64
Obrana 16 (Klub a pamník Palackého); 80 (k voleb. ruchu); 93—94 (Zasláno).	

Vánoční hry: 14—15 (mimož. na oslavu desítiletého trvání); (řádná za rok 1909)	21—23
Vycházky po Praze a do okolí 8, 16, 24, 32, 40, 48, 64, 72, 80, 94	
Výstava Klubu (s 1 obr.)	59, 72

X. ODBORY KLUBU ZA STAROU PRAHU.

Klub sřizuje odbory na venkově (Zd. Wirth)	2
Rád odborů	2
První dva odbory (Přeh., Vys. Mýto)	14
Odbor v Pelhřimově (viz i odd. IV. Pelhřimov)	43, 56
Agenda venkovská v klubovní kanceláři 24, 32, 40, 64, 72, 80, 94	

XI. Z REDAKCE	16, 32, 40, 64, 72, 80, 94
--------------------------------	----------------------------